

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Stanisławów na lata 2016 – 2023

Stanisławów, 2016

Projekt pn. „Opracowanie programu rewitalizacji dla Gminy Stanisławów” współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Gmina
Stanisławów

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.

Centrum Wspierania Rozwoju
Lokalnego- Grzegorz Grabowski

Opracowanie pogłębionej diagnozy obszaru
rewitalizacji

Opracowanie Lokalnego Programu Rewitali-
zacji dla Gminy Stanisławów

Spis treści

1.	Wstęp	4
1.1.	Wprowadzenie	4
1.2.	Słownik pojęć dotyczących rewitalizacji	5
2.	Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	8
3.	Proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	11
3.1.	Wprowadzenie	11
3.2.	Wybór obszaru zdegradowanego	12
3.2.1.	Sfera społeczna	14
3.2.2.	Strefa gospodarcza	49
3.2.3.	Sfera funkcjonalno-przestrzenna	53
3.2.4.	Sfera środowiskowa	57
3.2.5.	Delimitacja obszaru zdegradowanego w oparciu o czynniki społeczne	63
3.2.6.	Delimitacja obszaru zdegradowanego w oparciu o czynniki społeczne	65
3.2.7.	Wskazanie obszarów kryzysowych w gminie Stanisławów	72
3.3.	Wybór obszaru rewitalizacji	73
4.	Diagnoza obszarów rewitalizacji	79
4.1.	Wprowadzenie do diagnozy	79
4.2.	Obszar rewitalizacji Stanisławów	79
4.3.	Obszar rewitalizacji Ładzyń	84
4.4.	Obszar rewitalizacji Pustelnik	88
5.	Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	95
6.	Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	96
7.	Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych	99
7.1.	Podstawowe projekty rewitalizacyjne	99
7.2.	Uzupełniające projekty rewitalizacyjne	111
7.3.	Opis przedsięwzięć uzupełniających	114
8.	Zapewnienie komplementarności działań	116
9.	Zintegrowane podejście Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stanisławów	120
10.	Indykatywne ramy finansowe	124
11.	Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	127
11.1.	Opis procesu przygotowania programu rewitalizacji	127
11.2.	Sposób włączenia interesariuszy w proces wdrażania i monitorowania programem rewitalizacji	129
12.	System realizacji (wdrażania) i monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji	131
12.1.	System realizacji	131
12.2.	Procedury monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji	137
12.3.	System aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji	140
	Spis rysunków	142
	Spis tabel	144

1. WSTĘP

1.1. Wprowadzenie

Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych, musi przede wszystkim pobudzać aktywność środowisk lokalnych i stymulować współpracę na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, a także przeciwdziałać zjawisku wykluczenia w obszarach zagrożonych patologiami społecznymi.

Podejmowane inicjatywy powinny prowadzić do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Ponadto powinny pozwolić na trwałą odnowę rewitalizowanego obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy, poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych. Ważnym zdaniem jest ożywienia rewitalizowanych obszarów, nadania im nowych funkcji, podniesienia ich atrakcyjności.

Gmina Stanisławów przystąpiła do opracowania Programu Rewitalizacji w ramach konkursu dotacji dla gmin województwa mazowieckiego na opracowanie lub aktualizację programów rewitalizacji współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020.

Program został opracowany w 2016 roku przez konsultantów Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ulański, J. Szymańska z Krakowa oraz Centrum Wspierania Rozwoju Lokalnego we współpracy z władzami gminy Stanisławów, pracownikami urzędu, przedstawicielami instytucji społecznych, publicznych, a także środowiska gospodarczego i organizacji pozarządowych.

Do prac nad powstaniem programu zastosowano metodę partycypacyjno-ekspercką. Duże znaczenie przy opracowaniu jego poszczególnych części miały różne formy partycypacji społecznej, obejmujące informowanie, konsultowanie i współdecydowanie.

Informowanie obejmowało szerokie o działaniach podejmowanych w procesie przygotowania dokumentu. W zakresie konsultacji wykorzystano ankiety sondażowe wśród mieszkańców, wywiady pogłębione z liderami, warsztaty diagnostyczne dla mieszkańców terenów zdegradowanych, spacerowe badania. Z mieszkańcami podczas warsztatów strategicznych współdecydowano o celach i projektach rewitalizacji. Pozwoliło to uzyskać element współuczestniczenia o konieczności podjęcia konkretnych przedsięwzięć, ich zakresu i planowanych rezultatach, w celu ograniczenia lub zniwelowania zdiagnozowanych problemów i ograniczenia barier rozwojowych. W procesie partycypacji brali udział przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy, przedstawiciele lokalnych władz oraz liderzy społeczności lokalnych. Opracowany według ww. metodologii Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Stanisławów obejmuje horyzont czasowy 2016 – 2023.

Został on przygotowany i opracowany zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* z dnia 2 sierpnia 2016 roku, *Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego*. Struktura oraz zawartość merytoryczna programu jest zgodna z zaleceniami dla tego typu opracowań.

Program rewitalizacji dla Gminy Stanisławów powstał na podstawie art.18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 201 r. poz. 446).

Dokument Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stanisławów na lata 2016 – 2023 składa się z trzech zasadniczych bloków. Pierwszy obejmuje diagnozę społeczno-gospodarczą gminy służącą wybraniu obszarów zdegradowanych oraz z ich wyborem i opisem oraz wybór obszarów rewitalizacji. Blok drugi zawiera opis celów rewitalizacji wraz z przedstawieniem przedsięwzięć

rewitalizacyjnych oraz ich związek z celami rewitalizacji. Kolejna blok, trzeci obejmuje zagadnienia związane z wdrażaniem programu rewitalizacji.

Dokument z godnie ze wskazanymi powyżej wytycznymi został podzielony na 12 części. Część 1 ma charakter wstępny przedstawiający tło podejmowanych przez gminę działań związanych z rewitalizacją oraz prezentuje podstawowe definicje związane z tym procesem. W części 2 przedstawiono powiązanie celów przedstawianego LPR z innymi dokumentami strategicznymi gminy. Procesowi delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji poświęcono część 3. W części 4 zaprezentowano diagnozę obszarów zdiagnozowanych jak zdegradowane z uwzględnieniem sfer: społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Część 5 zawiera opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. W części 6 przedstawiono cele prowadzonych działań rewitalizacyjnych a w części 7 przedstawiono przedsięwzięcia rewitalizacyjne, służące osiągnięciu celów, zaprezentowane w postaci kart zadań. W części 8 przedstawiono zgodność programu w zakresie zachowania komplementarności działań LPR a w części 9 jego zintegrowane podejście. Część 10 prezentuje ramy finansowe podstawowych działań rewitalizacyjnych. Część 11 opisuje mechanizmy i narzędzia partycypacji społecznej wykorzystane w procesie tworzenia dokumentu. System wdrażania programu rewitalizacji został przedstawiony w części 12.

1.2. SŁOWNIK POJĘĆ DOTYCZĄCYCH REWITALIZACJI

Pojęcie rewitalizacji ewaluowało. Obecne jego znaczenia związane jest z wprowadzaniem w życie Ustawy z dnia 9 października o Rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777). Nadaje ona nowy sens temu pojęciu zwracając szczególnie problematyce dokonania zamiany w sferze społecznej. Ustawa wskazała także jako gminę, która ma podejmować działania rewitalizacyjne za zarządzanym terenie. Ważnym elementem prowadzenia działań zmierzających do zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej jest posługiwanie się wspólnym językiem i jednoznacznym rozumieniem używanych w tych procesach pojęć. Dlatego wskazanym jest zatem przedstawienie definicji podstawowych pojęć związanych z tym procesem.

Stan kryzysowy

Stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- b. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- c. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- d. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicz-

nych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Rewitalizacja:

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

(Ustawa z dn. 9 października 2015 o Rewitalizacji, art. 2.1)

Obszar zdegradowany:

jest to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, ponadto, gdy na wskazanym obszarze występuje co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- Gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- Środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- Przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- Technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

(Ustawa z dn. 9 października 2015 o Rewitalizacji, art. 9)

Obszar rewitalizacji:

to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (w tym zjawisk społecznych oraz gospodarczych lub środowiskowych lub przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

(Ustawa z dn. 9 października 2015 o Rewitalizacji, art. 10)

Program rewitalizacji:

Inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzennofunkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

(Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 roku)

Projekt rewitalizacyjny:

zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

(Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 roku)

2. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY

Program rewitalizacji ma charakter dokumentu operacyjnego i podrzędnego w stosunku do dokumentu planistycznego opisującego rozwój wszystkich sfer społeczno-gospodarczych gminy. Takimi podatkowymi dokumentami funkcjonującymi na poziomie samorządu gminnego jest obowiązkowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz strategię rozwoju, które nie są dokumentami wymaganymi w samorządzie gminny. Gmina Stanisławów posiada oba z wymienionych dokumentów. Ponadto w gminie przyjęto dwa istotne dla procesów rewitalizacji dwa dokumenty tj. Strategię rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Stanisławów na lata 2016-2021 oraz Plan gospodarki niskoemisyjnej. Wspomniane dokumenty, zawarte w nich cele i działania odejmują obszar całej gminy. Pomimo tego, że w wyżej wymienionych dokumentach nie ma bezpośredniego odsyłania do procesów rewitalizacji, to zaplanowane w nich konkretne cele i przedsięwzięcia bardzo mocno korespondują z działaniami o charakterze rewitalizacyjnymi.

Program Rewitalizacji Gminy Stanisławów został opracowany w oparciu o istniejące dokumenty programowe Gminy. Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia poszczególnych dokumentów ze szczególnym uwzględnieniem tych o charakterze pozwalającym na uwzględnienie ich w programie rewitalizacji gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stanisławów (uchwała Rady Gminy Stanisławów nr XIV/76/08 z dnia 17 marca 2008 roku)

W rozdziale kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, wskazuje się, że w perspektywie kilkunastu lat przewiduje się istotne zmiany w strukturze przestrzennej gminy. W tych warunkach dla inwestorów atrakcyjnym miejscem do inwestowania stają się tereny gminy Stanisławów. Studium wskazuje także, że:

- Zabudowa jednorodzinna koncentruje się i będzie się koncentrować w takich sołectwach jak Stanisławów, Pustelnik i Ładzyń. Zabudowie tej towarzyszą usługi nieuciążliwe znajdujące się w budynkach mieszkalnych lub gospodarczych.
- Zabudowa usługowa występuje głównie w miejscowości gminnej i wsiach Pustelnik i Ładzyń.

Na pozostałych terenach usługi świadczone są sporadycznie. Dlatego zabudowa usługowa ma charakter uzupełniający w stosunku do zabudowy mieszkaniowej zarówno jednorodzinnej jak i zagrodowej. Nie przewiduje się zmian w tym zakresie.

Strategia rozwoju Gminy Stanisławów na lata 2015-2025 (Uchwała Nr XV/90/2016 Rady Gminy Stanisławów z dnia 26 lutego 2016)

Celem długofalowych działań władz samorządowych Gminy Stanisławów, jest stabilność rozwoju wspólnoty, wzrost zamożności mieszkańców gminy oraz poprawa jakości ich życia.

Dokument strategii wskazuje na pięć celów strategicznych:

Cel strategiczny nr 1. *Poprawa jakości życia mieszkańców gminy poprzez podniesienie standardów cywilizacyjnych w obszarze infrastruktury technicznej i usług użyteczności publicznej.*

Cel strategiczny nr 2. *Podniesienie poziomu i zakresu oferty edukacyjnej szkół w gminie, wspieranie wzrostu wykształcenia lokalnej społeczności i dostosowania go do potrzeb rynku pracy.*

Cel strategiczny nr 3. *Zwiększenie liczby i jakości miejsc pracy oraz inwestycji mieszkaniowych na obszarze gminy.*

Cel strategiczny nr 4. *Rozwój usług społecznych oraz integracja mieszkańców gminy.*

Cel strategiczny nr 5. *Poprawa zarządzania operacyjnego, finansowego, przestrzennego oraz systemów komunikacji i promocji.*

Dla każdego celu strategicznego wskazano na cele operacyjne. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Stanisławów służy osiągnięciu następujących celów operacyjnych:

Cel operacyjny 1.6. *Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach ze szczególnym uwzględnieniem niechronionych uczestników ruchu (piesi i rowerzyści).*

Cel operacyjny 1.7. *Poprawa dostępności usług komunikacji zbiorowej w gminie - funkcjonowanie efektywnego systemu usług.*

Cel operacyjny 1.8. *Podniesienie atrakcyjności obszaru gminy poprzez budowę ścieżek rowerowych.*

Cel operacyjny 1.9. *Podniesienie atrakcyjności gminy oraz wzmocnienie spójności społecznej i włączenia społecznego poprzez zapewnienie dobrych warunków spędzania wolnego czasu.*

Cel operacyjny 2.7. *Rozwój nieustannej edukacji osób dorosłych jako kluczowego elementu.*

operacyjny 4.1. *Wzrost zaspokojenia usług społecznych adekwatnie do zmieniających się potrzeb społeczności.*

Cel operacyjny 4.3. *Rozszerzenie zakresu i wymiaru współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi.*

Cel operacyjny 5.3. *Doskonalenie zarządzania przestrzennego.*

Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Stanisławów na lata 2016-2021 (Uchwała nr XX/157/2016 Rady Gminy Stanisławów z dnia 27 października 2016r.)

Dokument jako cel generalny wskazuje: Tworzenie instytucjonalnych, organizacyjnych i materialnych warunków sprzyjających ograniczaniu obszarów wykluczenia społecznego. Jego realizacji mają służyć wskazane cele strategiczne i służące ich osiągnięciu przedsięwzięcia. Lokalny Program Rewitalizacji, jest powiązany z przedsięwzięciami wskazanymi w celu strategicznym: *Zintegrowany system pomocy społecznej*:

- System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych.
- System wsparcia na rzecz osób ubogich i podlegających wykluczeniu społecznemu.
- Kontynuowanie działań systemu wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy.
- Rozwijanie form wsparcia i pomocy na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych
- Zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej.
- Jest także zbieżny z przedsięwzięciami:
- Pomoc w zagospodarowaniu czasu wolnego dla dzieci i młodzieży we współpracy z Ośrodkiem Kultury.
- Tworzenie warunków do organizowania aktywnego wypoczynku dla dzieci.
- Realizacja systemu wsparcia materialnego dla rodzin.

wskazanymi do realizacji w ramach celu: *Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny.*

Odpowiada także celowi: *Tworzenie warunków dla rozwoju kapitału kulturowego oraz edukacyjnego* i przewidzianym w ramach jego realizacji działaniu: *Zapewnienie dostępu dla mieszkańców gminy do oferty kulturalnej oraz edukacyjnej.*

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Stanisławów (Uchwała nr XV/90/2016 Rady Gminy Stanisławów z dnia 26 lutego 2016)

Dokument określa cele które gmina ma osiągnąć w 2010 roku.

Cele nadrzędnym Planu Gospodarki Niskoemisyjnej jest: *Poprawa jakości powietrza i lepsze wykorzystanie zasobów energii poprzez wsparcie gospodarki niskoemisyjnej na terenie gminy Stanisławów, przy zapewnieniu jej zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.*

W jego ramach realizowane są cele strategiczne:

Cel strategiczny nr 1. *Zmniejszenie ilości zanieczyszczeń powietrza powstających na terenie gminy.*

Cel strategiczny nr 2. *Zwiększenie efektywności gospodarowania energią na terenie gminy.*

Cel strategiczny nr 3. *Zwiększenie świadomości i wiedzy w zakresie zasad ochrony środowiska i gospodarowania zasobami energii oraz upowszechnienie ich stosowania w praktyce.*

Przedsięwzięcia zawarte z Lokalnym Programie Rewitalizacji są zbieżne z wymienionymi celami Planu Gospodarki Niskoemisyjnej.

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2016-2023

Gmina Stanisławów jest członkiem Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemi Mińskiej.

Lokalna Grupa Działania realizacje w ramach programu LIDER zadania związane z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Zgodnie z obowiązującym przepisami LGD przyjęło dokument o nazwie Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2016-2023. Zawiera on wykaz operacji, na które mogą być wydawane środki finansowe przeznaczone na osiągnięcie celów strategii. LSR wskazuje na dwa cele ogólne:

Cel ogólny 1 LSR *Konkurencyjność gospodarki i tworzenie miejsc.*

Cel ogólny 2. LSR *Wysoka jakość życia wzmacniająca związek mieszkańców z miejscem zamieszkania.*

W ramach celów ogólnych przewidziano realizację przedsięwzięć:

- Nowe źródła dochodu.
- Rozwój współpracy i przedsiębiorczości.
- Odnowa i rozwój wsi i miast poprawa dostępności komunikacyjnej.
- Zasoby i tradycje kulturowe.
- Promocja współpraca i aktywizacja.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Stanisławów jest zbieżny z celami LSR.

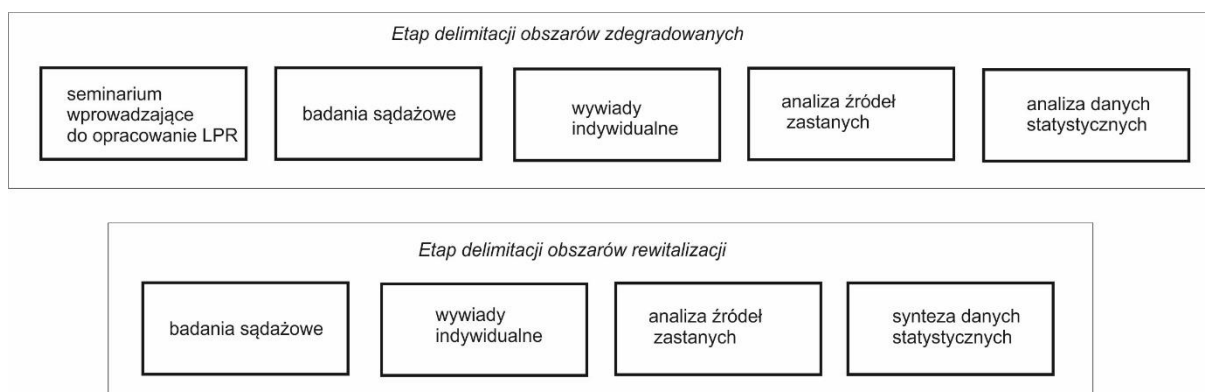

3. PROCES DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

3.1. WPROWADZENIE

Niniejsza diagnoza stanowi kompleksowy opis sytuacji obszarów kryzysowych w gminie Stanisławów przygotowanej w ramach opracowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Stanisławów na lata 2016-2023. Celem diagnozy było określenie obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji. Całość diagnozy zwięźczona jest podsumowaniem będącym przedstawieniem najważniejszych wniosków dotyczących wskazanych obszaru rewitalizacji.

Rysunek 1. **Etapy delimitacji obszarów rewitalizacji**

Obszary zdegradowane zostały wyznaczone w sposób obiektywny na podstawie zróżnicowanych narzędzi, metod i technik badawczych. Podstawą do analizy były dane statystyczne uzyskane z ogólnodostępnych źródeł takich jak Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane agregowane przez różne referatu Urzędu Gminy, jednostki gminne (m.in. Ośrodek Pomocy Społecznej, oraz instytucję poza gminne (Policja, Powiatowy Urząd Praca). Zestaw wskaźników, na podstawie których dokonano wyboru obszarów zdegradowanych został ustalony przez ekspertów z członkami zespołu Roboczego ds. rewitalizacji powołanego zarządzeniem przez Wójta Gminy. Za pomocą wskaźników dokonano oceny sytuacji społeczno-ekonomicznej wszystkich obszarów gminy. Pozwoliło to z jednej strony ocenić jej różnorodność a drugiej wskazać na najważniejsze zjawiska/problemy obejmujące społeczność gminy.

Kolejnym narzędziem badawczym służącym wyznaczeniu obszarów zdegradowanych była ankieta sondażowa. Ankieta była udostępniona on-line na stronie internetowej gminy oraz dystrybuowana w wersji papierowej wśród mieszkańców całej gminy. Ważnym narzędziem badawczym były bezpośrednie spotkania warsztatowe z mieszkańcami gminy oraz obszarów wskazanych w badaniach statystycznych i ankietowych jako zdegradowane.

Należy mieć na uwadze, iż funkcjonowanie społeczno-gospodarcze gminy, problemy jej mieszkańców i bariery rozwojowe mają bardzo złożoną strukturę. Przyczyna ich powstania i ewentualne skutki nie zawsze można zdiagnozować na podstawie danych statystycznych. Wiedzę na temat ogólnie panującej sytuacji w gminie posiadają lokalni liderzy, których poproszono o identyfikację najważniejszych problemów oraz próbę wskazania koncentracji tych problemów.

Kolejnym narzędziem służącym do wyznaczenia obszarów zdegradowanych była analiza dokumentów o charakterze planistycznym, w tym opracowywana w sposób partycypacyjny w 2015 roku Strategię Rozwoju Gminy na lata 2015-2025, Strategia rozwiązywania problemów społecz-

nych dla Gminy Stanisławów na lata 2016-2021, dokumenty związane z planowaniem przestrzennym oraz Lokalną Strategią Rozwoju opracowaną w 2016 roku przez Lokalną Grupę Działania Ziemi Mińskiej, której członkiem jest Gmina Stanisławów.

Dane z badań statystycznych oraz wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców, były prezentowane na czterech spotkaniach warsztatowych, na których spotkali się przedstawiciele różnych środowisk i instytucji. Podczas warsztatów dyskutowano o zaistniałych problemach, a także potencjałach rozwojowych obszarów.

W celu zdiagnozowania problemów natury funkcjonalno-przestrzennej zorganizowana została tzw. wizja lokalna (spacer badawczy), podczas której odwiedziono wszystkie wstępnie wybrane obszary, na których zdiagnozowano kryzys w sferze społecznej. Wyjście w teren pozwoliło na doprecyzowanie obszarów kryzysowych i wyznaczenie obszarów rewitalizacji poprzez wykazanie problemów w sferze funkcjonalnej, z jakimi zmagają się mieszkańcy obszarów.

Łącznie wszystkie wskazane działania pozwoliły na precyzyjne określenie obszarów zdegradowanych w Gminie oraz obszarów, które w pierwszej kolejności powinny zostać poddane rewitalizacji. Wnioski z przeprowadzonych badań i analiz przedstawiono poniżej.

3.2. WYBÓR OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Gmina Stanisławów jest gminą wiejską w województwie mazowieckim. Zajmuje powierzchnię ok. 106,3 km² i składa się z 29 sołectw. Zamieszkuje ją 6554 osób. W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego dokonano początkowo zestawienia danych obrazujących sytuację społeczną poszczególnych sołectw, które poddano później analizie.

Dla oceny zjawisk kryzysowych posłużono się następującymi wskaźnikami:

Tabela 1. **Wskaźniki służące wyboru obszaru kryzysowego**

Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera techniczna
Zmiana liczby mieszkańców sołectwa Podział ludności zw. względu na wiek Liczba bezrobotnych Liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy Liczba osób korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia środowiskowej pomocy społecznej Liczba rodzin korzystających z pomocy żywnościowej Liczba dzieci korzystających z dofinansowania posiłku w szkołach Przestępstwa i przemoc domowa Średnie wyniki ocen Udział mieszkańców w zebraniach sołeckich	Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Stanisławów Zmiana liczby podmiotów gospodarczych	Długość sieci drogowej Długość sieci drogowej, wymagająca napraw Długość sieci drogowej wyposażonej w oświetlenie nocne Ilość wyrobów azbestowych Jakość powietrza

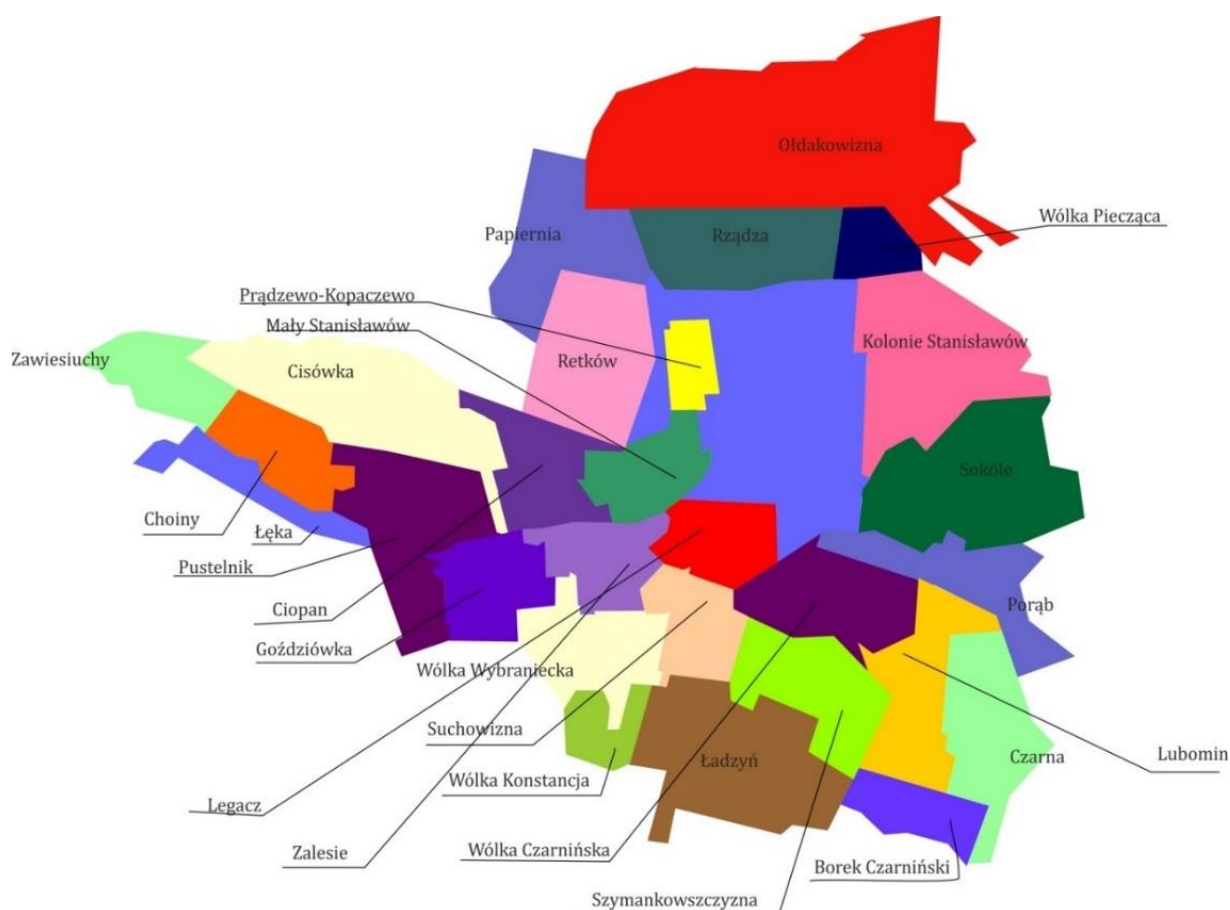
Przy wyborze wskaźników kierowano się między innymi ich dostępnością i łatwością mierzenia, ważną w procedurach monitorowania realizacji programu. Jest to szczególnie ważne w takich małych gminach jak Stanisławów, które mają ograniczoną liczbę urzędników. Z uwagi na fakt, że

gmina złożona jest z sołectw, zamieszkałych przez różną wielkość ludności uznano, że analizie zostaną poddane bezwzględne wartości wskaźników. Kierowano się przy tym, określeniem zjawiska ważnego dla dużej liczby mieszkańców gminy oraz kryterium efektywności interwencji skupianej również na większej liczbie mieszkańców.

Zgodnie z wymaganiami obszar rewitalizacji wyznaczony na terenie gminy nie może przekraczać 20% jej obszaru i nie może być zamieszkały przez więcej niż 30 % liczby mieszkańców. Warto zaznaczyć, iż sołectwo Stanisławów, we względu na stosunkowo dużą liczbę mieszkańców (w porównaniu do pozostałych sołectw) do celów analitycznych postanowiono podzielić na podobszary. Podział został dokonany w oparciu o okręgi wyborcze. Sugerowano się tutaj chęcią uzyskania podobnych pod względem liczebności obszarów, a w funkcjonowaniu gminy jest to jedyny trwale ustalony, jasny podział obszaru.

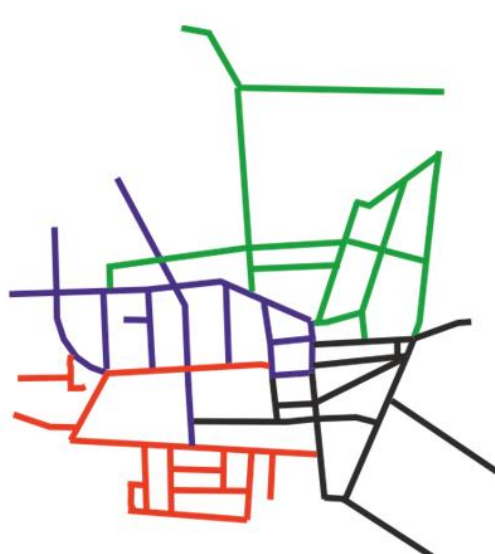
Rysunek 2. Podział Gminy Stanisławów na sołectwa

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 3. Podział sołectwa Stanisławów na obszary badawcze

- Stanisławów 1 obejmuje ulice: Dworska, Klonowa, Kościelna, Mickiewicza, Prądyńskich, Radzywińska, Rynek, Szkolna, Wołomińska, Wspólna, Zachodnia
- Stanisławów 2 obejmuje ulice: Armii Krajowej, Cmentarna, Krótka, Lipowa, Łochowska, Młynarska, Podgraniczna, Północna, Spacerowa, Sokołowska, Węgrowska
- Stanisławów 3 obejmuje ulice: Brzozowa, Kwiatowa, Królowej Bony, Księcia Janusza III, Księcia Stanisława, Leśna, Łąkowa, Osiedlowa, Polna, Południowa, Słoneczna, Sosnowa, Warszawska, Żytnia
- Stanisławów 4 ulice obejmuje: Ceglana, Lubelska, Mała, Mińska, Ogrodowa, Przemysłowa, Senatorska, Siedlecka, Sokółska, Strażacka, Targowa, Tartaczna, Wiatraczna

Źródło: opracowanie własne

Niestety taki podział wiązał się z problemami, takimi jak brak dostępnych danych dla niektórych wybranych wskaźników. W związku z tym, tam, gdzie to możliwe ukazano dane dla okręgów wyborczych Stanisławowa, w przypadku braków danych przedstawiano wskaźniki łącznie dla całości sołectwa.

Dodatkowo, kolorem niebieskim w tabelach zaznaczono dla każdego ze wskaźników po dwa sołectwa, które otrzymały najgorszy wynik.

3.2.1. Sfera społeczna

Proces rewitalizacji służy odnowieniu społecznego potencjału miast i obszarów wiejskich. Kluczowa jest sfera społeczna, która powinna stanowić główne pole zmian związanych z rewitalizacją. Najpierw jednak konieczne jest przeprowadzenie pogłębionej analizy istniejącej sytuacji. W tym celu szczegółowej analizie poddano dane dotyczące bezpośrednio mieszkańców gminy. Szczególnie skupiono się na następujących aspektach: demografia, edukacja, aktywność społeczna, bezrobocie, pomoc społeczna i bezpieczeństwo. Analiza ma na celu rozpoznanie sposobu życia mieszkańców, identyfikację problemów, z którymi się borykają, oraz wykazanie dysfunkcji w funkcjonowaniu w danej przestrzeni. Wnioski z niniejszej analizy będą stanowiły podstawę do planowania działań naprawczych na terenie gminy.

Demografia

Tabela 2. Demografia w gminie Stanisławów – zestawienie danych

L p	Sołectwo	Liczba ludności w 2010	Udział w ogólnej liczbie ludności w 2010 [%]	Liczba ludności w 2015 r.	Udział w ogólnej liczbie ludności w 2015 r [%]	zmiana liczby ludności w latach 2010- 2015		
						Licz. osób	[%]	w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców
1	Borek Czarniński	134	2,09	143	2,17	9	6,72	0,08
2	Choiny	167	2,60	160	2,42	-7	-4,19	-0,18
3	Ciopan	124	1,93	142	2,15	18	14,52	0,22

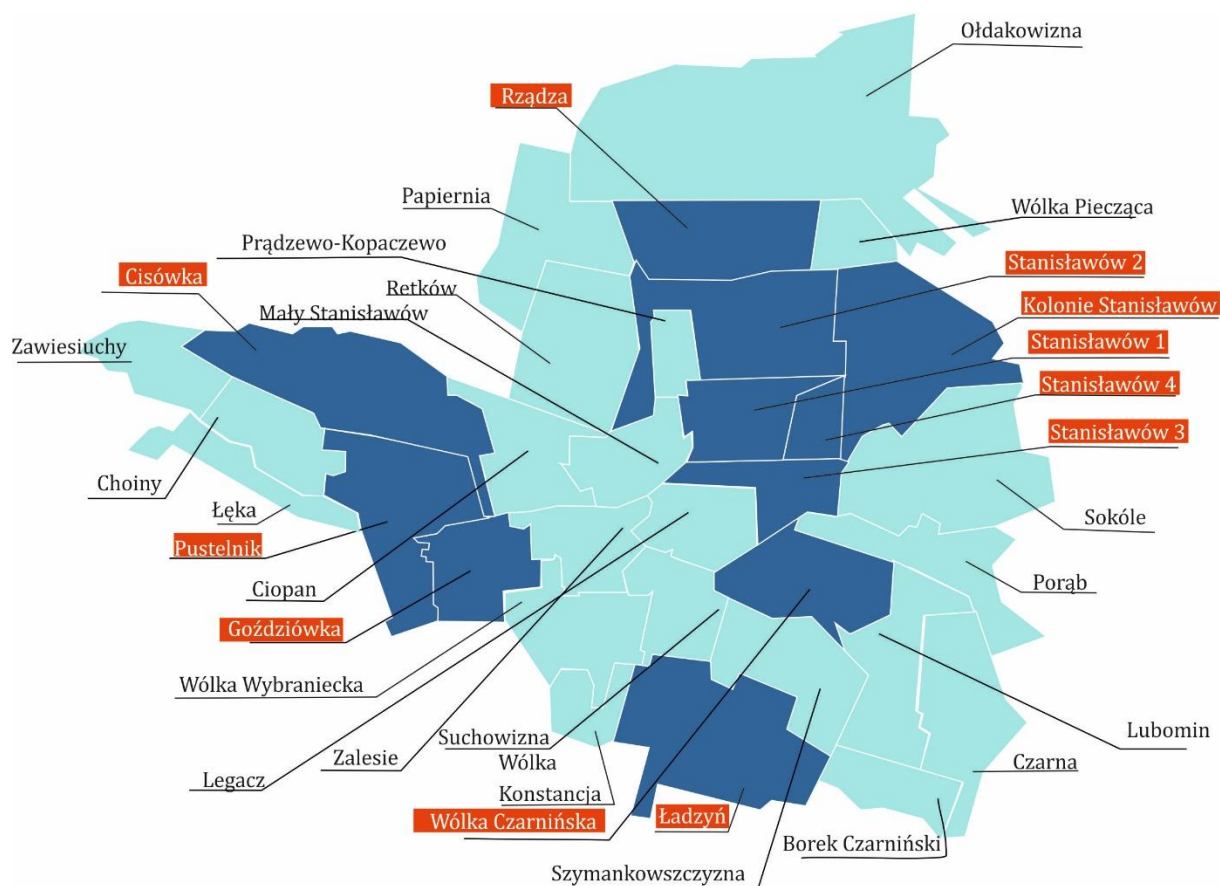
4	Cisówka	311	4,85	298	4,51	-13	-4,18	-0,33
5	Czarna	127	1,98	126	1,91	-1	-0,79	-0,07
6	Goździówka	236	3,68	245	3,71	9	3,81	0,03
7	Kolonie Stanisławów	285	4,44	292	4,42	7	2,46	-0,02
8	Legacz	92	1,43	98	1,48	6	6,52	0,05
9	Lubomin	195	3,04	205	3,11	10	5,13	0,07
10	Ładzyń	319	4,97	331	5,01	12	3,76	0,04
11	Łęka	119	1,85	114	1,73	-5	-4,20	-0,13
12	Mały Stanisławów	88	1,37	96	1,45	8	9,09	0,08
13	Ołdakowizna	69	1,08	88	1,33	19	27,54	0,26
14	Papiernia	140	2,18	138	2,09	-2	-1,43	-0,09
15	Porąb	75	1,17	68	1,03	-7	-9,33	-0,14
16	Prądzewo-Kopaczewo	98	1,53	120	1,82	22	22,45	0,29
17	Pustelnik	510	7,95	547	8,29	37	7,25	0,34
18	Retków	219	3,41	202	3,06	-17	-7,76	-0,35
19	Rządza	382	5,95	398	6,03	16	4,19	0,08
20	Sokóle	212	3,30	203	3,08	-9	-4,25	-0,23
21	Suchowizna	106	1,65	105	1,59	-1	-0,94	-0,06
22	Szymankowszczyzna	84	1,31	92	1,39	8	9,52	0,08
23	Wólka Czarnińska	228	3,55	228	3,45	0	0,00	-0,10
24	Wólka Konstancja	93	1,45	85	1,29	-8	-8,60	-0,16
25	Wólka Pieczęca	117	1,82	124	1,88	7	5,98	0,05
26	Wólka Wybraniecka	105	1,64	101	1,53	-4	-3,81	-0,11
27	Zalesie	146	2,28	152	2,30	6	4,11	0,03
28	Zawiesiuchy	44	0,69	43	0,65	-1	-2,27	-0,03
29	Stanisławów 1	345	5,38	351	5,32	6	1,74	-0,06
30	Stanisławów 2	389	6,06	403	6,11	14	3,60	0,04
31	Stanisławów 3	446	6,95	470	7,12	24	5,38	0,17
32	Stanisławów 4	411	6,41	433	6,56	22	5,35	0,15
	Ogółem	6416	100,00	6601	100,00	185	2,88	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Według stanu na koniec 2015 r. gminę Stanisławów zamieszkiwało 6601 osób. W gminie występują sołectwa o bardzo różnej liczbie ludności. Kolorem niebieski zaznaczono te w których udział liczby mieszkańców jest wyższy niż średnia dla gminy wynoszącą 3,12%: Cisówka, Kolonie Stanisławów Ładzyń, Pustelnik, Rządza, Wólka Czarniawska i Stanisławów. Największymi sołectwami są Stanisławów, Pustelnik, Rządza i Ładzyń. W każdym z nich zamieszkuje powyżej 5% ogólnej liczby mieszkańców gminy. W samym Stanisławowie mieszkało 1657 osób co stanowiło 25,1 % ogólnej liczby mieszkańców. W całej gminie przyrost mieszkańców wynosił 2,88 %. (rysunek6) Był on różny w zależności od sołectwa. Były w nich takie których liczba ludności zmniejszyła się o ponad 9 % jak w przypadku sołectwa Porąb, ale też takie w których liczba mieszkańców wzrosła o blisko 30% (Ołdakowizna). Należy jednak pamiętać, że w miejscach o małej liczbie mieszkańców znaczą zmianę procentową w ich liczebności powodowały pojedyncze osoby. W sołectwach o największej liczbie ludności wzrost liczby mieszkańców był większy od średniej dla całej gminy. Najmniejszy przyrost zanotowano w obszarze Stanisławów 1 (1,74) czyli poniżej średniej dla gminy. Największy w Pustelniku (7,25%). Na przestrzeni lat zmieniał się także procentowy udział mieszkań poszczególnego sołectwa w stosunku do całej liczby ludności. Dynamika zmian była również inna dla różnych badanych obszarów. Z największych obszarów, jedynie w Stanisławowie udział liczby jego mieszkańców stosunku do udziału poszczególnych obszarów się zmniejszył 0– 0,06 %. Świadczy to o tym, że ta część Stanisławo wyludnia się a jej potencjał zmniejsza.

Rysunek 4. **Udział mieszkańców sołectwa w ogólnej liczbie ludności w 2015 r [%]**

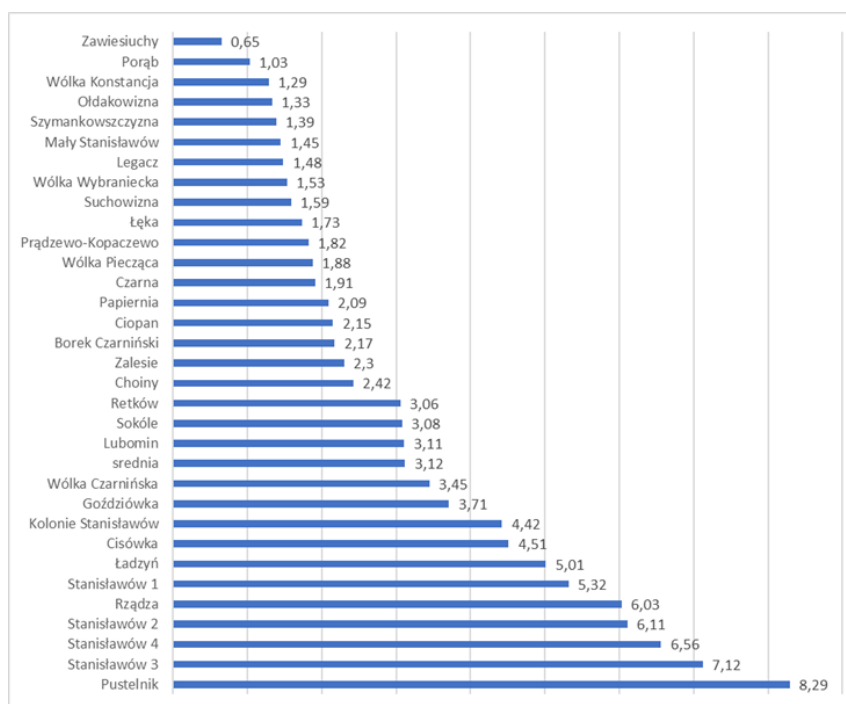
Legenda: Udział mieszkańców sołectwa w ogólnej liczbie ludności w 2015 r [%]:

- obszary powyżej średniej dla gminy
- Średnia dla gminy 3,11% ogólnej liczby mieszkańców
- obszary poniżej średniej dla gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędu gminy

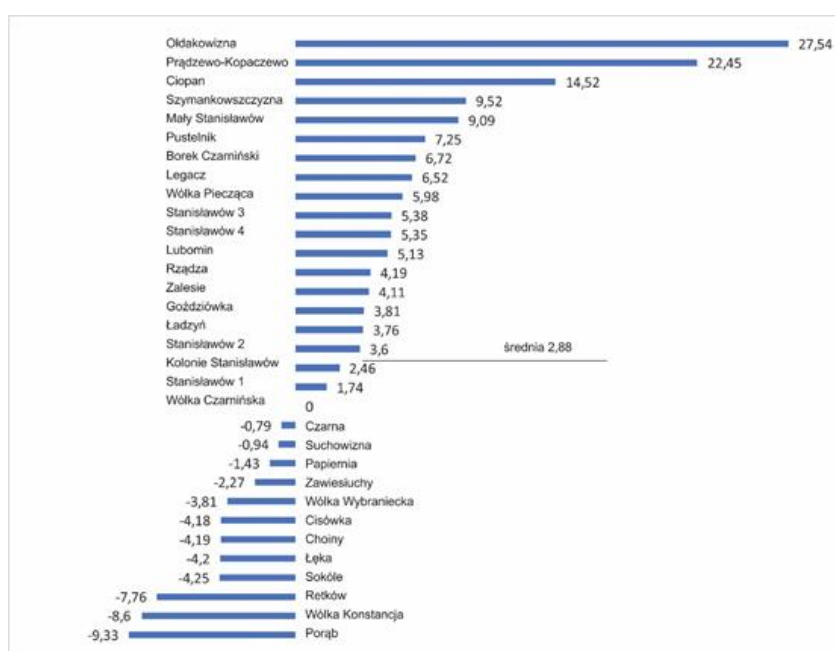

Rysunek 5. Liczba ludności sołectwa w stosunku do ogólnej liczby ludności w gminie w 2015 [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Rysunek 6. Zmiana liczby ludność w 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Tabela 3. Podział ludności ze względu na wiek

L p	Sołectwo	Wiek przedprodukcyjny				Wiek produkcyjny				Wiek poprodukcyjny			
		2013		2015		2013		2015		2013		2015	
		Liczba osób	Udział w liczbie mieszkańców sołectwa	Liczba osób	Udział w liczbie mieszkańców sołectwa	Liczba osób	Udział w liczbie mieszkańców sołectwa	Liczba osób	Udział w liczbie mieszkańców sołectwa	Liczba osób	Udział w liczbie mieszkańców sołectwa	Liczba osób	Udział w liczbie mieszkańców sołectwa
1	Borek Czarniński	24	17,27	26	18,18	90	64,75	91	63,64	25	17,99	26	18,18
2	Choiny	21	12,80	23	14,38	118	71,95	111	69,38	25	15,24	26	16,25
3	Ciopan	32	24,24	35	24,65	85	64,39	91	64,08	15	11,36	16	11,27
4	Cisówka	56	18,36	60	20,13	190	62,30	182	61,07	59	19,34	56	18,79
5	Czarna	26	20,97	25	19,84	81	65,32	81	64,29	17	13,71	20	15,87
6	Goździówka	59	24,28	63	25,71	146	60,08	142	57,96	38	15,64	40	16,33
7	Kolonie Stanisławów	62	20,81	61	20,89	189	63,42	184	63,01	47	15,77	47	16,10
8	Legacz	15	15,31	16	16,33	65	66,33	64	65,31	18	18,37	18	18,37
9	Lubomin	38	18,81	37	18,05	118	58,42	120	58,54	46	22,77	48	23,41
10	Ładzyń	80	24,39	74	22,36	192	58,54	193	58,31	56	17,07	64	19,34
11	Łęka	15	13,64	16	14,04	78	70,91	80	70,18	17	15,45	18	15,79
12	Mały Stanisławów	15	15,63	18	18,75	57	59,38	55	57,29	24	25,00	23	23,96
13	Ołdakowizna	18	21,95	17	19,32	52	63,41	61	69,32	12	14,63	10	11,36
14	Papiernia	24	17,65	26	18,84	88	64,71	87	63,04	24	17,65	25	18,12
15	Porąb	10	13,89	10	14,71	50	69,44	47	69,12	12	16,67	11	16,18
16	Prądzewo-Kopaczewo	27	25,23	31	25,83	65	60,75	75	62,50	15	14,02	14	11,67
17	Pustelnik	118	21,93	122	22,30	348	64,68	350	63,99	72	13,38	75	13,71
18	Retków	31	15,05	31	15,35	135	65,53	128	63,37	40	19,42	43	21,29
19	Rządza	83	20,91	84	21,11	249	62,72	250	62,81	65	16,37	64	16,08
20	Sokóle	40	19,14	42	20,69	120	57,42	122	60,10	49	23,44	39	19,21
21	Suchowizna	20	18,87	21	20,00	65	61,32	67	63,81	21	19,81	21	20,00
22	Szymankowszczyzna	24	26,67	22	23,91	44	48,89	48	52,17	22	24,44	22	23,91
23	Wólka Czarnińska	35	15,63	35	15,35	142	63,39	142	62,28	47	20,98	51	22,37
24	Wólka Konstancja	14	15,91	15	17,65	58	65,91	53	62,35	16	18,18	17	20,00
25	Wólka Pieczęca	22	18,97	24	19,35	74	63,79	77	62,10	20	17,24	23	18,55
26	Wólka Wybraniecka	22	21,78	25	24,75	60	59,41	54	53,47	19	18,81	22	21,78
27	Zalesie	32	21,92	31	20,39	87	59,59	91	59,87	27	18,49	30	19,74
28	Zawiesiuchy	7	16,67	7	16,28	28	66,67	30	69,77	7	16,67	6	13,95
29	Stanisławów 1	52	14,86	50	14,25	213	60,86	205	58,40	85	24,29	96	27,35
30	Stanisławów 2	68	17,62	74	18,36	238	61,66	250	62,03	80	20,73	79	19,60
31	Stanisławów 3	79	17,17	86	18,30	279	60,65	280	59,57	102	22,17	104	22,13
32	Stanisławów 4	85	20,00	90	20,79	265	62,35	267	61,66	75	17,65	76	17,55
	Ogółem	1254	19,23	1297	19,65	4069	62,41	4078	61,78	1197	18,36	1230	18,63

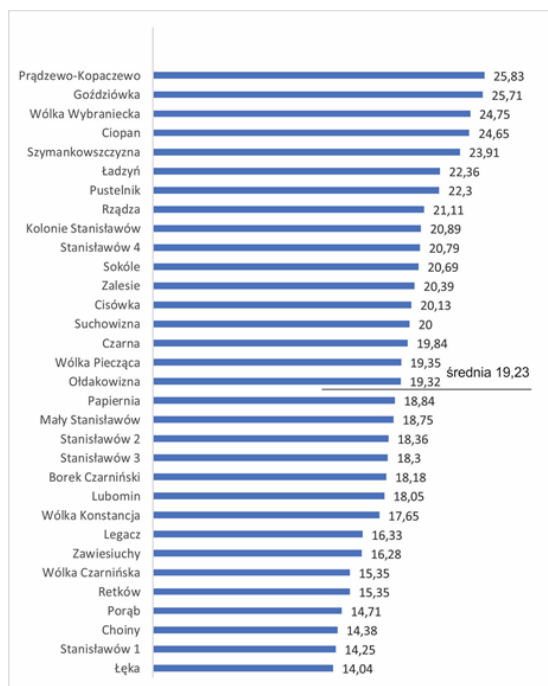
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Ważnymi wskaźnikami służącymi ocenie sytuacji demograficznej w sołectwie jest podział mieszkańców ze względu na ich wiek na trzy grupy wiekowe – przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny. Przedstawione je w tabeli 3. W 2015 roku największy udział osób w wieku przedprodukcyjnym znajdowało się w sołectwie Prądzewo-Kopaczewo a najmniejszy w sołectwie Łęka. W wieku produkcyjnym największy udział osób miał miejsce w sołectwie Łęka a naj-

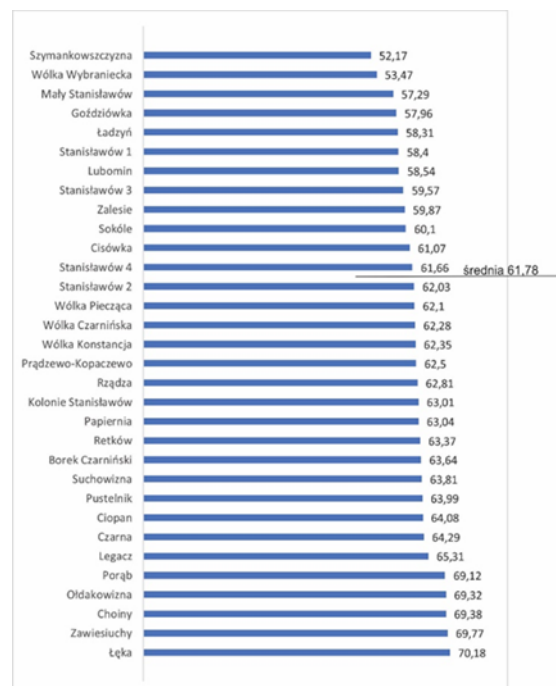
mniej w sołectwie Szymankowszczyzna. Natomiast w wieku poprodukcyjnym największy udział osób miał miejsce w obszarze Stanisławów 1. A najmniej w sołectwie Ciopan.

Rysunek 7. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa w 2015 roku

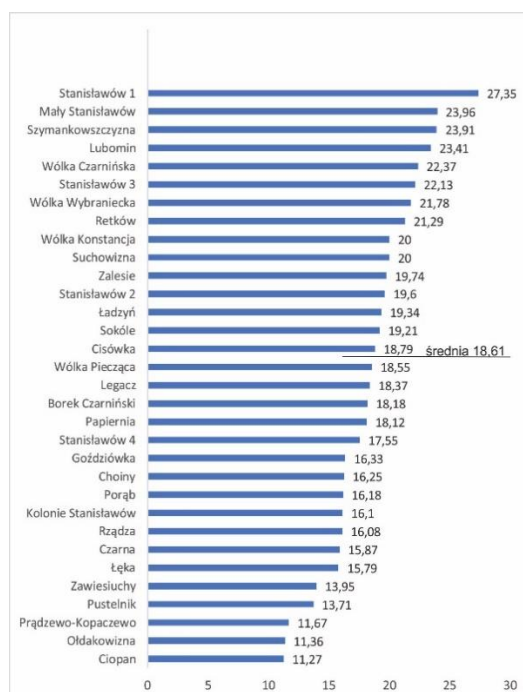
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Rysunek 8. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

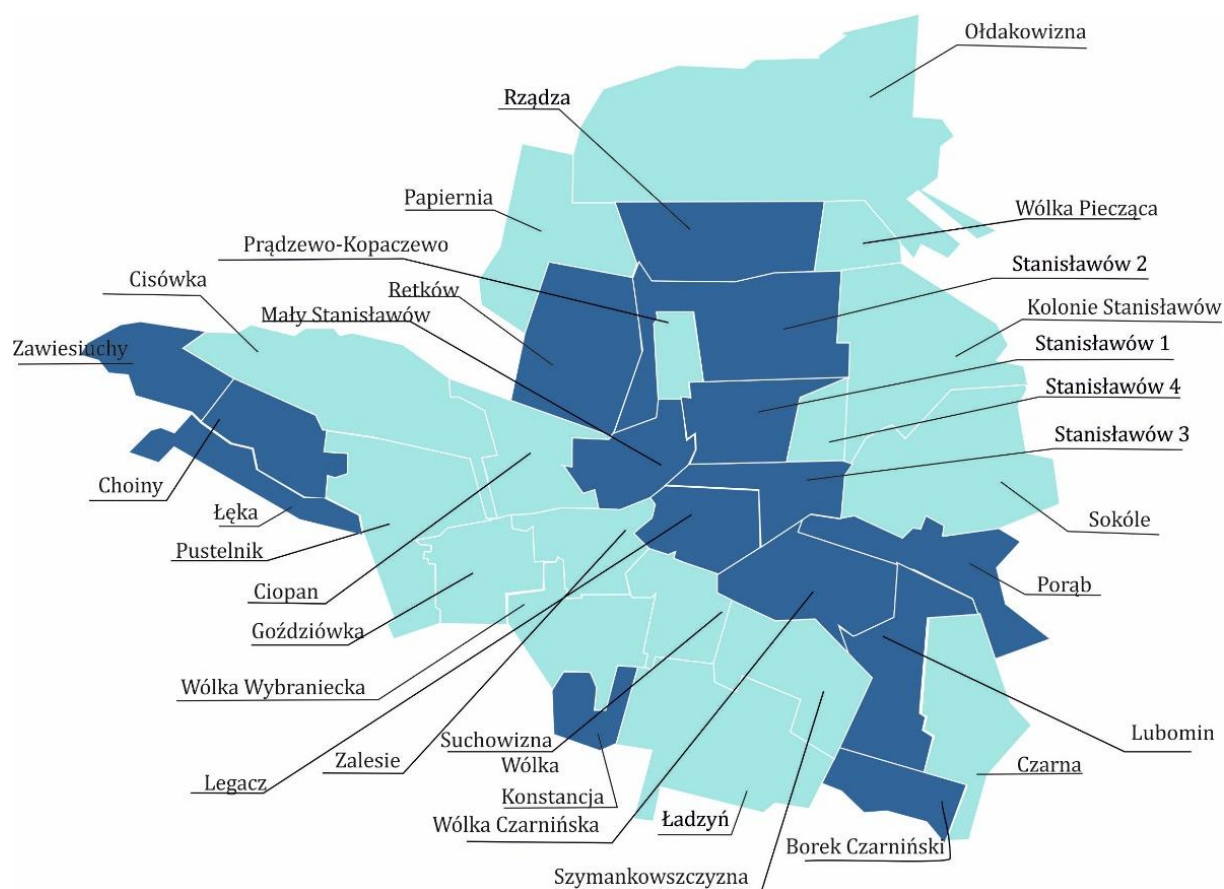
Rysunek 9. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

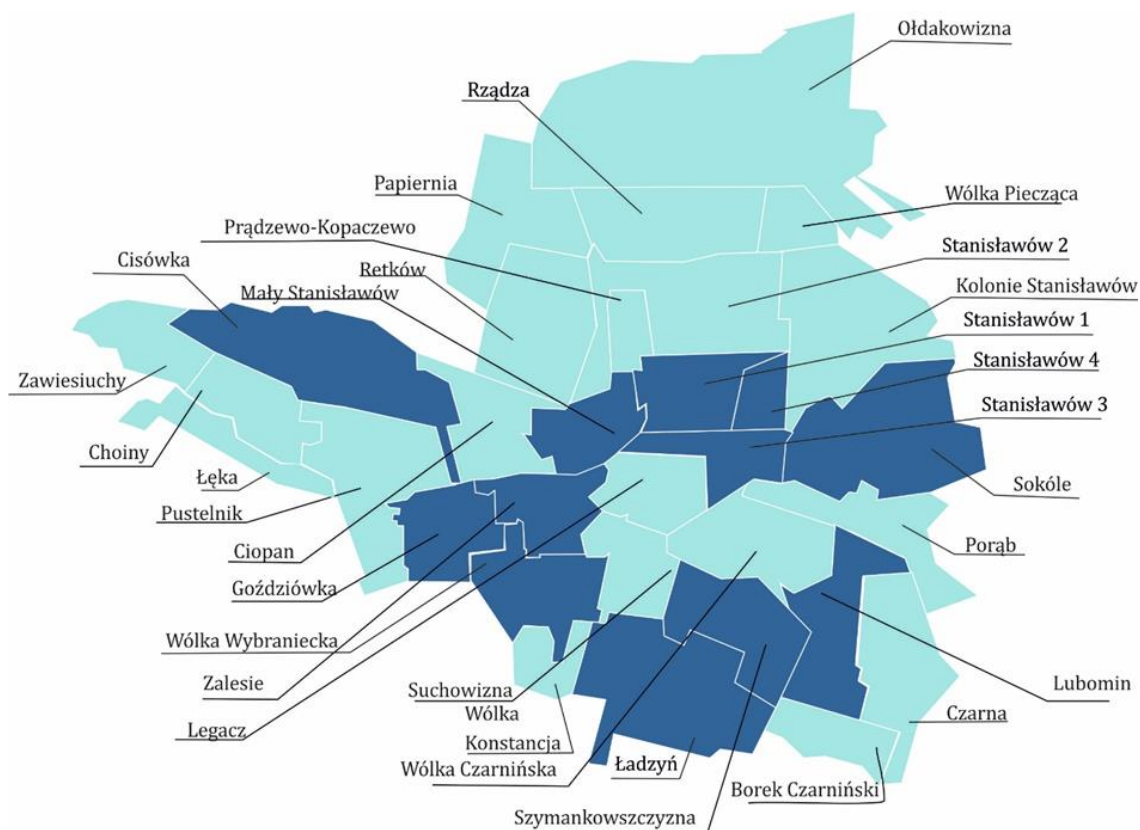

Rysunek 10. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa 2015 roku

Rysunek 11. **Udział ludności w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa**

Legenda: Udział ludności w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa

■ obszary powyżej średniej dla gminy

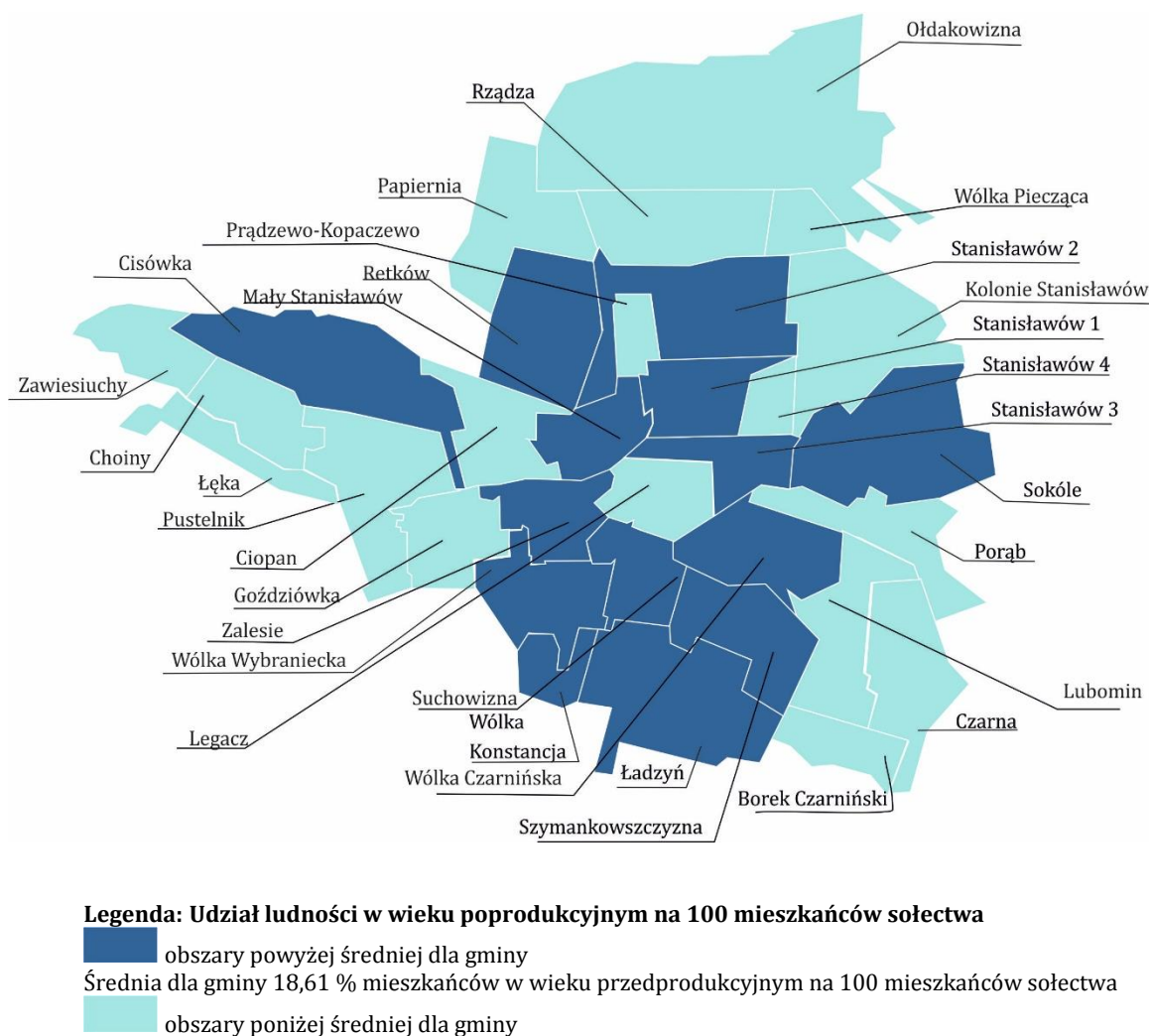
Średnia dla gminy 61,78 % mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa

■ obszary poniżej średniej dla gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędu gminy

Rysunek 12. **Udział ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa**

Ocenę demograficzną społeczności można także przeprowadzić na podstawie wskaźników obciążenia demograficznego. Wskaźnik liczby ludności w wieku poprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym obrazuje wiek demograficzny ludności oraz daje pewien obraz dostępnych na rynku pracy zasobów siły roboczej, poprzez ocenę proporcji liczby osób w wieku produkcyjnym i osób, które w najbliższej przyszłości opuszczą rynek pracy.

Wskaźnik definiujący ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym jest jednym z mierników pokazujących wydolność systemu zabezpieczeń społecznych oraz produktywności społeczeństwa, w szczególności w warunkach zmniejszania się liczby ludności w wieku produkcyjnym. Wysoki odsetek ludzi w wieku nieprodukcyjnym prowadzi do zachwiania równowagi liczbowej między warstwą ludności pracującej i produkującej a tymi warstwami, które utrzymywane są przez ludność pracującą (dzieci, młodzież ucząca się, emeryci).

Wskaźnik opisujący ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym informuje o poziomie dysproporcji wiekowych społeczeństwa. Od struktury wiekowej ludności zależy zapotrzebowanie na świadczenia socjalne (w tym emerytury i częściowo renty), zdrowotne itp.

Wymienione wskaźniki zaprezentowane w tabeli 4. Oraz przedstawiono dla roku 2015 na rysunkach 13.14,15.

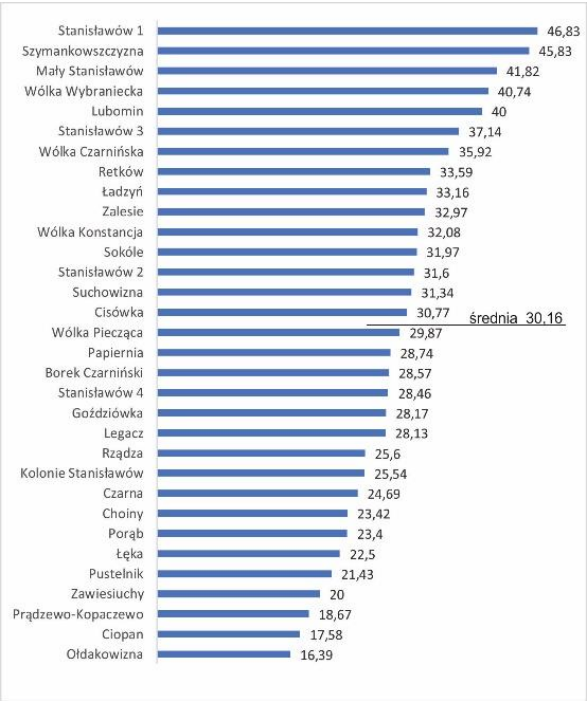
Tabela 4. **Wskaźniki obciążenia demograficznego**

L p	Sołectwo	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym		Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym w		Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym		Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym 15-13	Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym w	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym
		2013	2015	2013	2015	2013	2015			
1	Borek Czarniński	27,78	28,57	54,44	57,14	104,17	100,00	0,79	2,70	-4,17
2	Choiny	21,19	23,42	38,98	44,14	119,05	113,04	2,24	5,16	-6,00
3	Ciopan	17,65	17,58	55,29	56,04	46,88	45,71	-0,06	0,75	-1,16
4	Cisówka	31,05	30,77	60,53	63,74	105,36	93,33	-0,28	3,21	-12,02
5	Czarna	20,99	24,69	53,09	55,56	65,38	80,00	3,70	2,47	14,62
6	Goździówka	26,03	28,17	66,44	72,54	64,41	63,49	2,14	6,10	-0,91
7	Kolonie Stanisławów	24,87	25,54	57,67	58,70	75,81	77,05	0,68	1,02	1,24
8	Legacz	27,69	28,13	50,77	53,13	120,00	112,50	0,43	2,36	-7,50
9	Lubomin	38,98	40,00	71,19	70,83	121,05	129,73	1,02	-0,35	8,68
10	Ładzyń	29,17	33,16	70,83	71,50	70,00	86,49	3,99	0,67	16,49
11	Łęka	21,79	22,50	41,03	42,50	113,33	112,50	0,71	1,47	-0,83
12	Mały Stanisławów	42,11	41,82	68,42	74,55	160,00	127,78	-0,29	6,12	-32,22
13	Ołdakowizna	23,08	16,39	57,69	44,26	66,67	58,82	-6,68	-13,43	-7,84
14	Papiernia	27,27	28,74	54,55	58,62	100,00	96,15	1,46	4,08	-3,85
15	Porąb	24,00	23,40	44,00	44,68	120,00	110,00	-0,60	0,68	-10,00
16	Prądzewo-Kopaczewo	23,08	18,67	64,62	60,00	55,56	45,16	-4,41	-4,62	-10,39
17	Pustelnik	20,69	21,43	54,60	56,29	61,02	61,48	0,74	1,69	0,46
18	Retków	29,63	33,59	52,59	57,81	129,03	138,71	3,96	5,22	9,68
19	Rządza	26,10	25,60	59,44	59,20	78,31	76,19	-0,50	-0,24	-2,12
20	Sokóle	40,83	31,97	74,17	66,39	122,50	92,86	-8,87	-7,77	-29,64
21	Suchowizna	32,31	31,34	63,08	62,69	105,00	100,00	-0,96	-0,39	-5,00
22	Szymankowszczyzna	50,00	45,83	104,55	91,67	91,67	100,00	-4,17	-12,88	8,33
23	Wólka Czarnińska	33,10	35,92	57,75	60,56	134,29	145,71	2,82	2,82	11,43
24	Wólka Konstancja	27,59	32,08	51,72	60,38	114,29	113,33	4,49	8,65	-0,95
25	Wólka Pieczęca	27,03	29,87	56,76	61,04	90,91	95,83	2,84	4,28	4,92
26	Wólka Wybraniecka	31,67	40,74	68,33	87,04	86,36	88,00	9,07	18,70	1,64
27	Zalesie	31,03	32,97	67,82	67,03	84,38	96,77	1,93	-0,78	12,40
28	Zawiesiuchy	25,00	20,00	50,00	43,33	100,00	85,71	-5,00	-6,67	-14,29
29	Stanisławów 1	39,91	46,83	64,32	71,22	163,46	192,00	6,92	6,90	28,54
30	Stanisławów 2	33,61	31,60	62,18	61,20	117,65	106,76	-2,01	-0,98	-10,89
31	Stanisławów 3	36,56	37,14	64,87	67,86	129,11	120,93	0,58	2,98	-8,18
32	Stanisławów 4	28,30	28,46	60,38	62,17	88,24	84,44	0,16	1,79	-3,79
		29,42	30,16	60,24	61,97	95,45	94,83	0,74	1,73	-0,62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

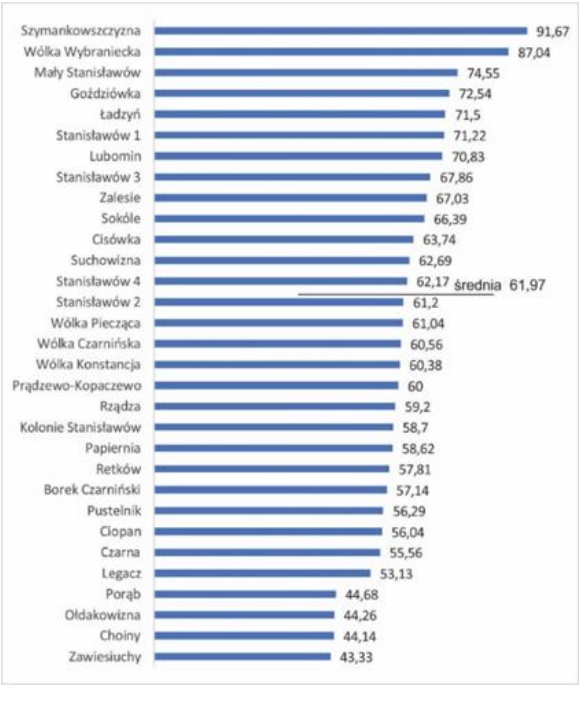

Rysunek 13. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym w roku 2015

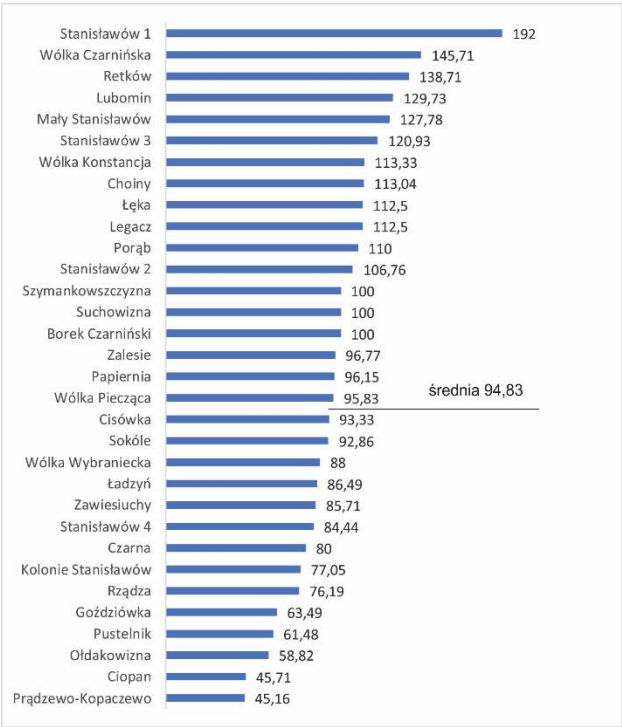
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Rysunek 14. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym w roku 2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Rysunek 15. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym w roku 2015

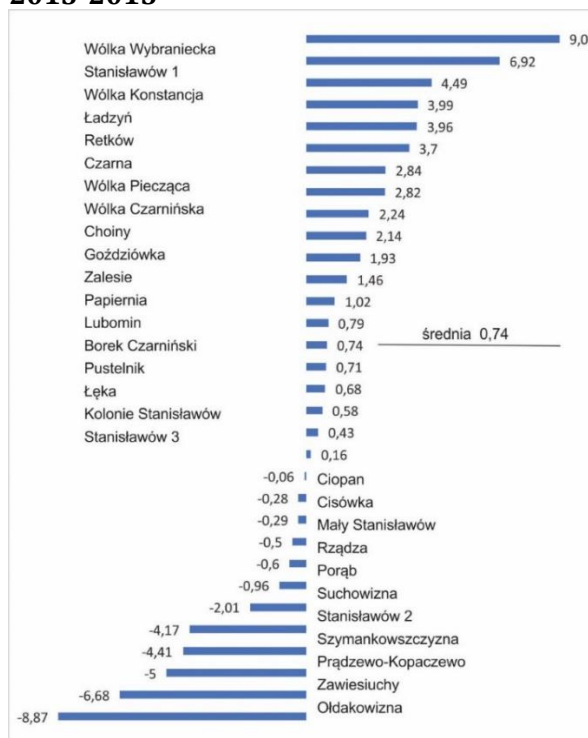
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Najwyższy wskaźnik określający liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym w roku 2015 dotyczył obszaru Stanisławo 1 a najniższy sołectwo Ołdakowiznę. Biorąc pod uwagę liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym w 2015 największy wskaźnik obejmował mieszkańców Szymankowszczyzny a najmniejszy sołectwa Zawiesiuchy. Największym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym charakteryzował się obszar Stanisławów 1 a najmniejszym Prądzewo - Kopaczewo.

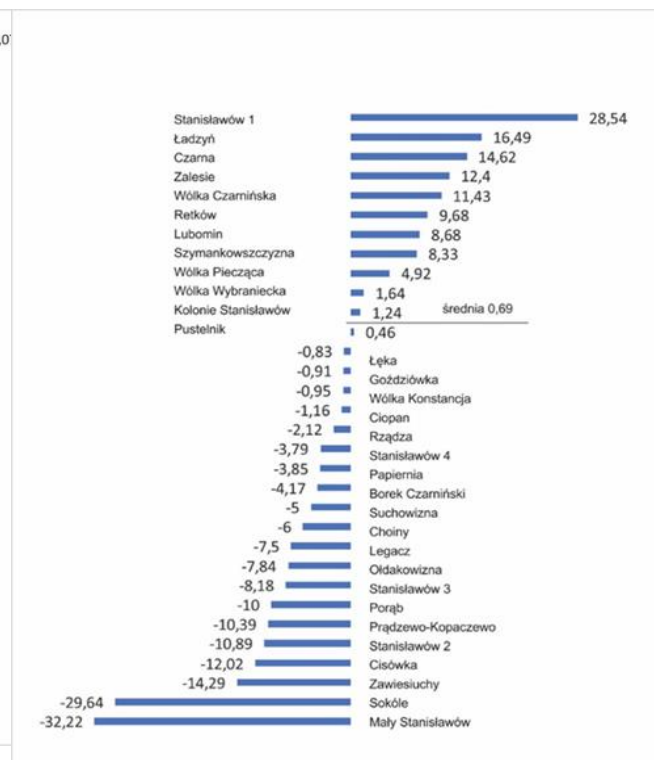
Rysunki 16,17,18 przedstawia zmianę wskaźników w latach 2013-2015. Największa zmiana liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym w tych latach miała miejsce w Wólce Wybranieckiej a najniższa w Ołdakowiznie. Natomiast zmiana liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym miała miejsce w Stanisławowie 1 a najniższa w Stanisławowie Małym. Natomiast oceniając zmianę liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym w Wólce Wybranieckiej a najniższa w Ołdakowiznie.

Rysunek 16. Zmiana liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

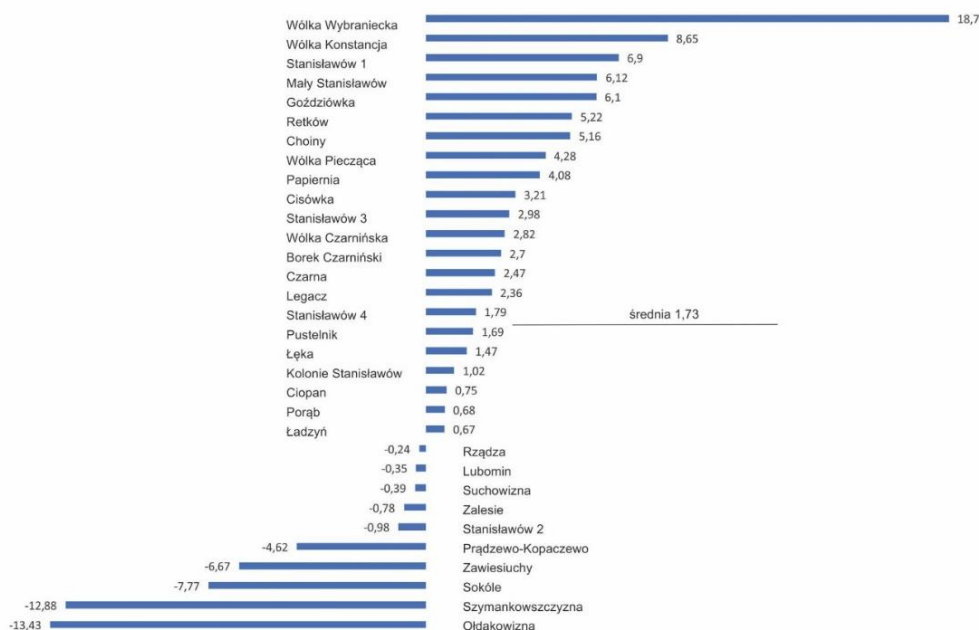
Rysunek 17. Zmiana liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Rysunek 18. **Zmiana Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013-2015**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Przedstawiona sytuacja jest bardziej korzystna niż w powiecie mińskim (20,6%; 61,7%; 17,8%) oraz województwie mazowieckim (18,6%; 61,4%; 20%). Jednakże w ciągu ostatnich lat w gminie Stanisławów zaobserwowano niekorzystne zmiany w strukturze ekonomicznych grup wieku – wzrastający odsetek osób starszych tj. w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym zmniejszaniu się odsetka grupy osób poniżej 18 r.ż. (przedprodukcyjny). Zmiany pogłębiają się z roku na rok – z danych udostępnionych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika, że w 2016 r. proporcje między ekonomicznymi grupami wieku znowu uległy niekorzystnym zmianom w stosunku do 2015 r. (odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym spadł do 20,1%, produkcyjnym – 63,1%, a poprodukcyjnym wzrósł do 16,8%). Niekorzystne zjawiska demograficzne odzwierciedla także pogarszający się na przestrzeni ostatnich 5 lat wskaźnik obciążenia demograficznego dotyczący liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. W latach 2010–2015 wskaźnik ten wzrósł z poziomu 72,9 do 78,1. Jest to sygnał świadczący o możliwym dalszym pogorszeniu się proporcji pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi w niedalekiej przyszłości. Negatywny trend prawdopodobnie utrwali się, jeśli dynamika napływu nowych mieszkańców ulegnie zmniejszeniu (co jest dalece prawdopodobne, jeżeli nie zostaną zaspokojone rosnące potrzeby w zakresie dostępu do infrastruktury społecznej i technicznej).

Analizując jednostki zdegradowane pod kątem struktury wg ekonomicznych grup wieku, zauważa się zróżnicowanie procesów, ale jednocześnie niepokojące sygnały – zwłaszcza na tle średniej dla gminy. Pustelnik znajduje się wśród jednych z „młodszych demograficznie” sołectw ze względu na wyższy od średniej dla gminy odsetek populacji przed 18 r.ż. Zarówno w przypadku Pustelnika jak i Stanisławowa obserwuje się niższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do średniej dla gminy, przy jednoczesnym stosunkowo wysokim udziale grupy w wieku produkcyjnym – co oznacza, że w najbliższej przyszłości przybywać będzie osób powyżej 60/65 r.ż., a tym samym proporcje te ulegną negatywnym zmianom. Dodatkowo, w przypadku Stanisławowa odnotowano stosunkowo niewielki odsetek młodych mieszkańców tj. w wieku przedprodukcyjnym. Z kolei w Ładzyńcu już w obecnej chwili obserwuje się procesy

starzenia demograficznego – jednostka ta posiada jeden z wyższych w gminie odsetków osób w wieku poprodukcyjnym. Także wskaźnik obciążenia demograficznego dotyczący liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym wypada dla Ładzynia bardzo niekorzystnie, a dla pozostałych jednostek kształtuje się w okolicach średniej dla gminy

Choć gmina Stanisławów i jednostki wskazane jako zdegradowane wciąż posiadają stosunkowo korzystną strukturę demograficzną (np. w porównaniu do kraju czy województwa), jednakże obserwuje się postępujące procesy starzenia się społeczeństwa. W związku z tym w planowanych działaniach konieczne jest uwzględnianie potrzeb osób starszych, jak i podejmowanie kroków spowalniających zmiany struktury wiekowej mieszkańców. Oznacza to działania nakierowane na rozwój infrastruktury społecznej oraz usług społecznych i opiekuńczych, dedykowanych zarówno seniorom, jak osobom młodym/ osiedlającym się rodzinom itp. Aby zapobiec negatywnym zjawiskom społecznym, np. wykluczeniu i atomizacji społeczeństwa, należy dawać mieszkańcom okazję i przestrzeń do integracji, w tym integracji międzypokoleniowej, do czego konieczne jest tworzenie miejsc centralnych, zachęcających do wspólnego spędzania czasu wolnego. Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do pozostałych grup wiekowych może mieć negatywny wpływ zarówno na lokalną gospodarkę, jak i budżet gminy, dlatego też warto wspierać przedsięwzięcia gospodarcze i inicjatywy nakierowane na rozwój przedsiębiorczości mieszkańców.

Pomoc społeczna

Najważniejszą instytucją świadczącą usługi z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Stanisławów jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stanisławowie. Zakres jego działalności obejmuje przede wszystkim:

- analizowanie potrzeb mieszkańców gminy w zakresie pomocy społecznej,
- przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przewidzianych przepisami prawa (finansowe, w naturze, usługach),
- opracowywanie planów dotyczących zaspokajania potrzeb mieszkańców w zakresie pomocy społecznej oraz prowadzenie działalności zmierzającej do ich realizacji,
- współdziałanie i współpracę z innymi organizacjami i instytucjami zwłaszcza z samorządem gminnym,
- pracę socjalną, rozumianą jako działalność zawodowa, skierowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie,
- realizację zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej,
- prowadzenie spraw z zakresu przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych oraz zaliczek alimentacyjnych.

Tabela 5. Pomoc społeczna w gminie Stanisławów – zestawienie danych

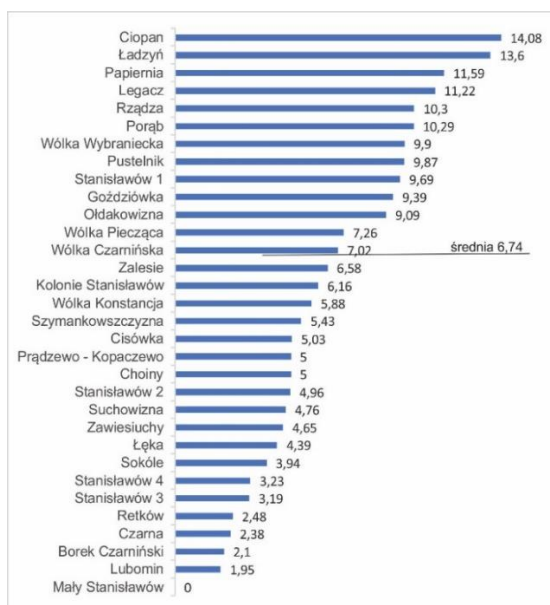
LP	Sołectwo	Liczba osób korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób korzystających w łącznej liczbie takich osób na terenie całej gminy	Udział osób korzystających na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób korzystających w łącznej liczbie takich osób na terenie całej gminy	Udział osób korzystających na 100 mieszkańców sołectwa	Zmiana udziału osób korzystających w stosunku do liczby mieszkańców gminy	Zmiana udziału osób korzystających w stosunku do liczby mieszkańców sołectwa
		2013			2015				
1	Borek Czarniński	3	0,73	2,24	3	0,67	2,10	-0,14	-0,05
2	Choiny	8	1,94	4,79	8	1,80	5,00	0,21	-0,14
3	Ciopan	16	3,87	12,90	20	4,49	14,08	1,18	0,62
4	Cisówka	15	3,63	4,82	15	3,37	5,03	0,21	-0,26
5	Czarna	3	0,73	2,36	3	0,67	2,38	0,02	-0,05
6	Goździówka	22	5,33	9,32	23	5,17	9,39	0,07	-0,16
7	Kolonie Stanisławów	21	5,08	7,37	18	4,04	6,16	-1,20	-1,04
8	Legacz	10	2,42	10,87	11	2,47	11,22	0,35	0,05
9	Lubomin	4	0,97	2,05	4	0,90	1,95	-0,10	-0,07
10	Ładzyń	39	9,44	12,23	45	10,11	13,60	1,37	0,67
11	Łęka	5	1,21	4,20	5	1,12	4,39	0,18	-0,09
12	Mały Stanisławów	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
13	Ołdakowizna	8	1,94	11,59	8	1,80	9,09	-2,50	-0,14
14	Papiernia	14	3,39	10,00	16	3,60	11,59	1,59	0,21
15	Porąb	7	1,69	9,33	7	1,57	10,29	0,96	-0,12
16	Prądzewo - Kopaczewo	7	1,69	7,14	6	1,35	5,00	-2,14	-0,35
17	Pustelnik	50	12,11	9,80	54	12,13	9,87	0,07	0,03
18	Retków	5	1,21	2,28	5	1,12	2,48	0,19	-0,09
19	Rządza	40	9,69	10,47	41	9,21	10,30	-0,17	-0,47
20	Sokóły	7	1,69	3,30	8	1,80	3,94	0,64	0,10
21	Suchowizna	5	1,21	4,72	5	1,12	4,76	0,04	-0,09
22	Szymankowszczyzna	5	1,21	5,95	5	1,12	5,43	-0,52	-0,09
23	Wólka Czarnińska	15	3,63	6,58	16	3,60	7,02	0,44	-0,04
24	Wólka Konstancja	0	0,00	0,00	5	1,12	5,88	5,88	1,12
25	Wólka Piecząca	8	1,94	6,84	9	2,02	7,26	0,42	0,09
26	Wólka Wybraniecka	8	1,94	7,62	10	2,25	9,90	2,28	0,31
27	Zalesie	9	2,18	6,16	10	2,25	6,58	0,41	0,07
28	Zawiesiuchy	2	0,48	4,55	2	0,45	4,65	0,11	-0,03
39	Stanisławów 1	31	7,51	8,99	34	7,64	9,69	0,70	0,13
30	Stanisławów 2	20	4,84	5,14	20	4,49	4,96	-0,18	-0,35
31	Stanisławów 3	13	3,15	2,91	15	3,37	3,19	0,28	0,22
32	Stanisławów 4	13	3,15	3,16	14	3,15	3,23	0,07	0,00
	gmina	413	100	0,00	445	100,00	100		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Najwięcej osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej pochodziło ze Stanisławowa, Pustelnika, Ładzynia i Rządzy. Jeżeli weźmiemy pod uwagę liczbę osób korzystających ze świadczeń w stosunku do liczby mieszkańców sołectwa to najwięcej takich osób było w Sołectwach Ciopan Ładzynia najmniej w Małym Stanisławowie i Lubominie. (Rysunek 19)

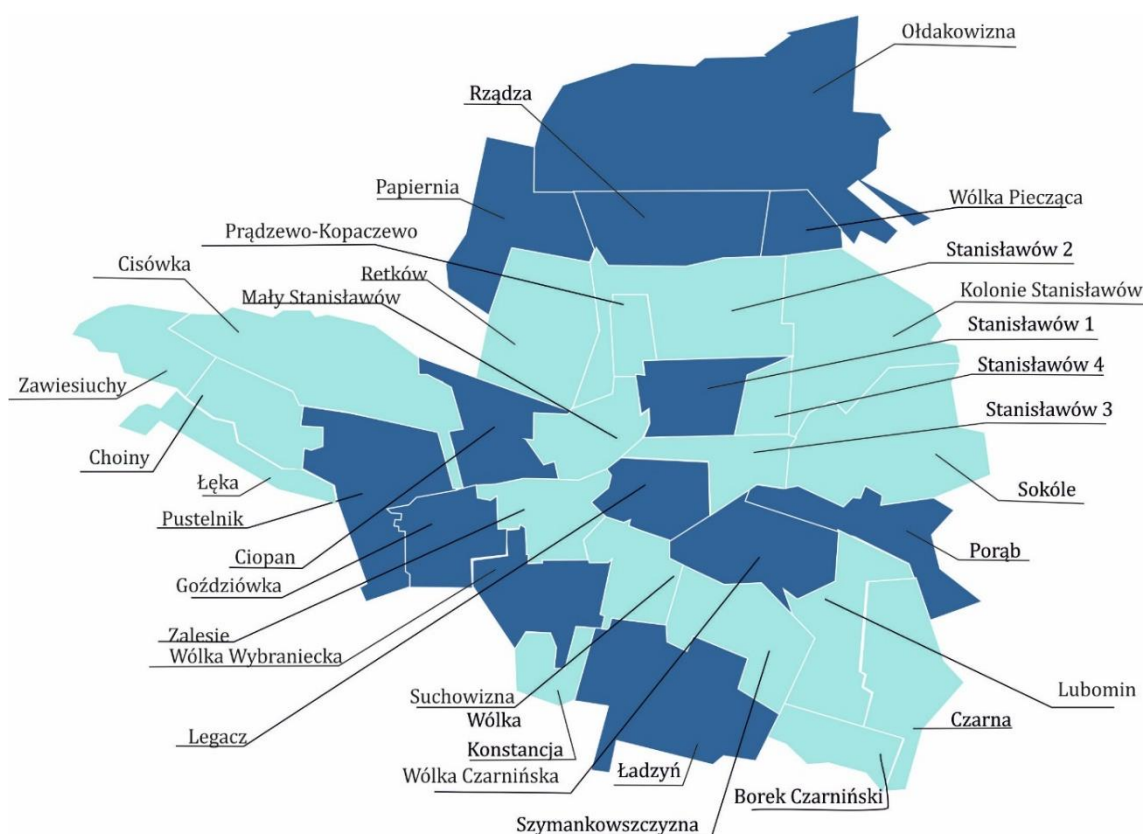

Rysunek 19. **Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy na 100 mieszkańców w 2015 roku**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Rysunek 20. **Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy na 100 mieszkańców w 2015 roku**

Legenda: Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy na 100 mieszkańców w 2015 roku

obszary powyżej średniej dla gminy

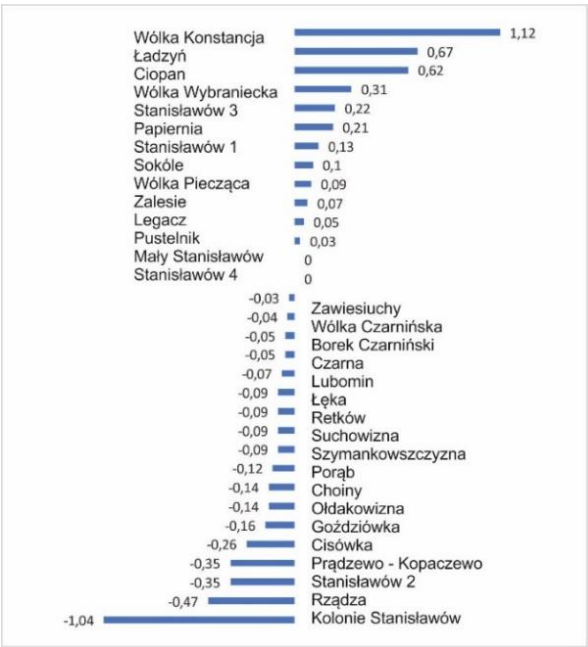
Średnia dla gminy 6,74

obszary poniżej średniej dla gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędu gminy

21. Zmiana udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 100 mieszkańców sołectwa w latach 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba osób korzystających wzrosła o 6,74 %. Największy przyrost osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w podziale na poszczególne sołectwa miał miejsce w Wólce Konstancja i Wólce Wybraniecka. W części sołectw liczba osób korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się. Najmniejszy spadek miał miejsce w Oldakowiznie i Prądzewie-Kopaczowie. Natomiast największy przyrost osób korzystających z pomocy społecznej miał miejsce w sołectwach Wólka Konstancja i Ładzyń a najmniejszy w Kolonii Stanisławów i Rządzy.

Tabela 6. Liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej

l.p.	Sołectwo	Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia środowiskowej pomocy społecznej	Udział rodzin korzystających w łącznej liczbie takich rodzin na terenie całej gminy	Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia środowiskowej pomocy społecznej	Udział rodzin korzystających w łącznej liczbie takich rodzin na terenie całej gminy	Zmiana udziału rodzin korzystających w łącznej liczbie takich osób na terenie całej gminy
		2013		2015		
1	Borek Czarniński	2	1,43	2	1,33	-0,10
2	Choiny	4	2,86	4	2,67	-0,19
3	Ciopan	5	3,57	6	4,00	0,43
4	Cisówka	4	2,86	5	3,33	0,48
5	Czarna	1	0,71	1	0,67	-0,05
6	Goździówka	5	3,57	6	4,00	0,43
7	Kolonie Stanisławów	7	5,00	6	4,00	-1,00
8	Legacz	7	5,00	7	4,67	-0,33
9	Lubomin	3	2,14	3	2,00	-0,14
10	Ładzyń	12	8,57	14	9,33	0,76

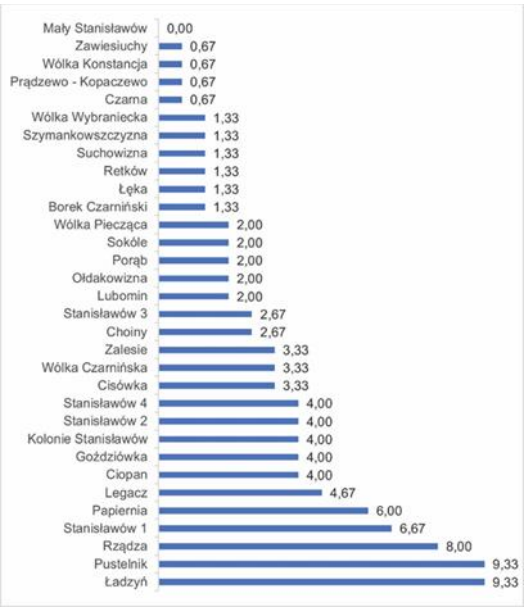

11	Łęka	2	1,43	2	1,33	-0,10
12	Mały Stanisławów	0	0,00	0	0,00	0,00
13	Ołdakowizna	3	2,14	3	2,00	-0,14
14	Papiernia	9	6,43	9	6,00	-0,43
15	Porąb	3	2,14	3	2,00	-0,14
16	Prądzewo-Kopaczewo	1	0,71	1	0,67	-0,05
17	Pustelnik	13	9,29	14	9,33	0,05
18	Retków	2	1,43	2	1,33	-0,10
19	Rządza	13	9,29	12	8,00	-1,29
20	Sokóły	2	1,43	3	2,00	0,57
21	Suchowizna	2	1,43	2	1,33	-0,10
22	Szymankowszczyzna	2	1,43	2	1,33	-0,10
23	Wólka Czarnińska	5	3,57	5	3,33	-0,24
24	Wólka Konstancja	0	0,00	1	0,67	0,67
25	Wólka Pieczęca	3	2,14	3	2,00	-0,14
26	Wólka Wybraniecka	3	2,14	2	1,33	-0,81
27	Zalesie	4	2,86	5	3,33	0,48
28	Zawiesiuchy	0	0,00	1	0,67	0,67
29	Stanisławów 1	8	5,71	10	6,67	0,95
30	Stanisławów 2	6	4,29	6	4,00	-0,29
31	Stanisławów 3	4	2,86	4	2,67	-0,19
32	Stanisławów 4	5	3,57	6	4,00	0,43
		140	100,00	150	100,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

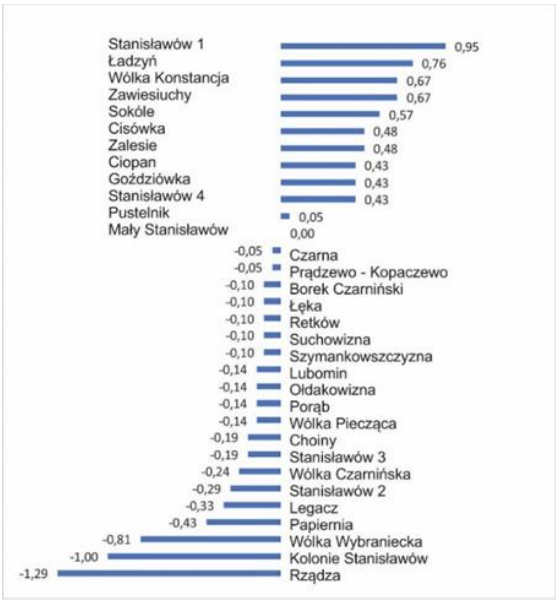
Również oceniając liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej można zaobserwować, że najwięcej tych rodzin zamieszkiwało największe sołectwa gminy Stanisławów, Pustelnik Ładziń i Rządza. W Stanisławowie oraz w Ładzińcu najbardziej zwiększyła się liczba rodzin korzystających z pomocy w latach 2013-2015 natomiast w Rządzie liczba rodzin się zmniejszyła.

Rysunek 22. Udział rodzin korzystających w łącznej liczbie rodzin na terenie całej gminy w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Rysunek 23. Zmiana liczby rodzin korzystających w łącznej liczbie takich osób na terenie całej gminy w latach 2013 -2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Ważnym wskaźnikiem określającym zasobność rodzin jest też liczba dzieci korzystających z dożywiania w szkole. W 2015 roku najwięcej dzieci korzystało z tej formy pomocy z Pustelnika i Ładzińca. W latach 2013-2015 w sołectwach największy wzrost liczby dzieci nastąpił w Legaczu i Cisówce.

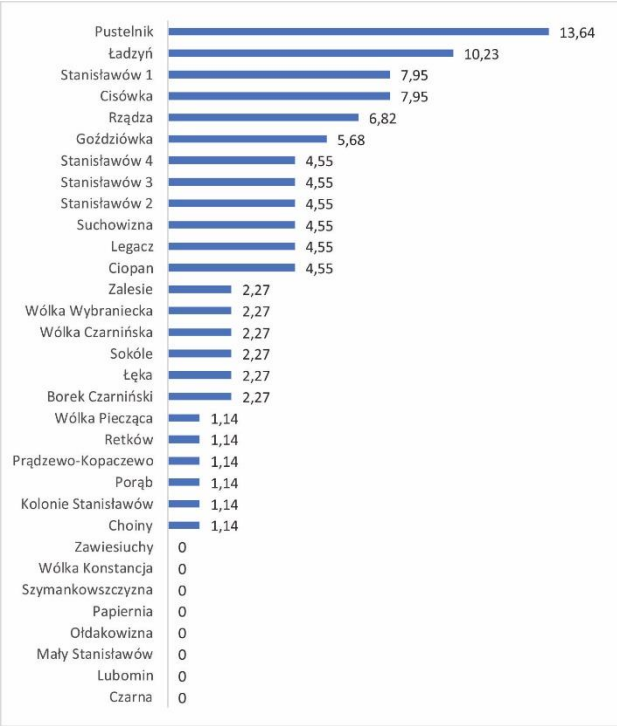
Tabela 7. **Liczba dzieci korzystających z dofinansowania posiłku w szkołach**

L p	Sołectwo	Liczba dzieci korzystających z dofinansowania posiłku w szkołach				
		Liczba osób	Udział dzieci w ogólnej liczbie dzieci w gminie	Liczba osób	Udział dzieci w ogólnej liczbie dzieci w gminie	Zmian udział dzieci w ogólnej liczbie dzieci w gminie 2015/200
		2013		2015		
1	Borek Czarniński	2	2,33	2	2,27	-0,05
2	Choiny	3	3,49	1	1,14	-2,35
3	Ciopan	4	4,65	4	4,55	-0,11
4	Cisówka	4	4,65	7	7,95	3,30
5	Czarna	1	1,16	0	0,00	-1,16
6	Goździówka	5	5,81	5	5,68	-0,13
7	Kolonie Stanisławów	2	2,33	1	1,14	-1,19
8	Legacz	0	0,00	4	4,55	4,55
9	Lubomin	2	2,33	0	0,00	-2,33
10	Ładzyń	7	8,14	9	10,23	2,09
11	Łęka	2	2,33	2	2,27	-0,05
12	Mały Stanisławów	0	0,00	0	0,00	0,00
13	Oldakowizna	1	1,16	0	0,00	-1,16
14	Papiernia	0	0,00	0	0,00	0,00
15	Porąb	2	2,33	1	1,14	-1,19
16	Prądzewo-Kopaczewo	1	1,16	1	1,14	-0,03
17	Pustelnik	11	12,79	12	13,64	0,85
18	Retków	1	1,16	1	1,14	-0,03
19	Rządza	6	6,98	6	6,82	-0,16
20	Sokół	2	2,33	2	2,27	-0,05
21	Suchowizna	5	5,81	4	4,55	-1,27
22	Szymankowszczyzna	0	0,00	0	0,00	0,00
23	Wólka Czarnińska	3	3,49	2	2,27	-1,22
24	Wólka Konstancja	0	0,00	0	0,00	0,00
25	Wólka Pieczęca	3	3,49	1	1,14	-2,35
26	Wólka Wybraniecka	4	4,65	2	2,27	-2,38
27	Zalesie	0	0,00	2	2,27	2,27
28	Zawiesiuchy	1	1,16	0	0,00	-1,16
29	Stanisławów 1	4	4,65	7	7,95	3,30
30	Stanisławów 2	3	3,49	4	4,55	1,06
31	Stanisławów 3	4	4,65	4	4,55	-0,11
32	Stanisławów 4	3	3,49	4	4,55	1,06
		86	100,00	88	100,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

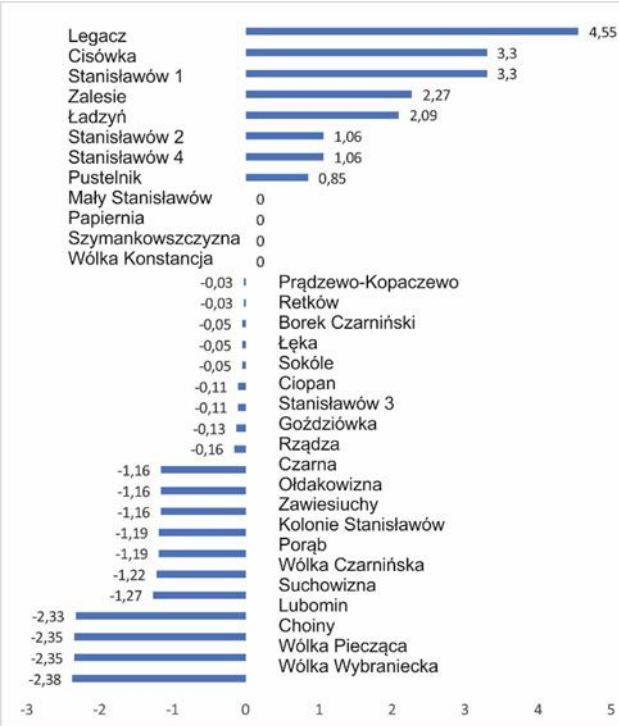

Rysunek 24. Liczba dzieci korzystających z dożywiania w sołectwie w ogólnej liczbie dzieci korzystających z dożywiania w gminie w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Rysunek 25. Zmiana udziału dzieci w ogólnej liczbie dzieci w gminie 2015/20013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Bezrobocie

Określenie sfery społecznej związane też jest z bezrobociem. Pod względem liczby osób bezrobotnych, najwięcej ich pochodzi z sołectw o największej liczbie mieszkańców najwięcej ich mieszka w Pustelniku. Natomiast wskaźnik liczby osób bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców największy jest w Legaczu i Koloniach Stanisławów.

Tabela 8. Bezrobocie w gminie Stanisławów

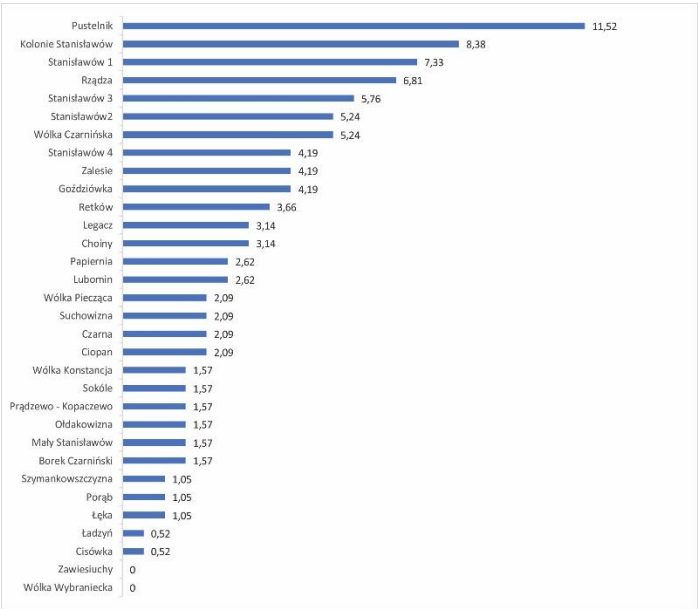
L.p.	Sołectwo	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Zginaliby osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2013-2015
1	Borek Czarniński	8	5,76	9,88	3	2,10	3,57	1,57	-6,31
2	Choiny	6	3,66	5,08	6	3,75	5,41	3,14	0,32
3	Ciopan	8	6,06	9,41	4	2,82	4,40	2,09	-5,02
4	Cisówka	8	2,62	4,21	1	0,34	0,55	0,52	-3,66
5	Czarna	5	4,03	6,17	4	3,17	4,94	2,09	-1,23
6	Goździówka	13	5,35	8,78	8	3,27	5,63	4,19	-3,15

7	Kolonie Stanisławów	16	5,37	8,21	16	5,48	8,94	8,38	0,73
8	Legacz	9	9,18	13,85	6	6,12	9,52	3,14	-4,32
9	Lubomin	7	3,47	5,93	5	2,44	4,17	2,62	-1,77
10	Ładzyń	7	2,13	3,65	1	0,30	0,52	0,52	-3,13
11	Łęka	3	2,73	3,90	2	1,75	2,50	1,05	-1,40
12	Mały Stanisławów	4	4,17	7,02	3	3,13	5,45	1,57	-1,56
13	Oldakowizna	4	4,88	7,69	3	3,41	4,92	1,57	-2,77
14	Papiernia	5	3,68	5,68	5	3,62	5,75	2,62	0,07
15	Porąb	1	1,39	2,00	2	2,94	4,26	1,05	2,26
16	Prądzewo - Kopaczewo	3	2,80	4,62	3	2,50	4,00	1,57	-0,62
17	Pustelnik	25	4,65	7,40	22	4,02	6,16	11,52	-1,23
18	Retków	8	3,88	5,93	7	3,47	5,47	3,66	-0,46
19	Rządza	17	4,28	6,83	13	3,27	5,20	6,81	-1,63
20	Sokół	4	1,91	3,33	3	1,48	2,46	1,57	-0,87
21	Suchowizna	6	5,66	8,45	4	3,81	5,63	2,09	-2,82
22	Szymankowszczyzna	7	7,78	15,91	2	2,17	4,17	1,05	-11,74
23	Wólka Czarnińska	12	5,36	8,45	10	4,39	7,04	5,24	-1,41
24	Wólka Konstancja	6	6,82	10,34	3	3,53	5,66	1,57	-4,68
25	Wólka Pieczęca	8	6,90	10,81	4	3,23	5,19	2,09	-5,62
26	Wólka Wybraniecka	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
27	Zalesie	8	5,48	9,20	8	5,26	8,79	4,19	-0,40
28	Zawiesiuchy	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
29	Stanisławów 1	18	5,14	8,45	14	3,88	6,83	7,33	-1,62
30	Stanisławów 2	19	4,92	7,98	10	2,56	4,00	5,24	-3,98
31	Stanisławów 3	18	3,91	6,45	11	2,30	4,00	5,76	-2,45
32	Stanisławów 4	15	3,53	5,36	8	1,87	3,05	4,19	-2,30
33	ogółem	278	4,26	6,82	191	2,89	4,70	100,00	-2,12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

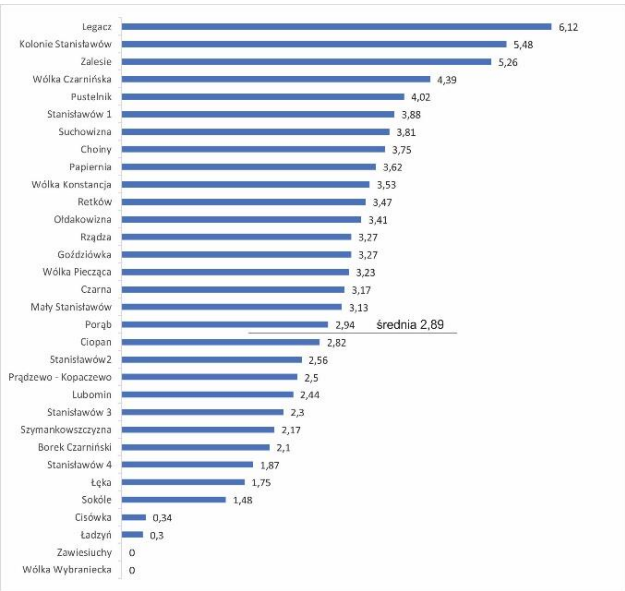
Rysunek 26. Udział osób bezrobotnych w poszczególnych sołectwach w stosunku do bezrobotnych w całej gminie 2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

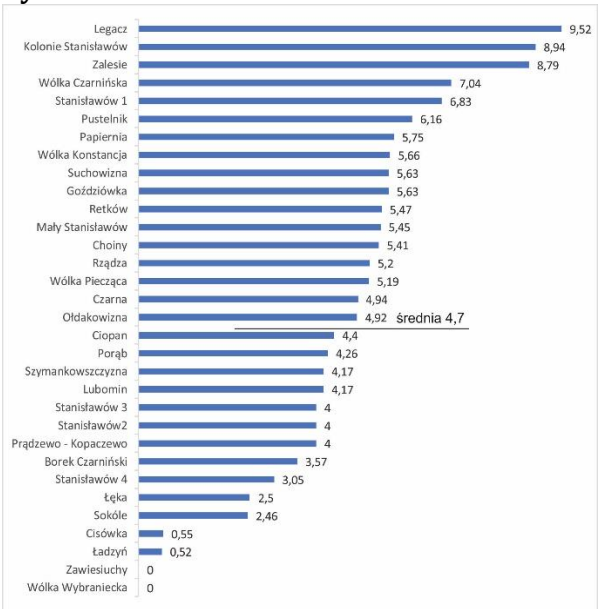

Rysunek 27. Liczba osób bezrobotnych 100 mieszkańców w sołectwie w 2015 roku

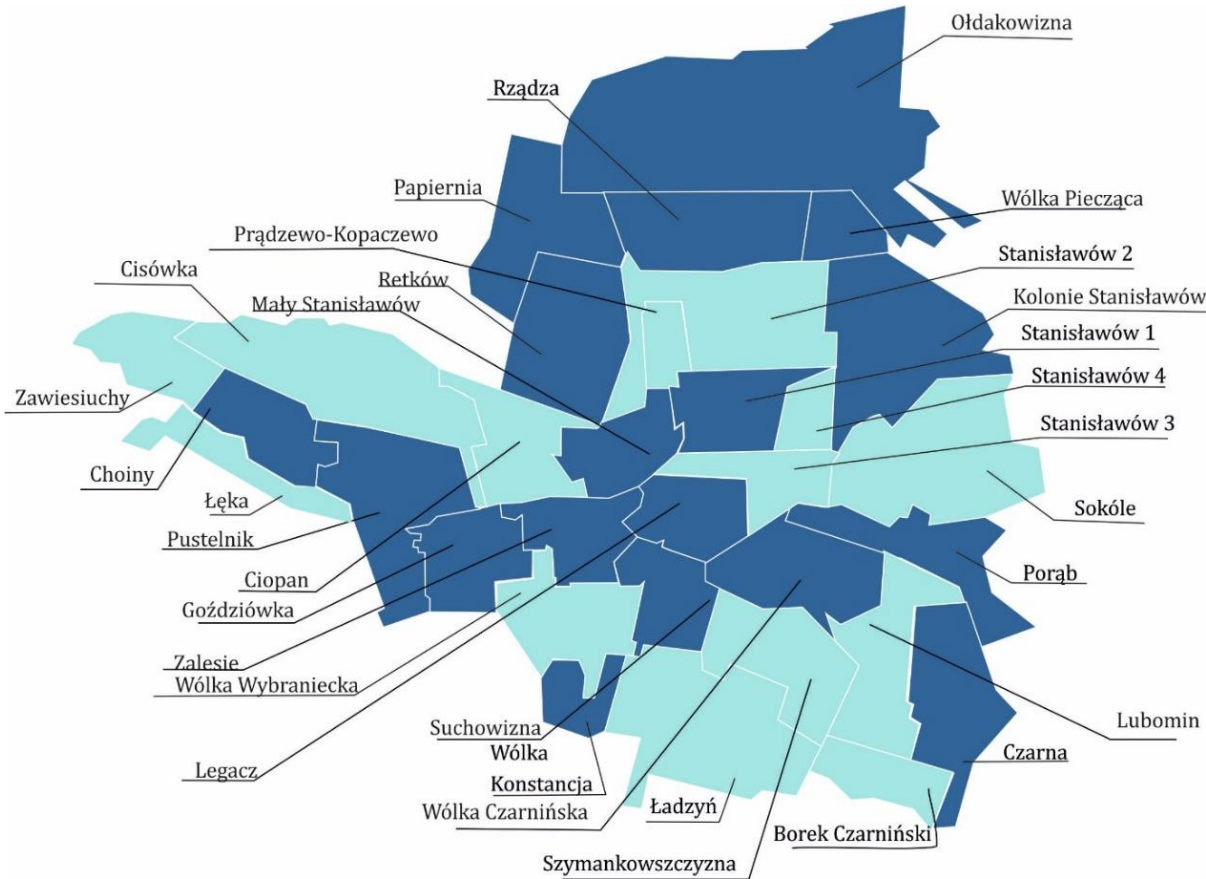
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Rysunek 28. Stosunek liczby osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym w sołectwie w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Rysunek 29. Udział osób bezrobotnych 100 mieszkańców w sołectwie w 2015

Legenda:

obszary powyżej średniej

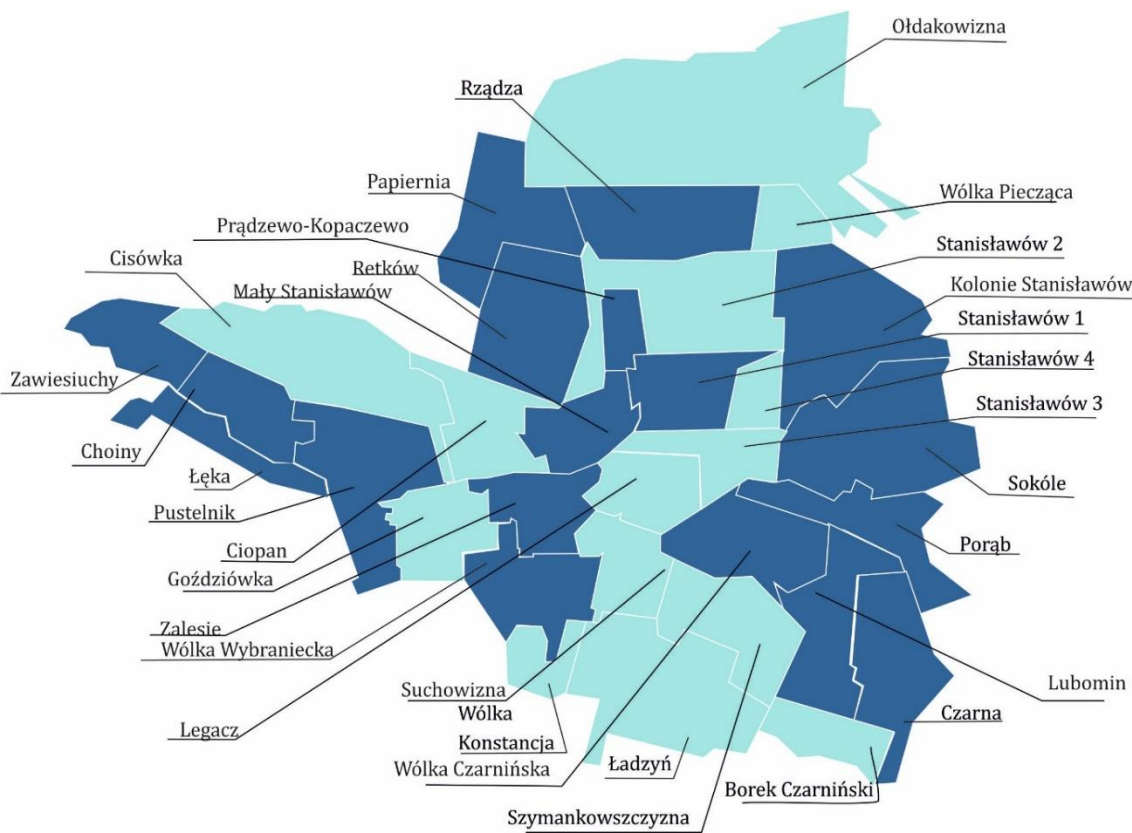
Średnia dla gminy 2,89

obszary poniżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędu gminy

Rysunek 30. **Zmiana liczby bezrobotnych na stu mieszkańców w latach 2013-2015**

Legenda: Zmiana liczby bezrobotnych w latach 2013-2015

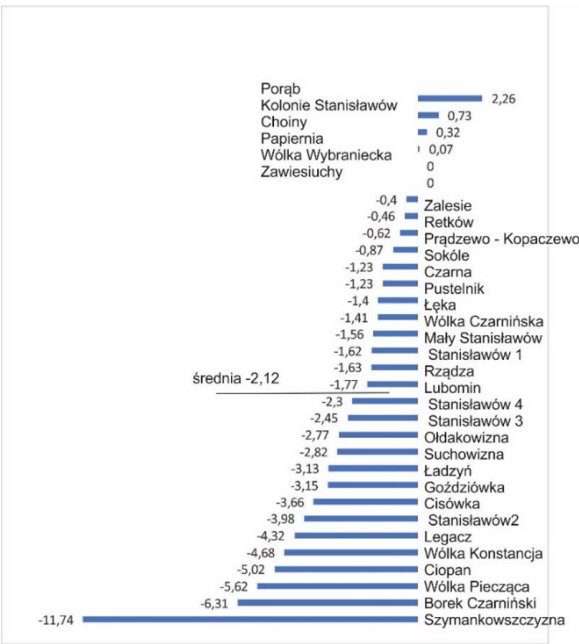
Poniżej średniej dla gminy

Średnia dla gminy - 2,12

Powyżej średniej dla gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędu gminy

Rysunek 31. **Zmiana udziału osób bezrobotnych do osób w wieku produkcyjnym w latach 2013-2015**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Wskaźnikiem określającym stopień bezrobocia jest udział liczby osób bezrobotnych do osób w wieku produkcyjnym. Najwyższy wskaźnik w 2015 roku występował dla sołectwa Legacz i Kolonie Stanisławów. Wskaźnik ten służy także do oceny zmian w liczbie osób bezrobotnych zdecydowanej większości sołectw ten wskaźnik jest ujemny, wskazujący na spadek bezrobocia. Jedynie w czterech gminach stopień bezrobocia w latach 2013-2015 wzrósł.

Ważną grupę osób bezrobotnych stanowią bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Należą do nich:

- 1) bezrobotni do 25 roku życia,
- 2) bezrobotni długotrwale lub kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
- 3) bezrobotni powyżej 50 roku życia,
- 4) bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego,
- 5) bezrobotni samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
- 6) bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia,
- 7) bezrobotnych niepełnosprawnych

Sytuacje tej grupy mieszkańców gminy przedstawiono w tabeli 9. Najwyższy udział bezrobotnych będącej w szczególnej sytuacji do ogólnej liczby bezrobotnych występował w 2015 roku w Pustelniku i Stanisławie 1. (Rysunek 30). Należy wskazać, że w zdecydowanej większości bezrobotni w gminie są to osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy (rysunek 31)

Tabela 9. Bezrobocie w gminie Stanisławów – bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy

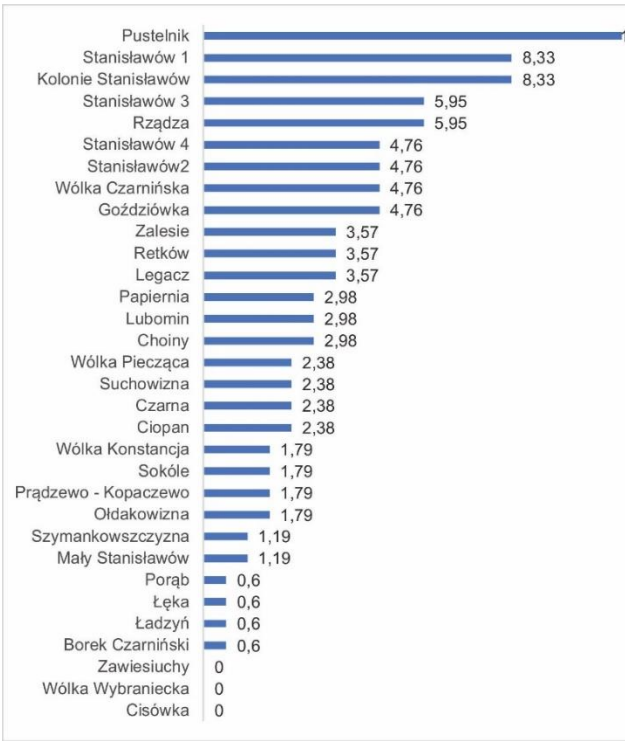
l.p.	Sołectwo	Liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	Udział bezrobotnych będącej w szczególnej sytuacji do ogólnej liczby bezrobotnych	Udział bezrobotnych z sołectwa w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie	Liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	Udział bezrobotnych będącej w szczególnej sytuacji do ogólnej liczby bezrobotnych	Udział bezrobotnych z sołectwa w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie	Zmian liczby bezrobotnych
		2013			2015			
1	Borek Czarniński	6	75	2,64	12015	0,6	33,33	41,67
2	Choiny	5	83,33	2,2	5	2,98	83,33	0
3	Ciopan	2	25	0,88	4	2,38	100	-75
4	Cisówka	4	50	1,76	0	0	0	50
5	Czarna	5	100	2,2	4	2,38	100	0
6	Goździówka	8	61,54	3,52	8	4,76	100	-38,46
7	Kolonie Stanisławów	15	93,75	6,61	14	8,33	87,5	6,25
8	Legacz	9	100	3,96	6	3,57	100	0
9	Lubomin	6	85,71	2,64	5	2,98	100	-14,29
10	Ładzyń	5	71,43	2,2	1	0,6	100	-28,57
11	Łęka	3	100	1,32	1	0,6	50	50
12	Mały Stanisławów	4	100	1,76	2	1,19	66,67	33,33
13	Ołdakowizna	4	100	1,76	3	1,79	100	0

14	Papiernia	5	100	2,2	5	2,98	100	0
15	Porąb	1	100	0,44	1	0,6	50	50
16	Prądzewo - Kopa- czewo	3	100	1,32	3	1,79	100	0
17	Pustelnik	22	88	9,69	19	11,31	86,36	1,64
18	Retków	6	75	2,64	6	3,57	85,71	-10,71
19	Rządza	15	88,24	6,61	10	5,95	76,92	11,32
20	Sokóle	3	75	1,32	3	1,79	100	-25
21	Suchowizna	4	66,67	1,76	4	2,38	100	-33,33
22	Szymankowsz- czyzna	4	57,14	1,76	2	1,19	100	-42,86
23	Wólka Czarnińska	10	83,33	4,41	8	4,76	80	3,33
24	Wólka Konstancja	6	100	2,64	3	1,79	100	0
25	Wólka Pieczęca	6	75	2,64	4	2,38	100	-25
26	Wólka Wybra- niecka	0	0	0	0	0	0	0
27	Zalesie	6	75	2,64	6	3,57	75	0
28	Zawiesiuchy	0	0	0	0	0	0	0
	Stanisławów 1	18	111,11	8,81	14	8,33	100	11,11
	Stanisławów2	18	94,74	7,93	8	4,76	80	14,74
	Stanisławów 3	13	66,67	5,29	10	5,95	90,91	-24,24
	Stanisławów 4	10	66,67	4,41	8	4,76	100	-33,33
		227	81,65	100	168	100	87,96	-6,31

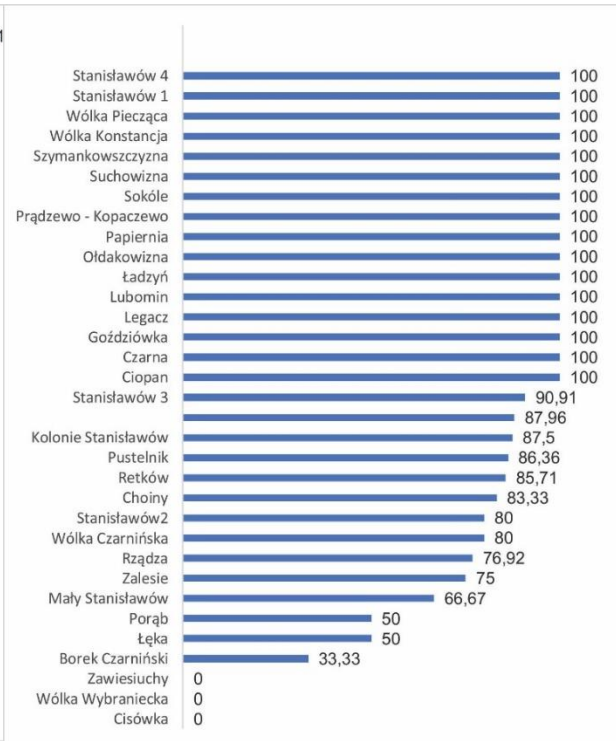
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Rysunek 32. Udział bezrobotnych będącej w szczególnej sytuacji do ogólnej liczby bezrobotnych w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Rysunek 33. Udział bezrobotnych będącej w szczególnej sytuacji do ogólnej liczby bezrobotnych w sołectwie w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Edukacja

Dokonując oceny poziomu edukacji na poziomie gminy możemy wykorzystać zarówno wyniki egzaminów szkolnych, jak i powszechnie znany i wykorzystywany Wskaźnik Edukacyjnej Wartości Dodanej (EWD). Uwzględniając poziom kształcenia, wyróżnia się różne typy egzaminów. W odniesieniu do uczniów szkół podstawowych, bada się wyniki sprawdzianu po VI klasie, w przypadku gimnazjalistów – wyniki egzaminu gimnazjalnego. Na terenie gminy Stanisławów znajdują się 3 szkoły podstawowe (Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Stanisławowie, Szkoła Podstawowa im. K. K. Baczyńskiego w Ładzyniu, Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Pustelniku) oraz dwie szkoły gimnazjalne (Gimnazjum im. Cypriana Kamila Norwida w Stanisławowie, Gimnazjum w Pustelniku). Wszystkie placówki położone są w sołectwach, które potencjalnie zostaną objęte działaniami rewitalizacyjnymi.

Tabela 10. Średnie wyniki sprawdzianu po VI klasie w szkołach podstawowych gminy Stanisławów w porównaniu ze średnią dla województwa mazowieckiego i kraju w 2016 r. (%)

Lp.	Sołectwo	wyniki sprawdzianu po VI klasie w szkołach podstawowych w roku 2015 (%)		wyniki sprawdzianu po VI klasie w szkołach podstawowych w roku 2016 (%)	
		część I	część II		
1	Borek Czarniński	57,1	78,4	71,6	85,1
2	Choiny	52,6	57,8	57,8	70,3
3	Ciopan	52,6	57,8	57,8	70,3
4	Cisówka	52,6	57,8	57,8	70,3
5	Czarna	57,1	78,4	71,6	85,1
6	Goździówka	52,6	57,8	57,8	70,3
7	Kolonie Stanisławów	60,3	62,1	71,1	78,3
8	Legacz	60,3	62,1	71,1	78,3
9	Lubomin	57,1	78,4	71,6	85,1
10	Ładzyń	57,1	78,4	71,6	85,1
11	Łęka	52,6	57,8	57,8	70,3
12	Mały Stanisławów	60,3	62,1	71,1	78,3
13	Ołdakowizna	60,3	62,1	71,1	78,3
14	Papiernia	60,3	62,1	71,1	78,3
15	Porąb	60,3	62,1	71,1	78,3
16	Prądzewo-Kopaczewo	60,3	62,1	71,1	78,3
17	Pustelnik	52,6	57,8	57,8	70,3
18	Retków	60,3	62,1	71,1	78,3
19	Rządza	60,3	62,1	71,1	78,3
20	Sokóle	60,3	62,1	71,1	78,3
21	Suchowizna	60,3	62,1	71,1	78,3
22	Szymankowszczyzna	57,1	78,4	71,6	85,1
23	Wólka Czarnińska	57,1	78,4	71,6	85,1
24	Wólka Konstancja	57,1	78,4	71,6	85,1
25	Wólka Pieczęca	60,3	62,1	71,1	78,3
26	Wólka Wybraniecka	52,6	57,8	57,8	70,3
27	Zalesie	60,3	62,1	71,1	78,3
28	Zawiesiuchy	52,6	57,8	57,8	70,3
29	Stanisławów	60,3	62,1	71,1	78,3
	Stanisławów 1	60,3	62,1	71,1	78,3
30	Stanisławów 2	60,3	62,1	71,1	78,3
31	Stanisławów 3	60,3	62,1	71,1	78,3
32	Stanisławów 4	60,3	62,1	71,1	78,3
33	gmina	-56,06	-62,62	63,89	77,9,69
	powiat miński	64,5	72,0	64,00	81,00

Źródło: <https://www.cke.edu.pl/spawdzian/wyniki/>,
http://bip.oke.waw.pl/publikacje/podglad.php?id_publicacji=304

Średnie wyniki sprawdzianu po VI klasie w szkołach gminy Stanisławów w porównaniu ze średnią dla powiatu mińskiego, województwa mazowieckiego i Polski w 2016 r. pokazano w tabeli. Kolorem czerwonym zaznaczono wyniki gorsze zarówno od średniej dla powiatu, województwa, jak i od średniej dla całego kraju.

Z zaprezentowanych danych wynika, że we wszystkich analizowanych szkołach część pierwsza sprawdzianu ogółem, obejmująca język polski i matematykę, w 2016 roku wypadła gorzej niż średnia dla powiatu mińskiego, województwa mazowieckiego i Polski. Jest to bardzo niepokojąca sytuacja tym bardziej, iż w dwóch z wymienionych szkół (w Pustelniku i w Stanisławowie), średni wynik jest niższy zarówno w odniesieniu do języka polskiego, jaki matematyki. Tylko w Szkole Podstawowej w Ładzyniu wynik z języka polskiego jest nieco wyższy (72,2%) od średniej dla powiatu (72,0%), województwa (70,9%) i kraju (71%). Niezadowolające okazały się również wyniki drugiej części egzaminu obejmującej język obcy (angielski). W Szkole Podstawowej w Pustelniku oraz w Szkole Podstawowej w Stanisławowie średnie wyniki wyniosły odpowiednio 57,8% oraz 62,1%, a zatem znacznie mniej niż w powiecie mińskim, województwie mazowieckim i kraju (odpowiednio 73,8%, 70% i 71%). Porównując wyniki sprawdzianu należy mieć na uwadze granice obwodów poszczególnych szkół, a więc sołectwa, z których dzieci uczęszczają do tych szkół:

- Granice obwodu Szkoły Podstawowej w Stanisławowie przebiegają: od północy wzdłuż granic wsi Ołdakowizna, od wschodu wzdłuż granic wsi Wólka Pieczęca, Kolonie Stanisławów, Porąb, od południa wzdłuż granic wsi Porąb, Legacz, Suchowizna, Zalesie, od zachodu wzdłuż granic wsi Mały Stanisławów, Retków, Papiernia.
- Granice obwodu Szkoły Podstawowej w Pustelniku przebiegają: od północy wzdłuż granic wsi Zawiesiuchy, Cisówka, Ciopan, od wschodu wzdłuż granic wsi Goździówka, Wólka Wybraniecka, od południa wzdłuż granic wsi Wólka Wybraniecka, Goździówka, Pustelnik, od zachodu wzdłuż granic wsi Pustelnik, Łęka.
- Granice obwodu Szkoły Podstawowej w Ładzyniu przebiegają: od północy wzdłuż granic wsi Wólka Konstancja, Lubomin, Wólka Czarnińska, od wschodu wzdłuż granic wsi Czarna, od południa wzdłuż granic wsi Borek Czarniński, Ładzyń, od zachodu wzdłuż granic wsi Wólka Konstancja.

Niezadowolające okazały się również wyniki egzaminu gimnazjalnego. Średnie wyniki dla szkół gimnazjalnych zlokalizowanych na terenie gminy (a zarazem na potencjalnych obszarach wskazanych do rewitalizacji) pokazano w poniższej tabeli, odnosząc je do średnich dla powiatu mińskiego, województwa mazowieckiego i Polski. Kolorem czerwonym zaznaczono wyniki gorsze zarówno od średniej dla powiatu, województwa, jak i całego kraju.

Jak wynika z tabeli 12, najbardziej niepokojące są wyniki egzaminu z zakresu języków obcych. Język angielski, zdawany w obu analizowanych szkołach, w 2016 roku wypadł znacznie gorzej od średnich dla powiatu, województwa i kraju zarówno w części podstawowej i rozszerzonej egzaminu. Są to różnice rzędu 10 punktów procentowych. Uczniowie z gminy Stanisławów lepiej poradzili sobie z zadaniami z języka polskiego, jednakże w obu analizowanych szkołach otrzymany wynik jest niższy od średniej dla powiatu, województwa i kraju. Zarówno w Stanisławowie, jak i Pustelniku, gorzej od średniej dla powiatu mińskiego, województwa mazowieckiego i kraju plasują się wyniki z części matematyczno – przyrodniczej, z zakresu matematyki. W Gimnazjum w Stanisławowie tylko jeden uśredniony wynik jest wyższy od średnich dla powiatu, województwa i kraju: część matematyczno – przyrodnicza, zadania z zakresu przedmiotów

przyrodniczych (52,9%, podczas gdy w powiecie 45,9%, w województwie 52,3%, a w kraju 51%). W Gimnazjum w Pustelniku uczniowie stosunkowo dobrze poradzi sobie z zadaniami z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie (57,5%, podczas gdy w powiecie 57,0%, w województwie 57%, a w kraju 56%).

Tabela 11. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w szkołach gminy Stanisławów w porównaniu ze średnią dla województwa mazowieckiego i kraju w 2016 roku (%)

	GH-H	GH-P	GM-M	GM-P	GA-P	GA-R
Gimnazjum w Stanisławowie	53,8	67,7	44,7	52,9	55,0	35,4
Gimnazjum w Pustelniku	57,5	68,8	43,1	45,9	54,2	35,8
powiat miński	57,0	71,4	51,3	52,7	66,6	47,5
województwo mazowieckie	57,0	70,1	49,7	52,3	64,4	46,1
Polska	56	69	49	51	64	45

Egzamin gimnazjalny część:

GH-H – humanistyczna, zadania z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie,

GH-P – humanistyczna, zadania z zakresu j. polskiego,

GM-M – matematyczno – przyrodnicza, zadania z zakresu matematyki,

GM-P – matematyczno – przyrodnicza, zadania z zakresu przedmiotów przyrodniczych,

GA-P – z języka angielskiego, poziom podstawowy,

GA-R – z języka angielskiego, poziom rozszerzony,

Źródło: <https://www.cke.edu.pl/egzamin-gimnazjalny/wyniki/>,

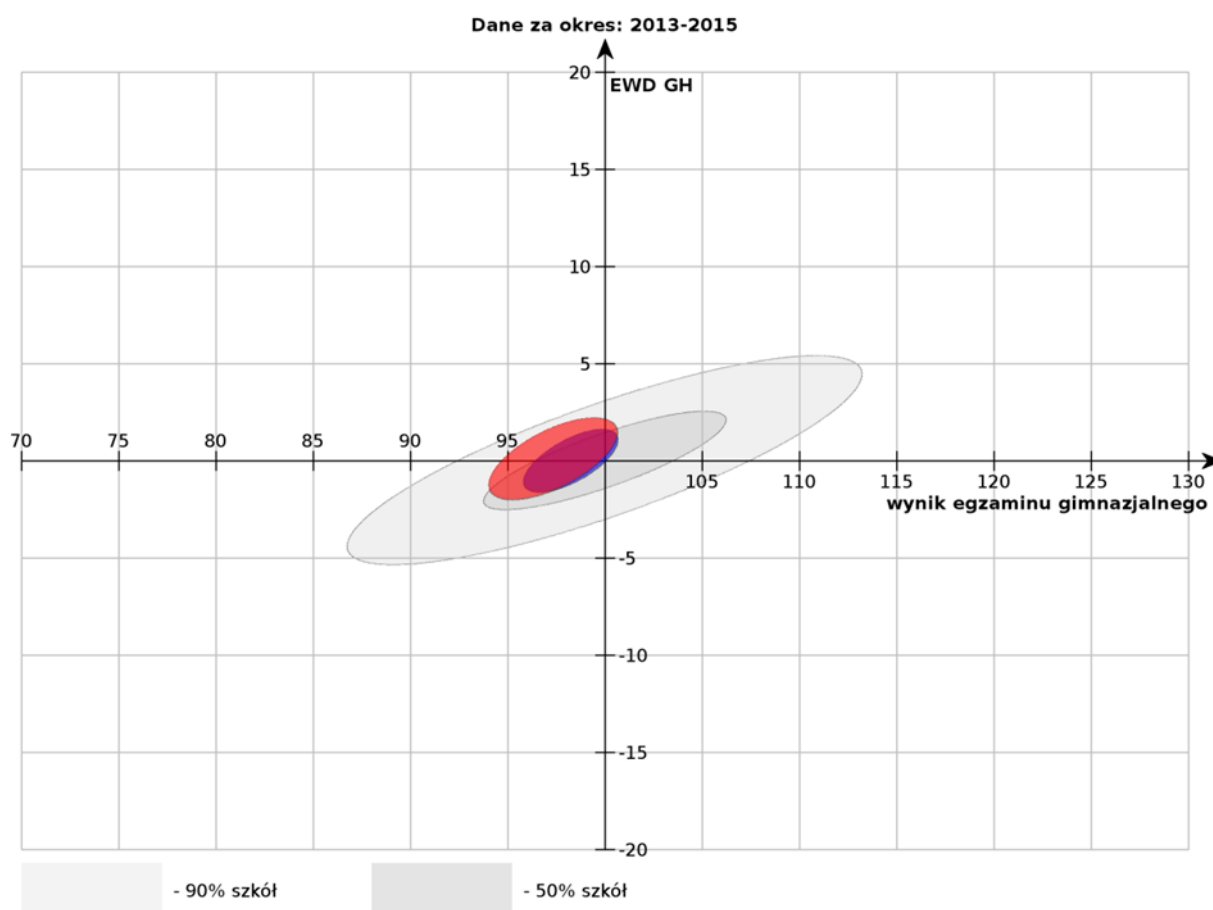
http://bip.oke.waw.pl/publikacje/podglad.php?id_publicacji=304

Przedstawione dane dotyczące wyników sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego potwierdzają, że sołectwa Pustelnik, Stanisławów i Ładzyń wymagają wsparcia w zakresie poprawy jakości kształcenia uczniów.

Należy jednak wziąć pod uwagę, iż osiągnięte wyniki nie dają pełnego obrazu jakości i efektywności kształcenia w danej szkole. Wyniki egzaminacyjne uczniów są bowiem wypadkową różnych czynników, w tym niezależnych od szkoły, w której uczyli się na danym etapie swojego życia. Bardzo często bieżące osiągnięcia są warunkowane wcześniejszymi wynikami w nauce. Stąd, chcąc otrzymać dobrą miarę postępu poczynionego przez uczniów podczas nauki w danej szkole, należy uwzględnić ich wyniki w momencie rozpoczynania oraz kończenia nauki w tej placówce. Dlatego też w niniejszej diagnozie przeanalizowano Edukacyjną Wartość Dodaną (EWD). Jest to metoda stanowiąca zestaw technik statystycznych pozwalających zmierzyć wkład szkoły w wyniki nauczania. Ponieważ polski system egzaminacyjny nie dostarcza danych do wyliczania EWD dla uczniów szkół podstawowych, przeanalizowano ten wskaźnik tylko w odniesieniu do gimnazjalistów (sprawdzian w klasie VI szkoły podstawowej jako miara na wejściu, egzamin gimnazjalny jako miara na wyjściu).

Rysunek 34. Wskaźnik Edukacyjnej Wartości Dodanej dla gimnazjów z obszaru gminy Stanisławów za okres 2013 – 2015 – część humanistyczna

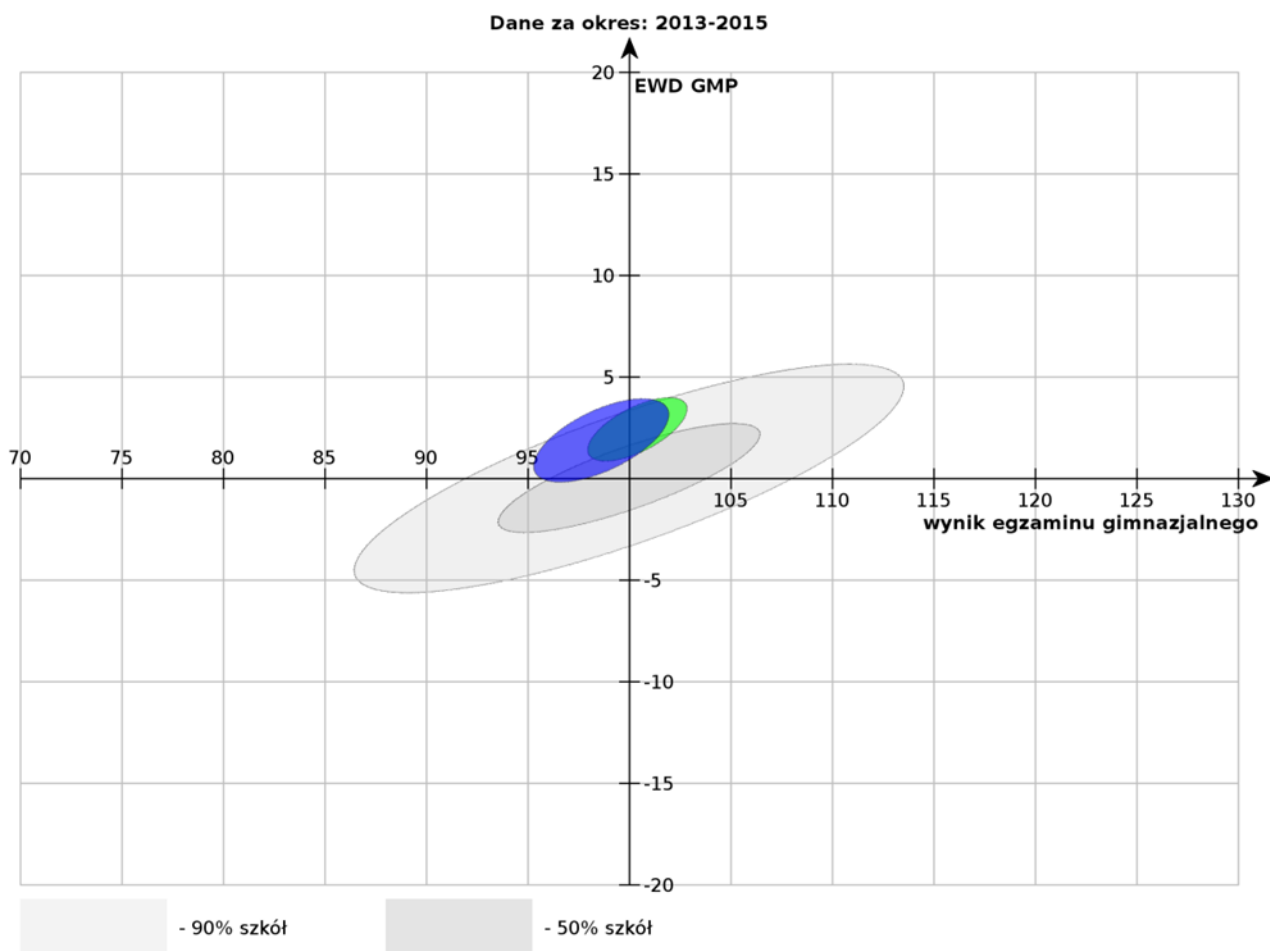
Źródło: <http://ewd.edu.pl/wskazniki/gimnazjum/porownywarka-szkol/>

W metodzie EWD pozycja szkoły przedstawiana jest w układzie współrzędnych. Oś pozioma odzwierciedla średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego, natomiast oś pionowa symbolizuje trzyletnią edukacyjną wartość dodaną. Poziom jakości kształcenia ocenia się w zależności od miejsca w układzie współrzędnych, zajmowanego przez daną szkołę. Wskaźnik Edukacyjnej Wartości Dodanej dla gimnazjów gminy Stanisławów pokazano na rys. 5 i rys 6.

Z analizy części humanistycznej wynika, że obie szkoły gimnazjalne w gminie Stanisławów cechują się przeciętną efektywnością i niskimi wynikami egzaminacyjnymi. W odniesieniu do części matematyczno – przyrodniczej można zauważyć, że nieco lepiej przedstawia się sytuacja Gimnazjum w Stanisławowie. Jednakże, pomimo ponadprzeciętnej efektywności nauczania w obu szkołach, wyniki egzaminacyjne są zbliżone do średniej dla kraju.

Rysunek 35. **Wskaźnik Edukacyjnej Wartości Dodanej dla gimnazjów z obszaru gminy Stanisławów za okres 2013 – 2015 – część matematyczno – przyrodnicza**

Źródło: <http://ewd.edu.pl/wskazniki/gimnazjum/porownywarka-szkol/>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

W gminie są trzy szkoły podstawowe, mające w Stanisławowie, Pustelniku i Ładzyniu. Zdecydowanie różnią się one liczbą uczniów. W 2016 w Ładzyniu kończyło szkołę 9 osób, w Pustelniku 18 a w Stanisławowie 34. Należy także dodać, że w 2015 roku zmienił się sposób oceny na sprawdzianie kończącym szkołę podstawowe.

Bezpieczeństwo

Najwięcej przestępstw o charakterze kryminalnym w 2015 roku miało miejsce w sołectwach Stanisławów, Ładzyń i Pustelnik. Również na przestrzeni ostatnich pięciu lat w tym sołectwach miało miejsce najwięcej zdarzeń tego typu a zmiany ilościowe są znikome. Zjawisko przemocy domowej przedstawiono w oparciu o funkcjonowanie rodzin dla których była założona niebieska karta. Najwięcej takich rodzin znajdowało się w sołectwach Stanisławów Chojny i Goźdzówka.

Tabela 12. Bezpieczeństwo w gminie Stanisławów – zestawienie danych

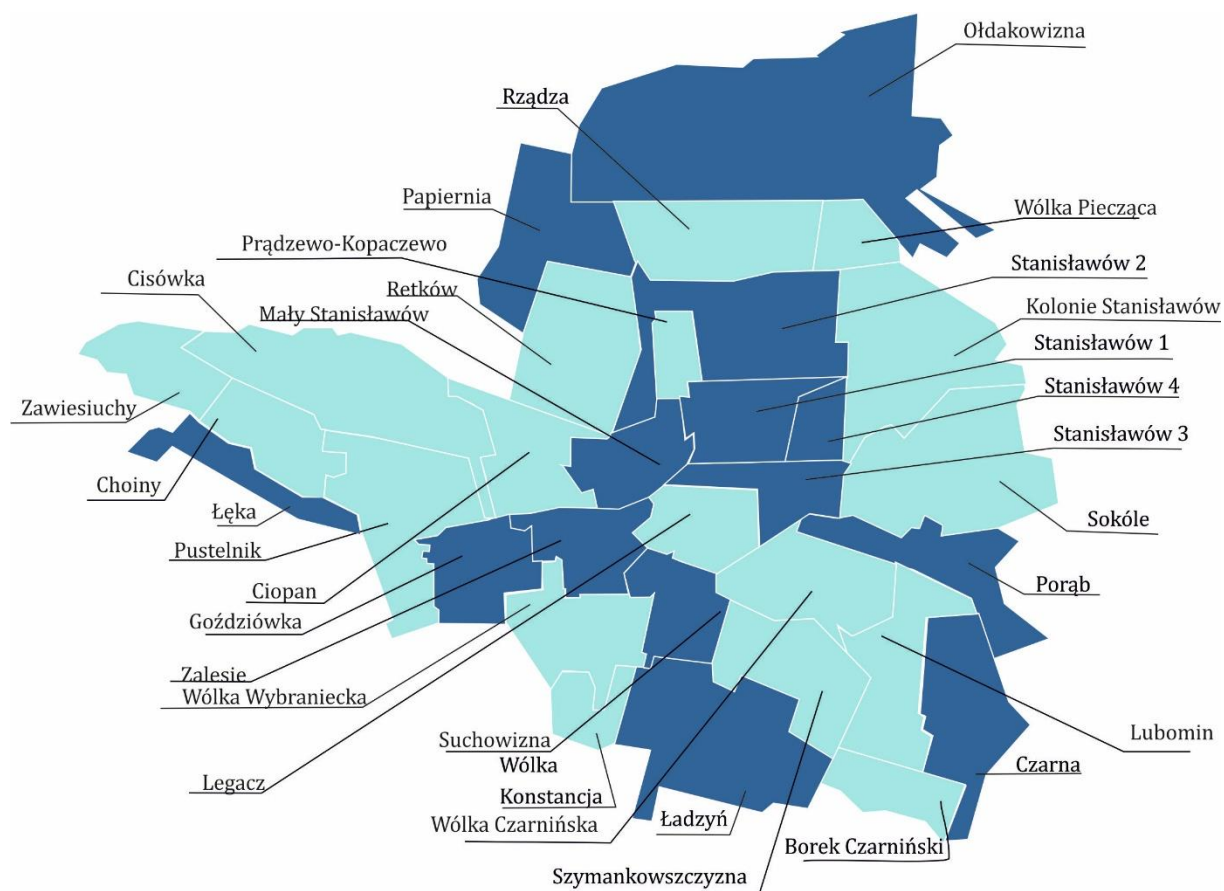
Lp.	Sołectwo	Przestępstwa kryminalne		przemoc domowa		Liczba przestępstw na 100 mieszkańców w 2015	Liczba przemocy domowej na 100 mieszkańców w 2015
		2013	2015	2013	2015		
1	Borek Czarniński	1	1	0	0	0,70	0,00
2	Choiny	0	1	3	2	0,63	1,25
3	Ciopan	0	0	2	1	0,00	0,70
4	Cisówka	0	4	0	1	1,34	0,34
5	Czarna	1	2	0	0	1,59	0,00
6	Goździówka	1	4	2	1	1,63	0,41
7	Kolonie Stanisławów	5	4	0	1	1,37	0,34
8	Legacz	0	1	0	0	1,02	0,00
9	Lubomin	0	0	0	0	0,00	0,00
10	Ładzyń	5	6	0	1	1,81	0,30
11	Łęka		2	0	0	1,75	0,00
12	Mały Stanisławów	2	4	0	0	4,17	0,00
13	Ołdakowizna	7	6	0	0	6,82	0,00
14	Papiernia	7	6	0	0	4,35	0,00
15	Porąb	0	1	0	0	1,47	0,00
16	Prądzewo - Kopa-czewo	0	1	1	0	0,83	0,00
17	Pustelnik	9	7	1	1	1,28	0,18
18	Retków	1	1	1	1	0,50	0,50
19	Rządza	3	5	1	1	1,26	0,25
20	Sokóle	0	1	0	0	0,49	0,00
21	Suchowizna		3	1	0	2,86	0,00
22	Szymankowszczyzna	0	0	1	0	0,00	0,00
23	Wólka Czarnińska	2	3	0	0	1,32	0,00
24	Wólka Konstancja	0	0	0	0	0,00	0,00
25	Wólka Pieczęca	0	1	1	0	0,81	0,00
26	Wólka Wybraniecka	0	0	1	0	0,00	0,00
27	Zalesie	5	4	0	1	2,63	0,66
28	Zawiesiuchy	1	0	1	0	0,00	0,00
29	Stanisławów	28	28	2	3	1,69	0,18
30	gmina	78	96	19	15	1,45	0,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Na terenie gminy Stanisławów w 2015 r. popełniono 1754 wykroczeń i 96 przestępstwa. Służby bezpieczeństwa publicznego interweniowały 572 razy. Odnotowano 21 kradzieży z włamaniem, 5 naruszeń nietykalności osobistej, 8 zdarzeń niszczenia mienia i 47 innych zdarzeń kryminalnych, a także 14 interwencji odnoszących się do przemocy domowej. Na terenie gminy Stanisławów w 2015 r. miało miejsce 56 kolizji i 15 wypadków komunikacyjnych (w których zginęło 3, a rannych zostało 15 osób). Biorąc pod uwagę kwestie związane z bezpieczeństwem, należy zauważyć, iż gmina Stanisławów wypada względnie korzystnie. Najwięcej zjawisk kryminalnych i wypadków drogowych odnotowuje się w największym z sołectw – Stanisławowie. Dane dotyczące bezpieczeństwa nie świadczą jednak o występowaniu zjawiska kryzysowego w tym zakresie.

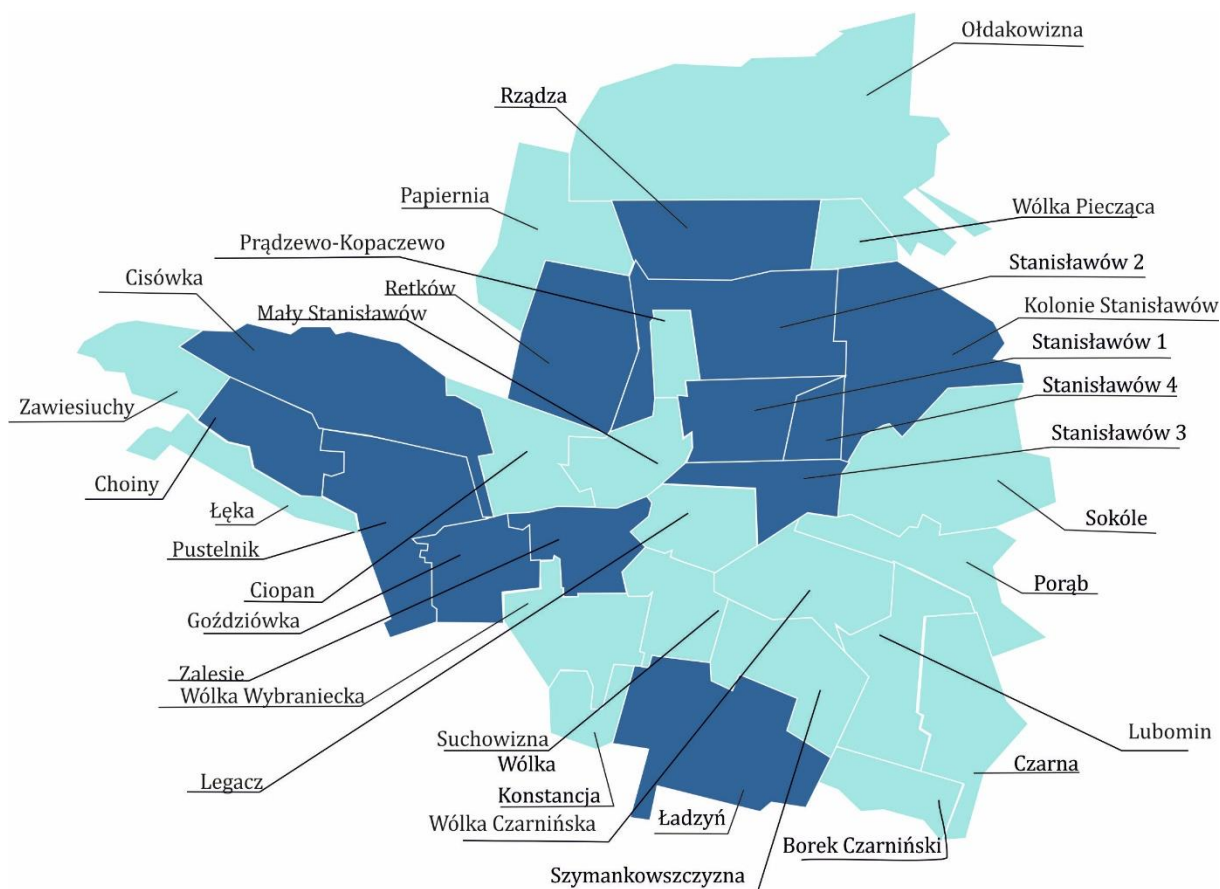
Rysunek 36. Liczba przestępstw na 100 mieszkańców w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędu gminy

Rysunek 37. **Występowanie przemocy domowej w 2015 roku**

Legenda:

- występuje zjawisko przemocy
- brak zjawiska przemocy domowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędu gminy

Aktywność społeczna

Przejawem poziomu kapitału społecznego na danym terytorium jest liczba różnego typu organizacji społecznie użytecznych, czyli organizacji pożytku publicznego oraz fundacji, stowarzyszeń, itp. Na terenie gminy Stanisławów w 2015 r. działało 28 organizacji pozarządowych (4,3 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców). Świadczy to o stosunkowo niskim poziomie kapitału społecznego. Wśród wspomnianych organizacji dominują: ochotnicza straż pożarna, stowarzyszenia miłośników poszczególnych sołectwach, stowarzyszenia działające na rzecz sportu, edukacji oraz osób niepełnosprawnych.

Najwięcej, bo aż 10 organizacji pozarządowych funkcjonowało w 2015 r. w Stanisławowie (Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Stanisławowskiej, UPLKS Stanisławów, Stowarzyszenie Obywatelskie „Svoboda”, Stowarzyszenie „Społeczny Komitet Budowy Obwodnicy”, Stowarzyszenie Wspierania Oświaty w Stanisławowie, Stanisławowskie Towarzystwo Historyczne, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Społeczny Komitet Budowy Gimnazjum w Stanisławowie,

Ochotnicza Straż Pożarna w Stanisławowie, Anonimowi Alkoholicy grupa Ocaleni). Jednakże w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest to wynik co najwyżej zadowalający (6,2). W Pustelniku działają 3 stowarzyszenia (Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Dziecka, Towarzystwo Rozwoju Pustelnika i Okolic, Ochotnicza Straż Pożarna w Pustelniku). W Ładzyniu nie ma żadnej organizacji pozarządowej oprócz Ochotniczej Straży Pożarnej, mimo że jest to czwarte pod względem liczby ludności sołectwo w gminie, posiadające znaczny potencjał rozwojowy. Brak organizacji, zwłaszcza o charakterze społecznym, świadczy o bardzo niskim poziomie kapitału społecznego. Istnieje konieczności dodatkowego wsparcia w tym zakresie, tym bardziej, że liczba mieszkańców Ładzynia wzrasta. Wraz z napływem mieszkańców pojawiają się nowe potrzeby społeczne, na które, w pewnym zakresie, mogłaby odpowiedzieć działalność organizacji pozarządowych.

Kolejnym miernikiem kapitału społecznego może być frekwencja w wyborach. W gminie Stanisławów frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r. wyniosła nieco ponad 51%, natomiast w wyborach samorządowych w 2014 r. nieco ponad 56%. Jest to stosunkowo wysoki wynik, świadczący o zaangażowaniu społeczności w sprawy lokalne. W poniższej tabeli pokazano frekwencję w wyborach do Rady Gminy Stanisławów z 2014 r. w odniesieniu do poszczególnych okręgów wyborczych.

Tabela 13. Frekwencja w wyborach do Rady Gminy Stanisławów w 2014 r.

Numer okręgu wyborczego	Granice okręgu	Frekwencja (%)
1.	Stanisławów ulice: Dworska, Klonowa, Kościelna, Mickiewicza, Prądyńskich, Radzyńska, Rynek, Szkolna, Wołomińska, Wspólna, Zachodnia.	65,6
2.	Stanisławów ulice: Armii Krajowej, Cmentarna, Krótka, Lipowa, Łochowska, Młynarska, Podgraniczna, Północna, Spacerowa, Sokołowska, Węgrowska.	61,4
3.	Stanisławów ulice: Brzozowa, Kwiatowa, Królowej Bony, Księcia Janusza III, Księcia Stanisława, Leśna, Łąkowa, Osiedlowa, Polna, Południowa, Słoneczna, Sosnowa, Warszawska, Żytnia.	60,9
4.	Stanisławów ulice: Ceglana, Lubelska, Mała, Mińska, Ogrodowa, Przemysłowa, Senatorska, Siedlecka, Sokółska, Strażacka, Targowa, Tartaczna, Wiatraczna.	64,5
5.	Pustelnik.	58,3
6.	Ciopan, Goździówka, Wólka Wybraniecka.	59,6
7.	Cisówka.	48,1
8.	Choiny, Łęka, Zawiesiuchy.	58,2
9.	Borek Czarniński, Czarna, Szymankowszczyzna.	47,9
10.	Ładzyń, Wólka Konstancja.	54,7
11.	Papiernia, Retków.	48,6
12.	Legacz, Mały Stanisławów, Prądzewo-Kopaczewo, Suchowizna, Zalesie.	62,4
13.	Granice okręgu: Ołdakowizna, Rządza, Wólka Pieczęca.	51,8
14.	Granice okręgu: Kolonie Stanisławów, Sokół.	48,9
15.	Lubomin, Porąb, Wólka Czarnińska.	52,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Kolejnym miernikiem lokalnego zaangażowania społeczności są dane dotyczące liczby osób uczęszczających na zebrania sołeckie.

Tabela 14. **Udział mieszkańców w zebraniach sołeckich**

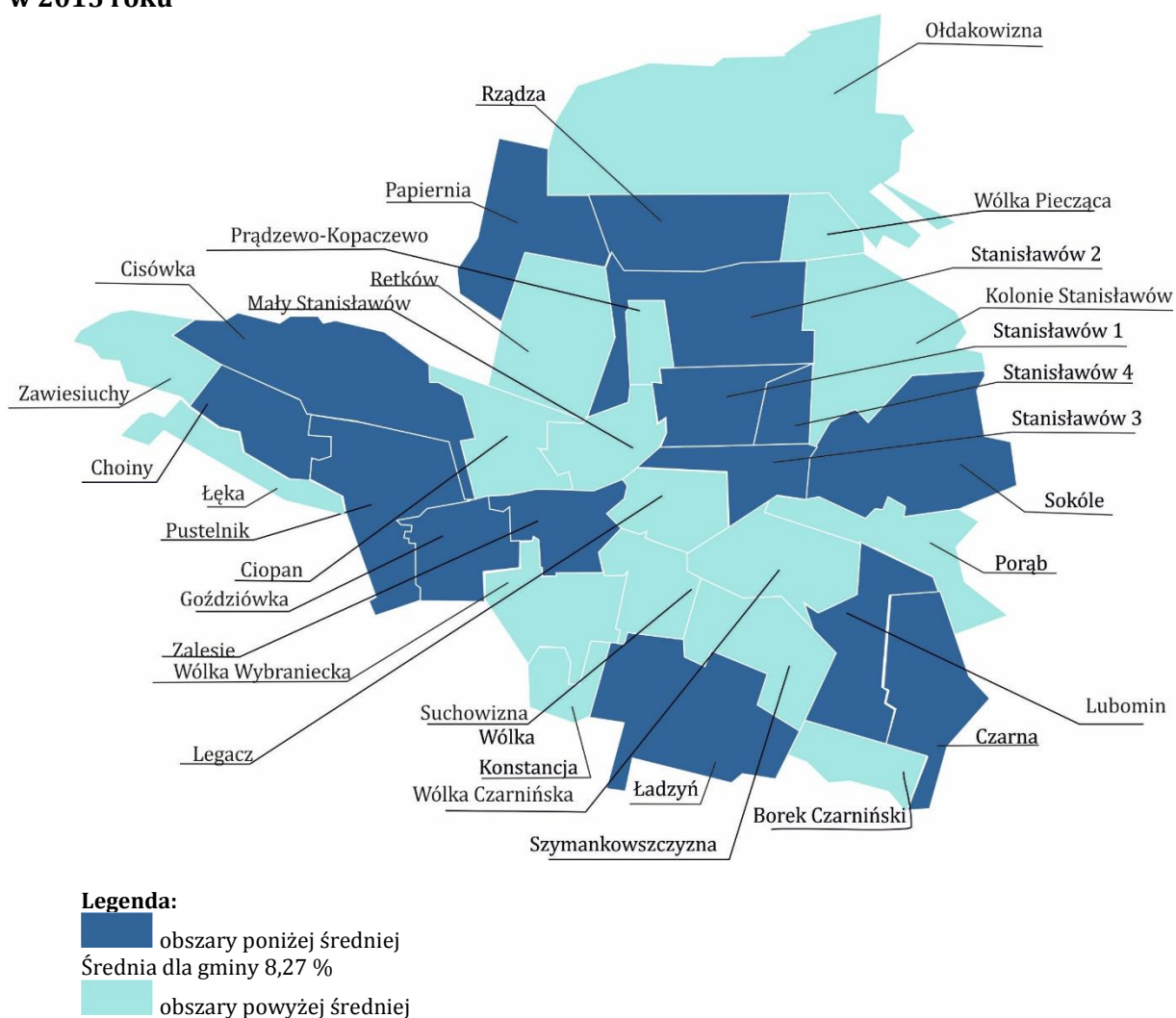
L p	Sołectwo	Liczba osób biorąca udział w zebraniu	Procent osób biorących udział w zebraniu	Liczba osób biorąca udział w zebraniu	Procent osób biorących udział w zebraniu	Zmiana procentu udziału osób biorących w zebraniu
		2013		2015		
1	Borek Czarniński	25	17,99	17	11,89	-6,10
2	Choiny	12	7,32	12	7,50	0,18
3	Ciopan	13	9,85	14	9,86	0,01
4	Cisówka	26	8,52	27	8,06	0,54
5	Czarna	7	5,65	7	5,56	-0,09
6	Goździówka	24	9,88	25	8,20	0,33
7	Kolonie Stanisławów	45	15,10	48	16,44	1,34
8	Legacz	12	12,24	11	11,22	-1,02
9	Lubomin	10	4,95	12	5,85	0,90
10	Ładzyń	21	6,40	18	5,44	-0,96
11	Łęka	12	10,91	14	12,28	1,37
12	Mały Stanisławów	12	12,50	11	11,46	-1,04
13	Ołdakowizna	16	19,51	17	19,32	-0,19
14	Papiernia	10	7,35	9	6,52	-0,83
15	Porąb	16	22,22	17	25,00	2,78
16	Prądzewo-Kopaczewo	11	10,28	12	10,00	-0,28
17	Pustelnik	41	7,62	43	7,86	0,24
18	Retków	21	10,19	21	10,40	0,20
19	Rządza	19	4,79	25	6,28	1,50
20	Sokółe	6	2,87	7	3,45	0,58
21	Suchowizna	12	11,32	12	11,43	0,11
22	Szymankowszczyzna	11	12,22	13	14,13	1,91
23	Wólka Czarnińska	14	6,25	14	9,14	-0,11
24	Wólka Konstancja	9	10,23	9	10,59	0,36
25	Wólka Pieczęca	22	18,97	24	19,35	0,39
26	Wólka Wybraniecka	16	15,84	17	16,83	0,99
27	Zalesie	8	5,48	8	5,26	-0,22
28	Zawiesiuchy	6	14,29	7	16,28	1,99
	Stanisławów	71	4,38	75	4,53	0,15
		528	8,098	546	8,27	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Jako wskaźnik pokazujący aktywność mieszkańców poszczególnych sołectw wybrano liczbę osób uczestniczących na zebraniach sołeckich podczas których wybierano zadania do realizacji w sołectwie w ramach budżetu sołeckiego. Najmniejszy udział mieszkańców obejmował Sokółe, Stanisławów, Zalesie i Ładzyń. W latach 2013-2015 zmieniła się liczba osób uczestniczących w zebraniach. Najbardziej zmniejszyła się w Borku Czerwińskim, Ładzyniu i Legaczu.

Rysunek 38. **Odsetek mieszkańców uczestniczących w jednym zebraniu sołeckim w 2015 roku**

2.2. Strefa gospodarcza

Kondycja lokalnej gospodarki ma znaczący wpływ na rozwój społeczno – ekonomiczny danego obszaru. Determinuje poziom zamożności mieszkańców oraz oddziałuje na sytuację finansową gminy poprzez korzyści płynące z podatków. Celem niniejszego rozdziału jest analiza i ocena sytuacji gospodarczej gminy Stanisławów, ze szczególnym uwzględnieniem trzech sołectw: Stanisławów, Pustelnik i Ładzyń.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie Stanisławów w ostatnich latach wzrastała. Porównując rok 2015 z 2013, jest to wzrost aż o 35,3%, co świadczy o wysokim poziomie przedsiębiorczości mieszkańców. W porównaniu z rokiem 2010 nastąpił wzrost aż o 41%.

Tabela 15. Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Stanisławów

L p	Sołectwo	Liczba podmiotów gospodarczych w 2013	Liczba podmiotów na 100 mieszkańców w roku 2013	Liczba podmiotów gospodarczych w 2015	Liczba podmiotów na 100 mieszkańców	Zmiana liczby podmiotów na 100 mieszkańców w latach 2013-2015	Udział podmiotów w sołectwie w liczbie podmiotów w całej gminie w 2015
1	Borek Czarniński	8	5,76	9	6,29	0,54	1,60
2	Choiny	6	3,66	7	4,38	0,72	1,25
3	Ciopan	9	6,82	12	8,45	1,63	2,14
4	Cisówka	12	3,93	15	5,03	1,1	2,67
5	Czarna	10	8,06	12	9,52	1,46	2,14
6	Goździówka	6	2,47	10	4,08	1,61	1,78
7	Kolonie Stanisławów	7	2,35	10	3,42	1,08	1,78
8	Legacz	3	3,06	5	5,1	2,04	0,89
9	Lubomin	5	2,48	6	2,93	0,45	1,07
10	Ładzyń	20	6,1	24	7,25	1,15	4,28
11	Łęka	3	2,73	7	6,14	3,41	1,25
12	Mały Stanisławów	2	2,08	7	7,29	5,21	1,25
13	Ołdakowizna	4	4,88	7	7,95	3,08	1,25
14	Papiernia	8	5,88	12	8,7	2,81	2,14
15	Porąb	5	6,94	6	8,82	1,88	1,07
16	Prądzewo-Kopaczewo	4	3,74	8	6,67	2,93	1,43
17	Pustelnik	29	5,39	35	6,4	1,01	6,24
18	Retków	18	8,74	23	11,39	2,65	4,10
19	Rządza	29	7,3	34	8,54	1,24	6,06
20	Sokóle	6	2,87	20	9,85	6,98	3,57
21	Suchowizna	3	2,83	5	4,76	1,93	0,89
22	Szymankowszczyzna	2	2,22	3	3,26	1,04	0,53
23	Wólka Czarnińska	6	2,68	13	5,7	3,02	2,32
24	Wólka Konstancja	2	2,27	3	3,53	1,26	0,53
25	Wólka Pieczęca	4	3,45	7	5,65	2,2	1,25
26	Wólka Wybraniecka	3	2,97	6	5,94	2,97	1,07
27	Zalesie	5	3,42	7	4,61	1,18	1,25
28	Zawiesiuchy	2	4,76	4	9,3	4,54	0,71
29	Stanisławów	153	9,44	244	14,73	5,29	43,49
	Razem	374		561			100,00
	Średnia na sołectwo		4,46		6,75	2,29	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

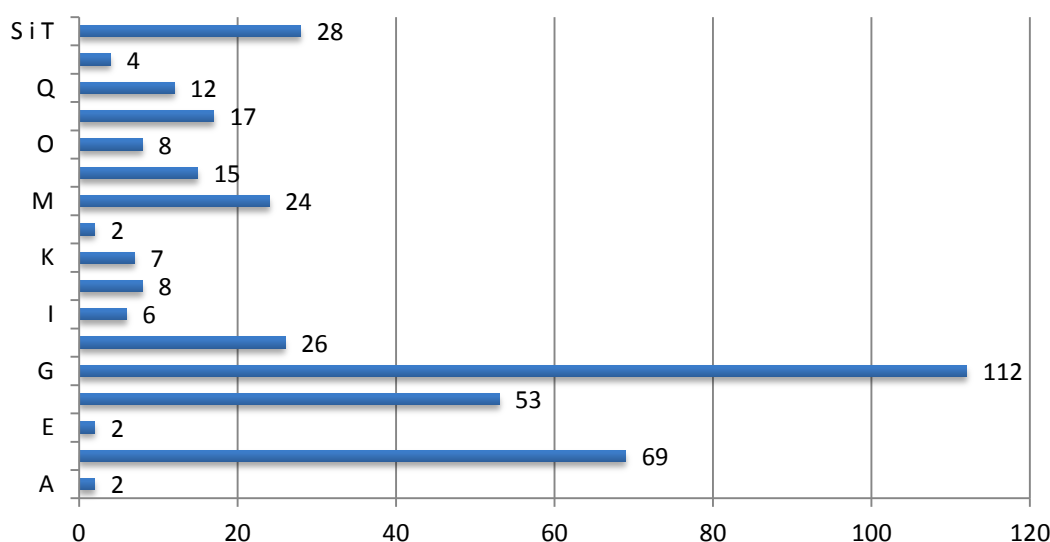
Najwięcej podmiotów gospodarczych w 2015 roku było zarejestrowanych w sołectwie Stanisławów, w którym ich liczba wyniosła ponad 50 % wszystkich podmiotów gminie. Kolejne sołectwa miały zdecydowanie mniej zarejestrowanych podmiotów, należą do nich Pustelnik Rządza i Ładzyń. W całej gminie na przestrzeni lat 2013-2015 wzrosła liczba podmiotów gospodarczych. Największy przyrost miał przebieg w sołectwach o małej liczbie mieszkańców. Sokółówkę i Mały Stanisławów. Z dużych Sołectw ten wzrost był największy w Stanisławowie a najmniejszy w Pustelniku i Ładzyniu.

Ponieważ liczba mieszkańców poszczególnych sołectw jest bardzo zróżnicowana, przedstawione wartości mogą nie być w pełni miarodajne. Dlatego uwzględniono również liczbę podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Jeszcze w 2013 r. wskaźnik ten w gminie Stanisławów wynosił zaledwie 4,46. Był o ok. 14% niższy niż średnio w gminach wiejskich powiatu mińskiego i o ponad 23% niższy niż w gminach wiejskich w województwie mazowieckim.

Sytuacja uległa znaczącej poprawie w ostatnim roku, kiedy to wskaźnik osiągnął wartość 6, 75. Tak duża dynamika zmian świadczy o wzroście aktywności gospodarczej mieszkańców i nasilających się potrzebach w zakresie wsparcia tego procesu. Jednym z istotnych zadań samorządu gminnego powinno być tworzenie jak najlepszych warunków dla utrzymania pozytywnego trendu, m.in. poprzez wsparcie dla przedsiębiorców zaczynających swoją działalność oraz zachęcenie młodych mieszkańców gminy do podejmowania samodzielnej aktywności gospodarczej. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych wiąże się z koniecznością rozbudowy sieci kanalizacyjnej i poprawy stanu infrastruktury drogowej.

Rysunek 39. **Struktura branżowa podmiotów gospodarczych w gminie Stanisławów w 2014 r.**

A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

C - Przetwórstwo przemysłowe

E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami

F - Budownictwo

G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

H - Transport i gospodarka magazynowa

I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

J - Informacja i komunikacja

K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa

L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne

P - Edukacja

Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

S i T - Pozostała działalność usługowa,

Źródło: BDL GUS

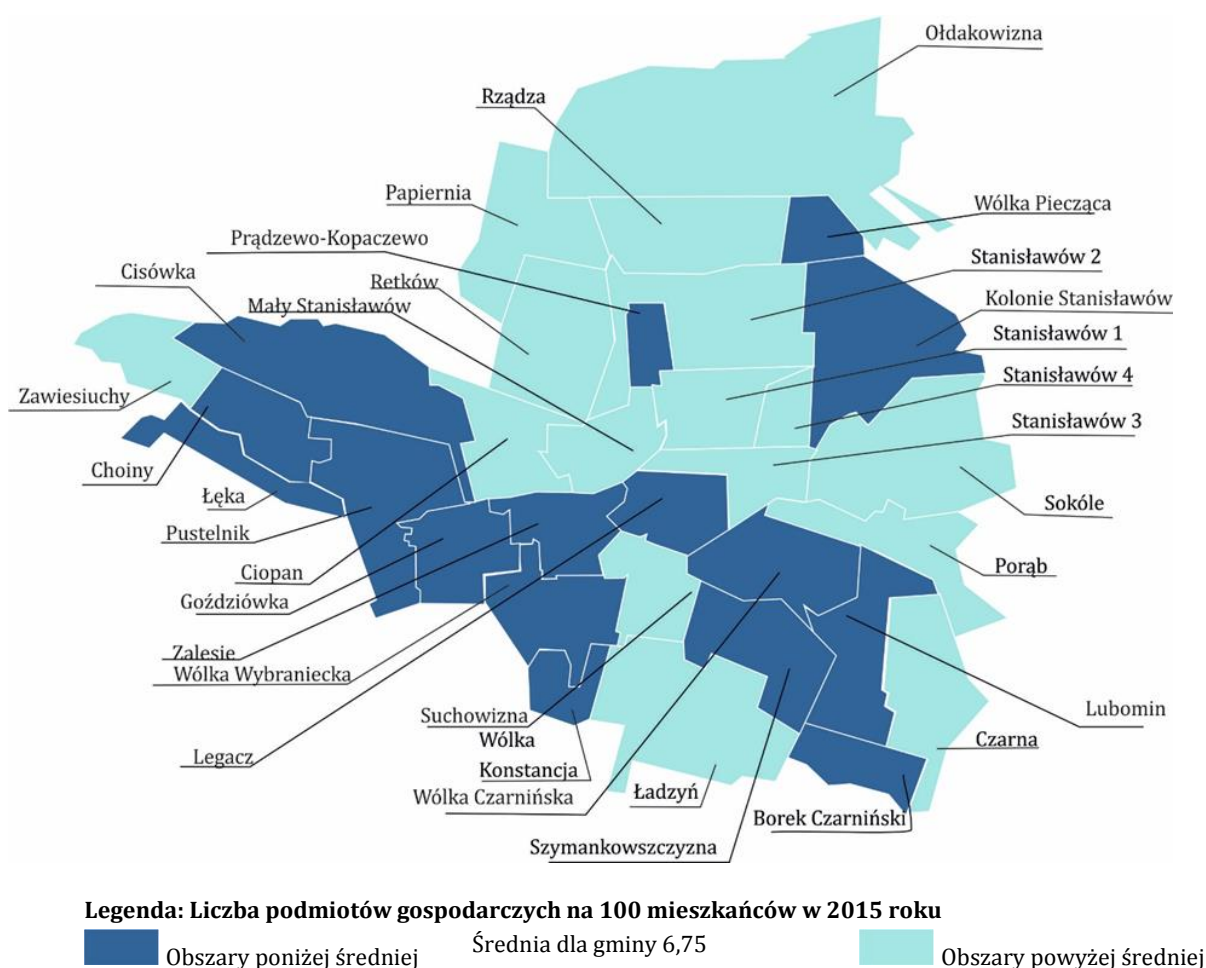
Zgodnie z ogólnopolską tendencją, w gminie Stanisławów wśród trzech sektorów gospodarki w 2015 r. najwyższy był udział podmiotów prowadzących działalność usługową (68,6%), w dalszej kolejności udział podmiotów z branży przemysł i budownictwo (30,9%), zaś podmioty z branży rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo stanowiły zaledwie 0,5%. Z powodu braku

danych za rok 2015, przeanalizowano strukturę branżową podmiotów gospodarczych w gminie Stanisławów w roku 2014. Zdecydowanie najwięcej podmiotów gospodarczych należało do sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – aż 112, tj. ponad 28%. Drugą w kolejności była sekcja C – przetwórstwo przemysłowe – 69 podmiotów (17,5%) oraz F – Budownictwo – 53 (13,4%).

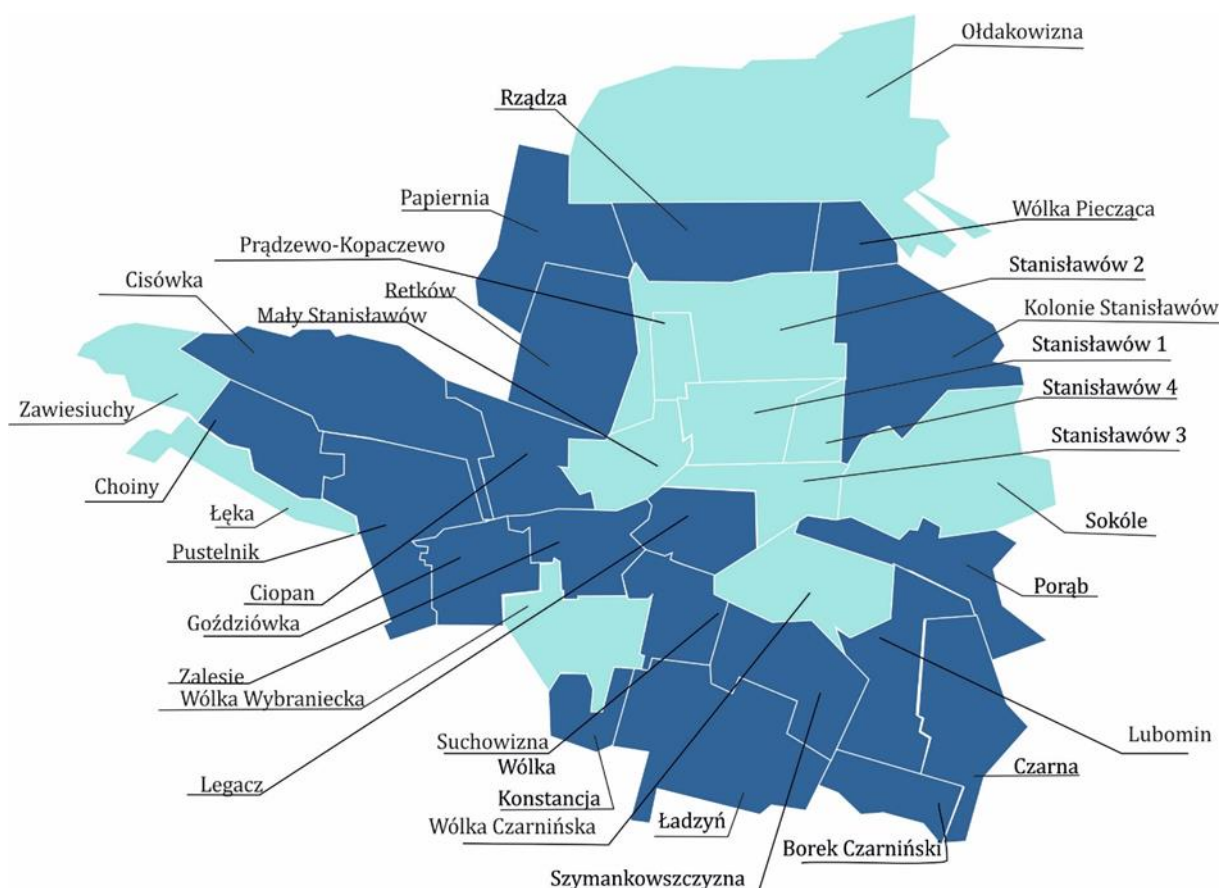
Liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy w obszarze powiązanym z rolnictwem, leśnictwem i rybactwem zmniejszyła się w latach 2010 – 2014 z 12 do 2. Oznacza to, że kapitałowe, operacyjne i prawne bariery dla małych podmiotów w tym obszarze są nie do pokonania. Na terenie gminy Stanisławów nie występują udokumentowane złoża surowców mineralnych i nie jest prowadzona działalność gospodarcza związana z wydobywaniem surowców mineralnych. W gminie Stanisławów lokale użytkowe wynajmowane są tylko w dwóch sołectwach: Pustelnik i Stanisławów. W sołectwach tych znajduje się łącznie 8 lokali, a średnia cena ich wynajmu to 20,75 zł/m². Jest to stosunkowo niska cena, która prawdopodobnie będzie wzrastać.

Rysunek 40. Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2015 roku

Rysunek 41. **Zmiana liczby podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w latach 2013 -2015**

Legenda: Zmiana liczby podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w latach 2013 -2015 roku

- poniżej średniej dla gminy
- Średnia dla gminy – wzrost o 2,29 %
- Powyżej średniej dla gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędu gminy

3.2.3. Sfera funkcjonalno-przestrzenna

Stanisławów to gmina wiejska położona w województwie mazowieckim, w powiecie mińskim, granicząca bezpośrednio z gminami: Dobrze, Jakubów, Mińsk Mazowiecki, Dębe Wielkie (w powiecie mińskim), Zielonka, Poświętne i Strachówka (w powiecie wołomińskim).

Powierzchnia gminy to ok. 106,3 km² co stanowi 9,1% powierzchni powiatu mińskiego oraz 0,3% powierzchni województwa mazowieckiego. Struktura użytkowania jest charakterystyczna dla gmin rolniczych i kształtuje się w następujący sposób:

- *użytki rolne*: 6,608 ha, co stanowi 62,12% powierzchni gminy,
- *lasy i grunty leśne*: 3129 ha, co stanowi 29,41% powierzchni gminy,
- *tereny inne (zurbanizowane)*: 422 ha, co stanowi 3,9 % powierzchni gminy.

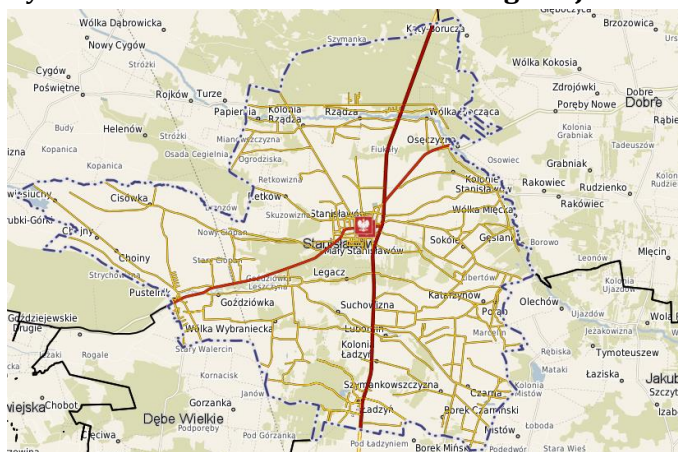
Gmina Stanisławów położona jest w obszarze największych wpływów aglomeracji warszawskiej, w centralnej części województwa mazowieckiego, w północno – zachodniej części powiatu mińskiego. Sąsiaduje z czterema gminami powiatu mińskiego: Dębe Wielkie, Mińsk Mazowiecki,

Jakubów, Dobre oraz trzema gminami powiatu wołomińskiego: Zielonka, Poświętne, Strachówka. Zajmuje powierzchnię ok. 106,3 km². mię Stanisławów charakteryzuje korzystne położenie względem otaczających miast. Odległość od granicy gminy w okolicy Pustelnika do granicy Warszawy wynosi zaledwie 19 km, natomiast odległość z miejscowości gminnej Stanisławów do centrum stolicy wynosi 40 km. Odległości pomiędzy sąsiednimi miejscowościami przedstawiają się następująco:

Stanisławów – Mińsk Mazowiecki: 13 km,
 Ładzyń – Mińsk Mazowiecki: 6 km,
 Zawiesiuchy – Wołomin: 15 km,
 Rządza – Łochów: 25 km.

Rysunek 42. Rozmieszczenie sieci drogowej na terenie gminy Stanisławów

Źródło: System Informacji Przestrzennej Urząd Gminy Stanisławów - <http://stanislawow.e-mapa.net/>

Przez gminę przebiegają dwa ważne szlaki komunikacyjne przecinające się w miejscowości Stanisławów: droga krajowa nr 50 i droga wojewódzka nr 637. Stanowią one osie rozwoju zarówno dla działalności gospodarczej, jak i inwestycji mieszkaniowych w gminie. Na rozwój gminy wpływa również położona poza jej granicami (w kierunku południowym) autostrada A2. Jest ona częścią europejskiej trasy E30 – ważnego szlaku komunikacyjnego biegnącego z zachodu na wschód. Rozmieszczenie sieci drogowej w gminie Stanisławów pokazano na rys. 42.

Dominujące rodzaje zabudowy na terenie gminy to zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zagrodowa oraz letniskowa. Występuje także wkomponowana w nią zabudowa usługowa.

Jak do tej pory w gminie uchwalono tylko trzy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Stanisławów dla części wsi Ładzyń,
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Stanisławów dla części wsi Pustelnik,
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego pod stację elektroenergetyczną 400 kV Stanisławów z wprowadzeniami obejmującymi istniejącą linię 220 kV oraz istniejące i projektowane linie 400 kV dla części wsi: Wólka Czarnińska, Porąb, Stanisławów, gmina Stanisławów.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stanisławów wyznaczono tereny o następującym przeznaczeniu: tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny zabudowy usługowej, tereny zabudowy techniczno – produkcyjnej, tereny zabudowy lotniskowej. Założono, że obszar zabudowy wielorodzinnej nie będzie ulegał powiększeniu, a zabudowa mieszkaniowa będzie koncentrować się głównie w trzech sołectwach: Stanisławów, Pustelnik, Ładzyń. Ponadto zabudowa usługowa ma koncentrować się we wsiach Stanisławów, Pustelnik i niewielkim stopniu Ładzyń, a w pozostałych sołectwach jedynie jako zabudowa uzupełniająca, natomiast zabudowa techniczno – produkcyjna pozostanie skoncentrowana w Stanisławowie, Pustelniku i Retkowie.

Ważnym elementem sfery funkcjonalno-przestrzennej łączącym ją bezpośrednio ze sferą społeczną są zasoby infrastruktury – budynków, które pełnią lub mogą pełnić różne funkcje na rzecz różnych grup społeczności lokalnej. W gminie Stanisławów taką funkcję pełnią świetlice wiejskie oraz remizy Ochotniczych Straży Pożarnych. Wykaz ich przedstawiono w tabeli 16. Obiekty różnią się stanem technicznym. W tabeli przedstawiono ich stan w oparciu o opinie techniczną

Tabela 16. **Budynki służące celom publicznym**

L. p.	Sołectwo	Funkcja budynku	Opinia techniczna
1.	Cisówka	Świetlica wiejska :	Dobry
2	Czarna	budynek remizy OSP	Dobry
3	Lubomin	budynek remizy OSP	Zły
4	Ładzyń	budynek remizy OSP:	Zły
5	Pustelnik	budynek remizy OSP:	Dobry
6	Wólka Czarnińska	Świetlica wiejska	Dobry
7	Szymankowszczyzna	Świetlica wiejska	Dobry
8	Stanisławów 1	Budynek remizy OSP	Zły
9	Stanisławów 1	Gminnego Ośrodka Kultury	Dobry

Ze sfera społeczną powiązana jest także infrastruktura służąca mobilności mieszkańców. Należą do niej przystanki oraz miejsca parkingi pozwalające zostawić samochód i przesiąść się do komunikacji publicznej. Najważniejszym węzłem przesiadkowym w gminie jest przystanek położony w centrum Stanisławowa. Przebiega przez nie 23 linie komunikacji autobusowej. Najważniejsze z nich to, linie autobusowe relacji:

Mińsk Mazowiecki – Brzoze – Stanisławów – Pustelnik – Sulejówek Miłosna PKP:

Mińsk Mazowiecki – Stanisławów – Pustelnik – Choiny – Cisówka – Sulejówek:

Mińsk Mazowiecki – Stanisławów – Cisówka – Sulejówek:

Stanisławów – Rządza – Kąty Borucza:

Linia autobusowa relacji Mińsk Mazowiecki – Stanisławów

Linia autobusowa relacji Mińsk Mazowiecki – Stojadła – Kołbiel – Radachówka

Linia autobusowa relacji Stanisławów – Turze – Poświętne – Wołomin

Linia autobusowa relacji Węgrów – Dobrze – Stanisławów – Warszawa

Warszawa – Stanisławów – Strachówka – Węgrów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędu gminy

Tabela17. Obiekty zabytkowe w Gminie Stanisławów wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków

Sołectwo	Cisówka	Czarna	Goździówka	Lubomin	Ładzyń	Pustelnik	Retków	Rządza	Szymankowszczyzna	Wółka Czarnińska	Wółka Wybraniecka	Zawiesiuchy	Stanisławów
Liczba obiektów	1	1	2	5	5	12	5	1	2	5	1	2	18
Procentowy udział obiektów	1,67	1,67	3,33	8,33	8,33	20	8,33	1,67	3,33	8,33	1,67	3,33	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Jednym ze elementów oceny przestrzeni funkcjonalnej może być liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków. Zabytki świadczą o bogactwie dziedzictwa historycznego obszaru, ale jednocześnie ze względu na opiekę konserwatora ograniczają możliwości wykorzystania obiektów zabytkowych i otaczającej je przestrzeni. W gminie Stanisławów najwięcej obiektów zabytkowych znajduje się w sołectwach: Stanisławów, Pustelnik, Ładzyń.

3.2.4. Sfera środowiskowa

Atrakcyjność przyrodnicza obszaru wpływa na zainteresowanie potencjalnych inwestorów i przyszłych mieszkańców. Z kolei zły stan środowiska i związane z tym uciążliwości mogą hamować rozwój obszarów, w związku z tym istotnym elementem diagnozy jest również rozpoznanie sytuacji środowiskowej.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania fizycznogeograficzne, gmina Stanisławów leży na styku dwóch mezoregionów: Równiny Wołomińskiej (zachodnia część gminy) oraz Wysoczyzny Kałużyńskiej (wschodnia część gminy). Pod względem morfologicznym część środkowa i południowo – wschodnia położona jest na zdenudowanej wysoczyźnie morenowej, zaś część północno – zachodnia na poglądnej równinie denudacyjnej stożka napływowego.

Gmina Stanisławów charakteryzuje się stosunkowo niskim poziomem walorów przyrodniczych. Wiąże się to z jednorodnym i raczej monotonnym charakterem środowiska naturalnego. W przestrzeni geograficznej wyróżnia się dwa zwarte kompleksy leśne: w północnej części gminy oraz ciągnący się względnie równoleżnikowo w jej centralnej części. System przyrodniczy na południu gminy jest ubogi. Wiąże się to przede wszystkim z występowaniem żyzniejszych gleb niż w pozostałych częściach gminy, w związku z czym tutaj rozwinęło się rolnictwo.

Powierzchnia gruntów leśnych w 2014 r. wynosiła w gminie 3066,59 ha, czyli o ok. 15 ha mniej niż w roku 2010. Grunty leśne publiczne skarbu państwa stanowią ok. 44% ogólnej powierzchni gruntów leśnych. Wskaźnik lesistości wynosi 28,4% i jest znacznie wyższy niż w powiecie (ok. 21,1%). Ma to znaczny wpływ na możliwości zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy znajduje się jeden obszar chroniony zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody. Jest to specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa) w ramach sieci Natura 2000: Torfowiska Czernik. Zajmuje powierzchnię 53,8 ha. Znajduje się w zwartym kompleksie leśnym zwanym Czernikiem, położonym w północnej części gminy. Obszar obejmuje dwie bezodpływowe zatorfione niecki, z których jedna położona jest w granicach gminy Stanisławów. Inną prawną formą ochrony przyrody na terenie gminy są pomniki przyrody: dwa dęby i jedna topola biała.

Na terenie gminy Stanisławów nie ma udokumentowanych złóż kopalin. Na małą skalę eksploatuje się piaski wydymowe.

Całą powierzchnię gminy rozcinają doliny dwóch niedużych rzek: Rządzy i Czarnej Strugi. Dolinki dopływów słabo odznaczają się w terenie. Rzeki charakteryzują się niskim poziomem przepływów. Nie wywierają większego wpływu na strukturę przyrodniczą okolicy. W zagłębieniach terenu występują małe zbiorniki, torfowiska i bagna. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zbiorników wodnych w gminie znacznie się zmniejszyła, czego powodem są prace melioracyjne. Wśród sztucznych zbiorników wodnych można wyróżnić zbiorniki zasobowe na potrzeby poszczególnych gospodarstw domowych oraz stawy rybne. Największe znaczenie odgrywa kompleks stawów we wsi Zawiesiuchy na rzece Czarnej.

Potencjał ekologiczny rzeki Rządza u ujścia do Zalewu Zegrzyńskiego zaklasyfikowano w 2013 r. jako umiarkowany, natomiast stan ogólny jako zły. Podobnie potencjał ekologiczny rzeki Czarna przy ujściu do Kanału Żerańskiego został zaklasyfikowany jako umiarkowany, a stan ogólny jako zły¹.

Zgodnie z analizą przeprowadzoną na potrzeby Strategii rozwoju Gminy Stanisławów na lata 2015 – 2025, co najmniej 300 – 320 m³ ścieków w czasie każdej doby w gminie Stanisławów nie trafia do oczyszczalni (zużycie wody z sieci wodociągowej wynosi bowiem ok. 28 m³/mieszkańca/rok, podczas gdy do oczyszczalni w Stanisławowie trafia ok. 140 m³/dobę ścieków). Jest dalece prawdopodobne, iż znaczna część ścieków odprowadzana jest do innych oczyszczalni. Niemniej jednak nie ma pewności, ile m³ każdej doby trafia do wód i gruntu. Sytuacja ta stanowi poważne zagrożenie dla środowiska naturalnego w gminie. Nierozwiązane problemy związane z odbiorem i oczyszczaniem ścieków w znacznej mierze wynikają z faktu, że jak do tej pory do sieci kanalizacyjnej w gminie podłączonych jest zaledwie 29% gospodarstw domowych.

Duży wpływ na środowisko przyrodnicze gminy wywierają dwa główne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 50 oraz droga wojewódzka nr 637. Według danych Generalnego Pomiaru Ruchu Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad z 2015 r. średnie dobowe natężenie ruchu samochodowego na drodze krajowej nr 50 na odcinku Stanisławów – Mińsk Mazowiecki wynosiło 8885 poj./dobę, w tym 3405 samochodów ciężarowych, co stanowi aż 38%. (tab. 30 i 31). Warto zauważyć, że natężenie ruchu wzrosło w porównaniu z rokiem 2010, kiedy to wy-

nosiło 8483 poj./dobę. Natężenie ruchu zmniejszyło się natomiast na odcinku Stanisławów – Jadów z 7338 poj./dobę do 6367 poj./dobę oraz w samym Stanisławowie – z 12827 poj./dobę do 10589 poj./dobę. Niemniej jednak jest to nadal bardzo wysokie natężenie, a udział samochodów ciężarowych wzrósł na wszystkich badanych odcinkach, pomiędzy Stanisławowem a Jadowem aż do 46%, a w samym Stanisławowie do 31%. Ponieważ droga nr 50 jest południową obwodnicą Warszawy, na którą obowiązkowo wyprowadzany jest ruch samochodów ciężarowych, to należy się spodziewać, że w kolejnych latach natężenie to jeszcze wzrośnie. Przedstawiona sytuacja jest powodem bardzo wysokiej uciążliwości drogi i narastania zagrożeń dla zdrowia i życia mieszkańców.

Tabela 18. Natężenie ruchu samochodowego na drodze krajowej nr 50 w 2010 r.

Odcinek drogi	średnie dobowe natężenie ruchu (poj./dobę)	samochody ciężarowe (poj./dobę)	udział samochodów ciężarowych (%)
Mińsk Mazowiecki-Stanisławów	8483	3029	36
Stanisławów (przeście)	12627	3185	25
Stanisławów-Jadów	7338	2934	40

Źródło: http://www.gddkia.gov.pl/userfiles/articles/g/GENERALNY_POMIAR_RUCHU_2010/0.1.1.4_SDR_w_pkt_pomiarowych_w_2010_roku.pdf

Tabela 19. Natężenie ruchu samochodowego na drodze krajowej nr 50 w 2015 r.

Odcinek drogi	średnie dobowe natężenie ruchu (poj./dobę)	samochody ciężarowe (poj./dobę)	udział samochodów ciężarowych (%)
Mińsk Mazowiecki-Stanisławów	8885	3405	38
Stanisławów (przeście)	10589	3323	31
Stanisławów-Jadów	6367	2894	45

Źródło: http://www.gddkia.gov.pl/userfiles/articles/g/GENERALNY_POMIAR_RUCHU_2010/0.1.1.4_SDR_w_pkt_pomiarowych_w_2010_roku.pdf

Drugą bardzo ważną dla gminy arterią komunikacyjną jest droga wojewódzka nr 637. Stanowi ona dogodnie połączenie pomiędzy wschodnią częścią aglomeracji warszawskiej a południowym Podlasiem. Ma duże znaczenie turystyczne. Natężenie ruchu waha się tu w granicach 4 – 10 tys. poj./dobę, a najwyższe jest w dni wolne od pracy. Jest to druga droga w gminie, która wywołuje duże uciążliwości dla mieszkańców. Skarżą się oni na hałas i zanieczyszczenie powietrza.

Powietrze

Gmina Stanisławów nie posiada własnej stacji pomiaru zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego; najbliższy punkt znajduje się w Mińsku Mazowieckim, gdzie pomiary prowadzone są przez Stację Sanitarno-Epidemiologiczną. Województwo mazowieckie podzielone jest na cztery strefy pod względem klasyfikacji jakości powietrza, gmina Stanisławów przynależy do strefy mazowieckiej. Ocena stanu jakości powietrza dla gminy Stanisławów polegała na analizie dostępnych danych, w uzupełnieniu o własne obserwacje (m.in. podczas wizji lokalnej), które skupiały się głównie na zidentyfikowaniu najważniejszych problemów i zagrożeń związanych ze stanem jakości powietrza.

Według pomiarów uzyskanych w najbliższym punkcie pomiarowym od Stanisławowa, nie odnotowuje się przekroczeń dopuszczalnych stężeń. Jednakże strefa mazowiecka pod kątem ochrony zdrowia została zaklasyfikowana jako klasa C pod względem przekroczeń dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń zanieczyszczeń, takich jak pyły PM10 oraz PM2,5, a także pod względem podwyższonych stężeń benzo(a)pirenu w pyłe PM10. Ponadto ze względu na natężenie kilku czynników – niska emisja, zanieczyszczenia komunikacyjne, przemysłowe – w gminie Stanisławów występuje zagrożenie pogorszenia stanu powietrza. Ponadto, stan jakości powietrza może wpływać negatywnie na jakość życia mieszkańców, między innymi poprzez generowanie nieprzyjemnego zapachu².

Stanisławów, jako gmina wiejska charakteryzuje się typem zabudowy jednorodzinnej, co z kolei związane jest z brakiem jednego, scentralizowanego systemu ogrzewania budynków. Lokalne piece i przydomowe kotłownie przyczyniają się do zwiększenia tak zwanej rozproszonej emisji zanieczyszczeń. Niska emisja spowodowana jest m.in. dużą ilością spalane go węgla oraz innych substancji. Do pogorszenia jakości powietrza, zwłaszcza w sezonie jesienno-zimowym przyczyniają się także przestarzałe kotły i piece, z pomocą których mieszkańcy ogrzewają domy. Wydzielają one do atmosfery o wiele więcej zanieczyszczeń niż kotły nowszej generacji. Na terenie całej gminy, jak i powiatu mińskiego w ostatnich latach notowany jest niewielki wzrost pyłu zawieszonego, co wynika z tzw. emisji nieorganizowanej.

Z kolei na zanieczyszczenia typu liniowego, czyli pochodzącego z ciągów komunikacyjnych najbardziej narażone są sołectwa: Ładzyń, Wólka Czarnińska i Stanisławów ze względu na położenie przy drodze krajowej nr 50 generującej duży ruch samochodowy. Narażone są również miejscowości Pustelnik i Goździówka ze względu na przebieg przez nie drogi wojewódzkiej nr 627.

Zanieczyszczenia punktowe pochodzą głównie z zakładów przemysłowych lub obiektów o dużej chłonności energetycznej. Z racji, iż Stanisławów w dużej części jest gminą rolniczą, zakłady te są charakterystycznym punktem na mapie zanieczyszczeń. Zakłady przemysłowe zlokalizowane są głównie w Stanisławowie i należą one do poszczególnych gałęzi: przemysł spożywczy (Polish Farm Meat, Zakłady Mięsne Stanisławów Sp. z o.o.), przemysł paszowy i utylizacyjny (PPHU POLUTIL wytwórnia pasz). Z tymi dwoma gałęziami wiąże się również kwestia znacznego obniżenia jakości życia mieszkańców ze względu na nieprzyjemny zapach dochodzący z tego typu zakładów.

W związku z objęciem Gminy Stanisławów przez Program Ochrony Powietrza dla województwa Mazowieckiego, Gmina Stanisławów opracowała Program Ograniczenia Niskiej Emisji (PONE) z którego wynika konieczność likwidacji kotłów węglowych. Z opracowania wynika bowiem, odnotowano nieznaczne przekroczenie stężenia zanieczyszczeń pyłu PM2,5, PM10 i B(a)P. Wyniki ze stacji pomiarowych wskazują na znaczny wzrost stężeń tych zanieczyszczeń w okresie grzewczym.

Źródła indywidualne wykorzystywane na potrzeby ogrzewania to najczęściej kotły węglowe zasilane ręcznie. Brak automatycznego sterowania dozowania paliwa, brak kontroli nad ilością powietrza wprowadzanego do komory spalania zmniejsza efektywność energetyczną spalanych paliw. Kotły zasilane automatycznie charakteryzują się sprawnością na poziomie nawet 80%. Zmiana typu kotła do spalania paliw stałych z zasilania ręcznego na zasilany automatycznie przyczynia się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń oraz zwiększenia

komfortu użytkowania instalacji.

Źródłem niskiej emisji są przede wszystkim źródła indywidualne, w których spalane są paliwa stałe, dlatego wszelkie działania proekologiczne powinny być ukierunkowane na zastąpienie niskosprawnych i wysokoemisyjnych źródeł na wysokosprawne i niskoemisyjne. Optymalnym pod względem efektywności energetycznej byłaby kompleksowa modernizacja źródła ciepła powiązana z modernizacją instalacji grzewczej i termomodernizacją³.

Z PONE dla Gminy Stanisławów wynika, że głównym działaniem naprawczym realizowanym w Gminie Stanisławów powinna być wymiana starych pieców i kotłów o niskiej sprawności na kotły gazowe, biorąc pod uwagę rozwój sieci gazowej. W przypadku, kiedy w obszarze objętym modernizacją nie jest świadczona usługa dystrybucji paliwa gazowego, realizowane będą inne działania naprawcze m.in. montaż nowoczesnych urządzeń z podajnikiem automatycznym na węgiel lub biomasę spełniające wymagania ekoprojektu.

Realizacja powyższych zadań naprawczych na obszarach rewitalizowanych powinna przyczynić się do obniżenia wskaźników zanieczyszczenia powietrza, a tym samym wpłynąć pozytywnie na poprawę warunków życia mieszkańców na tych terenach.

Jakość wody

Przyczyną zanieczyszczenia wód w gminie Stanisławów jest przede wszystkim presja antropogeniczna, objawiająca się odprowadzaniem dużej ilości ścieków z gospodarstw domowych, zakładów przemysłowych czy dawnych składowisk śmieci. Istotną kwestią jest również wpływ powierzchniowy z terenów rolniczych, zwłaszcza związany z niewłaściwym i nadmiernym stosowaniem środków ochrony roślin.

Ze względu na zanieczyszczenia bakteriologiczne wody rzeki Rządzy, płynącej przez teren gminy, określa się, że jej wody nie odpowiadają normom i zalicza się ją do III kategorii pod względem bakteriologii. Również zważywszy na wskaźniki fizykochemiczne, wody te należą do kategorii III. Obecnie gmina Stanisław

ów nie posiada stacji pomiarów czystości wód, jednak określa się, że lokalne przekroczenia dopuszczalnych norm mogą występować w sąsiedztwie zakładów przemysłowych, czyli przede wszystkim w Stanisławowie⁴.

Gleby

W gminie Stanisławów dominują przede wszystkim gleby słabej jakości o kwaśnym odczynie (pH od 5,5 do pH7,2). Grunty orne należą głównie do klas V i VI.⁵ Gleby te charakteryzują się niską jakością i niewielką zawartością głównych składników pokarmowych – magnezu i potasu. Lepszej jakości grunty (IV i III klasy) znajdują się w południowej części gminy. W strukturze dominują grunty orne oraz łąki i pastwiska, niewielki z kolei jest udział sadów⁶. Niska jakość gleb, oprócz słabej zawartości związków organicznych jest spowodowana nadmiernym stosowaniem środków ochrony roślin w postaci nawozów. Wyjałowienie gleb jest również spowodowane niewłaściwym gospodarowaniem powierzchnią gruntu na przestrzeni lat.

³ Program Ograniczenia Niskiej Emisji dla Gminy Stanisławów, UCHWAŁA NR III/16/2018

RADY GMINY STANISŁAWÓW z dnia 28 grudnia 2018 r.

⁴ Program Ochrony Środowiska w powiecie mińskim 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku

⁵ Mapa glebowo-rolnicza <http://www.mazowieckie.e-mapa.net/>

⁶ Program Ochrony Środowiska w powiecie mińskim 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku

Ze względu na ukształtowanie powierzchni, bez dużych deniwelacji wysokościowych, gmina Stanisławów nie posiada dużego stopnia zagrożenia erozją gleb, jednakże zjawiska te występują okresowo na terenach o dużej użytkowości, np. wzdłuż drogi nr 50 w miejscowościach Stanisławów, Ładzyń czy Wólka Czerwińska.

Zagrożenie powodziowe

Określa się, iż gmina Stanisławów jest narażona na występowanie zagrożenia powodziowego⁷. Występuje ono najczęściej w okresie wiosenno-zimowym w czasie roztopów, co spowodowane jest gwałtownym topnieniem śniegu i lodu oraz w sytuacji nadmiernych opadów deszczu. Problemem tym dotknięte są miejscowości położone w bliskości dwóch głównych rzek – Rządzy (Papiernia, Ołdakowizna, Rządza) oraz Czarnej (Pustelnik, Goździkówka, Suchowizna, Wólka Czerwińska, Lubomin, Czarna, Szymankowszczyzna).

Tabela 20. Ocena wskaźników środowiskowych w poszczególnych sołectwach Gminy Stanisławów

	Sołectwo	Jakość powietrza	Hałas	Jakość wody	Jakość gleb	Zagrożenie powodziowe
1	Borek Czarniński	dobra	niska emisja	pogorszona	pogorszona	małe
2	Choiny	dobra	niska emisja	pogorszona	zagrożona pogorszeniem	małe
3	Cisówka	dobra	niska emisja	zagrożona pogorszeniem	zagrożona pogorszeniem	małe
4	Ciopan	dobra	niska emisja	zagrożona pogorszeniem	pogorszona	małe
5	Czarna	zagrożona pogorszeniem	niska emisja	pogorszona	zagrożona pogorszeniem	duże
6	Goździkówka	pogorszona	zwiększona emisja	słaba	zagrożona pogorszeniem	duże
7	Kolonie Stanisławów	zagrożona pogorszeniem	niska emisja	bardzo słaba	słaba	małe
8	Legacz	pogorszona	zwiększona emisja	słaba	pogorszona	małe
9	Lubomin	pogorszona	zwiększona emisja	słaba	pogorszona	na pograniczu małego i dużego
10	Ładzyń	słaba	wysoka emisja	słaba	zagrożona pogorszeniem	małe
11	Łęka	dobra	niska emisja	zagrożona pogorszeniem	pogorszona	na pograniczu małego i dużego
12	Mały Stanisławów	zagrożona pogorszeniem	zwiększona emisja	bardzo słaba	słaba	na pograniczu małego i dużego
13	Ołdakowizna	zagrożona pogorszeniem	niska emisja	bardzo słaba	pogorszona	duże
14	Papiernia	dobra	niska emisja	bardzo słaba	pogorszona	duże
15	Porąb	dobra	niska emisja	zagrożona pogorszeniem	pogorszona	na pograniczu małego i dużego
16	Prądzewo - Kopa-czewo	pogorszona	zwiększona emisja	pogorszona	zagrożona pogorszeniem	na pograniczu małego i dużego
17	Pustelnik	słaba	zwiększona emisja	słaba	zagrożona pogorszeniem	duże
18	Retków	dobra	niska emisja	zagrożona pogorszeniem	pogorszona	na pograniczu małego i dużego
19	Rządza	zagrożona pogorszeniem	niska emisja	bardzo słaba	słaba	duże
20	Sokóle	zagrożona	niska emisja	słaba	pogorszona	na pograniczu

⁷ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego dla Gminy Stanisławów, 2008

		pogorszeniem				małego i dużego
21	Suchowizna	zagrożona pogorszeniem	niska emisja	słaba	zagrożona pogorszeniem	duże
22	Szymankowszczyzna	dobra	niska emisja	słaba	zagrożona pogorszeniem	duże
23	Wólka Czarnińska	słaba	Wysoka emisja	słaba	pogorszona	duże
24	Wólka Konstancja	dobra	niska emisja	zagrożona pogorszeniem	słaba	na pograniczu małego i dużego
25	Wólka Pieczęca	pogorszona	zwiększona emisja	bardzo słaba	pogorszona	małe
26	Wólka Wybraniecka	dobra	niska emisja	słaba	pogorszona	małe
27	Zalesie	słaba	zwiększona emisja	słaba	słaba	małe
28	Zawiesiuchy	zagrożona pogorszeniem	niska emisja	zagrożona pogorszeniem	pogorszona	małe
29	Stanisławów	słaba	wysoka emisja	bardzo słaba	bardzo słaba	na pograniczu małego i dużego
1	Stanisławów 1	słaba	zwiększona emisja	bardzo słaba	bardzo słaba	na pograniczu małego i dużego
2	Stanisławów 2	słaba	wysoka emisja	bardzo słaba	bardzo słaba	na pograniczu małego i dużego
3	Stanisławów 3	słaba	zwiększona emisja	bardzo słaba	bardzo słaba	na pograniczu małego i dużego
4	Stanisławów 4	słaba	wysoka emisja	bardzo słaba	bardzo słaba	na pograniczu małego i dużego
5	Gmina	pogorszona	zwiększona emisja	słaba	słaba	na pograniczu małego i dużego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Geoportalu województwa mazowieckiego <http://www.mazowieckie.e-mapa.net/>, „Programu Ochrony Środowiska w powiecie mińskim 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku” oraz własnych obserwacji (m.in. wizja lokalna).

Tabela 21. Wyroby azbestowe w sołectwach Gminy Stanisławów

L.p.	Sołectwo	Ilość wyrobów azbestowych m ²		Zmiana liczby materiałów azbestowych w latach 2013-2015	Liczba wyrobów azbestowych na jednego mieszkańca liczbie wyrobów azbestowych w gminie
		2013	2015		
1	Borek Czarniński	5031	4811	4,57	33,64
2	Choiny	2200	2200	0,00	13,75
3	Ciopan	9441	9441	0,00	66,49
4	Cisówka	6879	6879	0,00	23,08
5	Czarna	5512	5512	0,00	43,75
6	Goździówka	8393	8243	1,82	33,64
7	Kolonie Stanisławów	9000	9000	0,00	30,82
8	Legacz	4500	3780	19,05	38,57
9	Lubomin	6798	5710	19,05	27,85
10	Ładzyń	11000	11000	0,00	33,23
11	Łęka	6493	6333	2,53	55,55
12	Mały Stanisławów	3292	2952	11,52	30,75
13	Ołdakowizna	12045	10045	19,91	114,15
14	Papiernia	5527	5527	0,00	40,05
15	Porąb	12045	10535	14,33	154,93
16	Prądzewo - Kopaczewo	3860	3530	9,35	29,42
17	Pustelnik	17808	17808	0,00	32,56
18	Retków	9424	9424	0,00	46,65

19	Rządza	8741	8741	0,00	21,96
20	Sokóło	3444	3444	0,00	16,97
21	Suchowizna	1940	1740	11,49	16,57
22	Szymankowszczyzna	2679	2679	0,00	29,12
23	Wólka Czarnińska	9525	9190	3,65	40,31
24	Wólka Konstancja	4900	4116	19,05	48,42
25	Wólka Pieczęca	4690	3939	19,07	31,77
26	Wólka Wybraniecka	6879	6629	3,77	65,63
27	Zalesie	4700	3948	19,05	25,97
28	Zawiesiuchy	1540	1293	19,10	30,07
29	Stanisławów	20002	18402	8,69	11,11
30	Razem	208288	196851	5,81	29,82

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stanisławów

Gmina Stanisławów jest w pełni wyposażona w sieć wodociągową. Natomiast sieć kanalizacyjna obejmuje jedynie sołectwo Stanisławów. Do oceny oddziaływania społeczności na środowisko wybrano wskaźnik Ilości wyrobów azbestowych istniejących w sołectwach. Pozwala on także pośrednio ocenić stan budynków (im więcej pokryć dachowych z azbestem tym ten stan jest gorszy (od 1997 roku w Polsce zabrania się stosować wyrobów azbestowych a najwięcej ich stosowano w latach 70 ubiegłego wieku.) W 2015 roku najwięcej wyrobów azbestowych występowało w sołectwach: Stanisławów, Porąb i Ładzyń. Liczba wyrobów azbestowych w gminie na przestrzeni lat 2010-2015 systematycznie spada. Najmniejszy spadek ilości wyrobów azbestowych wystąpił w sołectwie Ładzyń.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych urzędu gminy

3.2.5. Delimitacja obszaru zdegradowanego w oparciu o czynniki społeczne

Analiza wskaźników zaprezentowanych powyżej niepozwalałą w sposób precyzyjny określić obszary o największej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Bardzo często wskaźniki wskazujące na obszary kryzysowe dotyczą sołectwa o małej liczbie ludności. Efektywność ekonomiczna interwencji w takie obszary byłaby na niskim poziomie. Dlatego szczegółowej analizie wskaźników poddano sołectwa na których w 2015 roku mieszkało więcej niż średnia liczba mieszkańców w sołectwie/obszarze. Dokonano tego za pomocą wybranego zestawu wskaźników opisujących istnie dla całej gminy zjawiska tj.:

- Zmiany liczby ludności w sołectwie;
- Zmiany struktur wiekowych z podziałem na wiek produkcyjny, przedprodukcyjny oraz poprodukcyjny;
- bezrobocie;
- ubóstwo;
- aktywność społeczna,
- Bezpieczeństwo

Wybrane sołectwa określono jako kryzysowe, w sytuacji, gdy badający je wskaźnik przyjmował wartości powyższej średniej określonej dla wszystkich sołectw gminy. Do analizy wybrano wskaźniki:

- W1 - Zmiany liczby ludność (spadek liczby ludności)
- W2 - Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym w roku 2015.

- W3 - Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym w 2015.
- W4 - Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym w roku 2015.
- W5 - Zmiana liczba ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013-2015.
- W 6. - Zmiana liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2013-2015.
- W7 - Zmiana Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013-2015.
- W8 - Liczba osób korzystających ze świadczeń ze środowiskowej pomocy społecznej na 100 mieszkańców w 2015.
- W9 - Zmiana Liczby osób korzystających ze świadczeń ze środowiskowej pomocy społecznej na 100 mieszkańców w stosunku do liczby mieszkańców sołectwa.
- W10 - Zmiana liczby rodzin korzystających ze świadczeń ze środowiskowej pomocy społecznej w łącznej liczbie takich rodzin z terenu całej gminy w latach 2013 -2015.
- W11 - Zmiana liczby dzieci korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie dzieci w gminie w latach 2015/20013.
- W12 - Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców sołectwa
- W13 - Liczba osób bezrobotnych na 100 Stosunek liczby osób bezrobotnych do osób w wieku produkcyjnym w sołectwie.
- W14 - Liczba bezrobotnych będącej w szczególnej sytuacji do ogólnej liczby bezrobotnych w sołectwie.
- W15 - Liczba osób biorących udział w zebraniu sołeckim w 2015.
- W16 - Przestępstwa kryminalne (powyżej średniej dla obszaru).
- W17 - Przemoc domowa (uwzględniono sołectwa w których zanotowano przemoc).

Występowanie zjawisk kryzysowych w wybranych sołectwach przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 22. Występowanie negatywnych zjawisk społecznych w wybranych sołectwach

L.p.	Sołectwo	Wskaźnik																	Liczba wskaźników
		W 1	W 2	W 3	W 4	W 5	W 6	W 7	W 8	W 9	W 10	W 11	W 12	W 13	W 14	W 15	W 16	W 17	
1	Cisówka																		8
2	Gaździówka																		9
3	Kolonie Stanisławów																		6
4	Ładzyń																		13
5	Pustelnik																		12
6	Rządza																		6
7	Wólka Czarńska																		9
8	Stanisławów 1																		16
9	Stanisławów 2																		6
10	Stanisławów 3																		8
11	Stanisławów 4																		8
	Ogółem	Średnia na sołectwo 9,18																	111

Źródło: Opracowanie własne

Po określeniu występowania zjawisk kryzysowych w poszczególnych sołectwach wybrano te w których koncentracja zjawisk była wyższa niż dla wszystkich badanych sołectw. Powyżej średniej wynoszącej 9,18 znalazły się: sołectwa Ładzyń, Pustelnik i obszar Stanisławów 1. Przeprowadzona analiza wskaźnikowa pozwala określić te obszary, w których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych.

3.2.6. Delimitacja obszaru zdegradowanego w oparciu o czynniki pozaspołeczne

Na obszarze zdegradowanym oprócz występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych powinno występować co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- Gospodarczych;
- Środowiskowych;
- Przestrzenno-funkcjonalnych;
- Technicznych.

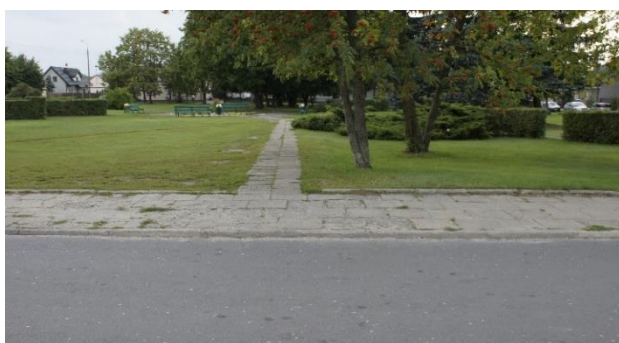
Dane statystyczne dotyczące wspomnianych obszarów przedstawiono w punktach 3.2.1 -3.2.3. W celu pogłębienia wiedzy na temat obszarów wskazanych jako kryzysowe w oparciu o czynniki społeczne przeprowadzono wizję lokalną, pozwalającą ocenić dodatkowo sferę przestrzenne funkcjonalną obszarów.

Sfera funkcjonalno-przestrzenna obszaru zdegradowanego Stanisławów

Obszar z wyraźnymi objawami stanu kryzysu w przestrzeni zlokalizowany jest centralnie w sołectwie Stanisławów. W obszarze tym koncentruje się ruch mieszkańców, nie tylko z miejscowości Stanisławów, ale także pozostałych sołectw. Zlokalizować są tutaj obiekty administracji gminy (Urząd Gminy Stanisławów, Komisariat Policji, Gminny Ośrodek Kultury), obiekty usługowo – handlowe takie jak poczta, sklepy, inne usługi oraz obiekt sakralny - kościół parafialny. To także miejsce lokalizacji przystanków komunikacji zbiorowej (połączenia Stanisławów – Warszawa; Stanisławów – Mińsk Mazowiecki), a więc miejsce gromadzenia się podróżnych.

Centralną część terenu zajmuje zielen o charakterze miejskiego skweru z zielenią urządzoną, jednakże o wysokim poziomie zaniedbania. Infrastruktura parkowa na wskazanym terenie - ścieżki piesze, ławki, kosze na śmieci, oznacza się wysokim poziomem zdegradowania, co wysoce obniża jakość przestrzeni publicznej oraz nie wspiera funkcji centralnych obszaru.

Na terenie obszaru znajdują się dwa obiekty budowlane pełniące funkcje publiczne. Jest to budynek Gminnego Ośrodka Kultury. Budynek został wyremontowany i jego stan techniczny jest dobry na terenie obszaru znajduje się także budynek remizy Ochotniczej Straży pożarnej. Budynek jest w złym stanie technicznym i wymaga remontu.

Widoczne objawy stanu kryzysowego obszaru to:

- niedostateczna jakość przestrzeni publicznej,
- niewykorzystany potencjał miejsca, oraz
- niezagospodarowana przestrzeń o potencjale parku miejskiego:
 - brak czytelnie wytyczonych i utwardzonych ciągów pieszo – rowerowych,
 - niska jakość ciągów pieszych utwardzonych
 - zniszczona nawierzchnia,
 - niska jakość małej architektury i oświetlenia,
- brak stałej toalety publicznej ogólnodostępnej,
- zaniedbana zieleń o niskim potencjale kompozycyjnym.

Ponadto teren charakteryzuje także:

- zły stan techniczny chodników pieszych,
- brak wytyczonych ciągów rowerowych odseparowanych od ruchu kołowego zwłaszcza tranzytowego,

brak barier wydzielający przestrzeń parkową / wypoczynkową od ciągów ze wzmożonym ruchem kołowym (pasy zieleni, etc.)

W przestrzeni wyraźny jest konflikt przeznaczenia terenu oraz konflikt funkcji terenu:

- brak jasno wytyczonym miejsc parkingowych – kolizja zieleni miejskiej, ciągów pieszych z parkującymi samochodami (konflikt przeznaczenia)

- wytyczone ciągi piesze w kolizji z funkcjonalnością przestrzeni – „wydeptywanie” ścieżek/przejsć przez tereny zielone wskazuje na niedostosowanie siatki komunikacji pieszej do potrzeb użytkowników przestrzeni (konflikt funkcji)

- niedostosowanie form zagospodarowania do zakładanej funkcji, skutkujące brakiem właściwego wykorzystania przestrzeni

Sfera funkcjonalno-przestrzenna obszaru zdegradowanego Ładzyń

Ładzyń położony jest 6 km na południe od Stanisławowa, pomiędzy drogą krajową nr 50 a kompleksem leśnym. Rolę centro twórczą sołectwa pełni szkoła podstawowa, która zapewnia świadczenie usług edukacyjnych dla sołectwa Ładzyń, ale także sołectw sąsiednich. Wokół tejże szkoły koncentruje się życie mieszkańców całego sołectwa. Teren szkoły oraz bezpośrednio mu przyległy obszar, pełni rolę przestrzeni publicznej dla mieszkańców. Przestrzeń ta jednak jest o bardzo niskiej jakości i nie spełnia funkcji jaka jest oczekiwania przez mieszkańców. Ważną funkcję społeczną pełnić może budynek remizy OSP. Budynek jest w złym stanie technicznym i wymaga remontu, której głównymi elementami powinna objąć jego termomodernizacja, wymiana ogrzewania oraz odnowienie wnętrza.

Widoczne objawy stanu kryzysowego obszaru to:

- brak elementów identyfikujących centrum miejscowości,
- niezdefiniowana przestrzeń przed obiektem i terenem bezpośrednio przyległym do szkoły podstawowej,
- niska jakość ciągów pieszych - zdegradowana nawierzchnia,
- zieleń wymagająca urządzenia,
- brak elementów małej architektury – ławki, kosze na śmieci, zieleń urządzone/kwiaty, nasadzenia zielone, itp.
- stwarzający niebezpieczeństwo teren wokół basenu przeciwpożarowego,
- w złym stanie technicznym budynek remizy OSP.

Sfera funkcjonalno-przestrzenna obszaru zdegradowanego Pustelnik

Sołectwo Pustelnik położona jest na zachód od Stanisławowa przy drodze nr 631 łączącej Stanisławów z Warszawą. Droga nr 631 przebiega przez centrum miejscowości generując szereg uciążliwości dla życia mieszkańców: zagrożenia wynikające z ruchu kołowego – bardzo duży hałas, duże natężenie spalin / zanieczyszczenia środowiska naturalnego, zagrożenie wypadkami komunikacyjnymi. Przestrzenie publiczne nieurządzone, wymagające zagospodarowania, zlokalizowane są w centrum miejscowości, w sąsiedztwie drogi nr 631. Centralną część miejscowości zajmuje kościół parafialny z przyległym, otwartym terenem zielonym (forma skweru z zielenią nieurządzoną) oraz remiza Ochotniczej Straży Pożarnej z rozległym nieutwardzonym placem. W pobliżu znajdują się także obiekty handlowo – usługowe: sklepy, apteka. Przestrzeń centralna miejscowości jest zaniedbana – brak chodników, parkingów dla samochodów, stojaków na rowery, ławek, koszy na śmieci, stosownego oświetlenia. Teren, jak i obiekty usługowo – handlowe, pozbawione są udogodnień dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Widoczne są także

oznaki zaniedbania w postaci wyrzuconych śmieci (w tym nawet śmieci budowlane) oraz puszek po piwie i butelek, świadczących o nadużywaniu alkoholu w przestrzeni publicznej, ale także (w obecnym stanie) o niskiej wartości przestrzeni dla mieszkańców.

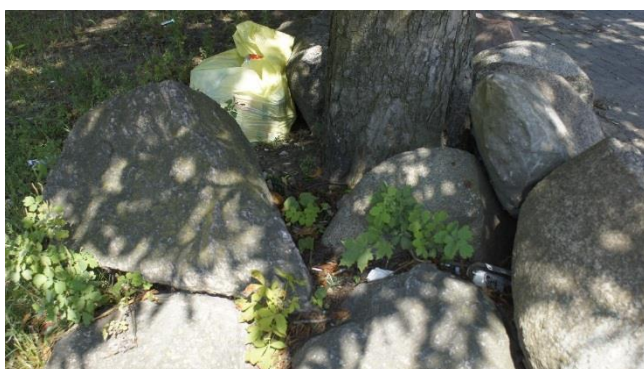

Widoczne objawy stanu kryzysowego obszaru to:

- problemy bezpieczeństwa w poruszaniu się pieszo – brak chodników przy jezdni,
- niedostateczna jakość przestrzeni publicznej,
- brak wyraźnie zdefiniowanego centrum,
- brak miejsca integracji społecznej dla różnych grup wiekowych,
- niedostosowanie form zagospodarowania do zakładanej funkcji, skutkujące brakiem właściwego wykorzystania przestrzeni,
- zieleń zaniedbana, nieurządzona – posiadająca jednak potencjał do wykorzystania jako element wspierający przestrzeń publiczną,

- niedostateczna jakość przestrzeni publicznych – zła jakość nawierzchni dróg, placów i parkingów,
- zniszczone chodniki nie spełniające funkcji bezpiecznych ciągów pieszych,
- brak ciągłości chodników, przyczyniająca się do wzrostu niebezpieczeństwa na drodze,

- bariery architektoniczne dla osób z ograniczoną sprawnością

- zaśmiecenie, nieład, zaniedbanie – przestrzeń nieestetyczna, o charakterze tzw. „przestrzeni nieczyjej”, generująca zachowania patologiczne.

Materiały zebrane podczas wizji lokalnej i przedstawione powyżej świadczą, że wskazane obszary zdegradowane Centrum Stanisławowa, Ładzyń oraz Pustelnik posiadają widoczne objawy kryzysowe. Ponadto dla obszarów tych oceniono występowanie negatywnych zjawisk środowiskowych i gospodarczych. Wybrano wskaźniki:

- Zmiana liczby podmiotów na 100 mieszkańców w latach 2013-2015 (średni wzrost liczby podmiotów dla sołectw gminy wynosił - 2.29);
- Zanieczyszczenie powietrza;
- Emisje hałasu;
- Występowanie azbestu.
- Zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej.

Tabela 23. Występowanie negatywnych zjawisk gospodarczych i środowiskowych

L.p.	Sołectwo	Zmiana liczby podmiotów na 100 mieszkańców w latach 2013-2015	Jakość powietrza	Emisja hałasu	Występowanie wyrobów azbestowych	Stan budynków publicznych	
						Budynek	Opinia techniczna
1	Stanisławów 1	-	Słaba	zwiększona emisja	tak	Remiza OSP Budynke	Zły
2	Ładzyń	1,15	Słaba	wysoka emisja	tak	Remiza OSP	Zły
3	Pustelnik	1,01	słaba	zwiększona emisja	tak	Remiza OSP	Dobry

Źródło: Opracowanie własne

Analiza danych statystycznych wskazuje, że obszarami kryzysowymi w Gminie Stanisławów są:

- sołectwo Ładzyń
- sołectwo Pustelnik
- obszar Stanisławów 1.

Dane z analizy danych statystycznych pokrywają się z odczuciami mieszkańców zbadanymi w ankiecie sondażowej. W ankiecie skierowanej do mieszkańców zwrócono się z pytaniem o wskazanie przez nich obszarów, w których występują zjawiska kryzysowe. Na pytanie dotyczące problemów społecznych, które brzmiało „Proszę wskazać miejsca (max. 3) w Gminie Stanisławów, w których wg Pani/Pana występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych”, ankietowani wskazali, iż najwięcej negatywnych zjawisk społecznych występuje w sołectwach Pustelnik. Wskazało tak aż 40,9% badanych. Na drugim miejscu pojawił się obszar Stanisławów 1. W dalszej kolejności wymieniono Ładzyń i Stanisławów 3, a dalej Cisówkę, Ciopan, Choiny i Łękę. Pozostałe sołectwa otrzymały 5% i mniej wskazań.

Tabela 24. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych w sołectwach gminy Stanisławów – wyniki badania ankietowego

Pustelnik	Stanisławów 1	Ładzyń	Stanisławów 3	Cisówka	Ciopan	Choiny
40,9%	19,1%	17,9%	16,7%	13,1%	9,1%	8,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

Najmniej negatywnych zjawisk społecznych występuje zdaniem respondentów w Wólce Pieczęcej, Wólce Wybranieckiej i Wólce Czarnińskiej – 0,5%.

Kolejne pytanie brzmiało „Proszę wskazać miejsce w Gminie, w którym wg Pani/Pana występuje koncentracja negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno – funkcjonalnej”. Zdaniem większości respondentów negatywne zjawiska funkcjonalno – przestrzenne koncentrują się głównie w Pustelniku (61%). Problemy w tym zakresie występują również w Stanisławów 3, Ładzyniu, Stanisławowie 1, Łęce i Choinach.

Tabela 25. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno - funkcjonalnej w sołectwach gminy Stanisławów – wyniki badania ankietowego

Pustelnik	Stanisławów 3	Ładzyń	Stanisławów 1	Łęka	Choiny
-----------	---------------	--------	---------------	------	--------

61% | 19,4% 13,2% 12,9% 12,8% 11,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

Najmniej problemów należących do sfery przestrzenno – funkcjonalnej występuje w sołectwach: Prądzewo-Kopaczewo, Mały Stanisławów, Retków, Sokóły, Szymankowszczyzna, Wólka Pieczęta i Wólka Czarniecka – tylko po 0,5%.

W pytaniu „Proszę wskazać miejsce w Gminie, w którym wg Pani/Pana występuje negatywne zjawiska w sferze gospodarczej” najwięcej respondentów wskazało Pustelnik, a w dalszej kolejności Stanisławów 1, Cisówkę, Łękę, Ładzyń, Stanisławów 3, Ciopan i Zawiesiuchy.

Tabela 26. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej w sołectwach gminy Stanisławów – wyniki badania ankietowego

Pustelnik	Stanisławów 1	Cisówka	Łęka	Ładzyń	Stanisławów 3	Ciopan	Zawiesiuchy
59,7%	15,3%	13,8%	11,7%	11,3%	10,2%	11,2%	9,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

Pozostałe odpowiedzi mają poniżej 5%.

Ważnym narzędziem służącym do wskazania obszarów zdegradowanych były indywidualne wywiady pogłębione. Omawiając aktualne problemy społeczne związane ze stanem bezrobocia i zadaniami wykonywanymi przez pomoc społeczną, podkreślano duży wpływ na ten obszar funkcjonowania społeczności lokalnej związany z wprowadzeniem programu 500+. W całej gminie w 2016 roku wpłynęło 700 wniosków w ramach programu. Można szacunkowo uznać, że tyle rodzin uzyskało dodatkowe wsparcie finansowe. Jednocześnie wskazywano, że nie ma w 2016 roku możliwości oceny tego oddziaływania w sposób ilościowy. Natomiast można ocenić, że program wpłynął negatywnie na chęć podjęcia pracy, zwiększyła się liczba osób rezygnującej z pracy zawodowej. Co z kolei spowodowało obniżenie oficjalnych dochodów na członka rodziny i umożliwiło korzystnie z innych form pomocy społecznej.

Innym zjawiskiem typowym dla obszarów wiejskich jest praca na czarno. Jest ona szczególnie istotna w miejscowościach mających dobre połączenie komunikacyjne z dużymi ośrodkami miejskimi. Szara sfera jest istotnym problem w sołectwie Ładzyń położonym w pobliżu Mińska Mazowieckiego. Podczas nich wskazywano na specyficzny charakter gminy z dominującą rolą Stanisławowa jako centrum świadczenia usług publicznych (administracyjnych kulturowych, zdrowotnych) ale też ze zwiększającą się rolą Pustelnika i Ładzynia. Obydwa te sołectwa głównie ze względu na swoje położenie stanowią miejsca rozwoju. Głównym czynnikiem determinującym ich charakter jest ich położenie przy drogach, zwiększająca ich dostępność komunikacyjną i ułatwiająca znalezienie pracy w Miński Mazowieckim (w przypadku Ładzynia) oraz Warszawie w przypadku Pustelnika). W trakcie badań wskazywano również na uwarunkowania infrastrukturalno- przestrzenne – związane z możliwością realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w przestrzeniach, które są własności gminy lub instytucji wspieranych przez gminę (np. budynki OSP).

3.2.7. Wskazanie obszarów kryzysowych w gminie Stanisławów

Biorąc pod uwagę analizę danych statystycznych, wyniki ankiety oraz wniosków z wywiadów indywidualnych sołectwami stanowiącymi obszar zdegradowany są: Stanisławów 1, Pustelnik i Ładzyń.

Rysunek 43. Obszary kryzysowe w gminie Stanisławów

Źródło: Opracowanie własne

3.3. Wybór obszaru rewitalizacji

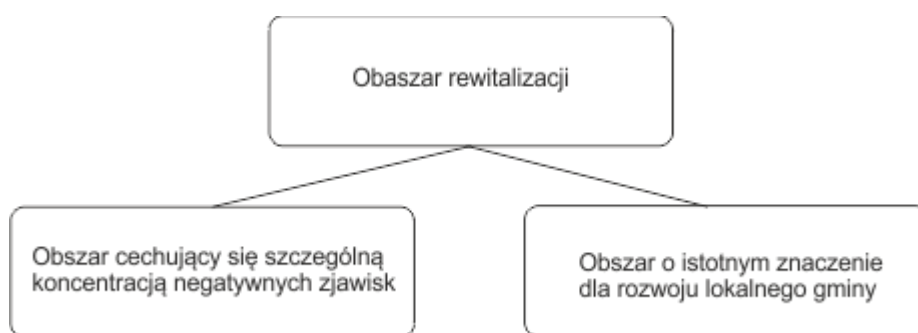
Po przeprowadzeniu analiz prowadzących do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, niezbędne jest wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Określenie, która część obszaru zdegradowanego stanowić będzie obszar rewitalizacji następuje w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich jest stwierdzenie, że na obszarze tym koncentracja negatywnych zjawisk jest szczególna. Przesłanki wynikające z badań ilościowych i jakościowych przedstawiono w części 3.2 Drugą z przesłanek jest uznanie, że obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. To bardzo szeroka przesłanka, która pozwala gminie na zachowanie marginesu uznaniowości we wskazaniu, która część obszaru zdegradowanego poddana ma zostać rewitalizacji. Znaczenie dla rozwoju gminy oceniać można na różne sposoby, przede wszystkim istotność danego obszaru powinna jednak wynikać z gminnych dokumentów strategicznych, być w nich wskazana jako obszar szczególnej troski władz publicznych, obszar, na którym skupiać się będzie życie społeczno-gospodarcze w gminie ⁸.

⁸ USTAWA O REWITALIZACJI Praktyczny komentarz Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016 s. 21.

Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego. S. 21.

Rysunek 44. Przesłanki wyboru obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Ważność konkretnego obszaru dla kompleksowego rozwoju gminy, uwarunkowana jest wieloma czynnikami. Znajdują one odzwierciedlenie w bieżącym funkcjonowaniu gminy oraz planowaniu jego rozwoju gminy. O tym, że sołectwa Pustelnik i Ładzyń są szczególnie wyróżniane w rozwoju gminy świadczą zapisy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stanisławów, zgodnie z którymi:

- Zabudowa jednorodzinna koncentruje się i będzie się koncentrować w takich sołectwach jak Stanisławów, Pustelnik i Ładzyń. Zabudowie tej towarzyszą usługi nieuciążliwe-we znajdujące się w budynkach mieszkalnych lub gospodarczych.
- Zabudowa usługowa występuje głównie w miejscowości gminnej i wsiach Pustelnik i Ładzyń.

O tym że sołectwa Pustelnik i Ładzyń stanowią istotne miejsce dla rozwoju gminy świadczy fakt, że oba jako jedyne w gminie posiadają plany zagospodarowania przestrzennego (Uchwała nr XXXVI/237/06 Rady Gminy Stanisławów z dnia 14 września 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Stanisławów dla części wsi Pustelnik., Uchwała nr XXXVI/238/06 Rady Gminy Stanisławów z dnia 14 września 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Stanisławów dla części wsi Ładzyń.⁹

Kolejnym czynnikiem świadczącym o ważności sołectwa w funkcjonowaniu gminy i jej rozwoju jest rozmieszczanie na jej terenie instytucji świadczących usługi publiczne. Na terenie gminy Stanisławów znajdują się 3 szkoły podstawowe (Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Stanisławowie, Szkoła Podstawowa im. K. K. Baczyńskiego w Ładzyniu, Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Pustelniku) oraz dwie szkoły gimnazjalne (Gimnazjum im. Cypriana Kamila Norwida w Stanisławowie, Gimnazjum w Pustelniku). Fakt funkcjonowania we wskazanych sołectwach wszystkich placówek oświatowych istniejących w gminie, czyli świadczących usługi edukacyjne dla mieszkańców także z innych sołectw wskazują, że mają one największy potencjał rozwojowy. Z jednej strony placówki oświatowe pełnią ważną funkcję społeczną a z drugiej wokół nich tworzą się placówki usługowe świadczące usługi handlowe, zdrowotne dla mieszkańców także sąsiednich sołectw.

Ważnym narzędziem służącym do wskazania obszarów zdegradowanych były indywidualne wywiady pogłębione. Podczas nich wskazywano na specyficzny charakter gminy z dominującą rolą Stanisławowa jako centrum świadczenia usług publicznych (administracyjnych kulturo-

⁹ <http://bip.stanislawow.eu/179,miejscowe-plany-zagospodarowania-przestrzennego>

wych, zdrowotnych) ale też ze zwiększającą się rolą Pustelnika i Ładzynia. Obydwa te sołectwa głównie ze względu na swoje położenie stanowią miejsca rozwoju. Głównym czynnikiem determinującym ich charakter jest ich położenie przy drogach, zwiększająca ich dostępność komunikacyjną i ułatwiająca znalezienie pracy w Miński Mazowieckim (w przypadku Ładzynia) oraz Warszawie w przypadku Pustelnika). W trakcie badań wskazywano również na uwarunkowania infrastrukturalno- przestrzenne – związane z możliwością realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w przestrzeniach, które są własności gminy lub instytucji wspieranych przez gminę (np. budynki OSP). Podczas rozmów indywidualnych poruszane także zagadnienie związane uwarunkowaniami metodologicznymi, pozwalającymi na efektywne (w tym niekosztowne) badania wskaźników społeczno-gospodarczych w procesie wdrażania i monitorowania programu. Przy wskazywaniu na obszary rewitalizacyjne kierowano się, podczas rozmów, czynnikami obejmującymi, także możliwość przeprowadzanie działań rewitalizacyjnych, w tym głównie dostępnością infrastruktury (teren, obiekty) do prowadzenia projektów rewitalizacyjnych. Ponadto uwzględniono czynniki wpływające na to, aby działania rewitalizacyjne oddziaływały korzystnie zarówno na obszar rewitalizowany, ale także na całość gminy. Ważnym czynnikiem, brany pod uwagę przy wyborze obszaru rewitalizacji były informacje uzyskane podczas obserwacji poczynionych podczas wizji lokalnych obszarów zdegradowanych oraz opiniami mieszkańców podczas spacerów badawczych;

Na ważność tych sołectw wskazują także wyniki ankiety, w której zawarto pytanie: „Proszę wskazać miejsca, które Pana/Pani zdaniem odgrywają najważniejszą rolę w funkcjonowaniu gminy, zaspakajaniu potrzeb jej mieszkańców a ich zmiana lub modernizacja stanowi szansę na rozwój gminy. Można zaznaczyć max 3 miejsca”.

Okazało się, że zdaniem respondentów najważniejszą rolę w funkcjonowaniu gminy odgrywają sołectwa Pustelnik i Stanisławów 1, Ładzyń i jako czwarty Stanisławów 3, następnie Choiny i Goździówka. Pozostałe poniżej 5%. Brak odpowiedzi było przy sołectwach: Legacz, Lubomin, Ołdakowizna, Porąb, Retków, Sokół, Wólka Pieczęca, Zawiesiuchy.

Tabela 27. **Sołectwa odgrywające najważniejszą rolę w funkcjonowaniu gminy**

Pustelnik	Stanisławów 1	Ładzyń	Stanisławów 3	Choiny	Goździówka
26,5%	28,4%	20,1%	9,1%	6,1%	5,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

W wyniku diagnozy wskaźnikowej oraz wskazanych powyżej uwarunkowań wyznaczono następujące obszary rewitalizacji, które pokrywają się obszarami kryzysowymi:

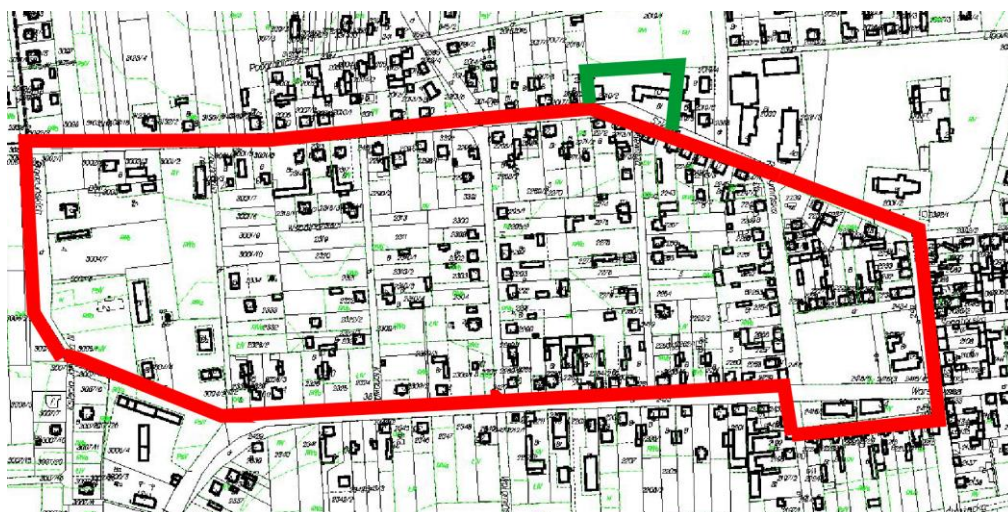
1. Obszar rewitalizacji Stanisławów.
2. Obszar rewitalizacji Ładzyń.
3. Obszar rewitalizacji Pustelnik.

Poniżej przedstawiono mapy obszarów i podobszarów rewitalizacji.

Każdy z wyznaczonych obszarów i podobszarów rewitalizacji stanowi zwartą strukturę funkcjonalną – przestrzenną.

Rysunek 45. **Obszar rewitalizacji - Stanisławów na mapie w skali 1:5000**

Źródło: Opracowanie własne

Podobszar rewitalizacji - Stanisławów pokrywa się z obszarem badawczym Stanisławów 1 obejmuje ulice: Dworska, Klonowa, Kościelna, Mickiewicza, Prądyńskich, Radzywińska, Rynek, Szkolna, Wołomińska, Wspólna, Zachodnia.

Wyznaczając podobszar rewitalizacji Stanisławów Centrum dołączono do niego działkę nr 2019/2, nie uwzględniane w diagnozie obszarów kryzysowych, wyznaczonych poprzez uwzględnienie sołectwa na okręgi wyborcze. i. Znajdują się na nich obiekty użyteczności publicznej tj. remiza Ochotniczej Straży Pożarnej. Pozwoliło to zapewnić spójność podobszaru rewitalizacji w oparciu o świadczone usługi publiczne.

Rysunek 46. **Obszar rewitalizacji - sołectwo Ładzyń na mapie w skali 1:5000**

Źródło: Opracowanie własne

Obszar rewitalizacji Sołectwo Ładzyń pokrywa się w całości ze delimitowanym obszarem zdegradowanym tzn. obejmuje obszar całego sołectwa.

Rysunek 47. **Obszar rewitalizacji - sołectwo Pustelnik na mapie w skali 1:5000**

Źródło: Opracowanie własne

Obszar rewitalizacji Sołectwo Pustelnik pokrywa się w całości ze delimitowanym obszarem zdegradowanym tzn. obejmuje obszar całego sołectwa.

Tabela 28: **Obszary rewitalizacji Gminy Stanisławów**

Obszar/podobszar rewitalizacji	Powierzchnia obszaru	% powierzchni gminy	Liczba ludności	% ogólnej liczby ludności
Ładzyń	55,98	0,52	331	5,1
Pustelnik	44,9	0,42	547	8,3
Stanisławów	27,0	0,25	361	5,5
Razem	127,88	1,19	1239	18,9

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z wymaganiami obszar rewitalizacji wyznaczony na terenie gminy nie może przekraczać 20% jej obszaru i nie może być zamieszkały przez więcej niż 30 % liczby mieszkańców.

Wybrane do rewitalizacji obszary gminy Stanisławów obejmują 1,35% jej powierzchni zamieszkałej przez 26,2% mieszkańców gminy.

Rysunek 48. **Obszary rewitalizacji Gminy Stanisławów na mapie w skali 1:5000**

Źródło: Opracowanie własne

4. DIAGNOZA OBSZARÓW REWITALIZACJI

4.1. Wprowadzenie do diagnozy

Niniejsza diagnoza stanowi podstawę sporządzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stanisławów. Opisano w niej sytuację panującą w obszarach wskazanych do rewitalizacji w odniesieniu do pięciu sfer: **społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno – funkcjonalnej**. Analizę oparto o trzy narzędzia. Pierwszy obejmował **analizę danych przedstawionych w części 3 LPR uzupełnioną o informację zebrane podczas spacerów badawczych**. Drugi był związany z opiniami mieszkańców wyrażonymi w ankiecie a trzecie to stanowią wyniki warsztatów diagnostycznych przeprowadzonych w każdym z wybranych obszarów rewitalizacji. W pierwszym etapie diagnozy przedstawiono dane dotyczące każdego z obszarów. W kolejnym dokonano syntezy tych danych. Dokonano je głównie ze względu na wymagania dotyczące przygotowywania budżetu gminy.

Dodatkowym elementem diagnozy były działania podjęte w związku z opracowaniem Programu Ograniczenia Niskiej Emisji i przeprowadzonym w związku z tym badaniem ankietowym mieszkańców w zakresie problemów i potrzeb związanych z zanieczyszczeniami powietrza i koniecznością wymiany źródeł ogrzewania i termomodernizacji budynków mieszkalnych. Działania te uzupełniły diagnozę wykonaną na potrzebę pierwotnej wersji Programu i unaocznily potrzebę rozszerzenia jego zakresu o działania nakierowane na ograniczenie niskiej emisji szczególnie na obszarach o zwartej zabudowie jednorodzinnej.

Proces rewitalizacji służy odnowieniu społecznego potencjału miast i obszarów wiejskich. Kluczowa jest sfera społeczna, która powinna stanowić główne pole zmian związanych z rewitalizacją. Najpierw jednak konieczne jest przeprowadzenie pogłębionej analizy istniejącej sytuacji. Analiza ma na celu rozpoznanie sposobu życia mieszkańców, identyfikację problemów, z którymi się borykają, oraz wykazanie dysfunkcji w funkcjonowaniu w danej przestrzeni. Wnioski z niniejszej analizy będą stanowiły podstawę do planowania działań naprawczych na terenie gminy.

4.2. Obszar rewitalizacji Stanisławów

Sfera społeczna

Stanisławów jest największym sołectwem gminy. Obszar wskazany do rewitalizacji znajduje się w centralnej części miejscowości. W 2015 roku był zamieszkały przez 351 osób co stanowiło 21,18 % mieszkańców miejscowości. Stanowiło to jednocześnie 5,32% mieszkańców całej gminy. Na przestrzeni lat 2010-2015 liczba mieszkańców wzrosła o 1,74%. Był to najniższy przyrost w odniesieniu do pozostałych trzech części miejscowości. Jako w jedynej części Stanisławowa na przestrzeni tych lat zmniejszył się o 0,06% udział jego mieszkańców w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. Świadczy to o mniejszej dynamice rozwoju obszaru i zmniejszaniu jego roli w życiu całej miejscowości. Jednocześnie ta część Stanisławowa charakteryzuje się największym udziałem w strukturze wiekowej, osób w wieku poprodukcyjnym i najmniejszym udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Na przestrzeni lat 2013-2015 udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców zmniejszył się o 0,6 % a grupie osób w wieku produkcyjnym zmniejszył się o 2,4 %. Natomiast udział osób w wieku poprodukcyjnym zwiększył się o 3,1 %. Świadczy to o starzeniu się społeczeństwa zamieszkującej ta część sołectwa. Te zjawiska potwierdzają także wskaźniki obciążenia demograficznego.

Analizowany obszar charakteryzuje się także wysokim udziałem osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W 2015 roku z tych świadczeń korzystało 8,9 % mieszkańców obszaru. Na przestrzeni lat 2010-2015 liczba osób korzystających z pomocy społecznej wzrosła o 0,7 %. Jednocześnie wzrósł także o 0,13 % udział mieszkańców korzystających z pomocy w stosunku do wszystkich osób którym udzielano świadczeń w całej gminie. Jednocześnie warto zauważyć, że pomimo zmniejszającej się grupy osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkującym obszar zwiększała się liczba dzieci korzystających z dożywiania w szkołach. W 2015 roku z tej części gminy z tej formy pomocy korzystało 8,9 ogólnej liczby korzystających dzieci.

Sytuacja w zakresie korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej związana jest z aktywnością na rynku pracy. Również w tym obszarze obszar rewitalizacji wyróżnia się w stosunku do pozostałych części gminy. Udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców wynoszący w 2015 roku 2,56 % oraz udział liczby osób bezrobotnych do osób w wieku produkcyjnym w wysokości 4,00 były najwyższe z czterech obszarów Stanisławowa i jeden z najwyższych w całej gminie. W latach 2013-2015 nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych. Był on jednak niższy niż średnia dla całego sołectwa i dla całej gminy. Wszystkie osoby bezrobotne z terenu obszaru rewitalizacji były osobami w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Istotne dla oceny sfery społecznej obszary takie jak edukacja, aktywność społeczna i edukacja, ze względu na możliwość uzyskania danych można ocenić na podstawie opisujących sytuację w całej miejscowości Stanisławów. Średnie wyniki sprawdzianu po VI klasie w szkole, do której uczęszczają dzieci Stanisławów w porównaniu ze średnią dla powiatu mińskiego, województwa mazowieckiego i Polski w 2016 r. jest niższa.

Niezadowolające okazały się również wyniki egzaminu gimnazjalnego. Szczególnie słabo wypadł egzamin z języka angielskiego. Lepsza sytuacja jest przy egzaminie z języka polskiego. Jednakże wynik jest niższy od średniej dla powiatu, województwa i kraju.

Zebrania sołeckie, na których omawiane było wykorzystanie funduszy sołeckich nie miało dużego zainteresowania wśród mieszkańców i należało do najmniejszych w gminie. Natomiast frekwencja wyborcza w ostatnich wyborach samorządowych należała do najwyższych w gminie a diagnozowany obszar to samodzielny obwód głosowania. Również w Stanisławowie jako całej miejscowości miało miejsce najwięcej w całej gminie zdarzeń kryminalnych i wykroczeń. Posiadane dane obejmują całą gminę. W opinii przedstawiciela Komisariatu Policji w Stanisławowie na terenie obszaru występuje najwięcej naruszeń porządku publicznego ze względu na jego centralne miejsce.

Informacje zebrane podczas analizy danych statystycznych nie w pełni obrazują sytuację społeczną mieszkańców badanego obszaru. Ważnym narzędziem do uzyskania informacji uzupełniających dane statystyczne były badania sondażowe przeprowadzone wśród mieszkańców. Należy przypomnieć, że odpowiadając na pierwsze pytanie ankietowani wskazywali na obszar kryzysowy.

W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy, 63% osób, które wskazały ten obszar Stanisławowa jako kryzysowy, uważa, że największym problemem społecznym jest odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych poza gminę i patologie społeczne, a także słaba integracja mieszkańców. Dość liczna grupa, wskazała także, występuje coraz więcej osób wymagających opieki, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym i starzejące się społeczeństwo. Młodzi wskazywali natomiast jako problem przestępczość – niskie poczucie

bezpieczeństwa, bezrobocie, małą aktywność społeczną mieszkańców i brak dostępu do nowoczesnych technologii.

Na pytanie „*Jakie problemy społeczne występują na wybranym przez Pani/Pana obszarze? Proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi*”,

Tabela 29. **Główne problemy społeczne obszaru rewitalizacji Stanisławów – wyniki badania ankietowego**

Problem społeczny	% odpowiedzi respondentów, którzy wskazywali Stanisławów 1
Odpyływ ludzi młodych i dobrze wykształconych poza gminę	63,0
Słaba integracja lokalnej społeczności	54,1
Patologie społeczne (alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie)	41,7
Coraz więcej osób wymagających opieki	33
Starzejące się społeczeństwo	28
Słaba integracja lokalnej społeczności	27,1
Przestępczość – niskie poczucie bezpieczeństwa	25
Bezrobocie	20
Uciążliwe sąsiedztwo	15,3
Niska aktywność społeczna mieszkańców,	17,4
Brak dostępu do nowoczesnej technologii	14,5
Utrudniony dostęp do szkół	14
Niewystarczające zasoby mieszkaniowe	12
Ubóstwo	10
Bezdomność	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

Kolejnym narzędziem służącym diagnozie obszarów zdegradowanych były warsztaty diagnostyczne w obszarze rewitalizacyjnych. Warsztaty, podczas których zaprezentowano wyniki badań ilościowych oraz informacje zebrane w ankiecie zostały zweryfikowane przez uczestników. Zdiagnozowane, podczas warsztatów, problemy dla obszaru społecznego:

- Problemy mieszkańców i przedsiębiorców w komunikacji z gminą/urzędem - nieskuteczne powiadamianie mieszkańców o wydarzeniach, konsultacjach społecznych oraz problemy z uzyskaniem informacji formalnych w pojedynczych sprawach mieszkańców,
- Niewystarczająca oferta spędzania wolnego dla dzieci i młodzieży,
- Niewystarczająca oferta form spędzania czasu wolnego dla dorosłych, szczególnie seniorów;
- Mała aktywność społeczna mieszkańców, niskie zaangażowanie w życie społeczne i rozwiązywanie wspólnych problemów
- Nie w pełni wykorzystanie istniejącego potencjału w aktywnych mieszkańcach,
- Słabe więzi sąsiedzkie
- Niebezpieczeństwa komunikacyjne wynikające z dużej liczby parkujących samochodów;
- Zagrożenie w postaci wybryków chuligańskich wynikające z faktu, że na terenie centrum znajdują się przystanek komunikacji publicznej i dla dużej części korzystających z komunikacji miejsce parku jest wykorzystywane do celów towarzyskich,
- Brak poszanowania wspólnej gminnej własności mieszkańców,
- Dewastacja i brak koszy ulicznych

Strefa gospodarcza.

Nie przeprowadzono analizy aktywności gospodarczej w oparciu o dane ilościowe z podziałem na badane część sołectwa Stanisławów. Na terenie obszaru nie ma żadnych zakładów przemysłowych. Działalność gospodarcza to jedynie punkty handlowe i usługowe. W zdecydowanej większości są to rodzinne mikroprzedsiębiorstwa.

Dla wskazujących jako obszar kryzysowy Stanisławów, najważniejszymi problemami w obszarze gospodarczym są: niewystarczający poziom inwestycji gospodarczych realizowanych w gminie, brak uzbromionych terenów inwestycyjnych, niewykorzystanie potencjału turystycznego gminy, niewystarczająca promocja gminy, niewystarczające wsparcie dla przedsiębiorstw, ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii.

Tabela 30. Główne problemy gospodarcze obszaru rewitalizacji Stanisławów – wyniki badania ankietowego

Problem związane z rozwojem gospodarczym	% odpowiedzi respondentów którzy wskazali Stanisławów 1
Niewystarczający poziom inwestycji gospodarczych realizowanych w gminie	53,5
Brak uzbromionych terenów inwestycyjnych	49,8
Niewykorzystanie potencjału turystycznego gminy	46
Niewystarczająca promocja gminy	33
Niewystarczające wsparcie dla przedsiębiorstw	31,1
Ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii	30,3
Pogorszenie konkurencyjności i atrakcyjności sektora mikroprzedsiębiorstw I MŚP	25
Słabo rozwinięty sektor usług	23
Słaba kondycja finansowa miejscowych firm	20
Niskie kwalifikacje zawodowe mieszkańców	15
Niska przedsiębiorczość mieszkańców	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

Dane z ankiety zostały zweryfikowane podczas warsztatów diagnostycznych. Po prezentacji danych z ankiety, uczestnicy podnosili kwestie ze zwarte w niej pytania i odpowiedzi można odnieść do całej gminy a nie tylko do części wybranego obszaru rewitalizacji.

Główne problemy wskazane przez mieszkańców w trakcie warsztatów diagnostycznych obejmowały:

- Brak ułatwień w otwieraniu działalności gospodarczej;
- Niewystarczające działania gminy na rzecz wsparcia przedsiębiorców;
- Niewystarczający dostęp do informacji o dotacjach dla przedsiębiorców.
- Niska zdolność do nabywania dóbr i usług przez mieszkańców,
- Niewykorzystany potencjał rynku do prowadzenia małej gastronomii;
- Niewystarczające działania promocyjne lokalnych przedsiębiorców w imprezach organizowanych przez gminę.

Sfera funkcjonalno-przestrzenna

Informację obejmującą sferę funkcjonalno-przestrzenną obszaru zostały przedstawione w części 3.3.2.

Sfera środowiskowa.

Stan środowiska w znacznym stopniu determinuje stan zabudowy obszaru, na którym znajduje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz przebieg przez obszar drogi wojewódzkiej 634. Związane jest z tym niska jakość powietrza powodowana indywidualnymi systemami ogrzewania domów oraz zanieczyszczeniami wynikającymi z dużego natężenie ruchu samochodowego. Wpływ on także na klimat akustyczny powodując zwiększona emisję hałasu.

Sfera techniczna

Bardzo istotnym aspektem wywierającym wpływ na rozwój gminy jest dostęp i jakość infrastruktury technicznej. Zalicza się do niej sieci przesyłowe, urządzenia, trakty komunikacyjne i zasoby mieszkaniowe. Infrastruktura determinuje nie tylko jakość życia mieszkańców, ale również atrakcyjność inwestycyjną gminy. Na terenie obszaru znajduje się 5,2 km dróg, z czego 44% są to drogi do naprawy. Prawie wszystkie drogi są oświetlone. Obszar jest uzbrojony zarówno w sieć wodociągową jak i kanalizacyjną.

W ankiecie sondażowej mieszkańcy oceniali także sferę infrastrukturalną obejmującą obszar środowiska, infrastruktury komunalnej oraz problemy przestrzenne. Ponad 70 % ankietowanych, którzy wskazali ten obszar, odpowiedziało, że głównymi problemami technicznymi są natomiast złe stany chodników i dróg oraz niska estetyka przestrzeni publicznych, zwłaszcza centrów sołectw, brak placów zabaw, miejsc rekreacji. Dużym problemem jest też zanieczyszczenie środowiska, zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej oraz brak ścieżek rowerowych. Te trzy problemy zostały wskazane przez ponad 40% ankietowanych, którzy wskazali Stanisławów.

Tabela 31. Główne problemy techniczne obszaru rewitalizacji Stanisławów – wyniki badania ankietowego

Problem techniczny	% odpowiedzi respondentów którzy wskazali Stanisławów 1
Stan dróg i chodników	70,2
Niska estetyka przestrzeni publicznych, zwłaszcza centrów miejscowości	70,1
Brak, placów zabaw, miejsc rekreacji	58
Zanieczyszczenie środowiska	44,2
Zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej	43
Brak ścieżek rowerowych	40,2
Słaba komunikacja	30,1
Brak infrastruktury technicznej (np. instalacja c.o., wod.-kan., gaz)	29
Zdewastowane i opuszczone tereny	15,3
Niedostateczna liczba miejsc parkingowych	14,1
Zły stan zabytków	12
Małe zasoby mieszkaniowe	5,3
Brak terenów zielonych i spacerowych	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

Kwestie problemów technicznych, obejmujące obszar przestrzenno-funkcjonalny, środowiskowy były także omawiane podczas warsztatów diagnostycznych. Zdiagnozowane, podczas nich, problemy obejmowały:

- Złe warunki techniczne w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej Stanisławowie;
- Zaniebane centrum – rynek;
- Niewystarczająca miejsc do organizacji zajęć kulturalnych i rekreacyjnych;
- Niewykorzystane przestrzenie publiczne, zaniebane skwery i place;

- Zanieczyszczenie powietrza i hałas, spowodowany nieprzystosowaną do parkowania samochodów przestrzenią dla osób dojeżdżających do pracy, i przesiadających się przesiadających się do komunikacji publicznej;
- Zanieczyszczenia powietrza spowodowane emisją zanieczyszczeń z sektora komunalnego
- Zły stan techniczny budynku OSP
- Niewystarczająca ilość chodników przy głównych ulicach,
- Niewystarczająca liczba dróg asfaltowych (okresowe uciążliwości błoto, kurz, doły),
- Hałas komunikacyjny.

Oprócz powyższego w toku aktualizacji LPR i opracowywania Programu Ograniczenia Niskiej Emisji PONE zebrano 168 ankiet w których mieszkańcy sygnalizowali działania jakie należy podjąć w związku z przeciwdziałaniem zanieczyszczeni powietrza.

W oparciu o wyniki ankiet opracowano listę działań naprawczych:

Rodzaje działań naprawczych oznaczono kolejno od 1 do 11 (zgodnie z metodologią określoną na stronie www.mazovia.pl):

1. podłączenie lokalu do sieci ciepłej
2. wymiana ogrzewania węglowego na elektryczne
3. wymiana starych kotłów węglowych na nowe zasilane ręcznie
4. wymiana starych kotłów węglowych na nowe zasilane automatycznie
5. wymiana kotłów węglowych na kotły na biomasę zasilane automatycznie
6. wymiana kotłów węglowych na kotły na pelety zasilane automatycznie
7. wymiana ogrzewania węglowego na gazowe
8. wymiana ogrzewania węglowego na olejowe
9. wymiana ogrzewania węglowego na pompę ciepła
10. zastosowanie kolektorów słonecznych
11. termomodernizacja (np. ocieplenie ścian, wymiana okien i drzwi zewnętrznych)¹⁰

Wnioski:

Opis obszaru na podstawie danych statystycznych oraz ankiet został zweryfikowany podczas warsztatów diagnostycznych. Należy wziąć pod uwagę, że analiza ilościowa obejmująca lata 2010-2015 jako jakościowa przeprowadzana w oparciu o ankiety nie w pełni odzwierciedlała informacje zebrane od mieszkańców w trakcie warsztatów. Podsumowując problemy w obszarze rewitalizacji Stanisławów należy wskazać:

¹⁰ Program Ograniczenia Niskiej Emisji dla Gminy Stanisławów

W sferze społecznej, główne problemy, to:

- Niski kapitał społeczny,
- Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców;
- duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej – ubożenie mieszkańców;
- zmniejszanie się liczby mieszkańców obszaru;

W sferze gospodarczej, to:

- Niewystarczające wsparcie dla chcących rozpocząć działalność gospodarczą;
- Niewystarczający dostęp do informacji o dotacjach dla przedsiębiorców;
- Niewykorzystany potencjał rynku do prowadzenia działań promocyjnych oraz małej gastronomii.

W sferze technicznej, obejmujące obszar funkcjonalna – przestrzenny, środowiskowy oraz infrastruktury technicznej, główne problemy to:

- Zaniedbane centralny plac obszaru, stanowiący jednocześnie centrum wsi i całej gminy,
- Zanieczyszczenie powietrza i hałas spowodowane złymi warunkami parkowania oraz emisją zanieczyszczeń z sektora komunalnego. Złe warunki techniczne budynku ochotniczej straży pożarnej.

4.3. Obszar rewitalizacji Ładzyń

W Ładzynie w 2015 roku mieszkało 331 osób co stanowiło 5,01 populacji gminy. Ładzyń należy do największych sołectw gminy. Na przestrzeni lat 2010-2015 liczba mieszkańców wzrosła o 3,37 %. W Ładzynie w tym roku mieszkało więcej niż średnio dla gminy osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Natomiast mniej w wieku produkcyjnym. Szczególnie zauważalna jest mniejsza liczba osób w wieku produkcyjnym. Wpływa to negatywnie na wskaźniki obciążenia demograficznego. Istotnym elementem wpływającym na sytuację demograficzną i rozwój sołectwa wpływa bliskość Miska Mazowieckiego, który jest dla wielu mieszkańców miejscem pracy, nauki. Wpływa to na ocenę bezrobocia w sołectwie, które należy do najniższych w gminie. Jednak podczas warsztatów diagnostycznych, o których poniżej wskazywano za duży poziom szarej strefy, czyli dużo osób świadczących swoje usługi na terenie Mińska Mazowieckiego. Ta sytuacja wpływa na wielkość osób korzystających z świadczeń pomocy społecznej. W sołectwie w 2015 roku korzystało z niej 10,11 % mieszkańców sołectwa. Osoby uzyskujące pomoc zamieszkujące Ładzyń stanowiły 13,6 procent osób korzystających z pomocy w gminie. Na przestrzeni lat 2013-2015 liczba osób korzystających z pomocy nie ulegał dużej zmianie, nastąpił wzrost o 0,67 %. Podobna sytuacja miała miejsce przy ocenie liczby rodzin korzystających z pomocy. Rodziny korzystające z pomocy stanowiły 9,3 % liczby rodzin. Również wśród dzieci korzystających z dożywiania w gminie 10,23 % pochodziło z Ładzyna. Biorąc pod uwagę, fakt, że Ładzyń zamieszkuje 5% procent ogólnej świadczy to o dużym udziale mieszkańców sołectwa korzystających z pomocy.

W Ładzynie znajdują się jedna z trzech szkół podstawowych, do której uczęszczają dzieci z sołectwa. Wyniki egzaminów końcowych w VI klasie są niższe niż średnia dla powiatu. Jednak wyniki osiągane przez dzieci są lepsze niż w pozostałych szkołach gminy.

Oceniając aktywność społeczną należy wskazać, że okrąg wyborczy stanowią łącznie Ładzyń i Wólka Konstancja. Frekwencja w wyborach w 2014 roku był wyższa niż średnia dla gminy.

Zebrania sołeckie, na których omawiane było wykorzystanie funduszy sołeckich nie miało dużego zainteresowania wśród mieszkańców, i należało do najmniejszych w gminie. Uczestniczyło w nich jedynie 5,14 % mieszkańców, mniej osób niż średnio w innych sołectwach gminy. W Ładzyniu nie ma żadnej organizacji pozarządowej oprócz Ochotniczej Straży Pożarnej, mimo że jest to czwarte pod względem liczby ludności sołectwo w gminie, posiadające znaczny potencjał rozwojowy. Brak organizacji, zwłaszcza o charakterze społecznym, świadczy o bardzo niskim poziomie kapitału społecznego.

Biorąc pod uwagę kwestie związane z bezpieczeństwem, należy zauważyć, że liczba negatywnych zdarzeń jest powiązana z liczbą mieszkańców sołectwa.

Ważnym narzędziem do uzyskania informacji uzupełniających dane statystyczne były badania sondażowe przeprowadzone wśród mieszkańców. Należy przypomnieć, że odpowiadając na pierwsze pytanie ankietowani wskazywali na obszar kryzysowy.

Głównym problemem społecznym w tym sołectwie są patologie społeczne oraz niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Młodzi za największy problem uważają natomiast brak nowoczesnej technologii. Dość dużym problemem w Ładzyniu jest również odpływ młodych ludzi do miast.

Tabela 32. **Główne problemy społeczne obszaru rewitalizacji w Ładzyniu – wyniki badania ankietowego**

Problem społeczny	% odpowiedzi respondentów, którzy wskazywali Ładzyń
Niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	42,4
Niska aktywność społeczna mieszkańców,	32,5
Odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych poza gminę	28
Słaba integracja lokalnej społeczności	19,2
Coraz więcej osób wymagających opieki	16,4
Starzejące się społeczeństwo	15
Patologie społeczne takie jak alkoholizm, narkomania czy przemoc w rodzinie	11
Przestępczość – niskie poczucie bezpieczeństwa	8
Bezrobocie	7,9
Brak dostępu do nowoczesnej technologii,	7,3
Ubóstwo	5,4
Utrudniony dostęp do szkół	2,1
Uciążliwe sąsiedztwo	2
Niewystarczające zasoby mieszkaniowe	1,4
Bezdomność	0,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

Kolejnym narzędziem służącym diagnozie obszarów zdegradowanych były warsztaty diagnostyczne w obszarze rewitalizacyjnych Zdiagnozowane, podczas warsztatów w Ładzyniu, problemy dla obszaru społecznego:

- Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży,
- Niewystarczająca oferta form spędzania czasu wolnego dla dorosłych, szczególnie seniorów;
- Mała aktywność społeczna mieszkańców, niskie zaangażowanie w życie społeczne i rozwiązywanie wspólnych problemów
- Nie w pełni wykorzystanie istniejącego potencjału w aktywnych mieszkańcach,

- Brak wystarczającego wsparcia w organizowanie się społeczności w stowarzyszenia
- Słabe więzi sąsiedzkie
- Niebezpieczeństwa komunikacyjne wynikające z dużej liczby parkujących samochodów;
- Duże zagrożenie bezpieczeństwa pieszych i mieszkańców wynikające z nie najlepszej infrastruktury drogowej tj. brak utwardzonych dróg i poboczy
- Niski poziom świadomości i odpowiedzialności mieszkańców za zanieczyszczenie środowiska,

Sfera gospodarcza

W Ładzyniu w 2015 roku funkcjonowało 24 podmioty gospodarcze. Na 100 mieszkańców istniała 7,25 podmiotów. Działały one głównie w sferze usługowej. Podmioty z zakresu usług położone są w centralnej części sołectwa w pobliżu szkoły. W sołectwo nie ma zakładu o charakterze przemysłowym. W latach 2013-2015 nastąpił wzrost liczby podmiotów o 1,15 5. Był to jeden z najniższych wzrostów w gminie.

W Ładzyniu za główne problemy gospodarcze ankietowani uznali niewystarczający poziom inwestycji gospodarczych realizowanych w gminie, zbyt małe wsparcie dla przedsiębiorstw, a także brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych. Zdecydowana większość osób młodych wskazała, że gmina nie wykorzystuje swojego potencjału turystycznego oraz zbyt mało promuje walory gminy.

Tabela 33. Główne problemy gospodarcze w Ładzyniu – wyniki badania ankietowego

Problem związane z rozwojem gospodarczym	% odpowiedzi respondentów którzy wskazali Ładzyń
Niewystarczający poziom inwestycji gospodarczych realizowanych w gminie	64,2
Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych	51,7
Ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii	50,9
Niewykorzystanie potencjału turystycznego gminy	46,1
Niewystarczające wsparcie dla przedsiębiorstw	40
Niewystarczająca promocja gminy	33,3
Słabo rozwinięty sektor usług	26,3
Niska przedsiębiorczość mieszkańców	17,9
Niskie kwalifikacje zawodowe mieszkańców	15,1
Słaba kondycja finansowa miejscowych firm	13
Pogorszenie konkurencyjności i atrakcyjności sektora mikroprzedsiębiorstw I MŚP	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

Główne problemy wskazane przez mieszkańców w trakcie warsztatów diagnostycznych obejmowały:

- Funkcjonowanie szarej strefy
- Brak ułatwień w otwieraniu działalności gospodarczej;
- Niewystarczające działania gminy na rzecz wsparcia przedsiębiorców;

Niewystarczający dostęp do informacji o dotacjach dla przedsiębiorców.

Należy podkreślić, że dla uczestników warsztatów, problematyka rozwoju gospodarczego na poziomie lokalnym nie była ważnym obszarem dyskusji. Swoją aktywność zawodową wiążą zdecydowanie bardziej z Mińskiem Mazowieckim.

Sfera funkcjonalno-przestrzenna

Informację obejmujące sferę funkcjonalno-przestrzenną obszaru zostały przedstawione w części 3.3.2.

Sfera techniczna

W Ładzyniu dla podłączone do sieci wodociągowej jest prawie 100% nieruchomości. Natomiast nie ma sieci kanalizacji sanitarnej oraz gazowej. Z istniejącej sieci drogowej jedynie 22,7 % jest w stanie dobrym-utwardzonym a jedynie 13,9 % posiada oświetlenie.

Sfera środowiskowa

Tak jak w innych obszarach rewitalizacji sferę środowiskową determinuje niska emisja spowodowana systemami ogrzewczymi nieruchomości oraz przebiegające przez sołectwo droga krajowa nr 50, będąca źródłem emisji spalin samochodowych oraz hałasu. Ważnym oddziaływania na wodę, jest brak kanalizacji sanitarnej i odprowadzanie ścieków domowych do szamb.

W ankiecie sondażowej mieszkańcy oceniali także sferę infrastrukturalną obejmującą obszar środowiska, infrastruktury komunalnej oraz problemy przestrzenne. Najważniejsze zdaniem ankietowanych problemy wiąże się ze: stanem dróg i chodników, niską estetyką przestrzeni publicznych, brakiem placów zabaw, miejsc rekreacji.

Tabela 34. Główne problemy techniczne obszaru rewitalizacji w Ładzyniu – wyniki badania ankietowego

Problem techniczny	% odpowiedzi respondentów którzy wskazali Ładzyń
Stan dróg i chodników	45,1
Niska estetyka przestrzeni publicznych, zwłaszcza centrów miejscowości	43
Brak placów zabaw, miejsc rekreacji	33,3
Zanieczyszczenie środowiska	32,5
Brak ścieżek rowerowych	31
Słaba komunikacja	27,6
Brak infrastruktury technicznej (np. instalacja c.o., wod.-kan.,	14,3
Zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej	14
Zdewastowane i opuszczone tereny	3,1
Niedostateczna liczba miejsc parkingowych	3,1
Małe zasoby mieszkaniowe	2
Zły stan zabytków	1,3
Brak terenów zielonych i spacerowych	0,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

Kwestie problemów technicznych, obejmujące obszar przestrzenno-funkcjonalny, środowiskowy były także omawiane podczas warsztatów diagnostycznych. Zdiagnozowane, podczas nich, problemy obejmowały:

- Złe warunki techniczne w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Ładzyniu i
- Niewystarczająca miejsc do organizacji zajęć kulturalnych i rekreacyjnych
- Niewykorzystane przestrzenie publiczne, zaniedbane i stwarzający niebezpieczeństwo obszar zbiornika przeciwpożarowego
- Niewystarczająca ilość chodników przy głównych ulicach,
- Niewystarczająca liczba dróg asfaltowych (okresowe uciążliwości błoto, kurz, doły),
- Brak bezpiecznych zjazdów na drogi gminne z drogi krajowej nr 50.

- Hałas komunikacyjny.

Wnioski:

Podsumowując problemy w obszarze rewitalizacji Ładzyń należy wskazać:

W sferze społecznej, główne problemy, to:

- Niski kapitał społeczny,
- Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców;
- Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej – ubożenie mieszkańców;
- Brak ofert spędzania wolnego czasu
- Duża szara strefa,
- Odpływ młodych ludzi,

W sferze gospodarczej, to:

- Niewystarczające wsparcie dla chcących rozpocząć działalność gospodarczą;
- Niewystarczający dostęp do informacji o dotacjach dla przedsiębiorców;
- Niewykorzystany potencjał rynku do prowadzeni działań promocyjnych oraz małej gastronomii.

W sferze technicznej, obejmujące obszar funkcjonalna – przestrzenny, środowiskowy oraz infrastruktury technicznej, główne problemy to:

- Zaniedbane przestrzeń,
- Złe warunki techniczne budynku ochotniczej straży pożarnej.

4.4. Obszar rewitalizacji Pustelnik

Sfera społeczna

Pustelnik należy do największych sołectwem gminy. W 2015 roku był zamieszkały przez 547 osób co stanowiło 8,29% mieszkańców całej gminy. Na przestrzeni lat 2010-2015 liczba mieszkańców wzrosła o 7,25%. Był to najwyższy przyrost w odniesieniu do pozostałych największych miejscowości gminy. Biorąc pod uwagę, że w innych sołectwach wzrost liczby mieszkańców nie był w takiej skali spowodowało to, że wzrastała także wielkość udziału jego mieszkańców w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. Świadczy to o zwieszającej się roli sołectwa w całej gminie. W Pustelniku w stosunku zamieszkuje więcej niż średnio w gminie osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym i niska liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Powoduje to, że wskaźniki obciążenia demograficznego są pozytywne. Świadczy to także, że wzrost liczby mieszkańców opiera się głównie o zamieszkiwanie sołectwa przez młodych mieszkańców. Sołectwo jest najbliżej połączone z Warszawą, co powoduje że jest miejscem atrakcyjnym do zamieszkania. Bliskość Warszawy wpływa na sytuacje mieszkańców sołectwa na rynku pracy. W 2015 roku udział osób bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym wynosił 6,16 i był wyższy niż średnia w gminie. W Pustelniku zamieszkiwało 11% bezrobotnych osób z całej gminy. Spośród osób bezrobotnych 86 procent znajdowało się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Tak jak w większości sołectw także w Pustelniku nastąpiło zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w latach 2013-2015, lecz skala obniżenia był niższa niż dla całej gminy i wyniosła -1,23 %. Wzrosła

także liczba bezrobotnych z Pustelnika w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie. Zmniejszyła się natomiast liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Sytuacja osób bezrobotnych powiązana jest ze skalą pomocy społecznej. W Pustelniku 9,8 procent osób korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej. Stanowiło to 12% ogólnej liczby osób korzystających z tej formy pomocy w gminie. W 2015 roku 15 rodzin korzystało z pomocy społecznej o jedną więcej niż w 2013 roku. Udział rodzin z Pustelnika w ogólnej liczbie rodzin w gminie był największy w gminie i wynosił 9,33 %. Na przestrzeni lat 2013-2015 udział ten nieznacznie wzrósł. Analogiczna sytuacja miała miejsce przy ocenie liczby dzieci korzystających z dożywiania w szkole. Udział dzieci z Pustelnika w ogólnej liczbie dzieci korzystających z tej formy wsparcia w gminie wynosił 12,79 % i była to największa ilościowo grupa dzieci. Na przestrzeni lat 2013-2015 nastąpił nieznaczny wzrost tej liczby.

Dane ilościowe ze sfery demograficznej, socjalnej oraz związanej z rynkiem pracy wskazują na ich silną korelację i wzajemne oddziaływanie. Pomimo pozytywnych relacji demograficznych tj. wzrostu liczby osób zamieszkujących sołectwo oraz wysokiego udziału osób w wieku przedprodukcyjnym wzrastała liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Również jako negatywne zjawisko można uznać mniejszy niż w całej gminie spadek liczby osób bezrobotnych w populacji sołectwa.

Pomimo tego, że liczba osób starszych w wieku poprodukcyjnym w stosunku do pozostałych grup wiekowych jest jedną z niższych w gminie to jednak ilość tych osób także stwarza wyzwania.

Istotne dla oceny sfery społecznej obszary takie jak edukacja, aktywność społeczna i edukacja. W Pustelniku ma siedzibę Szkoła Podstawowa do której uczęszczają dzieci z sołectwa oraz najbliższych sołectw. Średnie wyniki sprawdzianu po VI klasie w szkole w porównaniu ze średnią dla powiatu mińskiego, województwa mazowieckiego i Polski w 2016 r. jest niższa. Jest także niższa od pozostałych szkół w gminie.

W Pustelniku znajduje się też gimnazjum. Niezadowolające okazały się również wyniki egzaminu gimnazjalnego. Średnie wyniki dla szkoły są gorsze niż dla powiatu mińskiego, województwa mazowieckiego i Polski.

Najbardziej niepokojące są wyniki egzaminu z zakresu języków obcych. Język angielski, zdawany, w 2016 roku wypadł znacznie gorzej od średnich dla powiatu, województwa i kraju zarówno w części podstawowej i rozszerzonej egzaminu. Są to różnice rzędu 10 punktów procentowych. Również zadania z języka polskiego oraz z zakresu matematyki z części matematyczno – przyrodniczej, wynik jest niższy od średniej dla powiatu, województwa i kraju. Jedynie uczniowie stosunkowo dobrze poradzili sobie z zadaniami z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie.

Oceniając aktywność społeczną należy wskazać, że Pustelnik stanowi samodzielny okręg wyborczy. W wyborach samorządowych w 2014 roku wzięło udział 58,3%. Więcej niż średnia w gminie, ale mniejsza niż w największych sołectwach. Zebrania sołeckie, na których omawiane było wykorzystanie funduszy sołeckich nie miało dużego zainteresowania wśród mieszkańców, i należało do najmniejszych w gminie. Uczestniczyło w nich mniej osób niż średnio w innych wsiach gminy. W Pustelniku są zarejestrowane trzy organizacje społeczne: W Pustelniku działają 3 stowarzyszenia (Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Dziecka, Towarzystwo Rozwoju Pustelnika i Okolic, Ochotnicza Straż Pożarna w Pustelniku)

Biorąc pod uwagę kwestie związane z bezpieczeństwem, należy zauważyć, że liczba negatywnych zdarzeń jest powiązana z liczbą mieszkańców sołectwa.

Informacje zebrane podczas analizy danych statystycznych nie w pełni obrazują sytuację społeczną mieszkańców badanego obszaru. Ważnym narzędziem do uzyskania informacji uzupełniających dane statystyczne były badania sondażowe przeprowadzone wśród mieszkańców. Należy przypomnieć, że odpowiadając na pierwsze pytanie ankietowani wskazywali na obszar kryzysowy.

W Pustelniku ankietowani wskazali, że największymi problemami społecznymi są: słaba integracja lokalnej społeczności, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, brak dostępu do nowoczesnych technologii, a także patologie społeczne takie jak narkomania, alkoholizm. Takie problemy zauważyły zarówno osoby młode, jak i starsze. W dalszej kolejności odpowiedzi są poniżej 5%, zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela 35. Główne problemy społeczne w obszarze rewitalizacji Pustelnika – wyniki badania ankietowego

Problem społeczny	% odpowiedzi respondentów, którzy wskazali Pustelnik
Słaba integracja lokalnej społeczności	54,1
Odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych poza gminę	35
Niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	31,9
Starzejące się społeczeństwo	30
Niska aktywność społeczna mieszkańców,	26,4
Bezrobocie	25
Ubóstwo	23
Brak dostępu do nowoczesnej technologii	22,5
Przestępczość – niskie poczucie bezpieczeństwa	21
Coraz więcej osób wymagających opieki	15
Uciążliwe sąsiedztwo	14
Utrudniony dostęp do szkół	14
Patologie społeczne (alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie)	10,1
Niewystarczające zasoby mieszkaniowe	6
Bezdomność	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

Zdiagnozowane, podczas warsztatów, problemy dla obszaru społecznego:

- niewystarczająca oferta spędzania wolnego dla dzieci i młodzieży,
- wybryki chuligańskie
- niewystarczająca oferta form spędzania czasu wolnego dla dorosłych, szczególnie seniorów;

mała aktywność społeczna mieszkańców, niskie zaangażowanie w życie społeczne i rozwiązywanie wspólnych problemów

- nie w pełni wykorzystanie istniejącego potencjału w aktywnych mieszkańcach,
- brak wyszczągego wsparcia przez gminę dla funkcjonujących stowarzyszeń
- słabe więzi sąsiedzkie
- niebezpieczeństwa komunikacyjne wynikające z dużej liczby parkujących samochodów;
- duże zagrożenie bezpieczeństwa pieszych i mieszkańców wynikające z nie najlepszej infrastruktury drogowej tj. brak utwardzonych dróg i poboczy;

- niski poziom świadomości i odpowiedzialności mieszkańców za zanieczyszczenie środowiska,
- brak poszanowania wspólnej gminnej własności mieszkańców,
- dewastacja i brak koszy ulicznych,

Sfera gospodarcza

W 2015 roku działalność gospodarczą prowadziło 35 podmiotów. Są to podmioty mikro, najczęściej firmy rodzinne prowadzące działalność usługową. Formy prowadzące działalność handlową skupione są wokół centralnej części sołectwa w pobliżu szkoły i kościoła. Dawało to najniższy wskaźnik wśród największych sołectw w gminie. Również wskaźnik zwiększenia się liczby podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat 2013-2015 były najniższe. Aktywność gospodarcza mieszkańców w znacznym stopniu jest powiązana z dobrą dostępnością komunikacyjną do Warszawy.

W badaniu sondażowym ankietowali mieli możliwość wskazania na główne problemy gospodarcze, we wskazanym obszarze kryzysowym.

Tabela 36. Główne problemy gospodarcze obszaru rewitalizacji w Pustelniku – wyniki badania ankietowego

Obszar	% odpowiedzi respondentów którzy wskazali Pustelnik
Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych	58,7
Ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii	55,9
Niewykorzystanie potencjału turystycznego gminy	42
Niewystarczające wsparcie dla przedsiębiorstw	34,2
Niewystarczająca promocja gminy	33
Słaba kondycja finansowa miejscowych firm	33
Słabo rozwinięty sektor usług	32,8
Niewystarczający poziom inwestycji gospodarczych realizowanych w gminie	29
Niska przedsiębiorczość mieszkańców	25
Pogorszenie konkurencyjności i atrakcyjności sektora mikroprzedsiębiorstw I MŚP	22
Niskie kwalifikacje zawodowe mieszkańców	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

Dane z ankiety zostały zweryfikowane podczas warsztatów diagnostycznych. Po prezentacji danych z ankiety, uczestnicy podnosili, że kwestie zawarte w niej pytania i odpowiedzi można odnieść do całej gminy a nie tylko do części wybranego obszaru rewitalizacji.

Podczas warsztatów, stwierdzono, że problemy aktywność zawodowa mieszkańców opiera się głównie o warszawski rynek pracy. Prowadzaniem działalności gospodarczej jest zainteresowanych mało osób. Wskazując na główne problemy uznali, że są to:

- brak ułatwień w otwieraniu działalności gospodarczej;
- niewystarczające działania gminy na rzecz wsparcia przedsiębiorców;
- niewystarczający dostępów do informacji o dotacjach dla przedsiębiorców.

Sfera funkcjonalno-przestrzenna

Informację obejmującą sferę funkcjonalno-przestrzenną obszaru zostały przedstawione w części 3.3.2.

Sfera środowiskowa.

Stan środowiska w sołectwie determinują oddziaływanie na dwa komponenty środowiska. Stan powietrza zależy w znacznym stopniu od szkodliwej niskiej emisji gospodarstw domowych oraz przebiegu przez sołectwo drogi wojewódzkiej i związane z tym emisja zanieczyszczeń komunikacyjnym. Natomiast brak kanalizacji sanitarnej i usuwanie ścieków w gospodarstwach domowych poprzez szamba negatywnie wpływa na jakość wód podziemnych.

Strefa techniczna

Bardzo istotnym aspektem wywierającym wpływ na rozwój sołectwa jest dostęp i jakość infrastruktury technicznej.

W pustelniku prawie wszystkie gospodarstwa domowe są podłączone do sieci wodociągowej (178 ze 180 istniejących w 2015.). W sołectwie nie ma kanalizacji sanitarnej ani sieci gazowej. Ważnym elementem infrastruktury jest stan sieci drogowej. Jedynie 35% dróg gminnych w sołectwie jest dobrego stanu. 0 % sieci drogowej jest wyposażone w oświetlenie. W części zamieszkałej sołectwa ciągi komunikacyjne są oświetlone.

Również w badaniach sondażowych infrastruktura komunikacyjna i stwarzane przez nią problemy były wskazywane przez mieszkańców jako ważne. Głównym problemem technicznym na tym obszarze okazał się zaś brak infrastruktury publicznej, a także niska estetyka przestrzeni publicznych i brak placów zabaw, miejsc rekreacji. Duża grupa ankietowanych wskazała także zły stan dróg w sołectwie. Młodzi uważają, że negatywnym zjawiskiem jest też brak ścieżek rowerowych i słaba komunikacja. Pozostałe odpowiedzi uzyskały poniżej 15%.

Tabela 37. Główne problemy techniczne obszaru rewitalizacji w Pustelniku – wyniki badania ankietowego

Problem techniczny	% odpowiedzi respondentów którzy wskazali Pustelnik
Stan dróg i chodników	63,1
Niska estetyka przestrzeni publicznych, zwłaszcza centrów miejscowości	58,5
Brak, placów zabaw, miejsc rekreacji	45
Zanieczyszczenie środowiska	43
Niedostateczna liczba miejsc parkingowych	42,5
Brak terenów zielonych i spacerowych	36
Zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej	33
Brak ścieżek rowerowych	28
Zły stan techniczny budynków	25
Brak infrastruktury technicznej (np. instalacja c.o., wod.-kan., gaz)	23
Słaba komunikacja	19
Małe zasoby mieszkaniowe	14
Zdewastowane i opuszczone tereny	12
Stan zabytków	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów

Kwestie problemów technicznych, obejmujące obszar przestrzenno-funkcjonalny, środowiskowy były także omawiane podczas warsztatów diagnostycznych. Zdiagnozowane, podczas nich, problemy obejmowały:

- Zaniedbane centrum -

- Niewystarczająca liczba miejsc do organizacji zajęć kulturalnych i rekreacyjnych
- Niewykorzystane przestrzenie publiczne, zaniedbane skwery i place;
- Brak parkingów dla osób dojeżdżających do pracy,
- Zła jakość chodników przy drodze wojewódzkiej,
- Niewystarczająca liczba dróg asfaltowych (okresowe uciążliwości błoto, kurz, doły),
- Hałas komunikacyjny.
- Wylewanie szamb w miejscach niedozwolonych
- Nie w pełni wyposażony budynek ochotniczej straży pożarnej
- Brak monitoringu centralnego miejsca sołectwa.

Wnioski

Dane ilościowe ze sfery demograficznej, socjalnej oraz związanej z rynkiem pracy wskazują na ich silną korelację i wzajemne oddziaływanie i w znacznym stopniu powiązane są ze stanem infrastruktury. Opis obszaru na podstawie danych statystycznych oraz ankiet został zweryfikowany podczas warsztatów diagnostycznych.

Podsumowując problemy w obszarze rewitalizacji Pustelnik należy wskazać:

W sferze społecznej, główne problemy, to:

- Niski kapitał społeczny,
- Niekorzystne zmiany w strukturze wiekowej;
- Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej – ubożenie mieszkańców;
- Niska świadomość ekologiczna;
- Brak oferty spędzania wolnego czasu szczególnie dla młodzieży.

W sferze gospodarczej, to:

- Niewystarczające wsparcie dla chcących rozpocząć działalność gospodarczą;
- niewystarczający dostęp do informacji o dotacjach dla przedsiębiorców;

W sferze technicznej, obejmujące obszar funkcjonalna – przestrzenny, środowiskowy oraz infrastruktury technicznej, główne problemy to:

- Zaniedbane tereny publiczne,
- Zaśmiecane tereny zielone;
- Nie w pełni wykorzystywany budynek ochotniczej straży pożarnej.

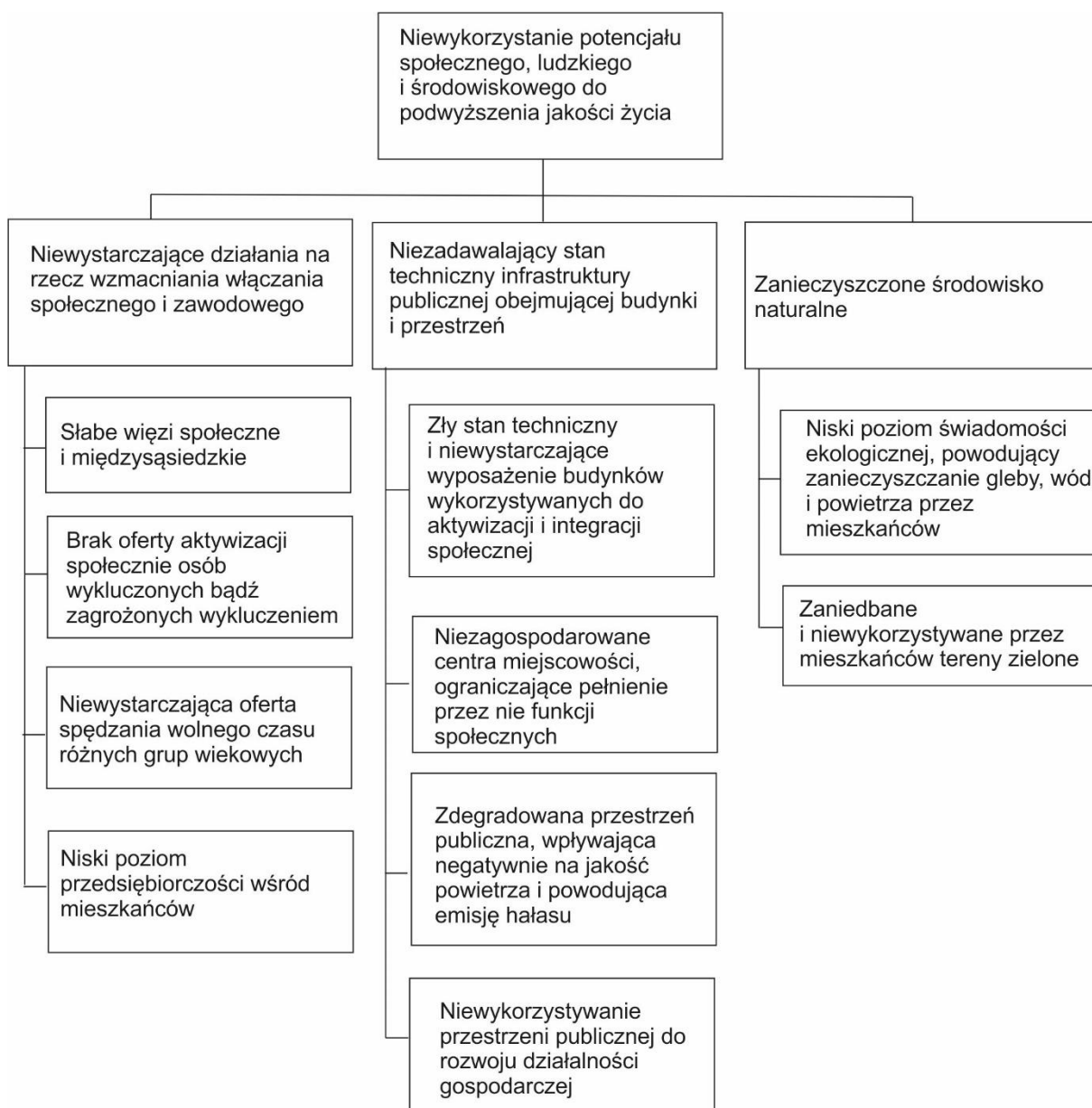
Wybrane obszary rewitalizacji są bardzo podobne do siebie pod względem występowania zjawisk kryzysowych. Mają one identyczny charakter. Różnią się między sobą skalą zjawiska. Pozwala to na syntetyczne ujęcie problemów występujących we wszystkich obszarach i przedstawienie ich w postaci jednego drzewa problemów dla całej gminy. Powtarzające się problemy to przede wszystkim:

- Ubożenie społeczeństwa;
- Niski kapitał społeczny;
- Zaniedbane przestrzenie publiczne;
- Zły stan infrastruktury społecznej;
- Niska świadomość ekologiczna.

Charakterystyczną cechą dla obszarów rewitalizacji są ograniczone problemy ze sfery gospodarczej. Związane jest to z faktem, że mieszkańcy obszarów rewitalizacji swoje kariery zawodowe, źródła dochodów wiążą z pracą w dużych ośrodkach miejskich tj. w Warszawie i Mińsku Mazowieckim. Istotnym problem w obszarze gospodarczym jest brak wsparcia przy rozpoczynaniu działalności gospodarczej.

Rysunek 49. **Drzewo problemów dla obszarów rewitalizacji Gminy Stanisławów**

Źródło: Opracowanie własne

Zaprezentowane drzewo problemów stanowi podstawę do zdefiniowania celów rewitalizacji oraz określeniu przedsięwzięć służących osiągnięciu tych celów.

5. OPIS WIZJI STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Wizja obszaru to opis oczekiwanego w przyszłości stanu tego obszaru. Wizja ma na celu: zobrażowanie stanu docelowego, informowanie o aspiracjach osób/podmiotów formułujących wizję oraz jednoczenie wokół idei.

Biorąc pod uwagę podobny charakter obszarów rewitalizacji i cechujących je problemów uznano za zasadne wskazanie jednej wizji dla obszarów rewitalizacji: Stanisławów, Ładzyń i Pustelnik. Wizja została opracowana podczas warsztatów strategicznych w każdym z obszarów.

WIZJA OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

W roku 2023 na obszarach rewitalizacji powstały warunki do ich zrównoważonego rozwoju, gwarantującego wysoka jakość życia dla ich mieszkańców.

- *Została wzmocniona więź społeczna, utrwalone więzi sąsiedzkie, wzmocniony kapitał społeczny i zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz dobra wspólnego oraz współmieszkańców. Osiągnięto to dzięki wspieraniu oddolnych inicjatyw społecznych przez powołane specjalistyczne instytucje.*
- *Zjawisko wykluczenia społecznego jest dobrze rozpoznawalne, ale efektywne działanie instytucji zapewniają włączanie osób do właściwego funkcjonowania we wspólnocie gminnej i sołectkiej, poprzez procesy reintegracji społecznej i zawodowej.*
- *Zagospodarowana, w wyniku działań rewitalizacyjnych przestrzeń publiczna zachęca do integracji międzypokoleniowej, aktywności fizycznej mieszkańców, dbanie o zdrowie różnych grup wiekowych. Mieszkańcy chętnie angażują się w programy społeczne oraz stają się świadomymi aktorami życia społecznego biorąc czynny udział w kształtowaniu swoich sołectw i całej gminy.*
- *Zwiększyła się zaradność gospodarcza mieszkańców, którzy wykorzystują zagospodarowaną przestrzeń do prowadzenia przedsiębiorczości. W związku z powyższym poprawia się sytuacja na lokalnym rynku pracy (zmniejsza się bezrobocie).*
- *Zostały ukształtowane centra sołectw wokół których powstają punkty świadczące usługi publiczne. Pozwala to na pełniejsze zaspokojenie codziennych potrzeb bytowych mieszkańców.*
- *Władze gminy i jej mieszkańcy przywiązują duże znaczenie do ochrony środowiska prowadząc aktywną politykę edukacji ekologicznej, zarówno wśród dorosłych jak i najmłodszych. Władze wdrażają proekologiczne rozwiązania inwestycyjne.*
- *Wszystko to przyczynia się do zrównoważonego rozwoju gminy i rozwiązania problemów społecznych, zdiagnozowanych na jej obszarze.*
- *Podjęte działania reintegracyjne służą nie tylko osobom mieszkającym na wyznaczonych obszarach zdegradowanych, ale wszystkim mieszkańcom gminy, znajdującym się w trudnej sytuacji oraz ich rodzinom.*

Zrealizowaniu tak sformułowanej wizji będzie służyć rewitalizacja obszarów zdegradowanych Gminy Stanisławów prowadzona w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane, skoncentrowane terytorialnie, działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki.

6. CELE REWITALIZACJI WRAZ Z ODPOWIADAJĄCYMI IM KIERUNKAMI DZIAŁAŃ

Określone w sposób partycypacyjny cele rewitalizacji wynikają z problemów zidentyfikowanych na etapie diagnozy. Stanowią pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji.

Celem nadrzędnym Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stanisławów na lata 2016 – 2023:

jest ożywienie społeczno-gospodarcze obszarów zdegradowanych poprzez realizację działań rewitalizacyjnych służące poprawie jakości życia w przyjaznej mieszkańcom przestrzeni publicznej i czystym środowisku naturalnym.

Celowi nadrzędnemu przyporządkowano cele szczegółowe, a im z kolei kierunki działań, stanowiące zestawienie najważniejszych grup działań, pozwalających na osiągnięcie założonych celów rewitalizacji (pożądanych efektów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz gospodarczych i technicznych). Wyznaczone cele rewitalizacji oraz kierunki działań są ściśle ze sobą powiązane a wyznaczone w ramach ich realizacji zadania charakteryzują się komplementarnością, dzięki czemu cały Program wykazuje się spójnością i sprzyja osiągnięciu wizji stanu docelowego.

Osiągnięciu celu nadrzędnego służą trzy cele szczegółowe i przyporządkowane im kierunki działań:

Cel szczegółowy 1. Zrównoważony rozwój społeczny zapewniający włączanie społeczne i zawodowe mieszkańcom.

w jego ramach będą realizowane kierunki działań:

- 1.1. Budowanie kapitału społecznego poprzez poprawę jakości więzi sąsiedzkich i wzmocnienie roli organizacji pozarządowych.
- 1.2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 1.3. Tworzenie atrakcyjnej oferty twórczego spędzania czasu wolnego dopasowanej do potrzeb różnych grup społecznych.
- 1.4. Edukacja i rozwój postaw przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Cel szczegółowy 2. Tworzenie przyjaznej mieszkańcom przestrzeni publicznej.

w jego ramach będą realizowane kierunki działań:

- 2.1. Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów publicznych.
- 2.2. Zagospodarowanie miejsc centralnych sołectw, integrujących lokalną społeczność.
- 2.3. Poprawa stanu przestrzeni negatywnie oddziałującej na jakość powietrza i zmniejszenie emisji hałasu.
- 2.4. Ożywienie gospodarcze terenów zdegradowanych.

Cel szczegółowy 3. Dbanie o środowisko naturalne.

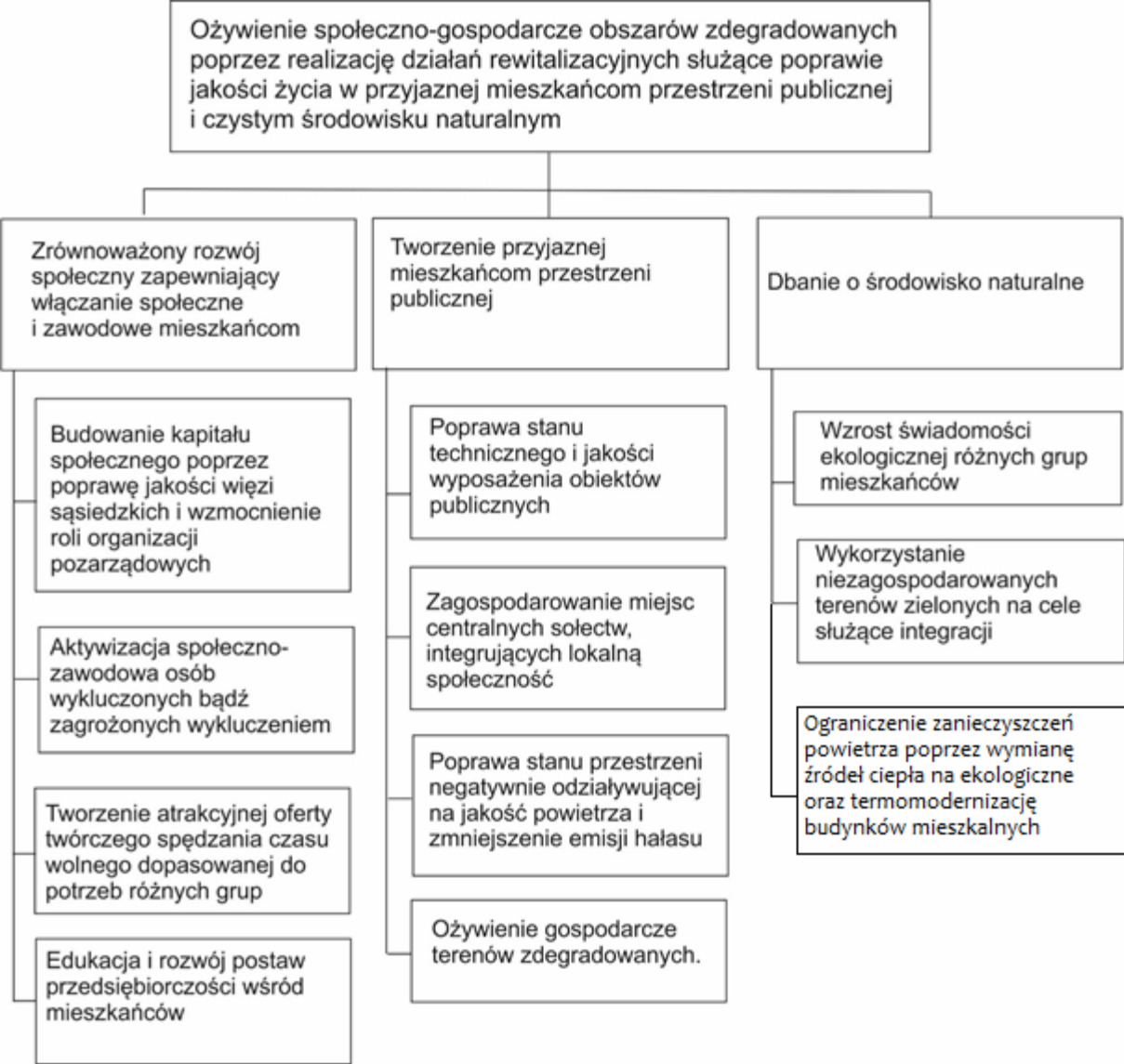
w którego ramach będą realizowane kierunki działań:

- 3.1. Wzrost świadomości ekologicznej różnych grup mieszkańców.
- 3.2. Wykorzystanie niezagospodarowanych terenów zielonych na cele służące integracji społecznej.
- 3.3. Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła na ekologiczne oraz termomodernizację budynków mieszkalnych

Cele programu rewitalizacji przedstawiono poniżej.

Źródło: Opracowanie własne

Dla wypracowanych celów szczegółowe zostały opracowane wskaźnikami produktu i rezultatu pozwalające oceniać realizację osiągnięcia celów. Przedstawiono wartość wskaźników w roku bazowym tj. 2016 oraz ich wartość oczekiwaną na zakończenie realizacji LPR.

Tabela 38. Wskaźniki realizacji celów programu rewitalizacji
Tabela 38. Wskaźniki realizacji celów programu rewitalizacji (nowa)

Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika produktu	Wskaźniki rezultatu		
		Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa	Wartość oczekiwana
Zrównoważony rozwój społeczny zapewniający włączanie społeczne	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych sportowych integracyjnych skierowanych do mieszkańców.	Odsetek mieszkańców uczestniczących w jednym zebraniu sołectkim (%)	7,6	Zwiększenie o 15%

i zawodowe mieszkańcom	Liczba warsztatów/szkole/wydarzeń integracyjnych/ aktywizacyjnych			
	Liczba organizacji pozarządowych otrzymujących wsparcie			
	Liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie włączania społecznego	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które poprawiły swoje kompetencje społeczne	0 os	20 os.
	Liczba godzin poradnictwa specjalistycznego	Liczba osób korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej	445	Zmniejszenie o 10%
	Liczba przeprowadzanych szkoleń w zakresie wsparcia w rozpoczęciu i prowadzeniu działalności gospodarczej	Liczba bezrobotnych	191	Zmniejszenie o 10%
	Liczba udzielanych porad dotyczących zakładania własnej działalności.	Liczba osób biernych zawodowo które poprawiły swoje kompetencje zawodowe	0 os.	60 os.
	Liczba grup wsparcia/samopomocowych	Liczba rodzin w których występuje przemoc domowa	14	Zmniejszenie o 10%
Tworzenie przyjaznej mieszkańcom przestrzeni publicznej	Liczba zmodernizowanych obiektów budowlanych.	Liczba warsztatów/szkole/wydarzeń integracyjnych/aktywizacyjnych odbywających się w zmodernizowanych obiektach	0 szt.	90 szt.
	Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni publicznej	Liczba nowych przedsiębiorstw zlokalizowanych wokół projektów rewitalizacyjnych	0 szt..	5 szt..
Dbanie o środowisko naturalne	Liczba przeprowadzonych zajęć edukacyjnych		0	3600 osób
	Liczba przeprowadzanych akcji proekologicznych			
	Liczba wymienionych źródeł ciepła na ekologiczne	Liczba gospodarstw domowych z wymienionym źródłem ogrzewania	0	20
	Liczba budynków objętych termomodernizacją	Liczba budynków poddanych termomodernizacji	0	6

Źródło: Opracowanie własne

7. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

W celu wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego zaplanowano wykonanie przedsięwzięcia stanowiące odpowiedź na zdiagnozowane problemy, służące osiągnięciu zakładanych celów. Przedsięwzięcia te dotyczą zarówno działań infrastrukturalnych („twardych”), takich jak: remonty, adaptacje, rozbudowa obiektów infrastrukturalnych, jak i działań społecznych („miękkich”), które obejmują takie działania jak: poradnictwo, szkolenia, warsztaty, wydarzenia kulturalno-edukacyjne.

Wybór projektów rewitalizacyjnych miał miejsce podczas warsztatów rozwojowych, które miały miejsce w każdym ze zdefiniowanych obszarów w rewitalizacji. Uwagi do zaproponowanej tematyki projektów, mieszkańcy mogli także zgłaszać na etapie konsultacji dokumentu LPR. Przy wyborze projektów kierowano się kryteriami:

- Komplementarności problemowej i źródeł finansowania projektów,
- Powiązań projektów inwestycyjnych z działaniami nie inwestycyjnymi-
- Oddziaływanie na jak największą liczbę mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- Istnienia odpowiednich zasobów pozwalających na realizację projektu tj. możliwości prawne i techniczne realizacji zadania inwestycyjnego;
- Możliwości finansowych gminy wynikających z Wieloletniej Prognozy Finansowej;
- Zgodności z zasadami opracowania budżetu gminy. Zgodnie z tym kryterium, powiązany jest zaproponowany sposób prezentacji projektów, w którym projekty o takiej samej tematyce rozdzielono na oddzielne, ale powiązane z konkretnymi obszarami rewitalizacji. Np. funkcjonowanie klubów wiejskich nie jest możliwe przed inwestycyjnym przygotowaniem odpowiedniej infrastruktury technicznej. Dla zrozumienia idei rewitalizacji w konkretnej społeczności lokalnej istotne jest pokazanie jej konkretnych działań skierowanych dla niej.

Przyjęcie wyżej wymienionych kryteriów związane jest przede wszystkim z założeniem, że działania rewitalizacyjne powinny być jak najbardziej efektywne, kompleksowe, zaplanowane, skierowane na osiągnięcie konkretnych celów, a przy tym powinny rozwiązywać lub łagodzić problemy społeczne, gospodarcze i przestrzenne.

Oprócz tego, dwa projekty rewitalizacyjne zostały dodane w wyniku opracowania aktualizacji LPR w związku z opracowaniem przez Gminę Programu Ograniczenia Niskiej Emisji PONE oraz zgłoszeniami ze strony mieszkańców. W aktualizacji LPR wprowadzono dodatkowe przedsięwzięcie 1.7 Wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Lubelskiej, z poza obszaru rewitalizacji. Wprowadzenie do LPR tego przedsięwzięcia wynikało zarówno z głosów mieszkańców, którzy wskazywali, że po pierwsze inne przedsięwzięcie 1.6 jest wpisane na listę przedsięwzięć objętych obszarem i Programem a budynek wielorodzinny z ul. Lubelskiej, która znajduje się w bezpośredniej bliskości obszaru rewitalizacji jest z niego wyłączony. Sytuacja ta mogła powodować konflikty społeczne w związku z nierównym traktowaniem mieszkańców oraz duża trudnością w zrozumieniu przez mieszkańców skomplikowanej mechaniki wyłaniania obszarów rewitalizowanych. Dodatkowo wielorodzinny budynek zlokalizowany przy ul. Lubelskiej emituje duża ilość zanieczyszczeń powietrza, które w wyniku ruchów

powietrza wpływają na jakość życia mieszkańców obszaru objętego rewitalizacją oraz wszystkich osób korzystających z centrum miejscowości Stanisławów bowiem jest on zlokalizowany bliżej centrum (ryнку) miejscowości niż budynek zlokalizowany przy ul. Zachodniej. Umieszczenie projektu nr 1.7 w Programie wpłynie pozytywnie na relacje międzyludzkie oraz jakość powietrza w obszarze objętym rewitalizacją bowiem zmniejszy się ilość zanieczyszczeń emitowanych z mieszkań znajdujących się w tym budynku, zaś jego lokatorzy nie będą podczas spotkań i zebrań zwracać uwagi na to, że zostali pominięci przez Urząd Gminy, choć są bliżej centrum niż budynek objęty projektem nr. 1.6. Dodatkowo należy zauważyć, że stan budynku objętego projektem 1.7 jest zły i prezentują się bardzo nieokazale co w związku z jego bezpośrednią bliskością centrum miejscowości jest negatywnie postrzegany przez mieszkańców. Osoby zamieszkujące ten budynek znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. Są to osoby w wielu emerytalnym oraz o niskich dochodach.

Projekty zaprezentowano w układzie:

- Projekty podstawowa, realizowane w wybranych obszarach rewitalizacji;
- Projektu uzupełniające, które dotyczą wszystkich obszarów rewitalizacji;
- Ogólne przedsięwzięcia uzupełniające proces rewitalizacji.

7.1. Podstawowe projekty rewitalizacyjne

Poniżej zaprezentowano wszystkie przedsięwzięcia podstawowe, które zaplanowano do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stanisławów na lata 2016-2023.

Tabela 39. Podstawowe projekty rewitalizacyjne

Nr	Projekt
Obszar rewitalizacji Stanisławów	
1.1.	Wielofunkcyjne centrum miejscowości – zagospodarowanie centrum
1.2.	Cykliczne spotkania na Rynku o charakterze integracyjnym
1.3.	Bezpieczny dla mieszkańców i środowiska punkt przesiadkowy
1.4.	Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej miejsce integracji, reintegracji społecznej oraz zawodowej mieszkańców gminy
1.5.	Rozwój społeczny i gospodarczy przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP
1.6	Wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Zachodniej
1.7	Wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Lubelskiej
Obszar rewitalizacji Ładzyń	
2.1.	Rozwój społeczny i gospodarczy sołectwa Ładzyń przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP
2.2.	Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Ładzynia
2.3.	Wielofunkcyjna przestrzeń rekreacyjno-integracyjna dla mieszkańców
Obszar rewitalizacji Pustelnik	
3.1.	Wielofunkcyjna przestrzeń aktywności dla mieszkańców w każdym wieku - zagospodarowanie wolnych przestrzeni wokół budynku Ochotniej Straży Pożarnej

3.2.	Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Pustelnika
3.3.	Rewitalizacja przez sport – stworzenie struktur instytucjonalnych zapewniających efektywne wykorzystanie Hali Sportowej

Źródło: Opracowanie własne

Zaprezentowane poniżej projekty, w formie karty zadania, zostały wypracowane podczas warsztatów strategicznych przeprowadzonych w każdym obszarze zdegradowanym. Ponadto w ramach konsultacji projektu dokumentu dopisano zadanie: Rozwój społeczny i gospodarczy przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP

Projekt 1.1.	
Obszar rewitalizacji	
Stanisławów	
Nazwę przedsięwzięcia	
Wielofunkcyjne centrum miejscowości – zagospodarowanie centrum	
Podmioty go realizujące	
Gmina Stanisławów	
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu),	
Stanisławów, działka ewidencyjna nr 2416/6 – obszar ograniczony ulicami Rynek i Warszawską	
Zdiagnozowany problem:	
Centrum Stanisławowa stanowi dobrze wyodrębniony w przestrzeni publicznej plac, w znacznym stopniu pokryty roślinnością. Przestrzeń jest w znacznym stopniu zdegradowana i niegospodarowana.	
Cel realizacji projektu	
Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni publicznych poprzez zmianę funkcji dotychczasowego, niezagospodarowanego centrum Stanisławowa i nadanie mu nowych funkcji i elementów oraz stworzenie przyjaznego użytkownikom miejsca integrującego lokalną społeczność. W wyniku podejmowanych działań powstanie, miejsce: -spotkań i integracji mieszkańców – realizacja elementów małej architektury, ławki, kosze na śmieci, lampy i zieloni ozdobnej; - rozwoju gospodarczego – powstanie miejsca na sezonowe, kawiarnie, food trucki, itp.; -organizacji imprez o charakterze integracyjnym; -miejsce promowania lokalnych przedsiębiorców. Zagospodarowane centrum stanie się atrakcją turystyczną, miejscem z którego będą mogły rozpoczynać się różnego rodzaju wycieczki krajoznawcze. Ruch turystyczny będzie zachętą do zakładania przedsiębiorstw gastronomicznych i usługowych. Miejsce będzie wizytówka wsi i sołectwa.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	
Realizacja zadania obejmie wykonanie projektu modernizacji centrum i jego wykonanie. W ramach modernizacji planuje się umiejscowienie na terenie centrum małych form architektury (ławki, kosze, słupki drogowe, stojaki dla rowerów) oraz ukształtowanie zieleni. W ramach zadania przewiduje się także budowę chodników, rozbudowa oświetlenia, zbudowanie monitoringu, przebudowę sieci kanalizacji deszczowej i sanitarnej, przebudowę sieci energetycznej. Projekt powiązany z Działaniem 6.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych (P6e). Komplementarny z projektem 1.2. Cykliczne spotkania na Rynku o charakterze integracyjnym oraz z projektem 1.4. Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej miejsce integracji, reintegracji społecznej oraz zawodowej mieszkańców gminy. Powstałe Centrum będzie aktywnie uczestniczyło w organizacji wydarzeń realizowanych na zrewitalizowanej przestrzeni, mie-	

dzy innymi w ramach środków finansowych z RPO WM: w ramach osi priorytetowych:

3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości

8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników

9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]	Źródła finansowania, [zł]				
1 000 000	Krajowe środki publiczne	Środki UE		Środki prywatne	Wkład własny JST
		RPO WM	PROW		
	-	800 000		-	200000
Termin realizacji (lata)	2017-2019				
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu					
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.					
Wskaźnik produktu					
Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni publicznej -2 000 m².					
Liczba nowych przedsiębiorstw zlokalizowanych wokół projektów rewitalizacyjnych.- 5 szt.					
Wskaźnik rezultatu					
. Liczba nowych przedsiębiorstw zlokalizowanych wokół projektów rewitalizacyjnych					
Odsetek mieszkańców uczestniczących w jednym zebraniu sołeckim (%)					

Projekt 1.2.
Obszar rewitalizacji
Stanisławów Centrum
Nazwę przedsięwzięcia
Cykliczne spotkania w centrum o charakterze integracyjnym
Podmioty go realizujące
Gmina Stanisławów, Gminny Ośrodek Kultury, lokalni przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu),
Stanisławów
Zdiagnozowany problem:
W małym zakresie odbywają się wydarzenia/imprezy/festyny służące budowaniu więzi społecznych, integracji międzypokoleniowej, stanowiące także ofertę spędzenia wolnego czasu, aktywizujące do wspólnego działania przedstawicieli samorządu organizacji pozarządowych oraz biznesu. Centrum Stanisławowa nie jest obecnie zagospodarowany a jego stan techniczny nie pozwala na jego wykorzystanie jako miejsca wypoczynku oraz organizowania wydarzeń.
Cel realizacji projektu
Poprzez organizację wydarzeń nastąpi wzmocnienie integracji mieszkańców, aktywność organizacji pozarządowych. Ważnym elementem będzie zaproszenie do współpracy lokalnych przedsiębiorców i wykorzystanie wydarzeń jako narzędzia służącego ich promocji. Zakłada się, że co roku odbędzie się 5 dużych imprez/wydarzeń.
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań
W ramach zadania planuje się przeprowadzać na terenie zmodernizowanego centralnego placu wsi, szereg działań obejmujących integrację mieszkańców, budowanie tożsamości z gminą,

promowanie lokalnych organizacji pozarządowych, promowanie lokalnego biznesu. Imprezy będą także miały na celu promowanie zdrowego trybu życia, zachowania proekologiczne. Imprezy będą organizowane przez GOK we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz lokalnymi przedsiębiorcami.

Komplementarny z projektem 1.1. Wielofunkcyjne centrum miejscowości – zagospodarowanie centrum oraz powiązany z 1.3. Bezpieczny dla mieszkańców i środowiska punkt przesiadkowy, ze względu na bliskość zagospodarowanej przestrzeni. oraz z projektem 1.4. Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej miejsce integracji, reintegracji społecznej oraz zawodowej mieszkańców gminy. Centrum będzie aktywnie uczestniczyło w organizacji wydarzeń realizowanych na zrewitalizowanej w ramach projektu 1.1 przestrzeni, wykorzystując działania w ramach w ramach osi priorytetowych:

3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości

8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników

9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu),

Stanisławów

Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]	Źródła finansowania, [zł]				
Rocznie - 30 000, Łącznie – 180 000	Krajowe środki publiczne	Środki UE (EFRR/EFS/FS/PROW);		Środki prywatne	Wkład własny JST
		RPO WM	PROW		
	-	-		60 000	120 000

Termin realizacji (lata) 2018-2023

Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu

Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.

wskaźniki produktu projektu

Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych sportowych integracyjnych skierowanych do mieszkańców – 35 szt.

Liczba uczestników zorganizowanych wydarzeń - 10500 os.

wskaźniki rezultatu

Odsetek mieszkańców uczestniczących w jednym zebraniu sołeckim (%)

Projekt 1.3.

Obszar rewitalizacji
Stanisławów Centrum
Nazwę przedsięwzięcia
Bezpieczny dla mieszkańców i środowiska punkt przesiadkowy
Podmioty go realizujące
Gmina Stanisławów,
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu),
Stanisławów, działka ewidencyjna nr 2416/4
Zdiagnozowany problem:
Nieuporządkowany teren służy jako miejsce parkowania samochodów dla osób przesiadających się do środków komunikacji zbiorowej. Nie uporządkowane pozostawianie samochodów, stwarza kłopoty dla mieszkańców przyległych posesji, powodując nadmierną emisję

hałasu, zanieczyszczenie powietrza nie tylko spalinami ale także kurzem, zmniejszając komfort życia. W znacznym stopniu powoduje zmniejszenia możliwości z uzyskania miejsca parkingowego dla osób korzystających instytucji położonych przy centrum. Teren nie posiada infrastruktury przygotowanej do parkowania samochodów. W gminie jest brak rozwiniętej oferty przewozów komunikacyjnych wewnątrz gminy duża część mieszkańców dojeżdżając do pracy pozostawia samochód w centrum Stanisławowa.					
Cel realizacji projektu					
Poprawa funkcji niewłaściwie wykorzystywanej przestrzeni publicznej. Powstanie infrastruktury transportowej - parkingu, służącego ochronie środowiska naturalnego oraz zwiększenia bezpieczeństwa komunikacyjnego. W ramach realizacji zadania zostanie wybudowany parking dla samochodów i rowerów. Realizacja zadania przyczyni się do wzrostu bezpieczeństwa na drogach miejscowości i całej gminy, na chodnikach i dojazdach znikną zaparkowane samochody, poprawiona zostanie także komunikacja całej gminy z sąsiednimi gminami. Zostanie wzmocniona mobilność mieszkańców Stanisławowa. Parking może także przyczynić się do rozwoju turystycznego gminy, poprzez możliwość zostawienia samochodu i rozpoczęcia wędrowki rowerowej lub pieszej po okolicach.					
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań					
Zadnie obejmuje:					
• Wyznaczeni działki na parking. • Utwardzenie nawierzchni parkingu. • Zbudowanie zadaszonej wiaty ze stojakiem na rowery. • Oświetlenie parkingu. • Oznakowanie parkingu. • Zamontowanie monitoringu wizyjnego. Projekt powiązany z projektem 1.1. Wielofunkcyjne centrum miejscowości – zagospodarowanie centrum, ze względu na bliskość zagospodarowanej przestrzeni. Planowane źródło dofinansowania: 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.					
Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]		Źródła finansowania, [zł]			
1 500 000	Krajowe środki publiczne	Środki UE (EFRR/ EFS/ FS/ PROW);		Środki prywatne	Wkład własny JST
		RPO WM	PROW		
	-	1 000 000		-	500 000
Termin realizacji (lata)		2017-2019			
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu					
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.					
wskaźniki produktu projektu					
Liczba osób korzystających z punktu przesiadkowego - 5000 os.					
wskaźniki rezultatu					
Liczba bezrobotnych					

Projekt 1.4.	
Obszar rewitalizacji	
Stanisławów Centrum	

Nazwę przedsięwzięcia
Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej - miejsce integracji, reintegracji społecznej oraz zawodowej mieszkańców gminy
Podmioty go realizujące
Gmina Stanisławów, Gminny Ośrodek Kultury.
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)
Stanisławów, siedziba GOK
Zdiagnozowany problem:
Stanisławów jest największą miejscowością w gminie, w niej też najwyraźniej widać problemy społeczne. W gminie nie ma instytucji, która prowadziłaby działania związane z animacją środowisk lokalnych, wsparciem organizacji pozarządowych, koordynacją działań podejmowanych przez różne instytucje. Nie występuje także miejsce, w którym potrzebujące osoby mogą skorzystać z poradnictwa specjalistycznego związanego z problemami osobistymi. Brakuje inicjatyw związanych z włączaniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym . np. grup samopomocowych czy też grup wsparcia. W gminie nie ma także, instytucji, która wspierała chcących rozpocząć działalność gospodarczą, miejsca, w którym można uzyskać wiedzę na temat możliwości uzyskania dofinansowania na rozpoczęcie i prowadzenie takiej działalności, miejsca które pełniłoby rolę inkubatora.
Cel realizacji projektu
Zadanie ma na celu stworzenie instytucji która będzie pełniła zasadniczą rolę w: • Aktywizacji społecznej osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym; • Wzmocnienie potencjału i roli organizacji pozarządowych; • Budowie tożsamości mieszkańców i wzrostu ich aktywności obywatelskiej; • Rozwoju przedsiębiorczości;
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań
Zostanie powołana instytucja, która będzie pełniła kilka ważnych funkcji w obszarze wzmocnienia włączania społecznego i zawodowego. Pierwsza jest związana ze wzmacnianiem potencjału organizacji społecznych funkcjonujących na terenie gminy, realizując: Szkolenia dla organizacji pozarządowych, społecznych. • Poradnictwo dla organizacji pozarządowych (np. zakładanie fundacji, stowarzyszenia, wsparcie w pisaniu projektów, konsultowanie wniosków itp.). • Monitoring źródeł finansowania. • Pośrednictwo wolontariatu (pomiędzy organizacjami pozarządowymi a osobami chętnymi do wolontariatu). Kolejna funkcja związana jest z rozwojem przedsiębiorczości i pełnienia przez Centrum roli inkubatora i będzie obejmować: • Organizację szkoleń dla chcących otworzyć działalność gospodarczą. • Umożliwianie skorzystania ze sprzętu biurowego. • Informowanie o możliwości pozyskiwania dofinansowań • Udzielania indywidualnego poradnictwa. Kolejna funkcja, którą będzie pełniło Centrum związana jest z prowadzeniem działalności aktywizującej społecznie osoby wykluczone, przeciwdziałania marginalizacji obszaru. W ramach Centrum zostanie utworzony punkt specjalistycznego poradnictwa oraz będą organizowane grupy wsparcia dla różnych środowisk wymagających wsparcia, w tym rodzin dysfunkcyjnych np. samotnych matek, rodzin z osobami niepełnosprawnymi. W tym obszarze zadania realizowane przez Centrum, będą skoordynowane z działaniami Ośrodka Pomocy Społecznej. Osoby korzystające z funkcji włączającej Centrum, będą jako wolontariusze aktywnie uczestniczyły w organizacji festynów, wydarzeń organizowanych w ra-

mach projektu 1.2.

Centrum będzie pełniło także funkcje koordynującą i wspierającą działania podejmowane w ramach Wiejskich Domów Spotkań w Ładzyniu i Pustelniku. Zadania realizowane przez Centrum będą także realizowane w oparciu o infrastrukturę Domów Wiejskich. Pozwoli to trafić z ofertą Centrum bliżej beneficjentów planowanych działań.

Komplementarny z projektem 1.2. Cykliczne spotkania na Rynku o charakterze integracyjnym;
2.2. Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Ładzynia
3.2. Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Pustelnika.
W ramach funkcjonowania Centrum przewiduje się możliwość uzyskania dofinansowania z RPO WM w ramach osi priorytetowych:

3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości

8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników

9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyj- nego, [zł]	Źródła finansowania, [zł]				
Rocznie - 80 000, Łącznie - 560 000	Krajowe środki publicz- ne	Środki UE (EFRR/EFS/FS/PROW);		Środki prywatne	Wkład własny JST
		RPO WM	PROW		
	-	280 000		-	280 000
Termin realizacji (lata)		2017-2023			
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu					
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.					
Wskaźnik produktu					
Liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie włączania społecznego -30 szt.					
Liczba godzin poradnictwa specjalistycznego -300 godz.					
Liczba grup wsparcia/samopomocowych – 3 szt.					
Liczba przeprowadzanych szkoleń w zakresie wsparcia w rozpoczęciu i prowadzeniu działań- ności gospodarczej -30 szt.					
Liczba organizacji pozarządowych otrzymujących wsparcie - 10 szt.					
Wskaźnik rezultatu					
Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które poprawiły swoje kompetencje społeczne					
Liczba osób korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej					
Liczba osób biernych zawodowo które poprawiły swoje kompetencje zawodowe					
Liczba rodzin w których występuje przemoc domowa					

Projekt 1.5.

Obszar rewitalizacji

Stanisławów Centrum

Nazwę przedsięwzięcia

Rozwój społeczny i gospodarczy obszaru Stanisławów Centrum przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP

Podmioty go realizujące					
Gmina Stanisławów/Ochotnicza Straż Pożarna Stanisławów					
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu),					
Stanisławów Centrum, ulica Szkolna, nr działki ewidencyjnej 2019/2					
Zdiagnozowany problem:					
Zły stan techniczny budynku remizy nie w pełni pozwala na zadań przez OSP w Stanisławowie w obszarze integracji społeczności lokalnej, organizacji imprez kulturalnych, sportowych. Obecnie w budynku OSP odbywają się imprezy kulturalne, rekreacyjne w bardzo ograniczonej formule właśnie ze względu na stan obiektu. Ośrodek Kultury w Stanisławowie nie posiada wystarczająco dużej sali widowiskowej, aby realizować projektu kulturalne dla większej liczby ludności.					
Cel realizacji projektu					
Celem planowanych działań jest poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej. Stworzenie miejsca zapewniającego realizację zadań, zwianych z aktywizacją społeczności lokalnej, jej integracji i zapewnienia bezpiecznego miejsca przebywania.					
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań					
W ramach realizacji zadania przewiduje się remont budynku remizy obejmujący remont łazienek, wybudowanie sceny. Wraz z tym planuje się także zakup niezbędnego wyposażenia – oświetlenie nagłośnienie					
Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]		Źródła finansowania, [zł]			
200 000	Krajowe środki publiczne	Środki UE (EFRR/ERDF/FS/PROW);		Środki prywatne	Wkład własny JST
		RPO WM	PROW		
	-		100 000	-	100 000
Termin realizacji (lata)			2018-2023		
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu					
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.					
Wskaźnik produktu					
Liczba zmodernizowanych obiektów budowlanych 1 szt.					
Liczba warsztatów/szkole/wydarzeń integracyjnych/aktywizacyjnych -30 szt.					
Liczba uczestników warsztatów/szkole/wydarzeń integracyjnych - 900 os.					
Wskaźnik rezultatu					
Odsetek mieszkańców uczestniczących w jednym zebraniu sołectwa (%)					

Projekt 1.6.

Obszar rewitalizacji
Stanisławów Centrum
Nazwę przedsięwzięcia
Wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Zachodniej
Podmioty go realizujące
Gmina Stanisławów
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu),
Stanisławów Centrum, ulica Zachodnia, nr działki ewidencyjnej 2334
Zdiagnozowany problem:
Budynek posiada instalację grzewczą w złym stanie technicznym oraz wymaga poprawy izolacji zewnętrznej. Obecna sytuacja negatywnie oddziałuje na jakość życia mieszkańców,

którzy zamieszkują ten budynek, będący w zasobach gminnych					
Cel realizacji projektu					
Celem planowanych działań jest wymiana źródła ciepła z węglowego na gazowe oraz wykonanie termomodernizacji budynku.					
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań					
W ramach realizacji zadania przewiduje się wymianę piecy wraz z instalacją grzewczą oraz wykonaniem termomodernizacji ścian zewnętrznych, dachu oraz piwnicy.					
Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]	Źródła finansowania, [zł]				
500000	Krajowe środki publiczne	Środki UE (EFRR/ERDF/FS/PROW);		Środki prywatne	Wkład własny JST
		RPO WM	PROW		
	-	400000		-	100 000
Termin realizacji (lata)		2019-2023			
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu					
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.					
Wskaźnik produktu					
Liczba zmodernizowanych obiektów budowlanych 1 szt. Liczba warsztatów/szkole/wydarzeń integracyjnych/aktywizacyjnych -3 szt. Liczba uczestników warsztatów/szkolen/wydarzeń integracyjnych - 30 os.					
Wskaźnik rezultatu					
Odsetek mieszkańców uczestniczących w jednym zebraniu sołeckim (%)					

Projekt 1.7.	
Obszar rewitalizacji	
Stanisławów – poza obszarem rewitalizowanym	
Nazwę przedsięwzięcia	
Wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Lubelskiej	
Podmioty go realizujące	
Gmina Stanisławów	
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu),	
Stanisławów Centrum, ulica Lubelska, nr działki ewidencyjnej 2214/23	
Zdiagnozowany problem:	
Budynek posiada instalację grzewczą w złym stanie technicznym oraz wymaga poprawy izolacji zewnętrznej. Obecna sytuacja negatywnie oddziałuje na jakość życia mieszkańców, którzy zamieszkują ten budynek, będący w zasobach gminnych	
Cel realizacji projektu	
Celem planowanych działań jest wymiana źródła ciepła z węglowego na gazowe oraz wykonanie termomodernizacji budynku.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	
W ramach realizacji zadania przewiduje się wymianę piecy wraz z instalacją grzewczą oraz wykonaniem termomodernizacji ścian zewnętrznych, dachu oraz piwnicy.	
Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]	Źródła finansowania, [zł]

500000	Krajowe środki publiczne	Środki UE (EFRR/ERDF/FS/PROW);		Środki prywatne	Wkład własny JST
		RPO WM	PROW		
	-	400000		-	100 000
Termin realizacji (lata)			2019-2023		
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu					
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.					
Wskaźnik produktu					
Liczba zmodernizowanych obiektów budowlanych 1 szt. Liczba warsztatów/szkole/wydarzeń integracyjnych/aktywizacyjnych -3 szt. Liczba uczestników warsztatów/szkole/wydarzeń integracyjnych - 30 os.					
Wskaźnik rezultatu					
Odsetek mieszkańców uczestniczących w jednym zebraniu sołectkim (%)					

Projekt 2.1.	
Obszar rewitalizacji	
Ładzyń	
Nazwę przedsięwzięcia	
Rozwój społeczny i gospodarczy sołectwa Ładzyń przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP	
Podmioty go realizujące	
Gmina Stanisławów/Ochotnicza Straż Pożarna Ładzyń	
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	
Ładzyń ul Szkolna działka ewidencyjna nr 633/2	
Zdiagnozowany problem:	
W Ładzyniu nie ma budynku, którego stan techniczny pozawałaby na realizację szeregu działań związanych z integracją mieszkańców wsi, ich samoorganizacji, zapewnieniu im oferty spędzenia wolnego czasu, podejmowania działań wspierających osoby zagrożonych wykluczeniem społecznym. Istniejący budynek remizy jest zaniedbany, wymaga remontu.	
Cel realizacji projektu	
Rezultatem planowanych działań jest powstanie w oparciu o budynek remizy Ochotniczej Straży Pożarnej miejsca zapewniającego realizację zadań, związanych z aktywizacją społeczności lokalnej, jej integracji i zapewnienia bezpiecznego miejsca przebywania.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	
W ramach realizacji zadania przewiduje się remont budynku remizy (w tym termomodernizację) i wyposażenia go w niezbędny sprzęt do pełnienia funkcji Wiejskiego Domu Spotkań, tj. wyposażenie klubu: zakup sprzętu i urządzeń na potrzeby pełnienia przez lokal nowych funkcji (stoły, krzesła, biurka, sprzęt komputerowy i multimedialny). Projekt powiązany z projektem 1.4. Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej miejsce integracji, reintegracji społecznej oraz zawodowej mieszkańców gminy i komplementarny z projektem- 2.2. Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Ładzynia Projekt powiązany z Działaniem 6.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych (P6e). oraz z 4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym	
Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia	Źródła finansowania, [zł]

rewitalizacyjnego, [zł]					
500 000	Krajowe środki pu- bliczne	Środki UE		Środki pry- watne	Wkład własny JST
		RPO WM	PROW		
	-	250 000		-	250 000
Termin realizacji (lata)			2019-2020		
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu					
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.					
Wskaźnik produktu					
Liczba zmodernizowanych obiektów budowlanych - 1 szt.					
Liczba warsztatów/szkoleń/wydarzeń integracyjnych/aktywizacyjnych - 30 szt.					
Wskaźnik rezultatu					
Liczba uczestników warsztatów/szkole/wydarzeń integracyjnych - 900 os.					

Projekt 2.2.	
Obszar rewitalizacji	
Ładzyń	
Nazwa zadania	
Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Ładzynia.	
Podmioty go realizujące	
Gmina Stanisławów	
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	
Ładzyń, budynek OSP, ul Szkolna, działka ewidencyjna nr 633/2	
Zdiagnozowany problem:	
Na terenie miejscowości nie są wystarczająco realizowane inicjatywy zmierzające do budowania więzi sąsiedzkich, integrujących społeczność lokalną. Nie ma też inicjatyw związanych z włączeniem społecznym, różnych grup mieszkańców. Niedostatecznie wykształcona jest, lokalna oferta spędzania czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców.	
Cel realizacji projektu	
Projekt zakłada otwarcie i prowadzenie placówki, którą będzie odgrywała ważną rolę w ożywieniu obszaru i ograniczała jego marginalizację społeczną. Pozwoli na zwieszenie kapitału społecznego obszary rewitalizowanego, wzmocni więzi sąsiedzkie oraz integracje mieszkańców.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	
Realizacja zadania obejmuje opracowanie szczegółowego programu działania w oparciu o rzeczywiste potrzeby społeczności lokalnej oraz na wyborze operatora zadania odpowiedzialnego za jego realizację tj. za stworzenie i prowadzenie klubu. Przewiduje się dwa warianty – prowadzenie domu przez Gminny Ośrodek Kultury lub lokalne stowarzyszenie samych zainteresowanych. W ramach zadania zostanie zrealizowany cykl zajęć służących: Zapewnienie różnorodnej oferty programowej – prowadzenie różnorodnych form działań, zajęć czy wsparcia dla różnych grup wiekowych. Umożliwienie realizacji potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i towarzyskich, m.in. poprzez organizację uroczystości okolicznościowych, świąt, wspólnych udziałów w imprezach: kulturalnych, oglądanie telewizji, korzystanie z Internetu itp. Akcje społeczno-kulturalne, promocja kultury, ekologii i ochrony środowiska. Powstanie grup samopomocowych/wsparcia. Integrację społeczną umożliwiającą pozostawanie w społeczności lokalnej i środowisku Zakłada się, że część zajęć związanych z aktywnością ruchową, wpływających na poprawę aktywności fizycznej i zdrowia będzie się odbywała w przestrzeni przygotowanej w ramach projektu projekt 2.3. Wielofunkcyjna przestrzeń rekreacyjno-integracyjna dla mieszkańców.	

W ramach programu Domu przewiduje się realizację wspólnych przedsięwzięć z Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej, szczególnie w zakresie wspomagania rozwoju przedsiębiorczości oraz specjalistycznego poradnictwa społecznego. Wiejski Dom Spotkań powstanie w oparciu o infrastrukturę wyremontowanej remizy w ramach projektu Projekt 2.1. Rozwój społeczny i gospodarczy sołectwa Ładzyń przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP. Projekt jest komplementarnych z działaniami podejmowanymi w ramach Projekt 1.4. Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej - miejsce integracji, reintegracji społecznej oraz zawodowej mieszkańców gminy.					
Szacowana wartość projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]		Źródła finansowania, [zł]			
Rocznie - 20 000, Łącznie - 80 000	Krajowe środki publiczne	Środki UE		Środki prywatne	Wkład własny JST
		RPO WM	PROW		
	-		40 000	20 000	20 000
Termin realizacji (lata)		2019-2023			
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu					
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR					
Wskaźnik produktu					
Liczba warsztatów/szkole/wydarzeń integracyjnych/aktywizacyjnych 30 szt. Liczba uczestników warsztatów/szkole/wydarzeń integracyjnych 900 os					
Wskaźnik rezultatu					
.					
Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które poprawiły swoje kompetencje społeczne Liczba osób korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej Liczba osób biernych zawodowo które poprawiły swoje kompetencje zawodowe Liczba rodzin w których występuje przemoc domowa					

Projekt 2.3.
Obszar rewitalizacji
Ładzyń
Nazwa zadania
Wielofunkcyjna przestrzeń rekreacyjno-integracyjna dla mieszkańców.
Podmioty go realizujące
Gmina Stanisławów
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)
Ładzyń - działka ewidencyjna nr 635, działka ewidencyjna nr 633/2
Zdiagnozowany problem:
Obszar wymienionych powyżej działek to zaniedbane i niewykorzystywane tereny zielone. Skutkuje to tym, że nie mogą być wykorzystane do celów związanych z integracją mieszkańców, tworzeniem oferty aktywnego spędzenia czasu.
Cel realizacji projektu
Zmiana funkcji dotychczasowej przestrzeni na sferę aktywności i integracji mieszkańców obszar na terenie obok remizy OSP oraz na zagospodarowanie na miejsce wypoczynku i edukacji terenu położnego wokół basenu przeciwpożarowego umożliwiającego wypoczynek, nawiązywanie i podtrzymywanie relacji sąsiedzkich.
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań
Zadanie polega stworzeniu miejsca aktywności sportowej i rekreacyjnej na uporządkowaniu terenu, postanawianie na nim placu zabaw dla dzieci i elementów siłowni zewnętrznej dla dorosłych, ławek i innych elementów małej architektury.

Zakłada się, ze zagospodarowana przestrzeń będzie służyła realizacji zadań związanych aktywnością ruchową realizowanych w ramach projektu Projekt 2.2. Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Ładzynia.						
Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]		Źródła finansowania, [zł]				
30 000		Krajowe środki publiczne	Środki UE		Środki prywatne	Wkład własny JST
			RPO WM	PROW		
		-	-		-	30 000
Termin realizacji (lata)			2018			
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu						
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.						
Wskaźnik produktu						
Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni publicznej 200 m ² Powierzchnia zagospodarowanych terenów zielonych. 200 m ²						
Wskaźnik rezultatu						
Liczba osób korzystających z zagospodarowanej przestrzeni 250 os.						

Projekt 3.1.	
Obszar rewitalizacji	
Pustelnik	
Nazwa zadania	
Wielofunkcyjna przestrzeń aktywności dla mieszkańców w każdym wieku - zagospodarowanie wolnych przestrzeni wokół budynku Ochotniej Straży Pożarnej.	
Podmioty go realizujące	
Gmina Stanisławów	
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	
Pustelnik, działki ewidencyjne 27, 28/1; 28/2	
Zdiagnozowany problem:	
W pobliżu budynku OSP znajduje się obszar mocno zaniedbany, niezagospodarowany często wykorzystywane do wyrzucania odpadów. Jest to miejsce niewłaściwych zachowań społecznych, np. spożywania alkoholu, łączące się z konieczności interwencji policji. Jest to obszar „nieprzyjazny” dla mieszkańców. Powoduje to, że przestrzeń publiczna leżąca w centrum wsi nie może być wykorzystana do celów związanych z integracją mieszkańców, tworzeniem oferty aktywnego spędzenia czasu.	
Cel realizacji projektu	
Zmiana funkcji dotychczasowego niezagospodarowanego otoczenia remizy OSP oraz nadanie mu nowych funkcji:	
- Miejsca spotkań i integracji mieszkańców; - Miejsce organizacji imprez o charakterze integracyjnym; - Miejsca aktywności ruchowej.	
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań	
Realizacja zadania obejmie uprządkowanie przestrzeni i rozmieszczenie na jej terenie elementów małej architektury: ławek, koszy na śmieci, lamp i zieloni ozdobnej, siłowni plenerowej.	
Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]	Źródła finansowania, [zł]

150 000	Krajowe środki pub liczne	Środki UE		Środki pry- watne	Wkład wła- sny JST
		RPO WM	PROW		
	-	-	100 000	-	50 000
Termin realizacji (lata)			2017-2019		
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu					
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.					
Wskaźnik produktu					
Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni publicznej 200 m ² Powierzchnia zagospodarowanych terenów zielonych. 200 m ² Liczba osób korzystających z zagospodarowanej przestrzeni 250 os.					
Wskaźnik rezultatu					
Odsetek mieszkańców uczestniczących w jednym zebraniu sołeckim (%)					

Projekt 3.2.
Obszar rewitalizacji
Pustelnik
Nazwa zadania
Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Pustelnika.
Podmioty go realizujące
Gmina Stanisławów, Ochotnicza Straż Pożarna Pustelnik
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)
Pustelnik
Zdiagnozowany problem:
Na terenie miejscowości Niewystarczająca do zgłaszanych potrzeb ilość i jakość oferty spędzania czasu wolnego, przyczynia się, zwłaszcza wśród osób młodych do sięgania po inne sposoby spędzania czasu wolnego, w tym korzystanie z używek. Nie prowadzone są inicjatywy zwiększające więzi sąsiedzkie, integrację międzypokoleniową. Brak, także działań związanych z włączeniem społecznym osób ze środowisk niepełnosprawnych, niepełnych rodzin, itp.
Cel realizacji projektu
W ramach projektu zostanie uruchomiona i prowadzona placówka przeciwdziałająca istniejącym i powstawaniu nowych zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, pozwalająca zapewnić wyższą jakość życia mieszkańcom obszaru.
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań
Realizacja zadania obejmuje w pierwszej kolejności wyposażenie remizy OSP w niezbędny sprzęt, umożliwiający realizację zadań Wiejskiego Domu Spotkań. W następnej kolejności opracowanie szczegółowego programu działania w oparciu o rzeczywiste potrzeby społeczności lokalnej oraz na wyborze operatora zadania odpowiedzialnego za jego realizację tj. za stworzenie i prowadzenie klubu – dwa warianty GOK lub lokalne stowarzyszenie samych zainteresowanych. Uwzględniając zdiagnozowane problemy mieszkańców, zakłada się, że realizowane zadania obejmą:
• Zorganizowane, cykliczne warsztaty kulturalnych, rekreacyjnych i towarzyskich; • Akcje społeczno-kulturalne, promocja kultury, ekologii i ochrony środowiska. • Powstanie grup samopomocowych/wsparcia. • Integrację społeczną umożliwiającą pozostawanie w społeczności lokalnej i środowisku
Zakłada się, że część zajęć związanych z aktywnością ruchową, wpływających na poprawę aktywności fizycznej i zdrowia będzie się odbywała w przestrzeni przygotowanej w ramach projektu projekt 3.1. Wielofunkcyjna przestrzeń rekreacyjno-integracyjna dla mieszkańców.

W ramach programu Domu przewiduje się realizację wspólnych przedsięwzięć z Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej, szczególnie w zakresie wspomagania rozwoju przedsiębiorczości oraz specjalistycznego poradnictwa społecznego.						
Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]		Źródła finansowania, [zł]				
Rocznie - 20 000, Łącznie - 120 000		Krajowe środki publiczne	Środki UE		Środki prywatne	Wkład własny JST
			RPO WM	PROW		
		-		40 000	20 000	60 000
Termin realizacji (lata)		2018-2023				
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu						
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.						
Wskaźnik produktu						
Liczba warsztatów/szkole/wydarzeń integracyjnych/aktywizacyjnych 30 szt . Liczba uczestników warsztatów/szkole/wydarzeń integracyjnych 900 os						
Wskaźnik rezultatu						
Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które poprawiły swoje kompetencje społeczne Liczba osób korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej Liczba osób biernych zawodowo które poprawiły swoje kompetencje zawodowe Liczba rodzin w których występuje przemoc domowa						

Projekt 3.3.
Obszar rewitalizacji
Pustelnik
Nazwa zadania
Rewitalizacja przez sport – stworzenie struktur instytucjonalnych zapewniających efektywne wykorzystanie Hali Sportowej.
Podmioty go realizujące
Gmina Stanisławów
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)
Pustelnik
Zdiagnozowany problem:
Na terenie sołectwa obecnie jest budowana hala sportowa. Natomiast nie ma instytucji/organizacji, która po jej wybudowaniu miała na celu organizację życia sportowego dla jej mieszkańców.
Cel realizacji projektu
Powstanie Stowarzyszenie, którego celem będzie organizacja życia sportowego dla różnych grup mieszkańców, pozwalająca efektywnie wykorzystać budowaną obecnie halę sportową.
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań
Zadanie polega na realizacji działań związanych z założeniem stowarzyszenia oraz opracowania programu jego rozwoju. Ważne jest, aby program obejmował działania związane z opracowaniem oferty zajęć dla różnych grup mieszkańców. W ramach projektu planuje się współpracę z Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej w pozyskiwaniu środków zewnętrznych np. z programu Ministerstwa Sportu i Turystyki – Klub
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)

Pustelnik					
Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]		Źródła finansowania, [zł]			
Rocznie - 10 000, Łącznie - 60 000	Krajowe środki publiczne	Środki UE		Środki prywatne	Wkład własny JST
		RPO WM	PROW		
		20 000	-		20 000
Termin realizacji (lata)		2018-2023			
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu					
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.					
Wskaźnik produktu					
Liczba inicjatyw o charakterze sportowo – rekreacyjnym (zorganizowanych sekcji sportowych) 5 szt.					
Wskaźnik rezultatu					
Liczba uczestników zajęć organizowanych przez powstałe sekcje 120 os.					

7.2. Uzupełniające projekty rewitalizacyjne

Podczas warsztatów diagnostycznych w obszarach zdegradowanych, wskazywano na problemy które dotyczą wszystkich obszarów. Dotyczyły one głównie kwestii związanych z ochrona środowiska i niska świadomością ekologiczną mieszkańców. Wspólnym problemem dla mieszkańców Pustelnika i Ładzynia był brak możliwości bezpiecznego dojazdu na rowerze do Stanisławowa i funkcjonujących w nim instytucji świadczących usługi publiczne, administracyjne, kulturalne i zdrowotne. Zaproponowane poniżej projekty dotyczą wszystkich obszarów rewitalizacji. Projekty o charakterze edukacyjnym będą oddziaływały na całą gminę.

Projekt 4.1.
Obszar rewitalizacji
Stanisławów, Pustelnik, Ładzyń
Nazwa zadania
Bezpiecznie i zdrowo–pieszo - rowerowe połączenie sołectw Stanisławów, Pustelnik oraz Ładzyń, wzdłuż dróg gminnych.
Podmioty go realizujące
Gmina Stanisławów
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)
Stanisławów, Pustelnik, Ładzyń
Zdiagnozowany problem:
Dla mieszkańców Pustelnika oraz Ładzynia istotnym problemem jest brak możliwości bezpiecznego dotarcia rowerem do Stanisławowa, tj. miejscowości w której zlokalizowane są instytucje zapewniające usługi publiczne, takie jak administracyjne w Urzędzie Gminy, kulturowe organizowane przez Gminny Ośrodek Kultury. Wszystkie trzy miejscowości położone są wzdłuż drogi krajowej nr 50 i wojewódzkiej nr 631. Drogi te charakteryzują się dużym natężeniem ruchu samochodowego, uniemożliwiającego bezpieczne poruszanie się na rowerze.
Cel realizacji projektu
W ramach projektu powstanie ścieżka pieszo rowerowa umożliwiająca bezpieczne poruszanie się na rowerze pomiędzy miejscowościami. Dzięki inwestycji mieszkańcy będą mieli ułatwiony dostęp do usług publicznych, szczególnie administracyjnych w Stanisławowie. Ścieżki będą także wykorzystywane w celach rekreacyjnych, umożliwiając atrakcyjną formę spędzania wolnego czasu.
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań

• Wydzielenie i oznakowanie ciągu pieszo-rowerowego na drogach łączących sołectwa. • Budowa „przystanku” przy ciągu pieszo-rowerowym, w tym: • Stojaków na rowery, o ławki, o kosza na śmieci, • Tablicy informacyjnej o istniejących ścieżkach rowerowych i szlakach turystycznych.								
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)								
Stanisławów, Pustelnik, Ładzyń								
Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]			Źródła finansowania, [zł]					
150 000			Krajowe środki publiczne		Środki UE		Środki prywatne	Wkład własny JST
					RPO WM	PROW		
			-		50 000	-	100 000	
Termin realizacji (lata)			2018					
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu								
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.								
Wskaźnik produktu								
Długość trasy pieszo-rowerowej - 20 km								
Wskaźnik rezultatu								
Liczba osób korzystających z trasy - 3000 os.								

Projekt 4.2.				
Obszar rewitalizacji				
Wszystkie obszary rewitalizacji				
Nazwa przedsięwzięcia				
Szkolne Kluby Ekologa – edukacja ekologiczna w szkołach.				
Podmioty realizujące:				
Gmina Stanisławów, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe.				
Zdiagnozowany problem:				
Zanieczyszczone środowisko naturalne, spowodowane niską świadomością społeczną mieszkańców. Wpływ na zachowania mieszkańców ma też mała liczba zajęć edukacji ekologicznej prowadzona wśród dzieci i młodzieży.				
Cel realizacji projektu				
W ramach realizowane zdania zwiększy się świadomość ekologiczna wśród uczniów, wiedza na temat negatywnego wpływu na różne elementy środowiska oraz ich wpływu na zdrowie człowieka. Charakter realizowanych w ramach projektu zadań pozwoli, że udział w nich będzie atrakcyjną ofertą spędzania wolnego czasu.				
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań				
Zadanie polegać będzie na uruchomieniu programu ekologicznego w szkołach w Ładzyniu, Pustelniku i Stanisławowie. W ramach programu będą realizowane lekcje promujące zachowania proekologiczne, organizowane konkursy na plakat, ulotkę promujące dbanie o środowisko. Będą odbywały się zbiorki makulatury, nakrętek plastikowych. Planuje się przeprowadzanie rocznie 10 przedsięwzięć, w tym dotykowe lekcje i akcje proekologiczne.				
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)				
Ładzyń, Pustelnik, Stanisławów				
Szacowana wartość projektu/ przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]		Źródła finansowania, [zł]		
Rocznie - 10 000,	Krajowe	Środki UE	Środki	Wkład

Łącznie - 70 000	środki publiczne	RPO WM	PROW	prywatne	własny JST
	20 000 WFOŚ	-	-	-	50 000
Termin realizacji (lata)	2017-2023				
Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu					
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.					
Wskaźnik produktu					
Liczba przeprowadzonych zajęć edukacyjnych 70 szt.					
Liczba uczniów biorących udział w lekcjach 2100 os.					
Wskaźnik rezultatu					
Liczba osób uczestniczących w projektach podnoszących świadomość ekologiczną					

Zadanie 4.3.					
Obszar rewitalizacji					
Cała gmina					
Nazwa zadania					
Świadomi mieszkańcy – Ekologiczna gmina.					
Podmioty go realizujące					
Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej, organizacje pozarządowe					
Zdiagnozowany problem					
Zanieczyszczone środowisko naturalne powodowane paleniem w piecach odpadami, wylewaniem nieczystości z szamb przydomowych, działaniami niezgodnymi z obowiązującym prawem. Związane jest z niską świadomością ekologiczną dorosłych mieszkańców. Gmina Stanisławów posiada duże walory przyrodnicze. Jej dotychczasowy rozwój jest oparty na poszanowaniu przyrody. Również jej rozwój zakłada wykorzystanie potencjału przyrodniczego. Negatywne oddziaływanie na środowisko mieszkańców ogranicza te możliwości.					
Cel realizacji projektu					
Zadanie przyczyni się do zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców oraz kształtowania poczucia odpowiedzialności za otaczające ich środowisko. Charakter realizowanych w ramach projektu zadań pozwoli, że udział w nich będzie atrakcyjną ofertą spędzania wolnego czasu. Zakłada się realizację co roku 3 akcji					
Syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań					
W ramach zadania planuje się przeprowadzać akcję uświadamiającą mieszkańców o wpływie prowadzonych przez nich działań na stan środowiska i ich własne zdrowie np. związane z paleniem w domowych piecach odpadów, wylewaniem szamb. Planuje się akcje zachęcające do zwiększenia segregacji odpadów. Planowane jest przeprowadzanie konkursów na najbardziej ukwieconą posesję. Elementy edukacji ekologicznej będą uwzględniane w programach wydarzeń organizowanych w ramach projektu 1.2. Cykliczne spotkania na Rynku o charakterze integracyjnym. Zakłada się realizację co roku 3 akcji					
Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)					
Cała gmina					
Szacowana wartość projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, [zł]	Źródła finansowania, [zł]				
Rocznie - 10 000, Łącznie - 70 000	Krajowe środki publiczne	Środki UE		Środki prywatne	Wkład własny JST
		RPO WM	PROW		
	-			20000	50 000
Termin realizacji (lata)	2017-2023				

Sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu
Monitorowanie i ocena rezultatów prowadzona będzie zgodnie z systemem monitoringu i oceny Gminnego LPR szczegółowo przedstawionym w części 12 LPR.
Wskaźnik produktu
Liczba przeprowadzanych akcji proekologicznych - 21 szt.
Liczba biorących udział w akcjach proekologicznych - 1500 os
Wskaźnik rezultatu
Liczba osób uczestniczących w projektach podnoszących świadomość ekologiczną

7.3. Opis przedsięwzięć uzupełniających

Osiągnięcie celów rewitalizacji związane jest z podjęciem uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mogą dzięki efektowi synergii wzmocnić efekty podstawowych przedsięwzięć. Poniżej przedstawiono ich ogólny opis.

Tabela 40. Przedsięwzięcia uzupełniające

Tytuł przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia
Wdrożenie inicjatywy lokalnej	Inicjatywa lokalna to forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego z ich mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej. Konieczne jest przygotowanie i przyjęcie uchwały Rady Gminy o inicjatywie uchwałodawczej. Inicjatywa lokalna powinna być uzupełnieniem Funduszu Sołectkiego. Projekt odpowiada na problemy niskiej aktywności społecznej. Inicjatywa lokalna umożliwi mieszkańców zarówno realizację zadań miękkich jak i inwestycyjnych. Będzie służyła osiągnięciu celów szczegółowy 1. Zrównoważony rozwój społeczny zapewniający włączanie społeczne i zawodowe mieszkańcom. 2. Tworzenie przyjaznej mieszkańcom przestrzeni publicznej Dbanie o środowisko naturalne.
Program edukacyjny dla uczniów z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej	Organizacja w szkołach z obszaru rewitalizacji zajęć edukacyjnych odnośnie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej. W sposób atrakcyjny dla uczniów zostanie przekazana wiedza dotycząca ekonomii, pokazanie szans i zagrożeń wynikających z samozatrudnienia oraz kształtowanie niezbędnych postaw i umiejętności w zakresie przedsiębiorczości. Przedsięwzięcie odpowiada na problem niskiej przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Będzie służyło osiągnięciu celu szczegółowego 1. Zrównoważony rozwój społeczny zapewniający włączanie społeczne i zawodowe mieszkańcom.
Upowszechnienie dostępu do Internetu poprzez zwiększenie zasięgu i liczby stref bezpłatnego dostępu do Internetu	Zakres projektu: zwiększenie zasięgu i liczby stref bezpłatnego dostępu do Internetu w celu poszerzenia oferty czynności administracyjnych, które można wykonać bez konieczności odwiedzania Urzędu. Projekt odpowiada na problem niskiej aktywności społecznej obszaru rewitalizacji. Będzie służyło osiągnięciu celu szczegółowego 1. Zrównoważony rozwój społeczny zapewniający włączanie społeczne i zawodowe mieszkańcom
Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy.	Planuje się, iż wyroby zawierające azbest będą sukcesywnie usuwane w zależności od stopnia pilności, zużycia, wykonania ich konserwacji oraz zabezpieczenia, w okresie 2009 – 2032 r.

	Zadanie usuwania wyrobów, instalacji zawierających azbest, które stanowią potencjalne odpady azbestowe przewidziane jest zgodnie z Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terytorium Polski do zrealizowania do roku 2032. Będzie służyło osiągnięciu celu szczegółowego Dbanie o środowisko naturalne
Tworzenie systemu monitoringu wizyjnego	Nowoczesne systemy monitoringu wizyjnego pomagają samorządom i współpracującym z nimi służbom mundurowym zadbać o porządek w najniebezpieczniejszych punktach. Na terenie sołectwa funkcjonuje Komisariat Policji. Gminny system monitoringu powinien po-wstawać we współpracy z policją. Pozwoli to na zsynchronizowaną współpracę. Wdrożenie systemu monitoringu jest w różnych aspektach powiązany z realizacją celów programu. Wzmocni ochronę obiektów infrastrukturalnych realizowanych w ramach programu. Wzmocni także bezpieczeństwo osób korzystających z infrastruktury oraz uczestników organizowanych wydarzeń. Będzie związane z osiągnięciem celów szczegółowych: 1. Zrównoważony rozwój społeczny zapewniający włączanie społeczne i zawodowe mieszkańcom; 2. Tworzenie przyjaznej mieszkańcom przestrzeni publicznej.
Rozwój świetlic wiejskich – wymiana źródeł ogrzewania	Rozwój systemu świetlic wiejskich poprzez wyposażenie obiektów w odpowiednie źródła ogrzewania, dzięki czemu będą mogły funkcjonować w systemie całorocznym, co w konsekwencji doprowadzi do większego wykorzystania tych obiektów przez mieszkańców i zwiększy ilość inicjatyw społecznych. Wymiana źródeł ogrzewania na ekonomiczniejsze i bardziej ekologiczne przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych 2. Tworzenie przyjaznej mieszkańcom przestrzeni publicznej. 3. Dbanie o środowisko naturalne

Źródło: Opracowanie własne

8. ZAPEWNIENIE KOMPLEMENTARNOŚCI DZIAŁAŃ

Komplementarność jest jednym z ważnych aspektów procesów rewitalizacji. Wymogiem koniecznym dla wspierania przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności:

- Przestrzennej – powiązania pomiędzy przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i znajdującymi się poza nim, ale oddziałującymi na obszar rewitalizacji.
- Problemowej – konieczność realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że PR będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, technicznym, środowiskowym).
- Proceduralno-instytucjonalnej – konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.
- Międzyokresowej – uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.
- Źródeł finansowania – konieczność uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS, FS, EFROW, środków własnych i innych.

Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami skutkować może lepszym i bardziej efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna została zapewniona poprzez realizację projektów rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Projekty infrastrukturalne, w przyszłości będą służyły także mieszkańcom innych terenów gminy (np. budowa parkingu, zlokalizowanego w Stanisławowie sprzyja poprawie bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji ale ma wpływ także na mieszkańców pozostałych sołectw. Również projekty społeczne swoim oddziaływaniem będą służyć nie tylko obszarom ` rewitalizacji, ale będą miały wpływ na obszary zdegradowane, a także na całą gminę (np. Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej). Wspomniana instytucja, zlokalizowana w Stanisławowie ze względu na znaczną koncentrację problemów społecznych w tym sołectwie będzie tworzyć dodatkową ofertę dla mieszkańców pozostałych obszarów. W działania społeczne, w ramach Programu Rewitalizacji mogą zostać włączeni także mieszkańcy innych sołectw, poprzez uczestnictwo w projektach społecznych dedykowanych mieszkańcom z obszarów rewitalizacji. Projekty zapewniające integrację

społeczną i nawiązywanie pozytywnych relacji społecznych (sąsiedzkich) pozwolą na profilaktykę społeczną, dzięki czemu uniknie się segregacji mieszkańców i ich problemów społecznych.

Planowane do realizacji projekty przyczynią się do rozwoju całej gminy. W ten sposób uzyskany zostanie efekt synergii z innymi obszarami gminy, na których nie zostaną wykonane bezpośrednie działania rewitalizacyjne.

System realizacji programu zakłada prowadzenie ciągłego jego monitoringu. Pozwoli to na prowadzenie ciągłej analizy następ decyzji przestrzennych w skali całej gminy. W przypadku zaobserwowania niepokojących zmian zgłosi konieczność podjęcia działań naprawczych bądź aktualizacji niniejszego dokumentu.

Komplementarność problemowa

Wybrane do realizacji projekty odpowiadają na różne, zdiagnozowane wspólnie z mieszkańcami problemy społeczne oraz mają służyć ich negatywnemu oddziaływaniu oraz ograniczeniu możliwości ich powstawania. Dlatego też główna wiązka zadań związana jest z tym obszarem funkcjonowania społeczności lokalnej. Podstawowe wiązki zadań łączą ze sobą działania inwestycyjne, społeczne i instytucjonalne. Zagospodarowane centrum w Stanisławowie (projekt 1.1.- inwestycyjny) ma służyć integracji mieszkańców poprzez organizację imprez (projekt 1.2. miękkiej). Wokół centrum mogą powstać nowe przedsiębiorstwa zakładane przez osoby które otrzymały wsparcie w ramach Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej (projekt 1.4).

Analogiczne wiązki projektów obejmują Ładzyń i Pustelnik, łącząc wydatki inwestycyjne na stworzenie Wiejskich Domów Spotkań ze środkami przeznaczonymi na realizację projektów pozwalających na wykorzystanie tych obiektów do celów społecznych.

Ważną ingerującą projekty rolę będzie pełniło Centrum Aktywności Społecznej i Gospodarczej, które będzie funkcjonowało w oparciu o infrastrukturę Gminnego Ośrodka Kultury. Ważną rolę Centrum będzie realizacja inkubatora przedsiębiorczości. Instytucja Inkubatora przedsiębiorczości będzie prowadziła działania doradcze i szkoleniowe będą „wychodzić” poza mury budynku. Dzięki temu, osoby zainteresowane założeniem własnej działalności będą mogły zarówno skorzystać z oferty Inkubatora także w innych sołectwach objętych rewitalizacją, gdyż Inkubator część działań doradczo-szkoleniowych może prowadzić w budynkach poddanych rewitalizacji w ramach niniejszego Programu. Zapewni to także dostępność do oferty wśród mieszkańców tychże sołectw. Drugi obszar funkcjonowania Centrum to wspieranie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, także w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na realizowane przez nie działania. Zakłada się, że takie wsparcie otrzymają organizacje z Ładzynia i Pustelnika co umożliwi im pełniejsze wykorzystanie infrastruktury Centrum. Z ofert Centrum będą korzystały organizacje z innych sołectw.

Wiele z działań, podejmowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dotyczyć będzie szeroko pojętej integracji społecznej mieszkańców poszczególnych sołectw. W ramach projektów (np. Wielofunkcyjne centrum miejscowości w Stanisławowie, wielofunkcyjne przestrzenie aktywności dla mieszkańców w Ładzyniu, Pustelniku- zagospodarowanie budynków OSP) poza zapewnieniem infrastruktury spędzania czasu wolnego pojawiać się będą działania integrujące mieszkańców, nastawione na spełnianie także innych celów takich jak np. wzmacnianie postaw proekologicznych integracja międzypokoleniowa, nastawione na faktyczne włączenie seniorów do aktywności wraz z młodszymi mieszkańcami obszarów, i inne.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Za realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy odpowiada Wójt gminy. W ramach funkcjonowania urzędu gminy powierza on koordynowanie prac związanych z wdrażaniem programu jednemu urzędnikowi. Umożliwi to skuteczne zarządzanie programem oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych. Cały system zarządzania i wdrażania programu zostało opisane w kolejnych rozdziałach. Wyznaczony urzędnik będzie pełnił rolę wykonawczą i zarządczą programu. Na bieżąco będzie współpracował z odpowiednimi podmiotami, które posiadają ku temu jak najlepsze kompetencje np. Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Gminnym Ośrodkiem Kultury.

Komplementarność międzyokresowa

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy stanowi również kontynuację działań, podjętych przez gminę w latach w ramach polityki spójności. Gmina we wspomnianym okresie zrealizowała między innymi projekty:

- w latach 2004-2006 Remont zabytkowego budynku dawnego „Zajazdu” obecnie mieszczącego Gminny Ośrodek Kultury w Stanisławowie ramach Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej

W latach 2007-2013: Eliminacja wykluczenia cyfrowego w Gminie Stanisławów w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Z indywidualizacją dofinansowanego przez Europejski Fundusz Społeczny

Uczestniczyła także w realizacji projektów:

- Rozwój społeczeństwa informacyjnego, dzięki rozbudowie Mazowieckiego Systemu Informacji Bibliotecznej (MSIB II)
- Internet Dla Mazowsza. Rozwój e-usług i ich dostępu dla obywateli w ramach Mazowieckiej Sieci Społeczeństwa Informacyjnego "M@zowszanie"
- Przyspieszenie wzrostu konkurencyjności województwa mazowieckiego, przez budowanie społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy poprzez stworzenie zintegrowanych baz wiedzy o Mazowszu

Tym samym można stwierdzić, iż działania podejmowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji stanowią kontynuację polityk prowadzonych w poprzednim okresie programowania (2007 - 2013) UE.

Komplementarność źródeł finansowania

W ramach poszczególnych zadań wpisanych do LPR, wykazano możliwe źródła finansowania. Przewidziano możliwość wykorzystania następujących funduszy:

- Publicznych wspólnotowych (Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS i Funduszu Spójności, w ramach RPO WM).
- Publicznych wspólnotowych w ramach PROW, ze szczególnym uwzględnieniem Środków LGD Ziemi Mazowieckiej przeznaczonych na osiągnięcie celów LSR,
- Publicznych krajowych – istniejących instrumentów i źródeł ukierunkowywanych na konkretne obszary funkcjonowania społeczności lokalnej np. PO FIO, ASOS, środki krajowego i wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska, itp.
- Własnych środków w ramach programu współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi i efektywniejszego wykorzystania środków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Ukierunkowanie funduszy sołeckiego na działania rewitalizacyjne.

- Wzmocnienie pozyskiwania dotacji przez organizacje pozarządowe, ze szczególnym uwzględnieniem środków z administracji państwowej oraz samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego.
- Prywatnych, m.in. poprzez tworzenie zachęt do inwestowania na obszarach zdegradowanych.

Gmina w pierwszej kolejności zakłada wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania, w tym funduszy europejskich dedykowanych rewitalizacji. Jednakże, w trakcie trwania Programu, zakłada się prowadzenie działań edukacyjnych dla różnych podmiotów z zakresu możliwości włączenia się w proces rewitalizacji. Mając to na uwadze, Gmina w trakcie realizacji Programu, będzie starała się pozyskać Partnerów partycypujących w kosztach realizacji działań i projektów służących wyprowadzaniu obszaru ze stanu kryzysowego poprzez współpracę z różnymi podmiotami.

9. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY STANISŁAWÓW

Zintegrowane podejście oznacza, że projekty realizowane w ramach Programu są spójne i skoordynowane z innymi działaniami gminy na obszarze kryzysowym. Zintegrowane podejście oznacza realizację projektów w tym samym czasie, których łączna realizacja daje możliwość wyjścia obszaru z kryzysu. Program angażuje różnych partnerów publicznych i społecznych, nie tylko na etapie przygotowania Programu, ale również poprzez wspólną realizację projektów.

Zintegrowanie na poziomie zdiagnozowanych potrzeb i problemów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zaplanowane w ramach Programu Rewitalizacji do realizacji projekty mają na celu ograniczenie barier rozwojowych zdiagnozowanych na etapie delimitacji obszarów kryzysowych. Pozwolą ograniczyć negatywne oddziaływanie na rozwój społeczno-gospodarczy.

Tabela 41. Zintegrowanie projektów rewitalizacyjnych z problemami

Nr	Projekt	Zdiagnozowany problem:
Obszar rewitalizacji Stanisławów Centrum		
1.1.	Wielofunkcyjne centrum miejscowości – zagospodarowanie centrum	Centrum Stanisławowa stanowi dobrze wyodrębniony w przestrzeni publicznej plac. Nie jest on w sposób wystarczający zagospodarowany, przez co nie może pełnić funkcji wypoczynkowej, rekreacyjnej ani być miejscem organizacji imprez integrujących mieszkańców. Powinien być wizytówką gminy. Miejscem, z którym identyfikują się mieszkańcy nie tylko Stanisławowa, ale całej gminy.
1.2	Cykliczne spotkania na Rynku o charakterze integracyjnym	Pomimo, tego, że Rynek w Stanisławowie, nie jest obecnie zagospodarowany a jego rewitalizację się planuje, konieczne wydaje się zaplanowanie cyklicznych spotkań o różnym charakterze mających na celu integrację mieszkańców, budowanie tożsamości i włączanie ich w realizację przedsięwzięć.
1.3.	Bezpieczny dla mieszkańców i środowiska punkt przesiadkowy	Stanisławów pełni ważną rolę w systemie komunikacji pomiędzy gminą a Warszawą oraz Mińskiem Mazowieckim, miejscem pracy wielu mieszkańców gminy. W gminie jest brak rozwiniętej oferty przewozów komunikacyjnych wewnątrz gminy duża część mieszkańców dojeżdżając do pracy pozostawia samochód w centrum Stanisławowa. Brak infrastruktury parkingowej powoduje zmniejszenia możliwości z uzyskania miejsca parkingowego dla osób korzystających instytucji położonych przy centrum. Jednocześnie bardzo negatywnie wpływa na środowisko poprzez emisje spalin komunikacyjnych oraz wysoką emisję hałasu.
1.4.	Centrum Aktywności Społecznej Gospodarczej miejsce integracji, reintegracji społecznej oraz zawodowej mieszkańców gminy	Stanisławów jest największą miejscowością w gminie, w niej też najwyraźniej widać problemy społeczne. W gminie nie ma instytucji, która prowadziła by działania związane z animacją środowisk lokalnych, wsparciem organizacji pozarządowych, koordynacją działań podejmowanych przez różne instytucje. W gminie nie ma także, instytucji, która wspierała chcących rozpocząć działalność gospodarczą, miejsca, w którym można uzyskać wiedzę na temat możliwości uzyskania dofinansowania na rozpoczęcie i prowadzenie takiej działalności, miejsca które pełniłoby rolę inkubatora.
1.5.	Rozwój społeczny i gospodarczy przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP	Budynek remizy wymaga remontu. W obecnym stanie nie jest możliwa w oparciu o niego działań związanych z integracją mieszkańców wsi.
1.6.	Wymiana źródeł ogrzewania i	Budynek wymaga wymiany źródła ogrzewania oraz wykonania głębokiej

	termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Zachodniej	termomodernizacji. Lokatorzy budynku narażeni są na duże koszty związane z ogrzewaniem oraz utrudnienia związane z wykorzystywaniem węgla jako źródła ciepła.
1.7.	Wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Lubelskiej	Budynek wymaga wymiany źródła ogrzewania oraz wykonania głębokiej termomodernizacji. Lokatorzy budynku narażeni są na duże koszty związane z ogrzewaniem oraz utrudnienia związane z wykorzystywaniem węgla jako źródła ciepła. Budynek jest użytkowany przez osoby o zróżnicowanej sytuacji ekonomicznej, część osób są to osoby w podeszłym wieku, które mają trudności z poruszaniem się, co w konsekwencji generuje duże problemy z użytkowaniem pieca węglowego.
Obszar rewitalizacji Ładzyń		
2.1.	Rozwój społeczny i gospodarczy sołectwa Ładzyń przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP	Budynek remizy jest zaniedbany, wymaga remontu. W obecnym stanie nie jest możliwa w oparciu o niego działań związanych z integracją mieszkańców wsi
2.2.	Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Ładzyń	Na terenie miejscowości niedostatecznie wykształcona jest, lokalna oferta spędzania czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców. Niewystarczająca do zgłaszanych potrzeb ilościowo i jakościowo oferta spędzania czasu wolnego, przyczynia się, zwłaszcza wśród osób młodych do sięgania po inne sposoby spędzania czasu wolnego, w tym korzystanie z używek.
2.3.	Wielofunkcyjna przestrzeń rekreacyjno-integracyjna dla mieszkańców	Brak miejsca integracji społecznej dla różnych grup wiekowych, w tym także nowych z rdzennymi mieszkańcami. Niewystarczająco rozwinięta oferta i infrastruktura sportowa i rekreacyjna.
Obszar rewitalizacji Pustelnik		
3.1.	Wielofunkcyjna przestrzeń aktywności dla mieszkańców w każdym wieku - zagospodarowanie wolnych przestrzeni wokół budynku Ochotniczej Straży Pożarnej	Brak miejsca integracji społecznej dla różnych grup wiekowych, w tym także nowych z rdzennymi mieszkańcami. Niewystarczająco rozwinięta oferta i infrastruktura sportowa i rekreacyjna.
3.2.	Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Pustelnika	Na terenie miejscowości niedostatecznie wykształcona jest, lokalna oferta spędzania czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców. Niewystarczająca do zgłaszanych potrzeb ilościowo i jakościowo oferta spędzania czasu wolnego, przyczynia się, zwłaszcza wśród osób młodych do sięgania po inne sposoby spędzania czasu wolnego, w tym korzystanie z używek.
3.3.	Rewitalizacja przez sport – stworzenie struktur instytucjonalnych zapewniających efektywne wykorzystanie Hali Sportowej	Na terenie sołectwa obecnie jest budowana hala sportowa. Natomiast nie ma instytucji/organizacji, która po jej wybudowaniu miała na celu organizację życia sportowego dla jej mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne

Zintegrowanie na poziomie zastosowania różnych metod.

Dokument Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stanisławów na lata 2016 – 2023 został wypracowany różnorodnymi metodami partycypacyjnymi, przy udziale szerokiego grona przedstawicieli grup interesariuszy (społecznych, gospodarczych, samorządowych). Dobór metod, technik i narzędzi partycypacji społecznej włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych grup społecznych, został opisany w rozdziale 11 pn. *Mechanizmy włączenia mieszkańców przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji*. Natomiast wnioski płynące z zastosowanych metod włączenia mieszkańców wprowadzone zostały do poszczególnych rozdziałów w niniejszym dokumencie, w tym poszerzony został rozdział dotyczący diagnozy, a także wprowadzone zostały zadania, zgłoszone w trakcie prac warsztatowych czy otwartych spotkań konsultacyjnych.

Zintegrowanie na poziomie różnych sektorów.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Stanisławów zakłada zintegrowane podejście na poziomie podmiotów realizujących jego założenia. Przewidziane do realizacji przedsięwzięcia przewidują, współpracę partnerów wywodzących się z różnych sektorów, w tym m.in.:

- Sektor publiczny – Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
- Sektor prywatny – przedsiębiorcy, inwestorzy.
- Partnerzy społeczni – organizacje pozarządowe działające na różnych płaszczyznach – pomoc społeczna, kultura, sport, edukacja, aktywizacja społeczna.

Udział partnerów reprezentujących trzy sektory przewidziano także na etapie monitorowania i ewaluacji prowadzonych w procesie rewitalizacji działań.

Zintegrowanie na poziomie zaplanowanych celów, kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zaplanowane do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy Stanisławów przedsięwzięcia są kompleksowe, dzięki czemu, ich realizacja zapewni wypełnienie kilku kierunków działań (w ramach różnych celów strategicznych). Zależność ta przedstawiona została w tabeli poniżej:

Tabela 42. Zintegrowanie na poziomie zaplanowanych celów, kierunków działań oraz projektów rewitalizacyjnych

Nr	Projekt	Cel strategiczny	Kierunki działań
Obszar rewitalizacji Stanisławów			
1.1.	Wielofunkcyjne centrum miejscowości – zagospodarowanie	1.	1.1. Budowanie kapitału społecznego poprzez poprawę jakości więzi sąsiedzkich i wzmocnienie roli organizacji pozarządowych.
		2.	2.2. Zagospodarowanie miejsc centralnych sołectw, integrujących lokalną społeczność
			2.4. Ożywienie gospodarcze terenów zdegradowanych.
1.2.	Cykliczne spotkania na Rynku o charakterze integracyjnym	1.	1.1. Budowanie kapitału społecznego poprzez poprawę jakości więzi sąsiedzkich i wzmocnienie roli organizacji pozarządowych.
			1.2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.
			1.3. Tworzenie atrakcyjnej oferty twórczego spędzania czasu wolnego dopasowanej do potrzeb różnych grup społecznych.
		2.	2.2. Zagospodarowanie miejsc centralnych sołectw, integrujących lokalną społeczność.
		3	3.1. Wzrost świadomości ekologicznej różnych grup mieszkańców
			3.2. Wykorzystanie niezagospodarowanych terenów zielonych na cele służące integracji społecznej.
1.3.	Bezpieczny dla mieszkańców i środowiska punkt przesiadkowy	1.	1.2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym
		2.	2.2. Zagospodarowanie miejsc centralnych sołectw, integrujących lokalną społeczność.
			2.3. Poprawa stanu przestrzeni negatywnie oddziałującej na jakość powietrza i zmniejszenie emisji hałasu
1.4.	Centrum Aktywności Społecznej Gospodarczej miejsce integracji, reintegracji społecznej oraz zawodowej mieszkańców gminy	1.	1.1. Budowanie kapitału społecznego poprzez poprawę jakości więzi sąsiedzkich i wzmocnienie roli organizacji pozarządowych.
			1.2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.
			1.4. Edukacja i rozwój postaw przedsiębiorczości wśród mieszkańców
		2.	2.4. Ożywienie gospodarcze terenów zdegradowanych.
1.5.	Rozwój społeczny i gospodarczy przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP	1.	1.1. Budowanie kapitału społecznego poprzez poprawę jakości więzi sąsiedzkich i wzmocnienie roli organizacji pozarządowych.
			1.3. Tworzenie atrakcyjnej oferty twórczego spędzania czasu

		2.	wolnego dopasowanej do potrzeb różnych grup społecznych. 2.1. Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów publicznych
1.6	Świadomi mieszkańcy – Ekologiczna gmina	1.	1.6 Wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Zachodniej
		1.	1.7 Wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Lubelskiej
Obszar rewitalizacji Ładziń			
2.1.	Rozwój społeczny i gospodarczy sołectwa Ładziń przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP	1.	1.1. Budowanie kapitału społecznego poprzez poprawę jakości więzi sąsiedzkich i wzmocnienie roli organizacji pozarządowych. 1.3. Tworzenie atrakcyjnej oferty twórczego spędzania czasu wolnego dopasowanej do potrzeb różnych grup społecznych
		2.	2.1. Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów publicznych.
2.2.	Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Ładzynia	1.	1.1. Budowanie kapitału społecznego poprzez poprawę jakości więzi sąsiedzkich i wzmocnienie roli organizacji pozarządowych 1.2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym. 1.3. Tworzenie atrakcyjnej oferty twórczego spędzania czasu wolnego dopasowanej do potrzeb różnych grup społecznych.
		2.	2.1. Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów publicznych.
2.3.	Wielofunkcyjna przestrzeń rekreacyjno-integracyjna dla mieszkańców	1.	1.1. Budowanie kapitału społecznego poprzez poprawę jakości więzi sąsiedzkich i wzmocnienie roli organizacji pozarządowych
		2	2.2. Zagospodarowanie miejsc centralnych sołectw, integrujących lokalną społeczność.
		3	3.2. Wykorzystanie niezagospodarowanych terenów zielonych na cele służące integracji społecznej. 3.1. Wzrost świadomości ekologicznej różnych grup mieszkańców
Obszar rewitalizacji Pustelnik			
3.1.	Centrum aktywności dla mieszkańców w każdym wieku - zagospodarowanie wolnych przestrzeni wokół budynku Ochotniczej Straży Pożarnej	1	1.1. Budowanie kapitału społecznego poprzez poprawę jakości więzi sąsiedzkich i wzmocnienie roli organizacji pozarządowych 1.3. Tworzenie atrakcyjnej oferty twórczego spędzania czasu wolnego dopasowanej do potrzeb różnych grup społecznych
		2	2.2. Zagospodarowanie miejsc centralnych sołectw, integrujących lokalną społeczność
		3	3.2. Wykorzystanie niezagospodarowanych terenów zielonych na cele służące integracji społecznej.
3.2.	Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Pustelnika	1	1.1. Budowanie kapitału społecznego poprzez poprawę jakości więzi sąsiedzkich i wzmocnienie roli organizacji pozarządowych 1.2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym. 1.3. Tworzenie atrakcyjnej oferty twórczego spędzania czasu wolnego dopasowanej do potrzeb różnych grup społecznych.
		2	2.1. Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów publicznych.
3.3.	Rewitalizacja przez sport – stworzenie struktur instytucjonalnych zapewniających efektywne wykorzystanie Hali Sportowej	1.	1.1. Budowanie kapitału społecznego poprzez poprawę jakości więzi sąsiedzkich i wzmocnienie roli organizacji pozarządowych. 1.3. Tworzenie atrakcyjnej oferty twórczego spędzania czasu wolnego dopasowanej do potrzeb różnych grup społecznych
4.1.	Bezpiecznie i zdrowo-pieszo - rowerowe połączenie sołectw Stanisławów, Pustelnik oraz Ładziń, wzdłuż dróg gminnych	1.	1.3. Tworzenie atrakcyjnej oferty twórczego spędzania czasu wolnego dopasowanej do potrzeb różnych grup społecznych
		2.	2.3. Poprawa stanu przestrzeni negatywnie oddziałującej na jakość powietrza i zmniejszenie emisji hałasu
		3.	3.2. Wykorzystanie niezagospodarowanych terenów zielonych na cele służące integracji społecznej
4.2.	Szkolne Kluby Ekologa – edukacja	1.	1.3. Tworzenie atrakcyjnej oferty twórczego spędzania czasu

	ekologiczna w szkołach.		wolnego dopasowanej do potrzeb różnych grup społecznych.
		3.	3.1. Wzrost świadomości ekologicznej różnych grup mieszkańców.
4.3.	Świadomi mieszkańcy – Ekologiczna gmina	1.	1.1. Budowanie kapitału społecznego poprzez poprawę jakości więzi sąsiedzkich i wzmocnienie roli organizacji pozarządowych. 1.3. Tworzenie atrakcyjnej oferty twórczego spędzania czasu wolnego dopasowanej do potrzeb różnych grup społecznych.
		3.	3.1. Wzrost świadomości ekologicznej różnych grup mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne

10. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE

Skuteczność oraz efektywność realizacji zadań, założonych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Stanisławów jest w dużej mierze zależna od znalezienia odpowiednich źródeł finansowania tych przedsięwzięć. Zarówno Wytyczne Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, a także Ustawa o Rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku zakładają konieczność dywersyfikacji źródeł finansowania, co oznacza, iż do realizacji zadań powinno włączać się nie tylko środki publiczne (środki własne gminy, fundusze unijne, fundusze krajowe), ale także środki inwestorów prywatnych. W ramach środków unijnych uwzględniono także możliwość pozyskania ich z Programu Operacyjnego Obszarów Wiejskich.

Tabela 43. Indykatywne ramy finansowe głównych projektów rewitalizacyjnych

Nr	Projekt	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Podmiot realizujący	Termin realizacji (lata)	Potencjalne źródła finansowania (zł)			
					Środki UE		Środki prywatne	Wkład własny JST
					RPO WM	PROW		
1.1.	Wielofunkcyjne centrum miejscowości zagospodarowanie centrum	1 000 000	Gmina Stanisławów	2017-2019	800 000		-	200 000
1.2.	Rewitalizacja relacji – integracja mieszkańców gminy. Cykliczne spotkania na Rynku o charakterze integracyjno-kulturalnym, artystycznym, edukacyjnym	180 000	Gmina Stanisławów, Gminny Ośrodek Kultury, lokalni przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe	2017-2023	-	-	60 000	120 000
1.3.	Bezpieczny dla mieszkańców i środowiska punkt przesiadkowy	1 500 000	Gmina Stanisławów	2017-2019	1 000 000		-	500 000
1.4.	Centrum Aktywności Społecznej Gospodarczej miejsce integracji, reintegracji społecznej oraz zawodowej	560 000	Gmina Stanisławów, Gminny Ośrodek	2018-2023	-280 000		-	280 000

	mieszkańców gminy		Kultury.					
1.5	Rozwój społeczny i gospodarczy przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP Stanisławów	200 000	Gmina Stanisławów, Ochotnicza Straż Pożarna Stanisławów	2019-2023		100 000	-	100 000
1.6	Wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Zachodniej	500 000	Gmina Stanisławów	2019-2023	400000			100 000
1.7	Wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Lubelskiej	500 000	Gmina Stanisławów	2019-2023	400000			100 000
2.1.	Rozwój społeczny i gospodarczy sołectwa Ładzyń przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP	500 000	Gmina Stanisławów, Ochotnicza Straż Pożarna Ładzyń	2019-2020	250 000		-	250 000
2.2.	Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Ładzyń	80 000	Gmina Stanisławów, Ochotnicza Straż Pożarna Ładzyń	2019-2023	-	40 000	20 000	20 000
2.3.	Wielofunkcyjna przestrzeń rekreacyjno-integracyjna dla mieszkańców	30 000	Gmina Stanisławów	2018	-	-	-	30 000
3.1.	Wielofunkcyjna przestrzeń aktywności dla mieszkańców w każdym wieku - zagospodarowanie wolnych przestrzeni wokół budynku Ochotniczej Straży Pożarnej	150 000	Gmina Stanisławów, Ochotnicza Straż Pożarna Pustelnik	2017-2019		50 000	-	100 000
3.2.	Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Pustelnik	120 000	Gmina Stanisławów, Pustelnik	2018-2023		40 000	20 000	60 000
3.3.	Rewitalizacja przez sport – stworzenie struktur instytucjonalnych zapewniających efektywne wykorzystanie Hali Sportowej	60 000	Gmina Stanisławów	2018-2023		20 000	20 000	20 000
4.1.	Bezpiecznie i zdrowo – pieszo - rowerowe połączenie sołectw Stanisławów, Pustelnik oraz Ładzyń, wzdłuż dróg gminnych	150 000	Gmina Stanisławów	2018		50 000		100 000
4.2.	Szkolne Kluby Ekologa – edukacja ekologiczna w szkołach.	70 000	Gmina Stanisławów, Gminny	2017-2023	20 000			50 000

			Ośrodek Kultury					
4.3.	Świadomi mieszkańcy – Ekologiczna gmina.	70 000	Gmina Stanisławów Gminny, Ośrodek Kultury	2017-2023			20 000	50 000
	Razem	4 670 000			2 350 000	300 000	140 000	1 880 000

Źródło: Opracowanie własne

Uwaga:

1. Do źródeł finansowania projektów dodano środki Europejskiego Funduszu na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich Gmina w ramach programu LIDER Stanisławów jest członkiem Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemi Mińskiej.
2. Jako środki prywatne uwzględniono możliwość uzyskania dofinansowania różnych dotacji przez organizacje pozarządowe.

Osiągnięcie zaplanowanych celów LPR wymaga wydatkowania 4,67 mln zł. Z tego środki zewnętrzne pochodzące z funduszy UE, wynoszą 2,65 mln zł, środki prywatne - 0,14 mln zł a środki gminy Stanisławów - 1,88 mln zł. Skuteczne osiągnięcie celów rewitalizacji jest powiązane z możliwościami finansowymi gminy. Dochody gminy zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową na lata 2017-2020 planowane są w wysokości około 25 mln zł. Zaplanowane wydatki bieżące niezbędne dla funkcjonowania gminy zaplanowano w wysokości około 19,5 mln.

Tabela 44. Planowany budżet gminy na lata 2017-2020

Rok	2017	2018	2019	2020
Dochody	24 314 392,00	25 178 792,00	23 300 000,00	24 060 000,00
Wydatki	24 587 000,00	25 250 000,00	23 832 632,00	22 795 250,00
Wydatki bieżące	19 100 000,00	19 300 000,00	19 482 632,00	19 575 250,00
„wolne środki”	5 487 000,00	5 950 000,00	4 350 000,00	3 220 000,00

Źródło: Opracowanie własne

Środki oznaczone jako „wolne środki” mogą być przeznaczane na realizację projektów rewitalizacji. Ich wysokość zapewni wkład własny przy pozyskiwaniu środków zewnętrznych oraz pozwala na realizację projektów finansowanych jedynie z budżetu gminy. Poniżej przedstawiono harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych w latach 2017-2023

Tabela 45. Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych

Nr	Projekt	ROK						
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.1.	Wielofunkcyjne centrum miejscowości zagospodarowanie centrum							
1.2.	Rewitalizacja relacji – integracja mieszkańców gminy. Cykliczne spotkania na Rynku o charakterze integracyjno-kulturalnym, artystycznym, edukacyjnym							
1.3.	Bezpieczny dla mieszkańców i środowiska punkt przesiadkowy							
1.4.	Centrum Aktywności Społecznej Gospodarczej miejsce integracji, reintegracji społecz-							

	nej oraz zawodowej mieszkańców gminy							
1.5	Rozwój społeczny i gospodarczy przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP Stanisławów							
1.6.	Wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Lubelskiej							
1.7.	Wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Lubelskiej							
2.1.	Rozwój społeczny i gospodarczy sołectwa Ładzyń przez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej, w oparciu o remizę OSP							
2.2.	Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Ładzynia							
2.3.	Wielofunkcyjna przestrzeń rekreacyjno-integracyjna dla mieszkańców							
3.1.	Wielofunkcyjna przestrzeń aktywności dla mieszkańców w każdym wieku - zagospodarowanie wolnych przestrzeni wokół budynku Ochotniczej Straży Pożarnej							
3.2.	Wiejski Dom Spotkań – miejsce integracji międzypokoleniowej mieszkańców Pustelnik							
3.3.	Rewitalizacja przez sport – stworzenie struktur instytucjonalnych zapewniających efektywne wykorzystanie Hali Sportowej							
4.1.	Bezpiecznie i zdrowo-pieszo - rowerowe połączenie sołectw Stanisławów, Pustelnik oraz Ładzyń, wzdłuż dróg gminnych							
4.2.	Szkolne Kluby Ekologa – edukacja ekologiczna w szkołach.							
4.3.	Świadomi mieszkańcy – Ekologiczna gmina.							

Źródło: Opracowanie własne

11. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

Zapewnienie jak najszerzego grona uczestników na każdym etapie procesu rewitalizacji, reprezentujących różne grupy społeczne stanowi podstawę do osiągnięcia zakładanych celów rewitalizacji. Udział interesariuszy prosu rewitalizacji zapewnia między innymi:

- przeprowadzeni pełnej diagnozy sytuacji społeczno- gospodarczej,
- zdefiniowanie istotnych dla społeczności problemów i barier rozwojowych;
- budowanie zaufania pomiędzy władzą, odpowiedzialną za procesy rewitalizacji a mieszkańcami, instytucjami dla których zaplanowane działania rewitalizacyjne są istotne;
- współdecydowanie o zakresie projektów rewitalizacyjnych, które powinny być zgodne z oczekiwaniami mieszkańców, którym mają służyć.
- zaangażowanie społeczności lokalne we wdrażania procesów rewitalizacji oraz jego monitorowanie.

11.1. Opis procesu przygotowania programu rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Stanisławów został wypracowany przez samorząd gminny we współpracy z podmiotami, które uczestniczyły w spotkaniach organizowanych przez Urząd Gminy na etapie przygotowania i opracowania programu, odpowiedziały na zaproszenie do

zgłaszania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Na każdym etapie przygotowywania opracowania dokumentu spełniał wymagania zasady partnerstwa i partycypacji różnych środowisk i partnerów. Projekt dokumentu został poddany dyskusji w ramach procesu konsultacji społecznych.

W ramach prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Stanisławów na lata 2016 – 2023 wykorzystano następujące mechanizmy partycypacji społecznej:

Informowanie:

Informacja o planowanych w ramach procedury przygotowania programu działaniach była:

- umieszczana na stronie internetowej Gminy, na której utworzono specjalną zakładkę,
- wysyłanie imiennych zaproszeń na spotkania warsztatowe
- dystrybucje plakatów informujących o spotkaniach,
- ustna informację na sesjach rady gminy na których oprócz radnych uczestniczą także sołtysi.

Konsultowanie:

Etap diagnostyczny (wyznaczenie obszarów kryzysowych oraz obszarów do rewitalizacji).

W ramach tego etapu wykorzystano następujące metody:

- a. **Publikacje w na stronie internetowej Urzędu Gminy** – artykuł informujący mieszkańców o przystąpieniu gminy Stanisławów do prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy. Publikacja prezentowała przebieg procesu rewitalizacji, jak również zachęcała mieszkańców do włączania się w proces, w tym m.in. Korzystania z konsultacji on-line,
- b. **Seminarium** wprowadzające, podczas którego przedstawiono zakres prowadzonych prac (seminarium odbyło się w dniu i uczestniczyło w nim 20 przedstawicieli władz gminy, radnych, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców)
- c. **Powszechne konsultacje on-line** z mieszkańcami Gminy z wykorzystaniem strony internetowej Urzędu Gminy oraz urzędowego maila, komentować na bieżącego postęp prac nad sformułowaniem programu rewitalizacji. Konsultacje trwały przez cały czas prowadzenia prac nad programem rewitalizacji;
- d. **Badania sondażowe z mieszkańcami za pomocą ankiety** gminy Stanisławów (próba n=100). Badania koncentrowały się na wskazaniu przez mieszkańców głównych, zauważalnych przez nich problemów, pojawiających się na terenie gminy. Ankiety przez mieszkańców były wypełniane w dwojaki sposób. Wersja elektroniczna została umieszczona na stronie internetowej gminy, umożliwiono możliwość wypełniania ankiety on-line. Wersja papierowa była dystrybuowana przez pracowników urzędu i sołtysów. Ankiety te pozwoliły na zapoznanie się z potrzebami mieszkańców w sferach: społecznej, przestrzennej, środowiskowej, technicznej jak i gospodarczej. Termin badania 16-22 sierpnia 2016.
- e. **Wywiady pogłębione (n=4) z lokalnymi ekspertami / osobami odpowiednimi za rozwój gminy** Stanisławów w aspektach społecznym, gospodarczym, oraz przestrzennym
- f. **Wizja lokalna (spacer badawczy)** – badanie jakościowe, polegające na wizycie obszarów gminy, często połączone z rozmowami z mieszkańcami, korzystającymi w danej chwili z odwiedzanej przestrzeni miejskiej. Metoda ta miała na celu zdiagnozowanie występujących w terenie problemów, przede wszystkim w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (termin realizacji wizji lokalnej 1.09 oraz 15.09.2016 rok).
- g. **Warsztaty diagnostyczne w sołectwach Stanisławów, Ładzyń i Pustelnik** z udziałem ich mieszkańców, na których przedstawiono podstawowe informacje o procesie

rewitalizacji, przedstawiono informacje, z przeprowadzonej diagnozy. W ramach warsztatów prowadzono dyskusje na temat problemów społeczno-gospodarczych każdego z obszarów. Główne problemy stawiane podczas dyskusji, oprócz tych wynikających z diagnozy, bez względu na sołectwo dotyczyły podobnych negatywnych zjawisk, tj.:

- niewystraczającej oferty spędzania wolnego czasu, dla różnych grup mieszkańców;
- zanieczyszczenia środowiska przez mieszkańców;
- niewystarczającego stanu technicznego i wyposażenia obiektów publicznych;
- niewystarczające wsparcia gminy w zakresie samoorganizacji się społeczności lokalnych

Warsztaty odbyły się w dniach:

18.09 - w Stanisławowie (uczestniczyło w nich 30 osób).

18.09 - w Pustelniku (uczestniczyło w nich 25 osób).

20.09 – Ładzyniu (uczestniczyło w nich 20 osób).

- h. **Warsztat diagnostyczny** z udziałem przedstawicieli władz Gminy, na którym przedstawiono informację o wyborze obszarów zdegradowanych rewitalizowanych, na którym m.in. dyskutowano na temat granic obszarów zdegradowanych i obszarów wyznaczonych do rewitalizacji.

Konsultacje opracowanego programu Ponadto po zakończeniu prac eksperckich związanych z II etapem strategicznym, Projekt *Lokalnego Programu Rewitalizacji* został poddany konsultacjom społecznym w trzech formach:

- **zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej.** Projekt dokument został umieszczony na stronie internetowej i BIP gminy. W ogłoszeniu tym pojawił się elektroniczny kwestionariusz do zgłaszania uwag, który można było przesłać na funkcjonujący cały czas specjalny adres mailowy Urzędu Gminy.
- **zbieranie uwag ustnych w siedzibie Urzędu Gminy.** W ramach konsultacji programu przewidziano także możliwość zgłaszania uwag osobiście w godzinach funkcjonowania Urzędu.

- j. **otwarte seminarium podsumowujące prace nad programem rewitalizacji z mieszkańcami gminy, na którym przedstawiono program rewitalizacji.** 09 listopada 2016 roku w Gminnym Ośrodku Kultury w Stanisławowie.

Współdecydowanie

W ramach warsztatów strategicznych przeprowadzonych z mieszkańcami obszarów rewitalizacji wypracowano tematy projektów rewitalizacyjnych, określając ich zakres, termin realizacji.

Warsztaty odbyły się w dniach:

15.10 - w Stanisławowie (uczestniczyło w nich 15 osób)

15.10 - w Pustelniku (uczestniczyło w nich 20 osób)

14.10 – Ładzyniu (uczestniczyło w nich 27osób)

Tym samym Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Stanisławów na lata 2016 – 2023 został opracowany przez samorząd lokalny w ścisłej współpracy z parterami – przedstawicielami śro-

dowiska gospodarczego, organizacji społecznych oraz instytucji publicznych działających na terenie Gminy.

11.2. Sposób włączenia interesariuszy w proces wdrażania i monitorowania programem rewitalizacji

Interesariusze rewitalizacji będą zaangażowani w proces zarządzania programem rewitalizacji w różnych aspektach. Przede wszystkim zaangażowanie partnerów będzie stanowić kluczowy element w ramach planowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Partnerzy będą zaproszeni do uczestnictwa w konsultacjach koncepcji projektów, głównie dotyczących zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wyposażenia dla domów spotkań, oraz ustalania programu ich działań. Te działania mają mieć charakter partycypacyjny a zaproszeniu do udziału w nich mieszkańcy będą współdecydowali o szczegółowych elementach zaplanowanych projektów.

Drugą formą partycypacji będzie uczestnictwo przedstawicieli społeczności lokalnej w tym przedsiębiorców w powołanym w systemie zarządzania procesem Komitetu ds. Rewitalizacji. Zadania i funkcje komitetu przedstawiono w części dotyczącej zarządzania projektem.

Ważnym obszarem aktywizowania mieszkańców w proces wdrażania programu rewitalizacji, będzie zaproszenie ich do aktywnego uczestniczenia w procedurze jego aktualizacji i monitorowania.

Aby wdrażać to przedsięwzięcie niezbędne jest prowadzenie przez urząd gminy zadań informacyjnych związanych z przebiegiem prac nad Programem oraz jego aktualizacją. W związku z tym planuje się w dalszym ciągu prowadzić zakładkę dotyczące rewitalizacji, na stronie internetowej gminy, na której będą się ukazywały aktualne informacje z przebiegu procesu rewitalizacji. W procesie informowania o możliwości aktywnego włączania się w proces aktualizacji Programu zostaną także wykorzystane tradycyjne w gminie kanały komunikacji tj. ogłoszenia na tablicach ogłoszeń w sołectwach oraz informowanie radnych i sołtysów.

Sprawozdanie z realizacji programu, które wójt ma obowiązek składać Radzie Gminy, będą opublikowane na stronie internetowej o Biuletynie informacji Publicznej.

Mieszkańcy będą także mieli możliwość zgłaszania nowych projektów rewitalizacji zgodnie z procedurą aktualizacji Programu. Planuje się otwarte debaty publiczne przed aktualizacją programu.

Informacje o przebiegu prac nad programem rewitalizacji i poszczególnych projektów będą publicznie prezentowane na imprezach organizowanych przez władze gminy. Instytucje realizujące projekty rewitalizacyjne będą zobowiązane do umieszczenia informacji, że podejmowane działania są realizowane w ramach Programu Rewitalizacji

Te szerokie działania informacyjne zwiększą zainteresowanie mieszkańców rewitalizacją i zachęcą do aktywnego uczestnictwa w aktualizacji i monitoringu programu i aktywizacji większej reprezentacji różnych grup interesariuszy do współdziałania. Przysłużą się także do zwiększenia legitymizacji działań rewitalizacyjnych wśród lokalnych interesariuszy.

12. SYSTEM REALIZACJI (WDRAŻANIA) I MONITORINGU LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

System wdrażania i monitoringu LPR stanowi zestaw narzędzi pozwalających na skuteczne osiągnięcie zakładanych celów programu. Opiera się o coroczne przygotowanie Planu działań rewitalizacyjnych na kolejny rok realizacji LPR i Sprawozdania Wójta z realizacji programu dla każdego roku budżetowego.

12.1. System realizacji

Element zarządzania i monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji jest niezwykle ważny i powinien obejmować procedury włączenia różnych podmiotów, w celu uspołecznienia tego procesu.

Proces zarządzania wdrażaniem programu rewitalizacji powinien opierać się o zasady:

Partycypacji – jak najszersze włączanie społeczności lokalnej w procedury uaktualniania programu oraz realizacji poszczególnych projektów.

Partnerstwa – współpracy pomiędzy partnerami reprezentującymi trzy sektory: publiczny, gospodarczy oraz społeczny na etapie wprowadzania aktualizacji, poprzez wspólną diagnozę, problemów, wypracowaniem sposobów ich rozwiązania, współpracy przy ich realizacji.

Kompleksowości – poszukiwania różnych możliwości i źródeł finansowania dla planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wspierania i zachęcania do realizacji przedsięwzięć w ramach środków prywatnych czy z wykorzystaniem pracy społecznej;

Opis podmiotów zaangażowanych w procedurę zarządzania i monitoringu

Rada Gminy – uchwalająca zmiany Programu Rewitalizacji, przyjmowanie sprawozdań wójta z realizacji programu rewitalizacji, uchwalanie budżetu gminy, uwzględniający realizację projektów i zadań wynikających z programu rewitalizacji

Wójt Gminy – Przewodniczący komitetu ds. rewitalizacji. Odpowiedzialny za realizację LPR, przedstawiający Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji programu, wnioskujący do Rady Gminy o ujęcie w budżecie gminy zadań wynikających z LPR.

Komitet ds. Rewitalizacji, w skład którego wchodzi przedstawiciele:

- Urzędu gminy, w tym przedstawiciel Ośrodka Pomocy Społecznej, osoba odpowiedzialna za współpracę gminy z organizacjami pozarządowymi, przedstawiciel referatu finansowego i inwestycyjnego;
- Przedstawiciele społeczności lokalnej z obszarów rewitalizowanych (reprezentant rady sołectkiej);
- Przedstawiciele organizacji pozarządowych i przedsiębiorców z terytorium całej gminy.

Komitet jest powołany zarządzeniem Wójta, który będzie jego przewodniczącym. Skład komitetu powinien liczyć 12 osób. 50 % składu komitetu powinni stanowić przedstawiciele społeczni. Regulamin pracy komitetu zostaje opracowany przez członków komitetu. Powinien on uwzględniać jego kompetencje.

Kompetencje komitetu ds., rewitalizacji obejmują:

- upowszechnia wśród lokalnej społeczności informacje na temat postępów w realizacji założeń LPR;
- określa standardy bieżącego monitorowania wdrażania LPR (wprowadza niezbędne zmiany do procedury monitoringu);
- rekomenduje zmiany do LPR;
- opiniuje sprawozdania z realizacji LPR;
- tworzy warunki do współpracy i koordynacji działań rewitalizacyjnych;
- inicjuje partnerstwa do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Stanowisko ds. rewitalizacji powoływane przez wójta Gminy. Urzędnik zajmujący stanowisko ds. rewitalizacji podlega bezpośrednio wójtowi. Pełni także rolę sekretarza Komitetu ds. rewitalizacji.

Zakres obowiązków na tym stanowisku obejmuje zarówno nadzór nad realizacją całego Programu jak i poszczególnych projektów. Zadania związane z zarządzaniem Programem obejmują:

- przygotowuje niezbędną informację dotyczące planowanych zadań rewitalizacyjnych do budżetu gminy, w formie planu działań rewitalizacyjnych na rok budżetowy.
- przygotowanie sprawdzania z realizacji programu.
- odpowiada za aktualizację zapisów LPR;
- prowadzi konsultacje społeczne z mieszkańcami Gminy;
- zbiera propozycje zmian do LPR;
- diagnozuje sytuację na obszarze objętym rewitalizacją;
- sporządza okresowe sprawozdania z realizacji LPR;
- upowszechnienie założeń LPR wśród mieszkańców Gminy;
- zapewnia obsługę komitetowi ds. rewitalizacji.

Zadania związane z zarządzaniem projektami obejmują

- organizuje partnerów do realizacji przedsięwzięć
- monitoruje możliwości pozyskania dofinansowania na realizację zadań uwzględnionych w LPR;
- zbiera propozycje projektów do LPR.

Partnerzy Programu – interesariusze procesu rewitalizacji, wśród których znajdują się m.in. podmioty takie jak:

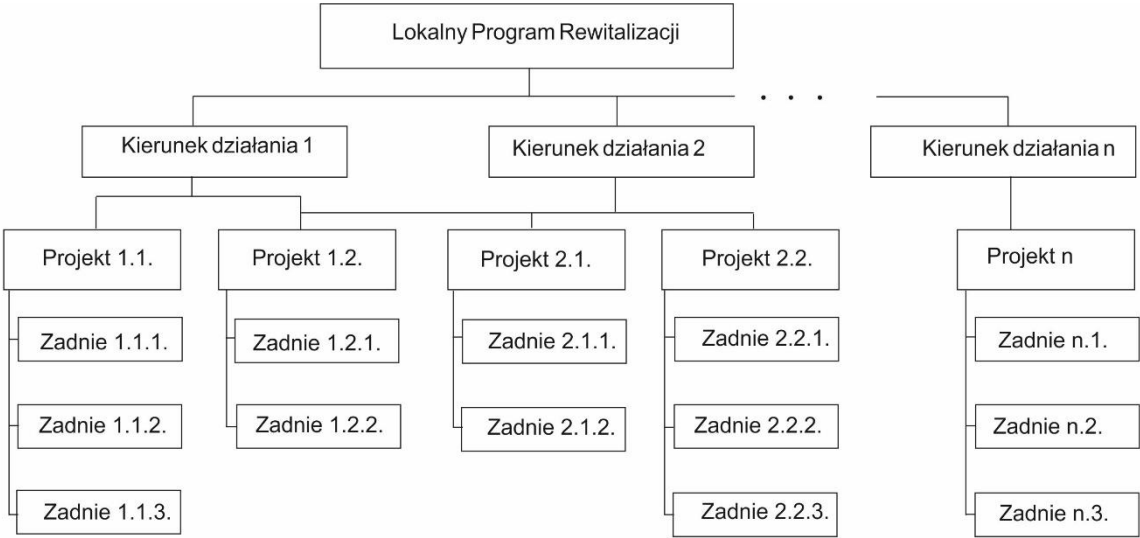
- Rady Sołeckie.
- Samorządowe instytucje publiczne tj. placówki oświatowe oraz Ośrodek Kultury;
- Samorządowe instytucje publiczne wyższego szczebla – Powiatowy Urząd Pracy;
- Instytucje państwowe – Policja
- Mieszkańcy,
- Lokalni aktywiści,
- Przedsiębiorcy,
- Związki przedsiębiorców,
- Właściciele i zarządcy nieruchomości,
- Instytucje zarządzające infrastrukturą techniczną,
- Instytucje społeczne, w tym kościoły, parafie, związki wyznaniowe,
- Instytucje edukacyjne,
- Organizacje pozarządowe, w tym Ochotnicze Straże Pożarne, kluby sportowe.

Partnerzy programu uczestniczą w procesie konsultacji zmian programu, mogą zgłaszać propozycje zmian programu w tym wskazywać na wprowadzanie nowych projektów. Uczestniczą także jako beneficjenci realizowanych projektów.

Wykonawcy projektów rewitalizacyjnych – instytucje publiczne tj. odpowiednie referaty Urzędu Gminy, jednostki organizacyjne gminy (OPS, Ośrodek Kultury, placówki oświatowe) organizacje pozarządowe oraz instytucje gospodarcze realizujące projekty rewitalizacyjne. W systemie wdrażania LPR należy uwzględnić fakt, że w ramach jednego projektu, wchodzące w niego zadania mogą być realizowane przez różne podmioty.

Proces realizacji LPR oparty będzie o karty projektów i karty zadań je realizujących zgodnie z poniższym schematem

Rysunek 51. **Schemat opracowania rocznego planu działań LPR**

Źródło: opracowanie własne.

Realizowane projekty mogą oddziaływać na osiągnięcie celów przypisanych różnym kierunkom działań. Szczegółowo przedstawiono to w tabeli nr. W ramach realizacji LPR, zostaną opracowane roczne plany działań. Dla każdego projektu zostaną opracowane karty projektu. podobne karty zostaną opracowane dla każdego zadania realizowanego w ramach projektu. Posłużą one do opracowania planu działań rewitalizacyjnych na każdy rok budżetowy realizacji LPR. Karty i zawarte w nich informacje będą narzędziem wykorzystywanym w procedurze monitorowania LPR.

Rysunek 52. **Karta projektu**

Karta projektu planowanego/karta sprawozdania z realizacji zadania*				
Okres sprawozdania:				
Nazwa kierunku działania				
Nazwa wskaźnika oddziaływania				
Nazwa projektu				
Nazwa wskaźnika rezultatu				
Metoda badania				
Wartość wskaźnika rezultatu	Do osiągnięcia	Z poprzedniego okresu sprawozdawczego	Z okresu sprawozdawczego*	Procent zrealizowania produktu*
Finasowanie realizacji projektu	Planowane środki	Wydane środki*	Pozostałe środki*	Procent wykorzystanych środków finansowych*
Zadania projektu	1.			
	2.			
Uwagi dotyczące realizacji projektu				
Przewidywane zagrożenia				

Osoba odpowiedzialna	
*właściwe podkreślić	
** wypełnić w karcie sprawozdawczej	

Rysunek 53. **Karta zadania**

Karta zadania planowanego/karta sprawozdania z realizacji zadania*				
Okres sprawozdania:				
Nazwa projektu				
Nazwa wskaźnika rezultatu				
Nazwa zadania				
Nazwa wskaźnika produktu	1. 2.			
Metoda badania				
Wartość wskaźnika produktu	Do osiągnięcia	Z poprzedniego okresu sprawozdawczego	Z okresu sprawozdawczego**	Procent zrealizowania produktu**
	1. 2.			
Finasowanie realizacji zadania	Planowane środki	Wydane środki**	Pozostałe środki **	Procent wykorzystanych środków finansowych**
Uwagi dotyczące realizacji zadania				
Przewidywane zagrożenia				
Osoba odpowiedzialna				

*właściwe podkreślić
** wypełnić w karcie sprawozdawczej

Źródło: opracowanie własne.

Zabrane karty projektu i działań stanowią plan działania na rok budżetowy.

Rysunek 54. **Roczny plan działania programu w ujęciu tabelarycznym**

Plany działania programu							
Projekt	Zadania ()	Realizator zadania (komórka lub osoba odpowie- dzialna)	Termin		Szacunkowy budżet	Źródło finansowa- nia	Kierunek działania
			rozpo- częcie	Zakoń- czenie			
Projekt 1.	Zadanie 1.1						
	Zadanie 1.2.						
Projekt 2.	Zadanie 2.1						
	Zadanie 2.2.						

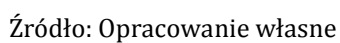
Źródło: opracowanie własne.

Schematycznie procedura przygotowanie do realizacji LPR na kolejny rok budżetowy przedstawiona jest na rysunku poniższym

Opracowanie planu działań na rewitalizacyjnych na rok budżetowy n rozpoczyna się od oceny realizacji projektów w roku poprzedzającym planowany rok. Procedurę rozpoczyna analiza realizacji projektów przewidzianych do realizacji w roku n-1, dokonanej na podstawie sprawozdań od wykonawców projektów. Kolejnym elementem uwzględnianym w planie są wnioski składane przez partnerów LPR. Wnioski mogą obejmować zarówno wprowadzenie nowych projektów rewitalizacyjnych jak i zadań w ramach projektów. Wnioski zgłaszane są na formularzu-karcie projektu lub zadania. Na ich podstawie zostaje opracowany plan działań, który jest opiniowany przez Komitet ds. rewitalizacji i konsultowany z partnerami programu. Ostateczną wersję programu zatwierdza wójt pełniący jednocześnie przewodniczącym komitetu ds. rewitalizacji. Zatwierdzony dokument zostaje przekazany służbą finansowym urzędu gminy w celu uwzględnienia zaplanowanych finansów w budżecie gminy. Po uchwaleniu budżetu przez Radę Gminy Wójt przekazuje plan działań, poprzez urzędnika ds. rewitalizacji wykonawcą poszczególnych projektów.

Rysunek 55. **Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji**

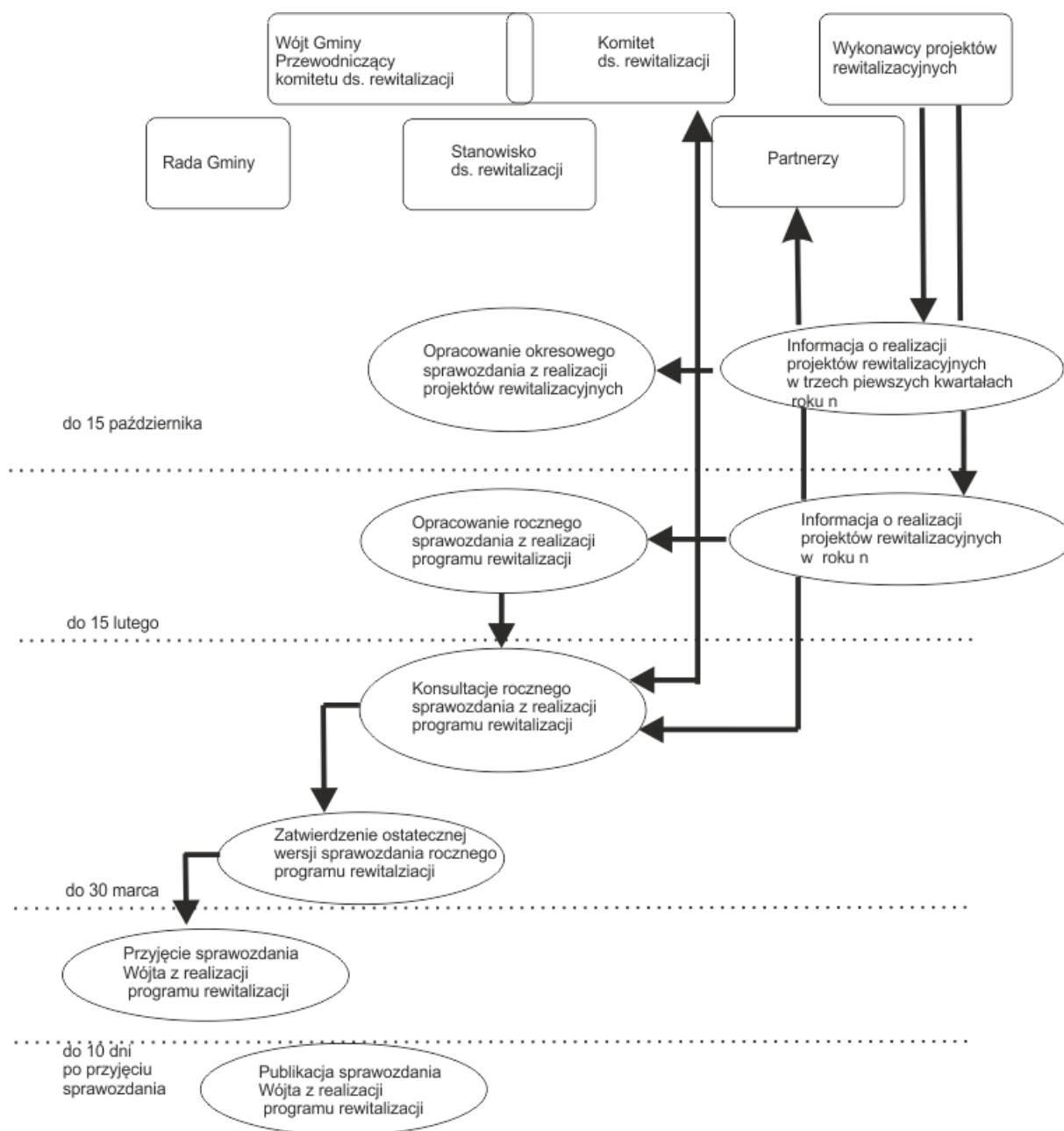

Procedury monitoringu obejmują trzy poziomy:

- monitoring zadań – realizowany kwartalnie. Ten poziom służy do bieżącej oceny działań podejmowanych w programie. Wykonywany jest poprzez przekazanie wypełnionych kart zadań do stanowiska ds. rewitalizacji
- monitoring projektów rewitalizacyjnych – realizowany po 3 kwartale roku budżetowego, służący do opracowanie Planu działań rewitalizacyjnych na kolejny rok budżetowy oraz po zakończeniu realizacji projektu, służący do opracowania rocznego sprawdzania z realizacji LPR. Wykonywany jest za pomocą kart projektu.
- monitoring programu – realizowany po zakończeniu roku budżetowego, służący do opracowanie rocznego sprawozdania z realizacji LPR. Stanowi ono jednocześnie sprawozdanie z realizacji Roczno planu działań.

Procedury monitoringu realizacji programu rewitalizacji obejmują przede wszystkim sprawdzanie z jego realizacji przygotowane przez wójta i przedstawiane Radzie Gminy. Sprawozdania z postępów w realizacji zadań uwzględnionych w Lokalnym Programie Rewitalizacji przygotowywane jest raz w roku. Sprawozdanie, zawiera:

- stan osiągnięcia celów Programu z prezentacją wskaźników zaprezentowanych poniżej.
- stan wdrażania projektów wpisanych do realizacji w ramach Lokalnego Programu roku sprawozdawczym,
- analizę przyczyn niezrealizowania projektów zapisanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy w czasie sprawozdawczym
- wyniki działań związanych z pozyskiwaniem funduszy zewnętrznych na realizację działań zapisanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji,
- prezentację przebiegu realizacji projektów, które otrzymały dofinansowanie z funduszy zewnętrznych,
- stan przygotowań i wdrażania projektów wpisanych do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stanisławów.
- Sprawdzanie przygotowuje osoba wyznaczana na stanowisko ds. rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne

Sprawozdania jest publikowany na stronie urzędu gminy i BIP. Sprawozdanie należy wykonać na podstawie matrycy dla każdego z kierunków działań.

Rysunek 57. Matryca realizacji kierunku działania LPR

Nazwa celu szczegółowego 1					
Cel szczegółowy 1					
Kierunek działania					
Wskaźnik	Nazwa	Wartość bazowa	Wartość z roku poprzedniego	Wartość aktualna	Wartość docelowa
Realizowane projekty	Nazwa: <i>tytuł projektu 1</i>			Realizator	
	Wykonane zadnia: <i>Zadanie 1</i> <i>Zadanie 2</i>				
Realizowane projekty	Nazwa: <i>tytuł projektu 2</i>			Realizator	
	Wykonane zadnia: <i>Zadanie 1</i> <i>Zadanie 2</i>				
Kierunek działania					
Cel Programu 2					
Wskaźnik	Nazwa	Wartość bazowa	Wartość z roku poprzedniego	Wartość aktualna	Wartość docelowa
Realizowane projekty	Nazwa: <i>tytuł projektu 1</i>			Realizator	
	Wykonane zadnia: <i>Zadanie 1</i> <i>Zadanie 2</i>				

Źródło: Opracowanie własne

Ewaluacja po zakończeniu Realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

Po upływie okresu obowiązywania programu rewitalizacji zakłada się przeprowadzenie ewaluacji końcowej, której zadaniem będzie pełna ocena wdrażania niniejszego programu rewitalizacji. Ewaluacja ex post posłuży do rozliczenia wyników prac związanych z Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Stanisławów. Dokument powinien uwzględniać informacje z rocznych sprawozdań prowadzonych przez cały okres obowiązywania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy, a więc w latach 2016 – 2023. Dodatkowo ewaluacja powinna obejmować badania społeczno-ekonomiczne, które służyły do opracowania programu rewitalizacji oraz wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, przy wykorzystaniu wskaźników przedstawionych w tabeli 45. Takie zestawienie pozwoli na wykazanie efektów, które zostały osiągnięte dzięki podjętej interwencji.

Raport zostanie przekazany Wójtowi oraz Radzie Gminy, a także podany do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy.

Tabela 46. Wskaźniki realizacji programu rewitalizacji

L.p.	Nazwa wskaźnika	Stan istniejący -2016	Stan planowany -2023
1.	Odsetek mieszkańców uczestniczących w jednym zebraniu sołeckim (%)	7,6	Zwieszenie o 10%
2.	Liczba bezrobotnych	191	Zmniejszenie o 10%
3.	Liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	172	Zmniejszenie o 10%
4.	Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	50,3	Zmniejszenie o 10%
5.	Liczba osób korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej	445	Zmniejszenie o 15%

6.	Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia środowiskowej pomocy społecznej	154	Zmniejszenie o 15%
7.	Liczba rodzin korzystających z pomocy żywnościowej	299	Zmniejszenie o 15%
8.	Liczba przestępstw kryminalnych	34	Zmniejszenie o 10%
9.	Przemoc domowa	14	Zmniejszenie o 10%
10	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej	77	Zwiększenie o 15%

Źródło: Opracowanie własne

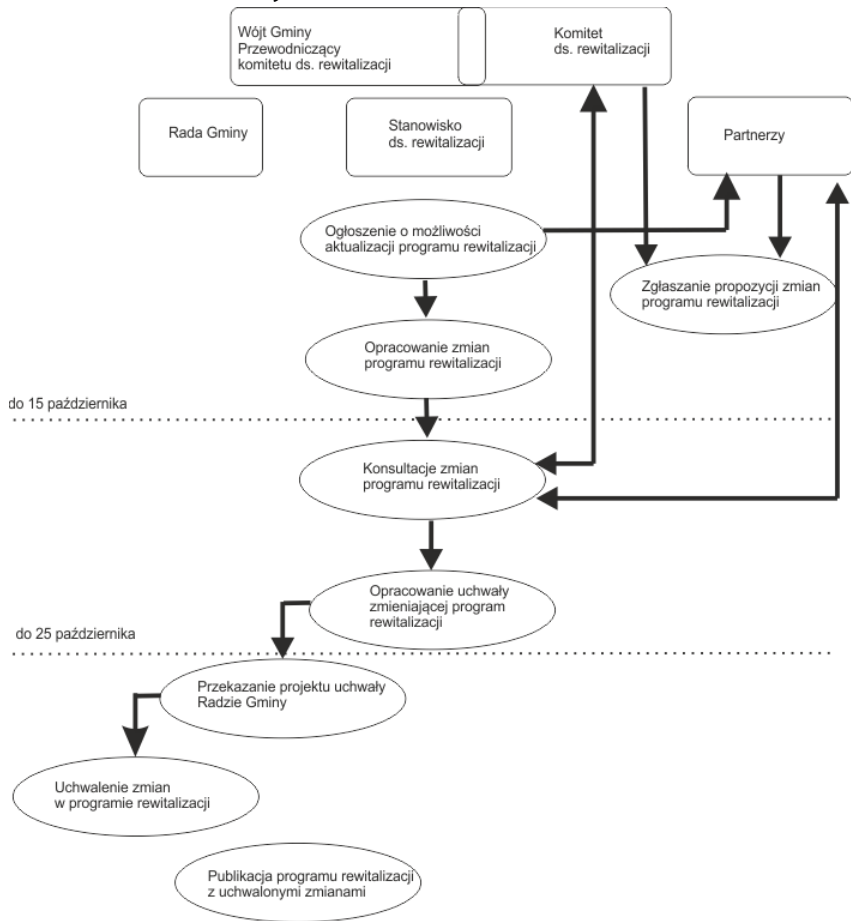
12.3. System aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

System aktualizacji LPR przewiduje procedury:

- Zgłaszanie nowych projektów w ramach realizowanych kierunków działań
- Zgłaszanie nowych obszarów rewitalizacji, nowych celów działań rewitalizacyjnych i kierunków działań.
- Zgłaszanie propozycji zmian.

Obydwie są ściśle powiązane z procedurą monitoringu i przygotowania sprawozdań z realizacji programu

Rysunek 58. Procedura aktualizacji LPR

Źródło: Opracowanie własne

Procedura zgłaszania propozycji zmian do LPR

Wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu, mają możliwość zgłoszenia propozycji zmian w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Stanisławów. Proces ten reguluje poniższa procedura:

- a. Propozycję zmiany w zakresie zasięgu obszaru rewitalizacji czy diagnozy obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem zgłasza się do kancelarii urzędu Gminy w terminie do 15 października
- b. Propozycje zadań są opiniowane przez urzędnika odpowiedzialnego za wdrażanie programu rewitalizacji
- c. Zaopiniowane propozycje są kierowane do Komitetu Ds. Rewitalizacji i po uzyskaniu akceptacji są jako propozycja umieszczane w sprawozdaniu wójta z realizacji Programu Rewitalizacji

Zarówno propozycje nowych projektów jak i zmian w Programie rewitalizacji muszą zostać przyjęte uchwałą Rady Gminy.

Przesłanki aktualizacji dokumentu.

Aktualizacja dokumentu jest podyktowana koniecznością dokonania zmian w związku z uchwaleniem przez Gminę Stanisławów Programu Ograniczenia Niskiej Emisji, którego opracowanie wynikało „Programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM₁₀ i pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu”. Realizacja PONE wynika z działania naprawczego: Ograniczenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych poprzez realizację zadań wskazanych w Programach ograniczenia niskiej emisji (PONE) w gminach, w których występuje obszar przekroczeń. W ramach PONE wskazane zostały działania konieczne do ograniczenia zanieczyszczeń powietrza na terenie Gminy Stanisławów takie jak wymiana pieców węglowych na ekologiczne oraz termomodernizacja budynków. W trakcie opracowywania PONE przeprowadzono szeroką ankietyzację mieszkańców, którzy wskazywali konieczne działania jakie należy podejmować, zaś po uchwaleniu PONE do Urzędu Gminy podczas zebrań wiejskich jak również podczas sesji Rady Gminy wielu mieszkańców zwracało na problemy związane z zanieczyszczeniami powietrza w sezonie grzewczym.

W wyniku działań podjętych przez Urząd Gminy w porozumieniu z mieszkańcami zdecydowano się wprowadzić nowe zadania do Lokalnego Planu Realizacji jak zadanie 1.6 wymiana źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Zachodniej oraz zadania 1.7 polegającego na wymianie źródeł ogrzewania i termomodernizacja budynku mieszkalnego przy ul. Lubelskiej. Oba zadania pojawiły się w związku ze zgłoszeniami rozmowami z mieszkańcami oraz przygotowaniem stosownej dokumentacji projektowej.

Partycypacja społeczna -zgłoszenie konieczności aktualizacji dokumentu.

Mieszkańcy budynków komunalnych zgłaszają potrzebę wymiany źródeł ciepła na ogrzewanie gazowe oraz wykonania termomodernizacji budynków między innymi ze względów trudności związanych z ogrzewaniem węglowym oraz ciężkich warunków mieszkania w budynkach związanych z niskimi temperaturami. Dodatkowo podczas sesji Rady Gminy oraz zebrania wiejskiego, które odbyło się w dniu 20 stycznia 2019 r. mieszkańcy zgłaszali problemy związane

z zanieczyszczeniami powietrza oraz wnioskowali o podjęcie przez Urząd Gminy działań w tym zakresie.

Spis rysunków

1.	Etapy delimitacji obszarów rewitalizacji	11
2.	Podział Gminy Stanisławów na sołectwa	13
3.	Podział sołectwa Stanisławów na obszary badawcze	14
4.	Udział mieszkańców sołectwa w ogólnej liczbie ludności w 2015 r [%]	16
5.	Liczba ludności sołectwa w stosunku do ogólnej liczby ludności w gminie w 2015 [%]	17
6.	Zmiana liczby ludność w 2010-2015	17
7.	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa w 2015 roku	19
8.	Udział ludności w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa w 2015 roku	19
9.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców sołectwa w 2015 roku	19
10.	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w roku 2015	20
11.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w roku 2015	21
12.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w roku 2015	22
13.	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym w roku 2015	24
14.	Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym w 2015	24
15.	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym w roku 2015	24
16.	Zmiana liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013-2015	25
17.	Zmiana liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2013-2015	25
18.	Zmiana Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013-2015	26
19.	Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy na 100 mieszkańców sołectwa w 2015 roku	29
20.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy na 100 mieszkańców w 2015 roku	29
21.	Zmiana udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 100 mieszkańców sołectwa w latach 2013-2015	30
22.	Udział rodzin korzystających w łącznej liczbie rodzin na terenie całej gminy w 2015 roku	31
23.	Zmiana liczby rodzin korzystających w łącznej liczbie takich osób na terenie całej gminy w latach 2013 -2015	31
24.	Liczba dzieci korzystających z dożywiania w sołectwie w ogólnej liczbie dzieci korzystających z dożywiania w gminie w 2015 roku	33
25.	Zmiana udział dzieci w ogólnej liczbie dzieci w gminie w latach 2015/20013	33
26.	Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych sołectwach na 100 mieszkańców sołectwa w 2015 roku	34
27.	Liczba osób bezrobotnych 100 mieszkańców w sołectwie	35
28.	Stosunek liczby osób bezrobotnych do osób w wieku produkcyjnym w sołectwie w 2015 roku	35

29.	Udział osób bezrobotnych 100 mieszkańców w sołectwie w 2015	35
30.	Zmiana liczby bezrobotnych na stu mieszkańców w latach 2013-2015	36
31.	Zmiana udziału osób bezrobotnych do osób w wieku produkcyjnym w latach 2013-2015	36
32.	Udział bezrobotnych będącej w szczególnej sytuacji do ogólnej liczby bezrobotnych w 2015 roku	38
33.	Udział bezrobotnych będącej w szczególnej sytuacji do ogólnej liczby bezrobotnych w sołectwie w 2015 roku	38
34.	Wskaźnik Edukacyjnej Wartości Dodanej dla gimnazjów z obszaru gminy Stanisławów za okres 2013 – 2015 – część humanistyczna	42
35.	Wskaźnik Edukacyjnej Wartości Dodanej dla gimnazjów z obszaru gminy Stanisławów za okres 2013 – 2015 – część matematyczno – przyrodnicza	43
36.	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców w 2015 roku	45
37.	Występowanie przemocy domowej w 2015 roku	46
38.	Odsetek mieszkańców uczestniczących w jednym zebraniu sołeckim w 2015 roku	49
39.	Struktura branżowa podmiotów gospodarczych w gminie Stanisławów w 2014 r.	51
40.	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2015 roku	52
41.	Zmiana liczby podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w latach 2013 - 2015	53
42.	Rozmieszczenie sieci drogowej na terenie gminy Stanisławów	54
43.	Obszary kryzysowe w gminie Stanisławów	73
44.	Przesłanki wyboru obszaru rewitalizacji	74
45.	Obszar rewitalizacji - Stanisławów na mapie w skali 1:5000	76
46.	Obszar rewitalizacji - sołectwo Ładzyń na mapie w skali 1:5000	76
47.	Obszar rewitalizacji - sołectwo Pustelnik na mapie w skali 1:5000	77
48.	Obszary rewitalizacji Gminy Stanisławów na mapie w skali 1:5000	78
49.	Drzewo problemów dla obszarów rewitalizacji Gminy Stanisławów	94
50.	Drzewo celów dla obszarów rewitalizacji Gminy Stanisławów	97
51.	Schemat opracowania rocznego planu działań LPR	133
52.	Karta projektu	134
53.	Karta zadania	134
54.	Roczny plan działania programu w ujęciu tabelarycznym	135
55.	Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji	136
56.	Proces monitorowanie LPR	138
57.	Matryca realizacji kierunku działania LPR	139
58.	Procedura aktualizacji LPR	140

Spis tabel

1. Wskaźniki służące wyboru obszaru kryzysowego	12
2. Demografia w gminie Stanisławów – zestawienie danych	14
3. Podział ludności ze względu na wiek	18
4. Wskaźniki obciążenia demograficznego	23
5. Pomoc społeczna w gminie Stanisławów – zestawienie danych	27
6. Liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej	30
7. Liczba dzieci korzystających z dofinansowania posiłku w szkołach	32
8. Bezrobocie w gminie Stanisławów	33
9. Bezrobocie w gminie Stanisławów – bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy	37
10. Średnie wyniki sprawdzianu po VI klasie w szkołach podstawowych gminy Stanisławów w porównaniu ze średnią dla województwa mazowieckiego i kraju w 2016 r. (%)	39
11. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w szkołach gminy Stanisławów w porównaniu ze średnią dla województwa mazowieckiego i kraju w 2016 roku (%)	41
12. Bezpieczeństwo w gminie Stanisławów – zestawienie danych	44
13. Frekwencja w wyborach do Rady Gminy Stanisławów w 2014 r.	47
14. Udział mieszkańców w zebraniach sołeckich	48
15. Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Stanisławów	50
16. Elementy infrastruktury drogowej zarządzanej przez gminę	55
17. Obiekty zabytkowe w Gminie Stanisławów wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków	57
18. Natężenie ruchu samochodowego na drodze krajowej nr 50 w 2010 r.	59
19. Natężenie ruchu samochodowego na drodze krajowej nr 50 w 2015 r.	59
20. Ocena wskaźników środowiskowych w poszczególnych sołectwach Gminy Stanisławów	61
21. Wyroby azbestowe w sołectwach Gminy Stanisławów	62
22. Występowanie negatywnych zjawisk społecznych w wybranych sołectwach	64
23. Występowanie negatywnych zjawisk gospodarczych i środowiskowych	71
24. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych w sołectwach gminy Stanisławów – wyniki badania ankietowego	71
25. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno - funkcjonalnej w sołectwach gminy Stanisławów – wyniki badania ankietowego	71
26. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej w sołectwach gminy Stanisławów – wyniki badania ankietowego	72
27. Sołectwa odgrywające najważniejszą rolę w funkcjonowaniu gminy	75
28. Obszary rewitalizacji Gminy Stanisławów	77
29. Główne problemy społeczne obszaru rewitalizacji Stanisławów – wyniki badania ankietowego	81
30. Główne problemy gospodarcze obszaru rewitalizacji Stanisławów – wyniki badania ankietowego	82
31. Główne problemy techniczne obszaru rewitalizacji Stanisławów – wyniki badania ankietowego	83
32. Główne problemy społeczne obszaru rewitalizacji w Ładzyniu – wyniki badania ankietowego	85
33. Główne problemy gospodarcze w Ładzyniu – wyniki badania ankietowego	86
34. Główne problemy techniczne obszaru rewitalizacji w Ładzyniu – wyniki badania ankietowego	87
35. Główne problemy społeczne w obszarze rewitalizacji Pustelniku – wyniki bada-	90

nia ankietowego	
36. Główne problemy gospodarcze obszaru rewitalizacji w Pustelniku – wyniki badania ankietowego	91
37. Główne problemy techniczne obszaru rewitalizacji w Pustelniku – wyniki badania ankietowego	92
38. Wskaźniki realizacji celów programu rewitalizacji	97
39. Podstawowe projekty rewitalizacyjne	99
40. Przedsięwzięcia uzupełniające	114
41. Zintegrowanie projektów rewitalizacyjnych z problemami	120
42. Zintegrowanie na poziomie zaplanowanych celów, kierunków działań oraz projektów rewitalizacyjnych	122
43. Indykatywne ramy finansowe głównych projektów rewitalizacyjnych	124
44. Planowany budżet gminy na lata 2017-2020	126
45. Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych	126
46. Wskaźniki realizacji programu rewitalizacji	139